

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YAŞANABİLİR KENTSEL ALANLAR
OLUŞTURMADA MAHALLE ÖLÇEĞİNDE
PLANLAMANIN ÖNEMİ: KONYA ÖRNEĞİ
Fatıha Nur TERLEMEZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ağustos-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Fatiha Nur TERLEMEZ tarafından hazırlanan “Yaşanabilir Kentsel Alanlar Oluşturmada Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Önemi: Konya Örneği” adlı tez çalışması 01/08/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Elif GÜNDÜZ

.....

Danışman

Doç. Dr. Fadim YAVUZ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT

.....

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun ....../.../20.. gün ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. İbrahim KALAYCI
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Fatiha Nur TERLEMEZ

Tarih: 01.08.2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YAŞANABİLİR KENTSEL ALANLAR OLUŞTURMADA MAHALLE ÖLÇEĞİNDE PLANLAMANIN ÖNEMİ: KONYA ÖRNEĞİ

Fatiha Nur TERLEMEZ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Fadim YAVUZ

2022, 269 Sayfa

Tüm dünyada görülen nüfus artışıyla kapasitelerini aşmış kentlerde birçok insan sağlıklı çevrelerde yetersiz kentsel hizmet alarak yaşamaktadır. Konut stoğunun olmaması en önemli sorun olurken diğer temel ihtiyaçlar da altyapı eksikliği nedeniyle karşılanamamaktadır. Bu noktada sorunlar ve çözüm arayışları içerisinde yaşanabilirlik, yaşam kalitesi gibi kavramlar gündeme gelmiştir. Yaşanabilirliğin artırılması ve her bireyin sağlıklı çevrede yaşama hakkının yerine getirilebilmesi için sorunların giderilmesi konusuna temelden başlanmalıdır. Kentin en önemli yapı taşı olan mahalle kavramı doğrudan sorunların odak noktasıdır. Artan nüfus sorunlarına apartmanlaşma ve siteleşme kavramları az alanda çok kişinin yaşayabilmesi mantığıyla çözüm gibi görünse de mahalle kavramının yitirilmesine neden olmuştur.

Kentleşmenin hızla meydana geldiği kentlerden biri olan Konya'da da mahalle kavramının yok olmaya başlaması kaçınılmaz olmuştur. Bu tez kapsamında Konya'da mahalle ölçeğinde planlamanın önemini merkez ilçeler olan Selçuklu, Karatay ve Meram'da yer alan Erenköy, Fetih ve Melikşah mahalleleri örneklerinde vurgulamak hedeflenmiştir. Bu çerçevede on iki adet nesnel ve öznel göstergeye (Sağlık, Eğitim, Çevre, Altyapı ve ulaşım, Güvenlik, Konut, Kaliteli Mekân, Donatı, Erişebilirlik, Katılım, Sosyal ilişkiler, Memnuniyet) odaklanan nitel bir araştırma metodolojisi kullanılarak (teknik veriler, gözlemler, kullanıcı anketleri vb.) değerlendirilmiştir. Mahallelerin karşılaştırılması sonucunda yaşanabilirlik bağlamında farklı mahalle profilleri elde edilmiş, mahallelerde yaşanabilirliğe katkı sağlayan etmenler ile yaşanabilirliği azaltan etmenler ortaya konulmuştur. Son olarak yaşanabilirliğe katkı bağlamında mahalleler için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yaşam kalitesi, Konya, mahalle, mahalle planlama, yaşanabilirlik.

ABSTRACT

MS THESIS

THE IMPORTANCE OF NEIGHBORHOOD-SCALE PLANNING TO CREATE LIVABLE URBAN AREAS: THE CASE OF KONYA

Fatiha Nur TERLEMEZ

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN CITY AND REGIONAL PLANNING

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fadim YAVUZ

2022, 269 Pages

Many people live in unhealthy environments with insufficient urban services in cities that have exceeded their capacities with the population growth seen all over the world. While the lack of housing stock is the most important problem, other basic needs cannot be met due to the lack of infrastructure. At this point, concepts such as livability and quality of life have come to the fore in the search for problems and solutions. In order to increase livability and to fulfill the right of every individual to live in a healthy environment, the issue of eliminating problems must be started from the ground up. The concept of neighborhood, which is the most important building block of the city, is the focus of direct problems. Although the concepts of apartment building and urbanization seem to be a solution to the increasing population problems with the logic of allowing many people to live in a small area, it has caused the loss of the concept of neighborhood.

It was inevitable that the concept of neighborhood began to disappear in Konya, one of the cities where urbanization occurred rapidly. Within the scope of this thesis, it is aimed to emphasize the importance of planning at the neighborhood scale in Konya with the examples of Erenköy, Fetih and Melikşah neighborhoods located in Selçuklu, Karatay and Meram central districts. In this context, a qualitative research methodology (technical data, observations, user surveys, etc.) focusing on twelve objective and subjective indicators (such as Health, Education, Environment, Infrastructure and transportation, Security, Housing, Quality Space, Equipment, Accessibility, Participation, Social relations, Satisfaction) was applied. As a result of the comparison of the neighborhoods, different neighborhood profiles were obtained in the context of livability, the factors that contribute to the livability in the neighborhoods and the factors that reduce the livability were revealed. Finally, suggestions were made for neighborhoods in the context of contributing to livability.

Keywords: Livability, Konya, neighborhood, neighborhood planning, urban life quality.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca tez çalışmamı mesleki bilgi birikimi, ilgi ve desteğiyle yöneten, kentsel yaşam kalitesi konusunda geniş açıyla bakmam gerektiğini öğreten sayın danışmanım Doç. Dr. Fadim Yavuz' a teşekkür ediyorum. Çalışmama ve çalışmamı bitirebileceğime olan inancı tezimi sonuçlandırmıştır.

Değerli jüri üyesi olan hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Elif Gündüz ve Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan Tekkanat'a tezimi daha ileri taşımak adına yaptıkları katkılardan dolayı çok teşekkür ederim.

Uzak mesafelerde bile desteğini her zaman hissettiren Sümeyra Yüzüğüldü' ye, üniversite hayatım boyunca yol gösteren, bilgisi ile ilham olan Sevde Derman Siddiqui' ye, üniversite hayatım boyunca bana inanmaktan vazgeçmeyen arkadaşlarım İlknur Atılğan ve Gülsema Yılmaz'a, tezimi yürütürken yapıcı eleştirileri ve farklı bakış açısıyla tezime yön veren Rumeysa Yıldız'a, her vakit pozitif enerjisi ile devam etmemi sağlayan Ayşe Çat'a, tarih bilgisine danıştığım Eşe Fatma Ülkümen'e, İngilizce kaynaklarımın çevrilmesinde gece gündüz destek veren Ahsen Büyükkaragöz'e teşekkür ederim.

Çalışmamın ana konusu olan mahallelerin, analiz edilmesi ve anketlerin yapılması süreçlerinde destek veren Erenköy, Fetih ve Melikşah mahallesi sakinlerine, anket çalışmama destek olan Humeyra Nur Demirayak ve ailesine teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi desteklerini esirgemeyen babam Hasan Ali Özcan'a, benimle sabahlayıp uykusuz kalan tüm hayatımda zorlukları kolaylaştıran annem Hatice Özcan'a, stresli anlarımı eğlenceli yapan kardeşim Mahmut Hüdayi Özcan'a, eğitimim boyunca bana güvenen ve desteklerini esirgemeyen teyzelerim Meryem Zeybek, Fadime Söner, Havva Polat ve halam Fadim Büyükkaragöz'e, hayatlarına girdiğim andan itibaren eğitim hayatımı yürekten destekleyen Terlemez ailesine, yoğun çalışmalarım sırasında her düştüğümde ayağa kaldıran, teknik sorunlarımı gideren en büyük maddi manevi destek olan sevgili eşim İsmail Hakkı Terlemez'e teşekkürü bir borç bilirim. Her daim gülen gözleri ile hayatımıza neşe katan oğlum Erdem Terlemez' e çalışmamı yazmama fırsat verdiği için teşekkür ediyorum ve bu tezi yazabilmem için tüm fedakarlıkları yapan canım anneme ithaf ediyorum.

Fatiha Nur TERLEMEZ
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xviii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi	1
1.2. Çalışmanın Amacı	2
1.3. Çalışmanın Kapsamı	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	6
2.1. Yaşanabilirlik Kavramı	6
2.1.1. Yaşanabilir Kent Kavramı	7
2.1.2. Yaşanabilir Kent Göstergeleri	8
2.2. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı	11
2.2.1. Kentsel Yaşam Kalitesinin Önemi	13
2.2.2. Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişimi	14
2.2.2.1. Kentsel yaşam kalitesinin dünyadaki gelişimi.....	14
2.2.2.2. Kentsel yaşam kalitesinin Türkiye’deki gelişimi.....	16
2.2.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	17
2.3. Mahalle Kavramı.....	29
2.3.1. Dünyada Mahalle Kavramı.....	30
2.3.2. Türkiye’de Mahalle Kavramı	33
2.4. Mahallenin Gelişimi.....	35
2.4.1. Dünyada Mahalle Gelişimi.....	35
2.4.1.1. Yerleşik hayata geçiş dönemi (MÖ 10.000-4.000).....	36

2.4.1.2. Kentlerin doğuş dönemi (MÖ 4.001-12. yy.)	37
2.4.1.3. Çözülme-dönüşüm dönemi (13. yy.- 18. yy.)	41
2.4.1.4. Modernleşme dönemi (19. yy- 20. yy.)	42
2.4.1.5. Modern sonrası dönem (21. yy.- günümüz).....	52
2.4.2. Türkiye’de Mahalle Gelişimi	55
2.4.2.1. Selçuklu dönemi (1077- 1308)	56
2.4.2.2. İlk Osmanlı dönemi (1309-1501)	57
2.4.2.3. Klasik dönem (1502-1703)	58
2.4.2.4. Batılılaşma dönemi (1704-1874)	60
2.4.2.5. Yeniklasik dönem (1875-1923)	61
2.4.2.6. Belirsizlik dönemi (1924-1946).....	61
2.4.2.7. Modernleşme dönemi (1947-2000)	63
2.4.2.8. Küreselleşme dönemi (2001-Günümüz).....	65
2.5. Mahalle Kavramının Değişimi	67
2.6. Mahalle Ölçeğinde Planlama	69
2.6.1. Mahalle Ölçeğinde Planlama İlkeleri	70
2.6.2. Mahalle Ölçeğinde Planlamaya İlişkin Dünya Deneyimleri	75
2.6.3. Mahalle Ölçeğinde Planlamaya İlişkin Türkiye Deneyimleri	78
2.7. Yaşanabilirlik Bağlamında Mahalle Ölçeğinde Planlama	80
2.7.1. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Ekonomik Katkıları.....	81
2.7.2. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Çevresel Katkıları	83
2.7.3. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Sosyokültürel Katkıları	84
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	85
3.1. Materyal	85
3.1.1. Konya Kentine İlişkin Genel Özellikler	86
3.1.2. Konya Kentinde Planlama Deneyimleri	87
3.1.3. Örneklem Alanlarına İlişkin Genel Özellikler	92

3.2. Yöntem.....	98
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: YAŞANABİRLİĞİ ARTIRMA BAĞLAMINDA MAHALLE ÖLÇEĞİNDE PLANLAMANIN KONYA KENTİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	111
4.1. Örneklem Alanlarının Genel Özellikleri.....	111
4.1.1. Erenköy Mahallesi'nin Genel Özellikleri.....	111
4.1.2. Fetih Mahallesi'nin Genel Özellikleri.....	114
4.1.3. Melikşah Mahallesi'nin Genel Özellikleri	115
4.2. Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler.....	117
4.2.1. Erenköy Mahallesi'nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler..	117
4.2.2. Fetih Mahallesi'nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler	138
4.2.3. Melikşah Mahallesi'nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler	156
4.3. Anket Bulguları.....	177
4.3.1. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	177
4.3.2. Erenköy Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri	178
4.3.3. Fetih Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri.....	193
4.3.4. Melikşah Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri	207
4.3.5. Erenköy/Fetih/Melikşah (EFM) Mahalleleri Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmelerinin Kıyaslanması.....	221
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	238
5.1. Sonuçlar.....	238
5.2. Öneriler	248
6. KAYNAKLAR	252
EKLER	260
EK 1 Anket föyü	260
EK 2 Çalışmada kullanılan anket föyüne ilişkin Necmettin Erbakan Üniversitesi ..	268
Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı onayı	268
ÖZGEÇMİŞ	269

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1: Araştırma soruları ve hipotezler	3
Çizelge 2.1: Farklı alanlara göre yaşanabilirlik kavramının tanımı	6
Çizelge 2.2: En yaşanabilir 10 şehir	10
Çizelge 2.3: Yaşanabilirliği en düşük 10 şehir	10
Çizelge 2.4: Kentsel yaşam kalitesi tanımları	12
Çizelge 2.5: Kentsel yaşam kalitesi matrisi.....	13
Çizelge 2.6: Avrupa kentli hakları	19
Çizelge 2.7: Kentsel yaşam kalitesinin nitelikleri	22
Çizelge 2.8: Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri.....	23
Çizelge 2.9: Bireysel düzeyde kentsel yaşam kalitesi	24
Çizelge 2.10: Komünite düzeyinde kentsel yaşam kalitesi	24
Çizelge 2.11: Mercer kentsel yaşam kalitesi göstergeleri	25
Çizelge 2.12: Kentsel yaşam kalitesine ilişkin temel göstergeler	25
Çizelge 2.13: TÜİK’in illerde Yaşam endeksi göstergeleri	26
Çizelge 2.14: Mahalle birimi modelleri (Perry, 1929)	47
Çizelge 2.15: 1950-2000 yılları şehirleşme oranı	64
Çizelge 2.16: 2002-2021 yılları arası yapı kullanma izin belgesine göre daire sayısı	66
Çizelge 2.17: Mahallenin değişimi.....	68
Çizelge 2.18: Donatılara göre yürüme mesafeleri.....	70
Çizelge 2.19: Dünyadaki mahalle değişimi sürecinde ele alınan ilkeler (Orijinal, 2022)	71
Çizelge 2.20: Türkiye’de mahalle değişimi sürecinde ele alınan ilkeler (Orijinal, 2022)	72
Çizelge 2.21: Mahalle ölçeğinde planların ortak unsurları	73
Çizelge 2.22: Mahalle ölçeğinde planlama ilkeleri	74
Çizelge 2.23: Mahalle ölçeğinde planlama örnekleri.....	77
Çizelge 2.24: Yaşanabilirlik göstergeleri	81
Çizelge 3.1: Konya ili ve merkez ilçe nüfusları	86
Çizelge 3.2: 2007-2021 yılları arası mahallelerin nüfus değişimi.....	93
Çizelge 3.3: Örneklem alanlarının kentin nirengi noktalarına mesafeleri (km).....	94
Çizelge 3.4: Hedeflenen ve elde edilen örneklem büyüklüğü.....	98
Çizelge 3.5: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “sağlık” göstergeleri.....	100
Çizelge 3.6: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “eğitim” göstergeleri.....	101
Çizelge 3.7: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “çevre” göstergeleri.....	102
Çizelge 3.8: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “altyapı ve ulaşım” göstergeleri	103
Çizelge 3.9: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “güvenlik” göstergeleri	104

Çizelge 3.10: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “konut” göstergeleri.....	105
Çizelge 3.11: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “kaliteli mekân” göstergeleri	106
Çizelge 3.12: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “donatı” göstergeleri	106
Çizelge 3.13: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “erişebilirlik” göstergeleri.....	107
Çizelge 3.14: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “katılım” göstergeleri.....	108
Çizelge 3.15: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “sosyal ilişki” göstergeleri.....	108
Çizelge 3.16: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “memnuniyet” göstergeleri	110
Çizelge 4.1: Erenköy mahallesi genel bilgiler.....	113
Çizelge 4.2: Fetih Mahallesi genel bilgiler	114
Çizelge 4.3: Melikşah Mahallesi genel bilgiler.....	116
Çizelge 4.4: Erenköy Mahallesi eğitim tesisleri.....	118
Çizelge 4.5: Erenköy mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci	118
Çizelge 4.6: Erenköy Mahallesi hava kalitesi ölçümleri.....	120
Çizelge 4.7: Erenköy mahallesi minibüs hatları.....	123
Çizelge 4.8: Erenköy Mahallesi seçimlere katılma oranı-2014	136
Çizelge 4.9: Fetih Mahallesi eğitim tesisleri	139
Çizelge 4.10: Fetih Mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	139
Çizelge 4.11: Fetih <i>Mahallesi</i> hava kalitesi ölçümleri	140
Çizelge 4.12: Fetih mahallesi minibüs hatları	144
Çizelge 4.13: Fetih Mahallesi seçimlere katılma oranı-2014.....	155
Çizelge 4.14: Melikşah Mahallesi eğitim tesisleri	158
Çizelge 4.15: Melikşah Mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	158
Çizelge 4.16: Melikşah mahallesi hava kalitesi ölçümleri	159
Çizelge 4.17: Melikşah Mahallesi minibüs hatları	163
Çizelge 4.18: Melikşah Mahallesi seçimlere katılma oranı	175
Çizelge 4.19: Katılımcıların kişisel özellikleri.....	177
Çizelge 4.20: Katılımcıların mahalle bilgileri	178
Çizelge 4.21: Erenköy Mahallesi’ndeki katılımcıların kişisel özellikleri	179
Çizelge 4.22: Erenköy Mahallesi’ndeki katılımcıların mahalle bilgileri	180
Çizelge 4.23: Erenköy Mahallesi’nde sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	180
Çizelge 4.24: Erenköy Mahallesi’nde eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	181
Çizelge 4.25: Erenköy Mahallesi’nde çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	182
Çizelge 4.26: Erenköy Mahallesi’nde altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	184

Çizelge 4.27: Erenköy Mahallesi'nde güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	185
Çizelge 4.28: Erenköy Mahallesi'nde konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	186
Çizelge 4.29: Erenköy Mahallesi'nde kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	187
Çizelge 4.30: Erenköy Mahallesi'nde donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	188
Çizelge 4.31: Erenköy Mahallesi'nde erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	189
Çizelge 4.32: Erenköy Mahallesi'nde katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	189
Çizelge 4.33: Erenköy Mahallesi'nde sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	191
Çizelge 4.34: Erenköy Mahallesi'nde sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	192
Çizelge 4.35: Fetih Mahallesi'ndeki katılımcıların kişisel özellikleri	194
Çizelge 4.36: Fetih Mahallesi katılımcıların mahalle bilgileri.....	194
Çizelge 4.37: Fetih Mahallesi sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	195
Çizelge 4.38: Fetih Mahallesi eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	196
Çizelge 4.39: Fetih Mahallesi çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	197
Çizelge 4.40: Fetih mahallesi altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	198
Çizelge 4.41: Fetih Mahallesi güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	199
Çizelge 4.42: Fetih Mahallesi konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	201
Çizelge 4.43: Fetih Mahallesi kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	202
Çizelge 4.44: Fetih Mahallesi donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	202
Çizelge 4.45: Fetih Mahallesi erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	203
Çizelge 4.46: Fetih Mahallesi katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	204
Çizelge 4.47: Fetih Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	205
Çizelge 4.48: Fetih Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	207
Çizelge 4.49: Melikşah Mahallesi'ndeki katılımcıların kişisel özellikleri.....	208
Çizelge 4.50: Melikşah mahallesi katılımcıların bilgileri	209

Çizelge 4.51: Melikşah Mahallesi sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	209
Çizelge 4.52: Melikşah Mahallesi eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	210
Çizelge 4.53: Melikşah Mahallesi çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	212
Çizelge 4.54: Melikşah Mahallesi altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	213
Çizelge 4.55: Melikşah mahallesi güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	214
Çizelge 4.56: Melikşah Mahallesi konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	215
Çizelge 4.57: Melikşah Mahallesi kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	216
Çizelge 4.58: Melikşah Mahallesi donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	217
Çizelge 4.59: Melikşah Mahallesi erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	217
Çizelge 4.60: Melikşah mahallesi katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	218
Çizelge 4.61: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	219
Çizelge 4.61: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri-devamı	220
Çizelge 4.62: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri	221
Çizelge 4.63: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri kişisel özellikler ve mahalle bilgileri kıyaslanması.....	222
Çizelge 4.64: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri sağlık göstergelerinin kıyaslanması	223
Çizelge 4.65: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri eğitim göstergelerinin kıyaslanması	224
Çizelge 4.66: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri çevre göstergelerinin kıyaslanması	226
Çizelge 4.67: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri altyapı ve ulaşım göstergelerinin kıyaslanması.....	228
Çizelge 4.68: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri güvenlik göstergelerinin kıyaslanması.....	229
Çizelge 4.69: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri konut göstergelerinin kıyaslanması	230
Çizelge 4.69: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri konut göstergelerinin kıyaslanması-devamı.....	231
Çizelge 4.70: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri kaliteli mekân göstergelerinin kıyaslanması.....	231

Çizelge 4.71: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri donatı göstergelerinin kıyaslanması	232
Çizelge 4.72: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri erişebilirlik göstergelerinin kıyaslanması.....	233
Çizelge 4.73: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri katılım göstergelerinin kıyaslanması	234
Çizelge 4.74: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri sosyal ilişki göstergelerinin kıyaslanması.....	235
Çizelge 4.75: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri memnuniyet göstergelerinin kıyaslanması.....	237
Çizelge 5.1.: Araştırma hipotezlerinin doğrulanması.....	242
Çizelge 5.2.: Erenköy/Fetih/ Melikşah mahalleleri yaşanabilirliği artırma bağlamında öneriler	250

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1: Kentsel yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik ilişkisi	11
Şekil 2.2: Kentsel yaşam kalitesinin eksenleri	13
Şekil 2.3: Kentsel yaşam memnuniyeti modeli	23
Şekil 2.4: Sürdürülebilir mahalle modeli	27
Şekil 2.5: Ülkelere göre kentsel yaşam kalitesi.....	28
Şekil 2.6: Ölçek hiyerarşisi	29
Şekil 2.7: Kentsel alan hiyerarşisi	35
Şekil 2.8: Dünya tarihindeki kırılma noktaları ele alınarak mahalle gelişimi (Orijinal, 2022)	36
Şekil 2.9: VIB yapı katı haritası (Önceki katta tarihi konut olanlar yeşil, tarih konutlar kırmızı ve diğer konutlar gri gölgeli).....	37
Şekil 2.10: Babil kent planı	38
Şekil 2.11: Uruk kent planı.....	39
Şekil 2.12: Ur kent planı.....	40
Şekil 2.13: Larsa kent planı.....	40
Şekil 2.14: Palmanova ideal kenti	42
Şekil 2.15: 3 mıknaş diyagramı.....	43
Şekil 2.16: Bahçe şehir modellemesi	44
Şekil 2.17: Mahalle birimi.....	46
Şekil 2.18: Mahalle modeli	50
Şekil 2.19: Mahalle modeli	51
Şekil 2.20: Broadacre city	53
Şekil 2.21: Selçuklu Dönemi mahalle yerleşimi (solda Konya ve sağda Kayseri)	57
Şekil 2.22: Henri Prost'un 1937 tarihli İstanbul/ Mecidiyeköyü Planı	63
Şekil 2.23: Türkiye'deki planlama kademelenmesi	79
Şekil 2.24: Planlama süreci (Orijinal ,2022)	79
Şekil 2.25: 20 dakikalık mahalle özellikleri.....	83
Şekil 2.26: Mahalle ölçeğinde planlamada meydan gösterimi.....	84
Şekil 4.1: Erenköy Mahallesi uygulama imar planı	112
Şekil 4.2: Erenköy Mahallesi gelişimi	113
Şekil 4.3: Fetih Mahallesi uygulama imar planı.....	114
Şekil 4.4: Fetih Mahallesi gelişimi.....	115
Şekil 4.5: Melikşah Mahallesi gelişimi	116
Şekil 4.6: Melikşah Mahallesi uygulama imar planı	117
Şekil 4.7: Erenköy Mahallesi otomobil ve bisiklet sahipliliği (Orijinal, 2022)	119
Şekil 4.8: Erenköy mahallesi gece saatleri gürültü haritası.....	120
Şekil 4.9: Erenköy Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası.....	120
Şekil 4.10: Erenköy Mahallesi alternatif enerji kullanımı (Orijinal,2022)	121
Şekil 4.11: Erenköy Mahallesi peyzaj varlığı (Orijinal, 2022)	122
Şekil 4.12: Erenköy Mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022).....	123
Şekil 4.13: Erenköy mahallesi otobüs güzergahları	124
Şekil 4.14: Erenköy Mahallesi minibüs güzergahları	125

Şekil 4.15: Erenköy (Kutup cad.) mahallesi yürümeye uygunluk (Orijinal, 2022)	126
Şekil 4.16: Erenköy Mahallesi bisiklet yolu	126
Şekil 4.17: Erenköy Mahallesi sokak örüntüsü	127
Şekil 4.18: Erenköy Mahallesi sokak manzarası (Orijinal, 2022).....	127
Şekil 4.19: Erenköy Mahallesi aydınlatma birimi (Orijinal, 2022).....	128
Şekil 4.20: Erenköy Mahallesi konut çeşitliliği	129
Şekil 4.21: Erenköy Mahallesi doğal malzeme kullanımı (Orijinal,2022).....	130
Şekil 4.22: Erenköy Mahallesi yoğunluk kademelenmesi	130
Şekil 4.23: Erenköy Mahallesi (Esatpaşa sok.) topografyaya uygunluk (Orijinal, 2022)	131
Şekil 4.24: Erenköy Mahallesi (Mina sok.) insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022). 131	
Şekil 4.25: Erenköy Mahallesi çevreye verilen önem (Orijinal, 2022).....	132
Şekil 4.26: Erenköy Mahallesi spor alanlarının varlığı (Orijinal, 2022).....	133
Şekil 4.27: Erenköy Mahallesi sağlık kurumlarına erişim	134
Şekil 4.28: Erenköy Mahallesi eğitim kurumlarına erişim.....	134
Şekil 4.29: Erenköy Mahallesi toplu taşıma erişim.....	135
Şekil 4.30: Erenköy Mahallesi yeşil alan erişim	135
Şekil 4.31: Erenköy Mahallesi bina-sokak bağlantısı (Orijinal, 2022)	136
Şekil 4.32: Erenköy Mahallesi'nde meydan varlığı (Dinamik sok üstte-Sefayolu sok. altta) (Orijinal, 2022)	137
Şekil 4.33: Erenköy Mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022).....	137
Şekil 4.34: Fetih Mahallesi bisiklet sahipliliği (Googlemaps, 2022).....	140
Şekil 4.35: Fetih Mahallesi gece saatleri gürültü haritası	141
Şekil 4.36: Fetih Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası	141
Şekil 4.37: Fetih Mahallesi'nde atık toplama donatıları (Googlemaps, 2022)	142
Şekil 4.38: Fetih Mahallesi kentsel peyzaj varlığı (Googlemaps, 2022).....	143
Şekil 4.39: Fetih mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022).....	143
Şekil 4.40: Fetih Mahallesi minibüs güzergahı	144
Şekil 4.41: Fetih Mahallesi otobüs güzergahları	145
Şekil 4.42: Fetih Mahallesi bisiklet parkları ve yolu.....	146
Şekil 4.43: Fetih mahallesi sokak örüntüsü.....	147
Şekil 4.44: Fetih Mahallesi sokak manzarası (Googlemaps,2022)	147
Şekil 4.45: Fetih Mahallesi konut çeşitliliği (Googlemaps,2022).....	148
Şekil 4.46: Fetih Mahallesi doğal yapı malzemesi (Googlemaps,2022)	149
Şekil 4.47: Fetih Mahallesi yoğunluk kademelenmesi.....	150
Şekil 4.48: Fetih Mahallesi (Ahmet Hamdi Göğüş Cd.) insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022)	151
Şekil 4.49: Fetih Mahallesi sağlık kurumlarına erişim.....	152
Şekil 4.50: Fetih Mahallesi eğitim kurumlarına erişim.....	153
Şekil 4.51: Fetih Mahallesi toplu taşıma erişim	153
Şekil 4.52: Fetih Mahallesi yeşil alan erişim	154
Şekil 4.53: Fetih Mahallesi bina-sokak bağlantısı (Fetihkent sitesi) (Orijinal, 2022) .	154
Şekil 4.54: Fetih Mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022)	156
Şekil 4.55: Melikşah Mahallesi Şeker Fabrikası (Orijinal, 2021).....	157

Şekil 4.56: Melikşah Mahallesi bisiklet sahipliliği (Orijinal, 2022)	159
Şekil 4.57: Melikşah Mahallesi gece saatleri gürültü haritası.....	160
Şekil 4.58: Melikşah Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası	160
Şekil 4.59: Melikşah Mahallesi atık toplama donatıları (Googlemaps; Orjinal,2022) 161	
Şekil 4.60: Melikşah Mahallesi alternatif enerji kullanımı (Googlemaps,2022)	161
Şekil 4.61: Melikşah Mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022)	163
Şekil 4.62: Melikşah Mahallesi otobüs güzergahları	164
Şekil 4.63: Melikşah Mahallesi minibüs güzergahı	165
Şekil 4.64: Melikşah Mahallesi bisiklet parkları ve yolu.....	166
Şekil 4.65: Melikşah Mahallesi sokak örüntüsü.....	166
Şekil 4.66: Melikşah Mahallesi sokak manzarası (Orijinal, 2022)	167
Şekil 4.67: Melikşah Mahallesi konut çeşitliliği (Googlemaps; Orjinal,2022).....	168
Şekil 4.68: Melikşah Mahallesi doğal yapı malzemesi (Googlemaps,2022)	169
Şekil 4.69: Melikşah Mahallesi yoğunluk kademelenmesi	170
Şekil 4.70: Melikşah Mahallesi insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022)	171
Şekil 4.71: Melikşah Mahallesi sağlık kurumlarına erişim.....	173
Şekil 4.72: Melikşah Mahallesi eğitim kurumlarına erişim	173
Şekil 4.73: Melikşah Mahallesi toplu taşıma erişim	174
Şekil 4.74: Melikşah Mahallesi yeşil alan erişim.....	174
Şekil 4.75: Melikşah Mahallesi meydan, avlu varlığı (Donanım sok.) (Orijinal, 2022)	176
Şekil 4.76: Melikşah mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022).....	176
Şekil 4.77: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri katılımcılarının eğitim durumları (yüzde)	223
Şekil 4.78: Erenköy/Fatih/Melikşah mahallelerinde bisiklet yolu (km) varlığı.....	226

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

dk dakika

ha hektar

m metre

m² metrekare

km kilometre

Kısaltmalar

AVM: Alışveriş merkezi

BM: Birleşmiş Milletler

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

EIU: Economist Intelligence Unit

EFM: Erenköy Fetih Melikşah Mahalleleri

KB: Kalkınma Bakanlığı

MÖ: Milattan önce

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: United Nations Development Programme

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğer

yy: yüzyıl

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Kentlerin cazibe merkezi olmasıyla yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. İş, eğitim, sosyal olanaklar ve diğer nedenlerle kırdan kente veya kentten kente göçler artmış; kentler tarih boyunca olmadığı kadar hareketlilik kazanmıştır. Bu durum aynı zamanda sanayileşme, otomobil kullanımının artması ve küreselleşmenin de bir sonucudur. Kentlerde nüfusun artması ile yerleşim alanları yoğunlaşmış ve kent merkezini de aşmıştır. Özellikle merkezin yoğunlaşmasından kaçmak isteyen, yeni yer arayan kentli kent çeperinde yer seçmiştir. Zamanla kent çeperindeki imkanları ve lüks yaşamı gören toplum kent merkezini boşalmaya başlamıştır. Kente yeni gelen göçmenler ise merkezde yerleşmeyi seçmiş ve buna bağlı birtakım güvenlik sorunlarını oluşturmuştur. Bunun yanında konut stoğu yeterli gelmemeye başladığında kent merkezindeki yeni alanlarda apartmanlaşma görülmeye başlamıştır. Gelir durumu buna el vermeyen kesim ise gecekondular ile barınma ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. Bir anda değişen bu kent düzeni bir yanda gecekondulaşma diğer tarafta apartmanlaşma ile kendini göstermiş, kent gelişimleri saçaklanmıştır. Daha büyük bir alana yayılan kentte ulaşım maliyetleri hem devlet açısından hem de kentli açısından artmış, çevre sorunları da aynı oranda artmıştır. Tüm bu sorunların ortaya çıkması karşısında her bireyin sağlıklı ve nitelikli çevrede yaşama hakkına sahip olduğu esası bağlamında yaşanabilirlik kavramı gündeme gelmiştir.

Kentlerdeki altyapı ve ulaşım hizmetleri, eğitim imkanları, sağlık imkanları, sosyokültürel faaliyetler ve diğer tüm olanaklar yaşanabilirlik başlığı altında ele alınmaktadır. Bu doğrultuda yaşanabilirlik kavramı gün geçtikçe daha da önem kazanmış olup ölçülmesi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Literatürde ortak kabul görmüş tek bir gösterge listesi göstermek mümkün değildir. Ancak birçok çalışmada birbirini tekrar eden başlıkların veya alt göstergelerin olduğu açıkça görülmektedir. Elde edilen veriler, toplumsal değerler, dış etmenler vb. göstergelerin seçilmesinde etkili olmaktadır. Ortaya konulan çalışmalar gösterge setlerinin daha çok üst ölçekte olduğu yönündedir. Bu durum, uygulama esnasında hesaba katılmayan alt ölçekte ortaya çıkan birtakım sorunları doğurmaktadır. Kenti oluşturan en küçük birim olan mahalle, sorunlara çözüm olacak en güzel ölçektir.

Hamedani ve Huber (2012), ölçek konusuna vurgu yaparak tasarım ve uygulama süreçlerinin uyumlu olması konusunu mahalle ölçeğinin ele alınması ile bağdaştırmıştır. Konuttan yeşil alana, bisiklet yollarından ticari birimlere kadar tüm bileşenlerin sosyal,

kültürel, fiziksel ve çevresel boyutları ile mahalle ölçeğinde bütünleşik bir şekilde ele alınması yaşanabilir mekanların oluşması ve kent ölçeğinde de yaşam kalitesi anlamında başarıyı getirecektir. Mahallenin kente katkısı daha hızlı olacak; böylece kent yaşanabilir kentsel alanlar noktasında en küçük birimden başlayarak bir hiyerarşi içerisinde yol almış olacaktır (Akyol ve Şenik, 2019).

Bu noktada mahalle ölçeğinde planlamanın öneminin vurgulanması ve yaşanabilirlik ile ilişki kurulması hedeflenmiştir. Üst ölçeklerde gözden kaçırılan tüm noktaların mahalle ölçeğinde planlama ile ele alınması amaçlanmıştır. Mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirliği, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen ve büyük oranda artıran bir unsur olduğu ortaya konmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu tez çalışması yaşanabilirliğin artırılması bağlamında mahalle ölçeğinde planlamanın önemini, Konya kent merkezindeki üç merkez ilçeden farklı özellik gösteren ve araştırmada kıyaslama yapmayı mümkün kılacak birer mahalle (Erenköy, Fetih ve Melikşah mahalleleri) örneğinde araştırmaktadır. Ele alınan örnek alanlarından Erenköy mahallesi geleneksel mahalle özelliği göstermekte, Fetih mahallesi yeni yapılaşma ve sitelerin yoğunlukta olduğu bir mahalle iken Melikşah mahallesi hem geleneksel hem de site örneklerini içeren bir mahalledir.

Bu çalışmanın genel amacı; *“mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasında doğrudan ve dolaylı olumlu katkıları olduğu”* varsayımından hareketle güncel literatürde mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirlik kavramına katkılarının kapsamlı biçimde değerlendirilmesidir. Ayrıca mahalle ölçeğinde yaşanabilirlik göstergelerinin belirlenmesini yaşanabilirliğin alt ölçekte ölçülmesi açısından önemli gören çalışmada öznel ve nesnel yaşanabilirlik göstergelerinin ortaya konmasını amaçlanmıştır. Bu doğrultuda literatürde yer alan yaşanabilirlik ve yaşam kalitesi göstergelerinin mahalle ölçeğine uyarlanması ve tarih boyunca mahalle kurgusunda benimsenen ilkelerin göz önünde tutulması hedeflenmiştir.

Çalışmanın temelini *“mahalle ölçeğinde planlama, kentlerin daha yaşanabilir alanlara dönüşmesi için gerekli olan en önemli ölçektir”* varsayımı şekillendirmektedir. Üst ölçekte alınan birçok kararın yansıması en iyi mahalle ölçeğinde görülmekte olup süreci uyumlu hale getirmektedir. Çalışmanın temel varsayımını destekleyen araştırma soruları ve hipotezleri Çizelge 1.1’ de verilmiştir.

Çizelge 1.1: Araştırma soruları ve hipotezler

Araştırma soruları	Hipotezler
Soru 1: Farklı mahalle kurgularında mahalle sakinlerinin çevreye önem verme durumu nedir?	Hipotez 1: Geleneksel mahalle kurgusunda çevreye önem verme oranı daha yüksektir.
Soru 2: Farklı mahalle kurgularının sosyal ilişkileri etkileme durumu nedir?	Hipotez 2: Geleneksel mahalle kurgusu sosyal ilişkilerin güçlü olmasına imkân tanımaktadır.
Soru 3: Mahalle kurgusu, mahallenin güvenli/güvensiz mekân oluşumunu sağlar mı?	Hipotez 3: Güvenli/güvensiz mekanların oluşumunu mahalle kurgusu etkilemektedir.
Soru 4: Mahalle kurgusu mahalleye duyulan aidiyeti nasıl etkilemektedir?	Hipotez 4: Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinlerinin aidiyet düzeyi daha fazla gelişmektedir.
Soru 5: Mahallede oturma süresi ile mahalleye duyulan aidiyet düzeyi arasındaki ilişki nedir?	Hipotez 5: Mahallede oturma süresi arttıkça mahalleye aidiyet duyma oranı artmaktadır
Soru 6: Gelecekte beklenen mahalle kurgusuna göre şekillenir mi?	Hipotez 6: Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinleri, mahallenin geleceğine daha umutlu bakmaktadır.
Soru 7: Farklı mahalle kurgularına göre ulaşım davranışları nasıl olmaktadır?	Hipotez 7: Geleneksel mahallede yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme ve bisiklet kullanım düzeyi yüksek olup ulaşım türü yaya, bisiklet ve toplu taşıma olmaktadır. Trafikte geçen süre ve araç sahipliği düzeyi ise daha düşüktür.
Soru 8: Mahalle kurgusu aktif yürüme süresini nasıl etkilemektedir?	Hipotez 8: Geleneksel mahalle kurgusunda aktif yürüme süresi daha fazladır.
Soru 9: Mahalle kurgusu, mahallede akla gelen yapı durumunu nasıl etkilemektedir?	Hipotez 9: Geleneksel mahalle kurgusu akla gelen yapı durumuna olumlu bir katkı sağlamaktadır.
Soru 10: Farklı mahalle kurgularında yaşanabilirlik düzeyi nedir?	Hipotez 10: Geleneksel mahalle kurgusunda yaşanabilirlik düzeyi daha yüksek olup mahalle ölçeğinde planlama yaşanabilirlik düzeyini artırmaktadır.

Belirtilen araştırma sorularını yanıtlamak üzere araştırmacı tarafından her üç örneklem alanının yaşanabilirlik bağlamında belirlenen göstergeler açısından özelliklerinin örneklem alanlarda yapılacak gözlemler ile ilgili kurumlardan elde edilecek verilerle (proje, rapor ve planlama verisi vb.) nesnel göstergeler başlığı ile ortaya konması; anket uygulaması ile yaşanabilirlik bağlamında öznel verilerin değerlendirilmesi ve sonuç olarak göstergelerin kıyaslanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede 12 gösterge başlığı belirlenmiştir; (1) Sağlık, (2) Eğitim, (3) Çevre, (4) Altyapı ve ulaşım, (5) Güvenlik, (6) Konut, (7) Kaliteli Mekân, (8) Donatı, (9) Erişebilirlik, (10) Katılım, (11) Sosyal ilişkiler, (12) Memnuniyet.

Örneklem alanlarının seçilme nedeninde belirtildiği üzere “mahalle planlamanın her mahallede farklı olduğu; geleneksel mahalle kurgusunda ve günümüzde artış gösteren siteleşmenin söz konusu olduğu mahallelerde yaşanabilirlik göstergelerinin farklı düzeyde olduğu” hipotezinden yola çıkılmış olup amaç/hedeflerde belirtilen konulara ulaşmak için her bir mahalle her bir gösterge ve alt gösterge başlığı altında ele alınmıştır.

Literatürde mahalle ölçeğinde planlama, yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik bağlamında doğrudan bir çalışmanın olmadığı, belirlenen gösterge ve değerlendirmelerin genellikle üst ölçeklerde olduğu görülmektedir. Mahalle kavramı ise genellikle sosyoloji dalı altında incelenmiştir. Bu sebeple konuyla alakalı literatürün incelemesi ile mahalle ölçeğinde belirlenmiş göstergeler çerçevesinde Konya kentindeki üç mahallede yaşanabilirliği ölçen bu çalışma teori ve pratikte bir açığı kapatmaktadır.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma 5 ana başlıktan oluşmaktadır:

Birinci bölüm “*Giriş*” bölümü olup bu bölümünde konunun önemi, araştırmanın amacı (araştırma soruları ve hipotezleri) ile araştırmanın kapsamı açıklanmıştır.

İkinci bölüm ise “*Kaynak Araştırması*” olup bu bölümde çalışmanın konusu kapsamında ele alınan kaynakların özetleri ortaya konmuştur. Çalışmanın konusunu oluşturun temel kavramlardan yaşanabilirlik, yaşama kalitesi ve mahalle kavramları kapsamlı olarak açıklanmıştır. Mahalle kavramının dünyada ve Türkiye’de olan gelişimi ele alınmış, bu doğrultuda mahallenin nasıl bir değişim geçirdiği tespit edilmiştir. Sonraki başlıkta mahallenin değişimi ile önem kazanan mahalle ölçeğinde planlamadan bahsedilmiş; dünya ve Türkiye deneyimleri ile konu zenginleştirilmiştir. Son başlıkta ise yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamanın önemi ele alınmış; mahalle planlamanın ekonomik, sosyal ve çevresel katkıları incelenmiştir.

Üçüncü bölüm olan “*Materyal ve Yöntem*” bölümünde ilk olarak Konya kentine ilişkin genel özellikler ve kentin planlama deneyimi üzerinden mahallelerin geçirdiği değişim ele alınmıştır. Sonraki başlıkta örneklem alana ilişkin genel özellikler verilmiş olup demografik ve mekânsal yapısı ortaya konmuştur. Yöntem bölümünde anket çalışması ile ilgili uygulama esaslarına yer verilmiş olup yaşanabilirlik göstergeleri matrisi açıklanmıştır.

Dördüncü bölüm ise “*Araştırma Bulguları ve Tartışma: Yaşanabilirliği Artırma Bağlamında Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Konya Kentinde Değerlendirilmesi*” olup öncelikle mahallelerin genel özellikleri kapsamlı ele alınmıştır. Yöntem kısmında açıklanan yaşanabilirlik göstergelerindeki nesnel göstergeler her bir mahallede ayrı ayrı incelenmiştir. Daha sonra anket bulgularına göre öznel göstergeler her mahallede ayrı ayrı ele alınmıştır. Bölüm sonunda ise üç mahalleden elde edilen veriler göstergelere göre kıyaslanmıştır.

Beşinci ve son bölüm ise “*Sonuçlar ve Öneriler*” olup yaşanabilirlik bağlamında ele alınan göstergeler sonucunda elde edilen veriler, gözlemler ve anket bulguları incelenerek konuya ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde çalışmanın ana hattını oluşturan “yaşanabilirlik”, “kentsel yaşam kalitesi”, “mahalle” ve “mahalle ölçeğinde planlama” kavramlarının tanımlarına detaylı olarak yer verilmiştir.

2.1. Yaşanabilirlik Kavramı

Yaşanabilirlik kavramı kentsel yaşam kalitesi ile bağlantılı olarak kentleşme sorunlarına yönelik ortaya çıkmıştır. Yaşanabilirlik kavramını tanımlamak birden çok alanı içerisinde barındırdığından tek bir yargıya varmak mümkün değildir. Bu alanda çalışma yapan mimar, şehir plancısı, sosyolog vb. birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlamaları yapılmış olup Çizelge 2.1’ de bu tanımlara yer verilmiştir. Herhangi bir yerde yaşanabilir olarak adlandırılan bir kent başka bir yerde yaşanabilir olarak adlandırılmayabilir. Çünkü birçok öznel ve nesnel yargıya sahip olan yaşanabilirlik kavramı, tanımlı yapan kişinin ele aldığı göstergelere veya yaptığı çalışmanın amacına göre değişebilmektedir.

Çizelge 2.1: Farklı alanlara göre yaşanabilirlik kavramının tanımı

Alan	Yaşanabilirlik Tanımı
Şehir planlama	Genel anlamda güvenli ve kaliteli bir altyapı, kente eşit dağılmış kamu hizmetleri, yüksek refah seviyesi, doğaya önem veren ve koruyan çevre ile planlanmış yerleşim alanları olarak tanımlanmaktadır.
Mimarlık	Mekanlar üzerinden ele alarak toplumdaki tüm bireylerin özgürce rahatça bir şekilde eriştiği, başkalarıyla paylaştığı ve mekanla bütünleşebildiği alanlar ‘yaşanabilir mekân’ olarak tanımlanmaktadır.
Sosyoloji	Bireyin, yaşamını genel olarak iyi olma hali olarak tanımlaması üzerinde durulmaktadır. Yaşanabilirliğin yüksek olduğu mekanlar ise bireylerin kendini mutlu hissettiği ve mekânın pozitif katkı sağladığı alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bireyin değer yargıları, çevresini algılama düzeyi ve deneyimlerine göre yaşamdan hoşnutsuzluk duyma arasındaki ilişki incelenmektedir.
Psikoloji	İnsan davranışlarının içinde geçtiği çevre ile ilişkisi açısından ele alınmaktadır. Mekâna ilişkin tutumlar, tercihler ve mekân deneyimleri mekânın özellikleri ile doğrudan ilişkili olmaktadır. İnsan-mekân arasındaki bağa göre şekillenen bir yaşanabilirlik tanımı yapılmakta; bağın güçlü olması yaşanabilirliğin yüksek olması ile ilişkilendirilmektedir.
Coğrafya	Meydana gelen olayların sonuçları mekân ile ilişkilendirilerek analiz edilmektedir. İnsanların mekanla olan ilişkisinin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel sonuçları ile yaşanabilirlik tanımlanmaktadır.

Kaynak: Keçeli, 2013; Melikoğlu Eke ve Fitöz, 2014

Yaşanabilirlik kavramı 1990’lardan sonra önemli bir kavram olmuş; ilk olarak siyasi politikalar içerisinde yer edinmiştir (Keçeli, 2012). Evans (2002), yaşanabilirlik kavramını iki başlık ile değerlendirmektedir: *geçim kaynağı* ve *ekolojik sürdürülebilirlik*. Geçim kaynağı başlığı sağlıklı bir yaşam, uygun konut alanları, yeterli gelir ile tanımlanmaktadır. Ekolojik sürdürülebilirlik ise doğrudan bireyin yaşam kalitesini

etkileyen bir unsurdur. Ekolojinin bozulması ile yaşanabilirlik kavramı da yok olmaktadır. Bu yüzden bu iki başlığın dengeli bir şekilde var olması ile yaşanabilir kentler meydana gelmektedir.

Batal (2016) yaşanabilirlik kavramını kentlerde yaşanan kimlik arayışı ile ilişkilendirmiştir. Aynı zamanda kentli hakkı üzerinde oldukça durmuş, yaşanabilirliğin bu haklar ile gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunun altını çizmiştir.

Keyman (2016) yaşanabilirlik kavramını sokaklar, sağlık merkezleri, hastaneler, üniversiteler gibi kente dair altyapının standartları ile açıklamıştır. Bunun yanında ekonominin canlılığı, kentlilerin kararlar ve politikalar noktasında katılımcı olması, kullanılan kaynakların geleceği düşünerek yapılması da yaşanabilir kent kapsamında ele alınmaktadır.

Özer (2017)'e göre yaşanabilirlik kavramı ekonomik anlamda gelişme sağlanırken insan hakları ile birlikte değerlendirilmeli ve bu ikisi ile bir model oluşturulmalıdır. Ortaya konan bu modelde insan odak alınmalıdır. Aksi halde ekonomi ilerlerken veya kent gelişirken kültür, toplumsal değerler ve birçok unsur kaybedilmektedir. Kente ait olan kültürel özellikler bir zenginlik olarak her kentte farklı olduğu yönünde bir bakış açısı kazanılmalıdır. Ancak bu vizyon ile yaşanabilir kentler mümkün olabilmektedir.

2.1.1. Yaşanabilir Kent Kavramı

Yaşanabilir kent kavramına Aristoteles ve Platon'un iyi toplum ve ideal devlet anlayışında yer verilmiştir. Bu anlayışa göre yaşanabilir kentin nüfus, coğrafya ve toplum yapısının belli özelliklere göre olması gerektiği ortaya konmuştur. Platon'un 'Devlet' kitabında ideal devlette olması gereken kişi sayılarına değinilmiş; bireylerin mutlu olmasını da toplumdaki bu düzenin sağlanması ile mümkün olduğu görüşü öne sürülmüştür. Şehir yaşantısı, toplum ve devletin tek bir çatı altında ele alınmasının gerekliliği savunulmuştur. Bu dönemde yaşanabilirlik kavramı daha çok nüfus ve politika ile ele alınmıştır. Yunan uygarlığı döneminde yaşanabilirlik kentte yaşayan tüm bireylerin kentle ilgili kararlara etkin bir şekilde katılabilmesi ile ilişkilendirilmiştir (Güler, 2020). Günümüze kadar katmanlaşarak gelen yaşanabilirlik kavramı günümüzde genellikle eğitim, sağlık, ulaşım ve erişilebilirlik, gelir durumu, temiz çevre, eğlence etkinlikleri ve sosyal imkanlar ile değerlendirilmektedir (Oktay, 2007).

Kentlerin birbiri arasındaki rekabet bu kavramlar ile daha da hız kazanmıştır (Kuru ve Özkök, 2017). Uluslararası platformlarda yatırım, iş gücü, sermaye ve kalifiye işçi,

eğitim seviyesi yüksek bireyler çekmek için yaşanabilir kentler prestij sahibi olmaktadır. Yaşanabilir kentler ile sosyal, ekonomik, ulaşım ve diğer birçok hizmetin fazla olması kırdan kente göçü getirmiştir. Her birey yaşadığı alanın yaşam kriterlerinin, refah düzeylerinin yüksek olmasını beklemektedir. Bu yaşam kriterlerinin yüksek olması algısı birçok faktör ile değişken olsa da ‘yaşanabilir kentler, gelişmiş/ gelişmemiş kentler, refah seviyesi yüksek kentler, yaşam standardı yüksek kentler’ gibi kent tanımlamaları ortaya çıkmaktadır (Henden Şolt, 2018).

2.1.2. Yaşanabilir Kent Göstergeleri

Yaşanabilirlik kavramı, özellikle son yıllarda kentlerin rekabet içinde olması, çeşitli yatırımları çekebilmesi, eğitimli nüfusu ve dolayısı ile bu yönde iş gücünü kendine çekebilmek için daha da önem kazanmıştır (Kuru ve Özkök, 2017). Bu noktada kentlerin yaşanabilirlik düzeylerini ölçebilmeleri üzerine birtakım göstergeler ele alınmıştır.

Bentley vd. (1985) yaşanabilirliğe zemin hazırlama noktasında ‘Sorumlu Çevreler: Kentsel Tasarımcılar İçin Bir Rehber’ başlıklı çalışmalarında bir yerin nitelikli olarak adlandırılması için birtakım göstergeler ortaya koymuştur: Geçirgenlik, Çeşitlilik, Okunaklılık, Dayanıklılık, Görsel uygunluk, Zenginlik ve Bireyselleştirme (KB, 2012).

Jacobs ve Appleyard (1987), yaşanabilirlik kavramına temel oluşturan çalışmalarında iyi nitelikte bir kentsel çevrenin sahip olması gereken özellikleri 7 gösterge ile ele almıştır;

- Yaşanabilirlik (konfor)
- Kimlik ve kontrol (aidiyet)
- Kentsel fırsatlara erişim hayal gücü ve eğlence (deneyim)
- Özgünlük ve anlam (kavrayış)
- Komünite ve kamusal yaşam (katılım)
- Kentsel kendine yeterlik (öz yeterlilik)
- Herkes için kentsel çevre (erişilebilirlik) (KB, 2012).

Monocle kurumu “En Yaşanabilir Şehirler Araştırması” ile kentlerin yaşanabilirlik düzeylerini ortaya koymakta ve küresel ölçekte bir kıyaslama imkânı sunmaktadır. Belirlediği 11 temel gösterge altında puanlama yaparak yaşanabilirliği yüksek kentleri ortaya koymaktadır. Ele aldığı kriterler ise şu şekilde sıralanmaktadır (Kuru ve Özkök, 2017): Güvenlik, Hoşgörü, Sağlık hizmetleri, İklim, Çevresel etkenler ve doğaya ulaşım, Toplu taşıma, Mimari kalite, Kentsel tasarım, Çalışma koşulları, Etken politikalar ve Uluslararası bağlantılar.

Forbes dergisi “İş Yapmak ve Yaşamak İçin En İyi Kentler” başlığı altında dünya çapında bir araştırma ile kentleri sıralamaktadır. Belirlemiş olduğu 4 ana gösterge (Beşerî sermaye ve yaşanabilirlik, Erişilebilirlik, Marka becerisi ve yenilikçilik, Ticaret becerisi ve üretim potansiyeli) altında toplam 94 alt gösterge ele alınmıştır (Henden Şolt, 2018).

IMCL (*International Making Cities Liveable*) Uluslararası Yaşanabilir Şehirler Oluşturma Birliği 1985 yılından itibaren her yıl yaşanabilirlik kavramına dikkat çekmek için kongreler düzenlemekte ve küresel ölçekte temsilcilikleri ile çalışmalar yapmaktadır. Şehirlerin daha “yaşanabilir” olması noktasında IMCL birtakım ilkeler benimsemektedir:

-Kent çocuklar ve yaşlılar dahil olmak üzere herkes için yaşanabilir hale getirilmelidir.

-Toplu taşımaya ağırlık verilmelidir.

-Bisiklet yolları önemsenmelidir.

-Trafığı sakinleştirilmiş sokaklar oluşturulmalıdır.

-İnsan ölçeğinde mimariye önem verilmelidir.

-Karma kullanım içeren kentsel doku oluşturulmalıdır.

-Şehir merkezleri pazar, festival, açık hava kafeleri ve diğer sosyal etkinlikler için bir araya gelmeye fırsat tanıyan kamusal alanlara imkân tanınmalıdır (IMCL,2021).

Türkiye’de ise Yaşanabilir Şehirler Birliği her yıl kongreler düzenlemekte; yerel yönetim, üniversite, STK’lar ve diğer paydaşların bir araya gelmesine imkân tanımaktadır. Kentlerdeki temel sorunlar üzerinden yola çıkarak yaşanabilirliğin yüksek olduğu şehirleri başarılı örnekler olarak kabul etmektedir. Bu doğrultuda örnekler üzerinden ulaşım, enerji, yürünebilirlik, erişebilirlik, katılımcılık, güvenlik, iklim ve sürdürülebilirlik gibi göstergeler üzerinde durulmaktadır (YŞ, 2019).

EIU (*Economist Intelligence Unit*), “Dünyanın En Yaşanabilir Kentleri” adı altında bir rapor yayınlamakta her yılın yaşanabilir kentlerini belirlemektedir (Çizelge 2.2 ve Çizelge 2.3). Yaşanabilirlik göstergelerini istikrar, sağlık, kültür ve çevre, eğitim, altyapı başlıkları altında otuz alt başlıkla değerlendirmektedir. Raporlarda en yaşanabilir kentlerde sağlık hizmetlerine ayrılmış önemli miktarda finansın varlığı, eğitim sisteminde kalite, gelişmiş altyapı ve kültür-çevreye verilen değerlerin gerekliliği ortaya konmaktadır. Bunun yanında bu başlıklarda istikrarın sağlanmış olması diğer bir yaşanabilirlik göstergesi olmaktadır (EIU, 2021).

Çizelge 2.2: En yaşanabilir 10 şehir

Sıralama	Ülke	Şehir	Genel (100)	İstikrar	Sağlık	Kültür ve Çevre	Eğitim	Altyapı
1	Yeni Zelanda	Auckland	96.0	95	95.8	97.9	100	92.9
2	Japonya	Osaka	94.2	100	100	83.1	91.7	96.4
3	Avustralya	Adelaide	94.0	95	100	83.8	100	96.4
4	Yeni Zelanda	Wellington	93.7	95	91.7	95.1	100	89.3
5	Japonya	Tokyo	93.7	100	100	84	91.7	92.9
6	Avustralya	Perth	93.3	95	100	78.2	100	100
7	İsviçre	Zurih	92.8	95	100	85.9	83.3	96.4
8	İsviçre	Cenevre	92.5	95	100	84.5	83.3	96.4
9	Avustralya	Melbourne	92.5	95	83.3	88.2	100	100
10	Avustralya	Brisbane	92.4	95	100	85.9	100	85.7

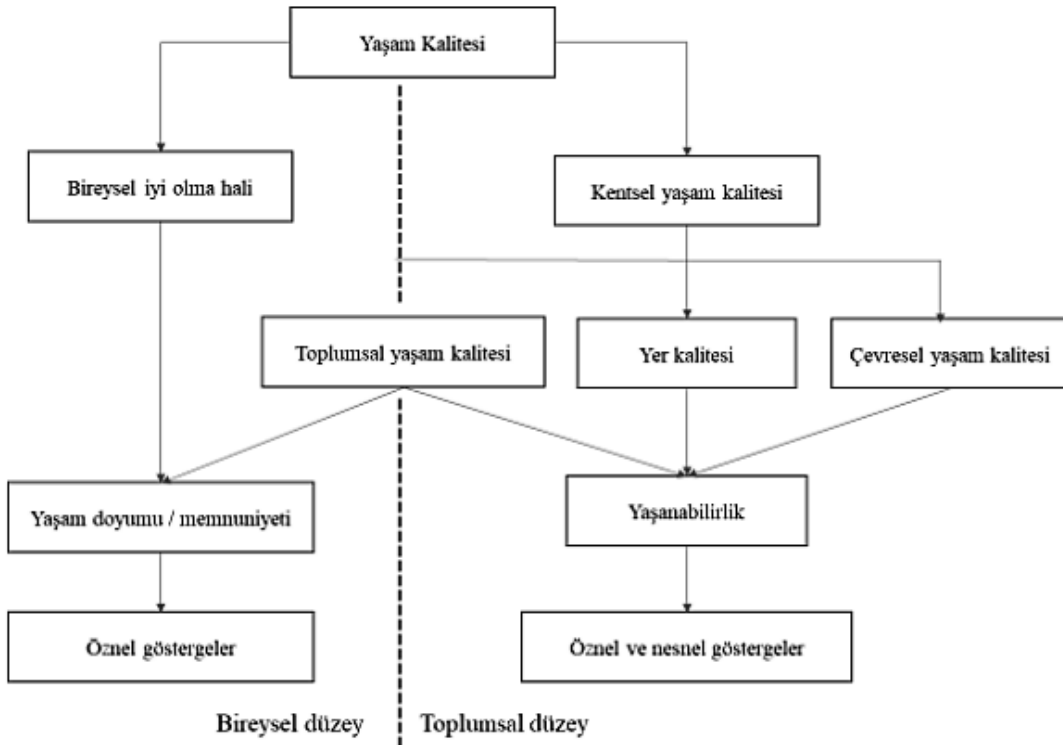
Kaynak: EIU,2021

Çizelge 2.3: Yaşanabilirliği en düşük 10 şehir

Sıralama	Ülke	Şehir	Genel (100)	İstikrar	Sağlık	Kültür ve Çevre	Eğitim	Altyapı
131	Venezuela	Karakas	41.7	35	25	45.6	58.3	53.6
132	Kamerun	Douala	38.6	60	12.5	40.3	25	42.9
133	Zimbabve	Harare	36.6	40	12.5	44.4	58.3	35.7
134	Pakistan	Karaçi	36.6	20	33.3	33.3	58.3	51.8
135	Libya	Tripoli	34.2	30	29.2	33.8	41.7	41.1
136	Cezayir	Cezayir	34.1	35	29.2	37.3	41.7	30.4
137	Bangladeş	Dakka	33.5	55	16.7	30.8	33.3	26.8
138	Papua Yeni Gine	Port Moresby	32.5	30	16.7	36.1	33.3	46.4
139	Nijerya	Lagos	31.2	20	20.8	41	25	46.4
140	Suriye	Şam	26.5	20	16.7	36.8	25	32.1

Kaynak: EIU,2021

Tanımlar ve yaşanabilirlik göstergeleri incelendiğinde kentsel yaşam kalitesi ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir (Şekil 2.1). En yaşanabilir şehir sıralamasının üst sıralarında kentsel yaşam kalitesi yüksek ülkeler dikkat çekerken alt sıralarda gelişmemiş, kentsel yaşam kalitesinden bahsedilemeyen ülkeler yer almaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu şehirlerde yaşanabilirlik aynı oranda yüksek olmaktadır. Yaşanabilirlik, yaşam kalitesi, mekân kalitesi, çevre algısı ve memnuniyeti, yaşam memnuniyeti gibi kavramlar genellikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Hem nesnel hem de öznel (algılanan) yaşanabilirlik koşulları kentsel yaşam kalitesini oluşturmaktadır (Levent ve Nijkamp, 2006). Bu nedenle kentsel yaşam kalitesi kavramını detaylı açıklamak bu çalışmaya ışık tutacaktır.

Şekil 2.1: Kentsel yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik ilişkisi
Kaynak: Levent ve Nijkamp, 2006

2.2. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı

Kentsel yaşam kalitesi kavramı, teknoloji ile birlikte kentleşmenin çağdaş, modern gibi olgularla anılması ile gündem olmuştur. Sosyal, kültürel, fiziksel ve özellikle ekonomik politikalar üzerinde etkisi göz ardı edilemeyen kavram sosyal, ekonomik, kent ve sağlık alanında çalışma yapan birçok disiplini kapsamaktadır. Bu yüzden kentsel yaşam kalitesi kavramının tek bir tanımını yapmak mümkün değildir (Çizelge 2.4).

Ancak ortak bir paydada toplanacak olursa, kentle ilgili objektif değişkenler ile bireyin kendi görüşlerini, içinde bulunduğu çevreden edindiği tecrübelerle subjektif değişkenlerin birleşimi ile ortaya konan birden çok alanı kapsayan bir kavramdır. Bu alanda çalışan araştırmacılar kentsel yaşam kalitesi kavramını kavramsallaştırarak ortak bir gösterge sistemi kurmayı amaçlamışlardır. Bu gösterge sistemi araştırmanın içerik ve ölçeğine, yöntemine, verilere erişme durumuna göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişikliklere bağlı olarak araştırmalarda objektif ve subjektif ayrımının da bazen göz ardı edildiği, sadece birine odaklanıldığı veya ikisinin de bütünleşik ele alındığı görülebilmektedir (Salihoğlu ve Türkoğlu, 2019).

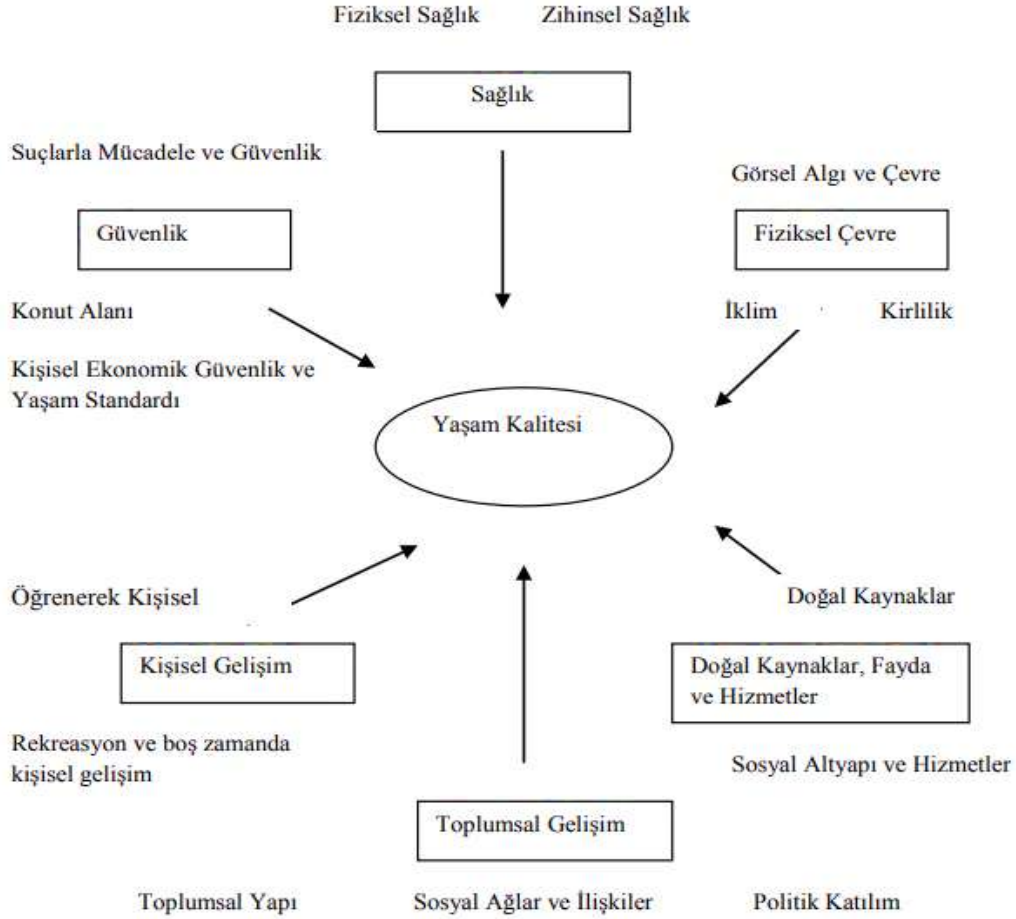
Çizelge 2.4: Kentsel yaşam kalitesi tanımları

Yıl	Kişi/ Kurum	Tanım
1995	Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)	Kişinin genel durumunu, içinde buldukları sosyokültürel yapı ve değer yargılarıyla çevreyi algılama biçimidir. Kişinin yaşama dair beklenti ve hedefleri, yaşam standartları ve kaygıları ile şekillenmektedir. Fiziksel ve psikolojik sağlık, özgürlük, çevre ile kurulan ilişki, sosyal ilişkiler vb. Bireyin fiziksel sağlığı, birçok unsur ile değişken çok boyutlu bir kavramdır (İKA, 2014).
-	Birleşmiş Milletler (BM)	Gelir, üretim gibi nicel etmenlerden çok sosyal etmenler ile bireylerin mutluluk oranını ölçen bir kavramdır (İKA, 2014).
-	AB-Eurofound	Toplumsal hayat ile doğrudan ilişkili olup genel iyilik hali olarak adlandırılan geniş bir kavramdır (İKA, 2014).
-	Dünya Bankası	İnsanların genel olarak iyi olma durumudur (İKA, 2014).
1998	Geray	Kent yaşamında bulunan kentsel altyapı, iletişim, ulaşım, konut vb. hizmetlerin belirlenmiş düzeyin üstünde olması durumudur. Daha geniş bir ifade ile aslında toplumsal, siyasal, kültürel ve sosyal olaylardan etkilenir. Aynı zamanda kentin sunduğu hizmetlerden bireylerin eşit, adaletli ve etkin yararlanabilmeleri ve bu süreçlere dahil olmasıdır.
2000	R. Veenhoven	Refah ve mutluluk terimleri ile ilişkilidir ve buna göre başlıklara ayrılmıştır. Birincisi, çevrenin yaşanabilirliği dışsal, temel standartlara dayalı ve nesnel olarak ölçümlenebilecek ulaşım, altyapı vb. boyutları ele alınmıştır. İkincisi ise bireyin yaşam becerileri, potansiyel olarak genişleyebilecek içsel ve sunulan fırsatlara bağlı performansı yansıtmaktadır. Üçüncü başlıkta yaşamda yer alan dışsal çevrenin yararına (ör. iyi ahlaklı olma) odaklanmaktadır. Dördüncü başlıkta ise yaşamın değerini bilme anlamında içsel bir bakışla kişinin yaşam doyumu ve memnuniyet boyutunu nasıl algıladığını vurgulamaktadır. (Çizelge 2.5)
2000	Dissart ve Deler	Hem objektif hem de sübjektif değişkenlerin birleşimi ile toplumsal refah üzerindeki etkisiyle oluşan bir kavramdır.
2003	Van Kamp, Leidelmeijer, Marsman ve Hollander	Kentsel yaşam kalitesi birçok alanı kapsadığından birden fazla değer bütünlük ele alınmasıyla tanımlanabilmektedir. Belirledikleri eksenler yoluyla şekil üzerinden tanımlamışlardır. (Şekil 2.2)
2004	Gordon Mulligan, John Carruthers, Meagan Cahill	Herhangi bir çevrede fiziksel ve bireysel koşullardan kişinin duyduğu memnuniyet derecesidir.
2006	Rod McCrea, Tung-Kai Shyy, Robert Stimson	Bireyin kendini mutlu, yaşamını değerli gördüğü, tatmin edici bir çevreyi kapsayan bir kavramdır.
2006	Levent ve Nijkamp	Kentsel yaşam kalitesi kavramı genellikle iki şekilde anlaşılır. Birincisi yaşam ortamıyla ilgili olup hizmetler, donatı ve tesislere erişim gibi her bireyi etkileyen fırsatları, bu hizmetlerden memnuniyet düzeylerini içerir. İkincisi ise hava, su ve toprak kalitesini içeren doğal çevre ve kentsel alanlarda mevcut yeşil alan miktarı ile ilgili olup nesnel kavramları ele alır.
2014	Mariano Rojas	Bireylerin beklentilerine cevap vermesi amaçlanan küresel bir kavramdır.

Çizelge 2.5: Kentsel yaşam kalitesi matrisi

	Dışsal Kaliteler	İçsel Kaliteler
Yaşam Fırsatları	Çevrenin yaşanabilirliği	Bireyin yaşam becerileri
Yaşam Sonuçları	Yaşamın değeri (fayda)	Yaşamın değerini bilme

Kaynak: Veenhoven, 2000

Şekil 2.2: Kentsel yaşam kalitesinin eksenleri

Kaynak: Van Kamp vd., 2003

2.2.1. Kentsel Yaşam Kalitesinin Önemi

Kentler nüfus artışıyla optimum kapasitelerini aşarken kentte yaşayan birçok birey yeterli derece altyapı hizmetlerine ulaşamamakta ve çarpık kentleşme ile sağlıksız çevrelerde yaşamaktadır. Kentsel yaşam kalitesinin düşük olduğu bu bölgelerde göç hareketliliği çok daha fazla görülmektedir. Bu durum bölgesel eşitsizliklere, yerleşim yerlerinde ve belediye hizmetlerinde dengesizliğe neden olmaktadır. Aynı zamanda bu bölgelerde yaşayan kentlilerin gelir durumunun düşük olması, suç oranının diğer bölgelere fazla olması ve çeşitli güvenlik sorunlarının olması da yine kentsel yaşam kalitesi ile ilişkilidir. Bu çıktılar ile kentsel yaşam kalitesi kavramı gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır.

Kentsel yaşam kalitesi aynı zamanda bireylerin daha iyi hizmete erişme düşüncesiyle kentlerdeki hareketliliğini artırdığından göç kavramını doğrudan etkileyerek nüfus artışında etkili olmaktadır. Çünkü kentsel yaşam kalitesi düzeyi yüksek bir kent imaj kazanmakta, bir diğer anlamda bu durum kentin reklamında da önem kazanmaktadır. Bu durumun farkında olan yerel yönetimler kentin tanıtımında gerekli önemli bir bileşen olarak kentsel yaşam kalitesinden bahsetmektedir. Konuya ekonomi başlığından bakılırsa yatırım yapan birçok şirket seçtikleri konumda kentsel yaşam göstergelerinden yararlanmaktadır. Çift taraflı olarak, kentler de yatırım yapacak şirketleri kendilerine çekmek için reklam amaçlı da olsa kalitelerini kentsel yaşam göstergeleri ile ortaya koymaktadır. Başta ulaşım olmak üzere diğer altyapı hizmetleri, güvenlik durumu, belediye hizmetleri, yaşam maliyeti ve erişilebilirlik başlıklarının hepsi karar vericiler için önem taşımaktadır. Kentsel yaşam kalitesi başlığı altında bulunan bu özellikler ile kalitede artış söz konusu olacak dolayısı ile ekonomi canlanacaktır. Ekonominin canlanması ile çeşitlenme, yatırımların artması, kentsel gelişme meydana gelerek nüfusun bu kente çekilmesi sağlanacaktır. Bu etkileşimli durum bir döngü halinde devam edecektir.

Kentsel yaşam kalitesi, şehir plancı, mimar, yerel yönetimler, ekolojist ve diğer araştırmacıları etkilediğinden bütünleştirici olmaktadır. Aynı zamanda bu disiplinler ile halk arasında da bağ kuran önemli bir araç konumundadır. Ancak farklılıklar nedeni ile kentsel yaşam kalitesinin tanımlanması ve ölçme-değerlendirme kısmındaki göstergeler konularında ortak noktaya varılamamaktadır. Ancak kentsel yaşam kalitesinin kentlerde göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir konu olduğu ve kentsel yaşam kalitesinin çalışmalarının yapılmasının gerekliliği üzerinde uzlaşılan bir karardır.

2.2.2. Kentsel Yaşam Kalitesinin Gelişimi

Kentsel yaşam kalitesi kavramından önce dünyada ve Türkiye’de birçok farklı anlaşma, deklarasyon, beyanname vb. bu kavramın gelişmesine ortam hazırlamıştır. Tezin bu bölümünde kentsel yaşam kalitesinin gelişimi bazı ortak noktalar içermekle birlikte dünyada ve Türkiye’de olmak üzere iki alt bölümde incelenmiştir.

2.2.2.1. Kentsel yaşam kalitesinin dünyadaki gelişimi

Kentsel yaşam kalitesi adı altına yapılan ilk çalışmalar sağlık alanında ortaya çıkmış olup bunun nedeni olarak da salgın hastalıklar gösterilmiştir. İngiltere’de 1845 yılında Kraliyet Komisyon Raporu yayınlanarak kent sağlığı konusuna değinilmiştir. Kanalizasyon sistemlerinin yapılıp bitirilmesi, yolların genişletilmesi, konutlar için belli

standartlara karar verilip uygulanması, özellikle sanayi kentlerinde parklar ile hava kalitesinin sağlanması ve sağlık hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından yapılmasının gerektiği belirtilmiştir (Tekeli, 1980). Bu gelişmeler ile kentte birtakım düzenlemelere öncülük edilmiş, sonraki çalışmalarda kent estetiğine önem verilmeye başlamıştır. Kent estetiği 1890'lı yıllardan sonra çeşitli akımlar ile adından söz ettirmiştir. Bahçe kent ve güzel kent akımı başta olmak üzere tarihi çevreye duyarlı yaklaşımlar, yeşil kuşaklara önem veren tasarımlar ortaya atılmıştır (Çabalar Bayrak, 2001).

1941'de yayınlanan Atina Anlaşması ile boş zamanların değerlendirilmesi için kentlerde sosyokültürel donatılara olan ihtiyaç ile tarihi yapılarını korunmasının ve özellikle iş yolculukları için ulaşım düzenlemelerinin gerekliliği ele alınmıştır. Bunun yanında güneşten yararlanma, yeşil alanların varlığı ve mekanlarda ekolojik bir yaklaşıma zemin hazırlamıştır. 1960'lı yıllarda BM, gelişme politikalarında temel insan ihtiyaçlarını (beslenme, barınma vb.) ele almış ve mutlak yoksulluğun azaltılması için çalışmalar yapmıştır. Gelişmişlik seviyesini açıklamada kişi başı gelirin tek başına yetersiz olduğu kanaatin varılmış, İnsani Gelişme Endeksi adı verilen 18 göstergeli bir dizi hazırlamışlardır. Bu göstergeler ile tüm dünya ülkeleri gelişmişliklerine göre sıralanmış ve bu rapor kentsel yaşam kalitesi için önemli kabul edilmiştir. Çevre konusu 1972 yılında yapılan Birleşmiş Milletler Birinci Çevre Konferansı Stockholm Deklarasyonu ile netleşmiştir. Çevrenin korunmasının gerekliliği konusunda tüm ülkeler ortak karar vermiş ve kentte yapılacak tüm gelişmelerde çevrenin ön planda tutulması gerektiği amaçlanmıştır. Bu tarihten sonra çevrenin önemine vurgu yapmak için "Bir tek dünyamız var" sloganıyla Ulusal Çevre Günü ilan edilmiştir. Çevre konusu 1976'da Habitat I İnsan Yerleşimleri Bildirgesi'nde de yer edinmiştir. 1996 yılında gerçekleştirilen Habitat II Konferansı'nda kent sorunları ele alınmıştır. Bunun için birtakım fiziksel, toplumsal ve ekonomik politikalar ele alınmıştır. Ayrıca Habitat II İstanbul sonrası BM tarafından Küresel Kentsel Gözlemevi (Global Urban Observatory) kurulmuştur. Bu birim kentleşme sorunlarını izlemek için güvenilir veri tabanı oluşturmak, elde edilen verileri sistemli bir rapor halinde sunmaktadır. 2001 yılında İstanbul+5 kentsel fakirlik kavramı üzerinde durmuş, önlenmesi için uluslararası bir iş birliği gündeme getirilmiştir. Kent hayatında yer alan yaşlı, genç, çocuk vb. her grubun eşit şartlarda yararlanması konuları da konuşulmuştur (Yavuzçehre ve Torlak, 2006). 2004'de Avrupa Birliği kentlerdeki yaşam kalitesini karşılaştırmak için içeriğinde yerel, kentsel ve diğer farklı ölçeklerde göstergeler bulunduran Kentsel Denetim (Urban Audit) Raporu'nu yayımlamıştır. OECD'nin ilk kez 2011 yılında yayınlamaya başladığı "Daha İyi Yaşam Endeksi" üye ülkeleri

kıyaslamaktadır. Konut, eğitim, sağlık, gelir, güvenlik, iş yaşam dengesi, istihdam, çevre, sivil katılım, toplum ve yaşam memnuniyetinin yer aldığı 11 konuda OECD iyi olma hali ve yaşam kalitesinin temellerini yansıtan göstergeler kullanmaktadır. 2015 yılında Avrupa kentlerini kapsayan sübjektif bir anket yapılmıştır. Anket, kent yaşamından memnuniyet, kentsel çevre hakkındaki görüşler gibi yaşam kalitesi algılarını içermektedir (EU, 2015). Günümüzde ise DSÖ Sağlıklı Kentler Projesi ile yerel düzeyde çalışmalar yürütmektedir. Sağlıklı Kentler Projesi dünya kentlerinin sağlıklı ve yaşanabilir olmasındaki sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmaktadır.

2.2.2.2. Kentsel yaşam kalitesinin Türkiye’deki gelişimi

Türkiye’de yaşam kalitesinin ortaya çıkışı dünyadaki süreçten çok daha sonra 1955 yılından sonra olmuştur. Bunun en büyük sebebi tarım alanındaki gerilemeler olmuş, kentte iş imkanlarının sanayileşme ile artması, ulaşım imkanlarının çeşitlenmesi ve eğitim, sağlık, belediye hizmetlerinin fazla olması kenti çekici kılmıştır. Bu kentleşme hareketleri doğrudan kentsel yaşam kalitesini etkilemiştir. Kapasitelerinin üzerine çıkan kentler bölgesel dengesizlikleri doğurmuştur. Kentsel yaşam kalitesi hareketlerinde önceliğin sosyal olaylara verilmesi dünyadaki diğer ülkeler ile benzerlik göstermektedir. Çalışmaların başlaması 1960’lı yıllarda toplumsal, kültürel ve büyük ölçüde sosyal konuların dikkate alınması, verilen toplanması ile olmuştur. 1961 Anayasası ile ilk defa vatandaşların sosyal, kültürel, ekonomik ve sağlıktan yararlanma hakları tanınmıştır. Başlayan çalışmalar bu anayasa ile hız kazanmıştır. Yine aynı yol ekonomik, kültürel, sosyal ve toplumsal kalkınmayı ele almak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur. 1962’de verilerin toplanması da kurumsal olarak DPT’ ye yüklenmiştir. DPT 1965 yılında İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması adı altında birtakım göstergeler ile ilk çalışmasını sunmuştur. 1970 yılında göstergelerini yeniden ele almış ve değişiklik yapmıştır (Dinçer ve Özaslan, 2004).

1980’li yıllardan sonra kente yapılan göçlerin olumsuz sonuçları görülmeye başlamıştır. En büyük sıkıntı ise gecekondulaşma olmuştur. Gecekondular genelde geçiş bölgelerinde yer edinirken toplumsal sorunları beraberinde getirmiştir. Hiçbir plan ve düzene göre yapılmayan, altyapının olmadığı, güvenliksiz bölgeler olarak kentte yer edinmişlerdir. Konut kalitesi bakımından söz etmenin mümkün olmadığı gecekonduların sayısı 80’li yıllarda 1,5 milyona ulaşmıştır. Kentte ciddi bir alan kaplayan gecekondular kentsel yaşam kalitesini ciddi anlamda düşürmüştür. Bu gelişmelerden sonra 1982 Anayasası kırdan kente göçü düzenleme, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirme,

sosyoekonomik gelişmeyi sağlama, yerleşme sorunlarına çözüm bulma gibi amaçlarla bazı hükümler getirmiştir. Aynı zamanda 1982 Anayasası ile çevre düzenlemelerinden de bahsedilir hale gelinmiştir (Yavuzçehre ve Torlak, 2006).

1998 yılında DPT “*Various Indicators Related to Provinces and Regions in Turkey*” adıyla sosyoekonomik göstere verilerini bir kitapta toplamıştır. Her şehir için Ekonomik ve Sosyal Göstergeler raporlarını yayınlamaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü de daha çok memnuniyet düzeylerine odaklanarak mutluluk oranları; sağlık, güvenlik, eğitim hizmetleri; kişisel yaşamdan memnuniyet, iş hayatı ve gelirden memnuniyet araştırmaları yapmıştır. Bu araştırmaların sonuçları Yaşam Memnuniyeti Araştırması adı altında toplamıştır. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma ve Uzun Vadeli Strateji Planı (2001-2023) ile yaşam kalitesinin artırılması hedef olarak gösterilmiştir (DPT, 2000).

2003 yılında Türkiye, Avrupa Çevre Ajansı ve Avrupa Bilgi ve Gözlem Ağı’na kabul edilmiştir. 2015’de İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle İstanbul Kentsel Yaşam Kalitesi İzleme Merkezi üst ölçekli planların yapım ve uygulama süreçlerinde yaşam kalitesini iyileştirme yönünde çalışmalar yapmaktadır. 2015 yılında İllerde Yaşam Endeksi TÜİK tarafından ilk defa hazırlanmıştır. Nesnel ve öznel göstergelerle iller arasında bir karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç ile 11 konuda (konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti) 41 alt başlık belirlenmiştir. Ancak bu çalışmada yapılan en iyi ve kötü il tanımlamaları siyasi eleştirilere sebep olmuştur (Sarı ve Kındap, 2018). Onuncu Kalkınma Planı’nda (2014-2018) hedefler başlığı altında yaşam kalitesi, yaşanabilir mekanlar ve sürdürülebilir çevre konularına yer verilmiştir. Özellikle iş ve yaşam ortamlarının kalitesi refah göstergesi olarak kabul edilmiştir. Mekânsal gelişim ve kentleşmenin dengeli olarak gelişmesi ve herkesin eşit şekilde barınma, sağlık, güvenlik, eğitim hizmetlerinden yararlanması esas alınmıştır (KB, 2012).

BM’ nin yayınlamış olduğu İnsani Gelişme Endeksi Raporu ile Türkiye’de yaşam kalitesinin arttığı belirtilmiş; ortalama yaşam süresinin uzadığına ve bebek ölüm oranlarının azaldığına dikkat çekilmiştir. 189 ülkenin yer aldığı sıralamada Türkiye 54. sırada yer almaktadır (UNDP, 2020). Türkiye’de kentsel yaşam kalitesi kavramı yapılan çalışmalar ile gittikçe daha da önem kazanmaktadır.

2.2.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Kentsel yaşam kalitesi kavramının ölçülmesi birden çok konuyu kapsama özelliğinden dolayı araştırmacılar tarafından fikir ayrılıklarına neden olmuştur.

Araştırmacının kentsel yaşam kalitesini ele alma sebebi ve bakış açısına göre göstergeler de çeşitlenmiştir. Ortaya konan çalışmalarda göstergeler nesnel ve öznel olarak ikiye ayrılmıştır. Kentsel yaşam kalitesi sadece nesnel veya öznel göstergeler olarak ayrı değerlendirildiği gibi bütünleşik olarak da ele alınmıştır. Bunun yanı sıra sübjektif-objektif, sezgisel-rasyonel vb. gösterge sınıflandıran çalışmalar da görülmektedir. Nesnel göstergeler; suç oranları, gelir seviyesi, okur-yazarlık oranı, kişi başına düşen yatak sayısı, kişi başına düşen yeşil alan vb. alt başlıklarda ölçülebilen başlıkları kapsamaktadır. Öznel göstergeler ise; bireyin edindiği tecrübeler, yaşama bakış açısı ile yaşamdan duyduğu memnuniyet düzeyini kapsamaktadır. Mutluluk oranları, konut ve çevreden duyulan memnuniyet, hizmetlere dair düşünceler de bu başlık altında ölçülmektedir.

Szalai (1980) nesnel ve öznel yöntemi birleştirmiştir. Ancak sosyal göstergelerin sübjektif ölçütlere bağlı olduğunu öne sürmüştür. Böylece bu özelliği ile diğer göstergelerden ayrılmaktadır.

Cutter (1985) daha farklı bir açıdan ele almıştır. Yaşam kalitesinin objektif ve sübjektif yöntemlerini üç boyutta (sosyal, çevresel ve algısal) birleştirmiş yeni bir model ortaya atmıştır. Bu model ile kentsel yaşam kalitesini değerlendirirken sosyal çevrenin (konut ve çevresi, güvenlik) ve fiziksel çevrenin (iklim, yeşil alan, altyapı) objektif ve sübjektif göstergelerinin tek başına ele alınmamasının gerekliliğini savunmuştur. Bireylerin yaşamındaki yerinin de düşünülmesi gerekmektedir.

1992'de kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı'ndaki Avrupa Kentli Hakları geliştirilerek mekâna yansımaları üzerinde durulmuştur. Ele alınan bu haklar 20 başlık ile kentsel yaşam kalitesi bağlamında ele alınmaktadır (Çizelge 2.6).

Çizelge 2.6: Avrupa kentli hakları

Güvenlik	-Suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent -Kentlerin uygar, sağlıklı, düzenli ve güvenli olması
Sağlıklı Bir Çevre	-Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre -Temiz teknoloji, alternatif yakıt kullanımı, düzgün trafik kontrol sistemleri, atığı kaynağından azaltma metotları -Doğayı ve yeşil alanları koruma, açık alanların yeşillendirilmesinin teşviki, doğal, tarihi karakteristiklerinin korunması
İstihdam	-Yeterli istihdam, olanaklar- -Ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının olması -Kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması
Konut	- Mahremiyet ve dokunulmazlık -Sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması -Her insan ve aile için güvenli, sağlam konut edinme hakkı
Dolaşım	-Tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması -Özel araçlarla seyahat hacmi azaltılmalı, dolaşım yaşanabilir bir kent oluşturmaya yönelik düzenlenmeli -Çeşitli ulaşım alternatiflerine izin verilmeli -Sokak sosyal bir arena olarak algılanmalı, artan güvenlik, asayiş ve sosyal uyum ile doğru sokak düzenlemeleri ve planlamaları yapılmalı -Geniş kaldırımlar, yaya bölgeleri ile sokaklar iyileştirilmeli
Sağlık	-Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması -Kentsel çevre, tüm yaşayanlara iyi sağlıklı çevre koşullarını sağlamalı -Kapsamlı çevre politikaları oluşturularak; atıkların yönetimi, hava, su, toprak ve yer altı kirlilikleri engellenmeli, tehlikeli atıklar tamamen ortadan kaldırılmalı
Spor ve Dinlence	-Ayrım yapılmaksızın her birey için, spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması -Kentsel spor alanları kent görünümüne aykırı olmamalı, sağlıklı ve güvenli olmalı -Kamu spor federasyonları ile birlikte, yetenekli sporcuların yarışma ve eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek alet ve donanıma sahip spor tesisleri tasarlanmalı

Çizelge 2.6: Avrupa kentli hakları-devamı

Kültür	-Toplumsal ilişkilere katılımında etkin rol oynayan kent politikalarının ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması
Kültürler Arası Kaynaşma	-Farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması.
Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre	-Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması -Kent merkezleri kültür ve tarihi mirasın önemli sembolleri olarak koruma altına alınmalı -Yerel yönetimlerin kent merkezlerindeki, güçlü ekonomik karları kontrol altında tutmalı, değişim, iyileştirme gibi yöntemleri özendirmesi
İşlevlerin Uyumu	-Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin birbiriyle ilintili olmasının sağlanması
Katılım	-Kent yönetimlerinde; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması -Yerel politik yaşama halkın katılımını sağlamak için, halkın temsilcilerini özgür ve demokratik olarak seçebilmesi
Ekonomik Kalkınma	-Tüm yerel yönetimlerin, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması
Sürdürülebilir Kalkınma	-Yerel yönetimler ve ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması
Mal ve Hizmetler	-Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimi, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması
Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar	-Yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi
Kişisel Bütünlük	-Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması
Belediyeler Arası İş birliği	-Kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri
Finansal Yapı ve Mekanizmalar	-Tanımlanan hakların sağlanması için, gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması
Eşitlik	-Yerel yönetimlerin tüm hakları bütün bireylere ayırım gözetmeden, eşit olarak sunulmasını sağlamakla yükümlü olması

Kaynak: Torlak ve diğ., 2005

Avrupa Kentli Hakkı maddelerinin dışında kentsel yaşam kalitesinin artırılması, kentin her açıdan geliştirilmesi amacı ile korunması gereken birtakım ilkeler de belirlenmiştir (Gürel Üçer, 2009):

- Ulaşım ve dolaşım
- Kentlerde çevre ve doğa
- Kentlerin fiziksel formları
- Kentsel tarihi mimari miras
- Konut
- Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi
- Kentlerdeki özürsüz ve sosyo-ekonomik bakımdan engelliler
- Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme
- Yerleşimlerde kültür
- Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma
- Kentlerde sağlık
- Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması
- Kentlerde ekonomik kalkınma

Rogerson (1999) “Yaşam Kalitesi ve Rekabetçi Kentler” çalışmasında göstergeleri “Kentsel yaşam kalitesinin nitelikleri: önemli şehir derecelendirmeleri” adı altında bir tabloda toplayarak açıklamıştır (Çizelge 2.7). Yaşam kalitesi tanımına dahil edilecek belirli unsurların değiştiğini öne sürerken odağın fiziksel çevre ve iklim, güvenlik ve suç, sağlık, eğitim, sosyokültürel imkanlar etrafında şekillendiği görülmektedir. Rogerson (1999)’a göre kilit nokta, şehrin metalaşmasında ve sermayeyi cezbetme girişimlerinde kullanılan yaşam kalitesi görüşünün dar bir şekilde tanımlanmış olmasıdır.

Çizelge 2.7: Kentsel yaşam kalitesinin nitelikleri

	Smith	Liu	Boyer ve Savageu	Findlay, Morris ve Rogerson	Burnley	Hart ve Denison	Nüfus Krizi Komitesi (PCC)
	1973	1976	1981	1988	1988	1989	1990
Çevre/Kirlilik		X	X	X	X		X
Atmosfer/ Huzur ve Sessizlik					X	X	X
İklim			X	X	X		
Boş Vakit Etkinlikleri					X		
İstihdam				X	X		
Emeklilik					X		
Konut Maliyeti	X	X	X	X		X	X
Sağlık Hizmetleri	X	X	X	X		X	X
Suç/Güvenlik	X		X	X			X
Ulaşım/Trafik Akışı				X		X	X
Eğitim Seviyesi	X		X	X		X	X
Rekreasyon Alanları			X	X			
Ekonomik Durum/İş Ortamı	X	X				X	
Sanat/Kültürel Çeşitlilik	X		X	X		X	
Eyalet Vergileri/Kalkınma Yardımları						X	
Alışveriş İmkanları						X	
Üreticiye Yakınlık/ Pazar						X	
Yaşam Maliyeti			X	X			
Politik Kapsama	X	X					
Maaşlar				X		X	

Kaynak: Rogerson, 1999

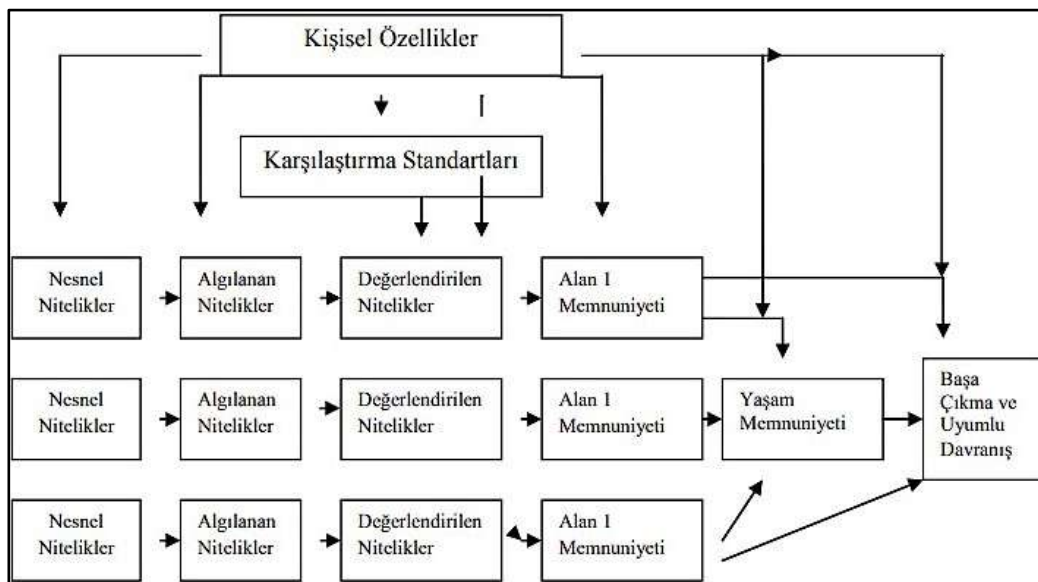
Bonaiuto vd (2003), Roma’da yaşayan bireylerin kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla çalışmalar yapmıştır. Kentsel yaşam kalitesini kentsel yerleşmelerin algılanması ve yerleşmeye bağlılık kriterleri olarak iki başlık şeklinde ele almışlardır. Bu iki başlığın altında da 11 dereceli bir değerlendirme oluşturmuşlardır (Çizelge 2.8). Değerlendirmenin 4 genel göstergesi şu şekilde sıralanmaktadır: Alansal göstergeler (mimari ve planlama alanı, alan organizasyonu, yeşil alan, erişilebilirlik), Sosyal göstergeler (bireysel ve toplumsal ilişkiler), İşlevsel yönler (ticaret, rekreasyon, ulaşım ve diğer hizmetler) ve Bağlamsal göstergeler (yaşam hızı, çevresel sağlık, bağlılık).

Çizelge 2.8: Kentsel yaşam kalitesi göstergeleri

Mimari ve Şehir Bölge Planlama Alanı	-Binaların estetiği -Binaların yoğunluğu -Binaların hacmi
Erişebilirliğin ve Yolların Organizasyonu	-İçsel imkânlar (Mahallede yürüme, bisiklet ve otopark alanlarının uygunluğu) -Dışsal bağlantılar (Şehir merkezi ve diğer alanlarla mahallenin iyi bağlantılara sahip olması veya mahallenin şehirden ayrılması, ulaşılabilirliğinin zor olması)
Yeşil Alanlar	-Sosyal buluşma mekanlarının bulunması, çocuk oyun alanlarının kullanılabilir olması veya mahallenin yeşil alanlarının kullanılamaz olması
Bireysel ve Toplumsal İlişkiler	-Sağduyu ve nezaket -Güvenlik ve hoşgörü -Toplumseverlik ve içtenlik
Yardım Hizmetleri	-Eğitim hizmetleri (Eğitim kalitesi ve kaliteli eğitime kolay erişim) -Sosyal yardım hizmetleri (Yerel sağlık ve polis gücünün sağlanması)
Ticaret Hizmetleri	-Ticari faaliyetlerde çeşitlilik -Erişimi kolay ticari birimler
Rekreasyon Hizmetleri	-Spor (Mahallede spor faaliyetleri) -Sosyokültürel hizmetler (Tiyatro, sinema, kütüphanenin mahalledeki varlığı)
Ulaşım Hizmetleri	-Genel ulaşımın sık, çeşitli, bağlantıları ve dağıtımının iyi olması
Çevresel Sağlık	-Rahat ve stressiz -Mahallenin çevresel sağlığının (Hava, gürültü vb. kirliliği) iyi durumda olması
Bağlılık	-Mahalleye olan bağlılığın güçlü olması

Kaynak: Bonaiuto vd., 2003

Marans (2003) belirlenen nesnel göstergeler ile bir model geliştirerek şematize etmiştir. Bu modelinde nesnel göstergelerin yanında algılanan nitelikler, memnuniyet düzeyi gibi kavramlara yer vermiştir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3: Kentsel yaşam memnuniyeti modeli

Kaynak: Marans, 2003

Tekeli ve diğerleri (2004) de göstergeleri nesnel ya da öznel ölçülmesine göre sınıflamışlardır. Nesnel göstergeler ölçülebilen, gözlenen, maddi koşullar ile açıklanmıştır. Öznel göstergeler ise bireylerin duygularına yer vermektedir. Aynı nesnel koşullar altında öznel kentsel yaşam kalitesi farklı sonuçlar ortaya koyabilmektedir. Bu farklı sonuçlar Tekeli ve diğerlerinin (2004) “bireysellik, komünite düzeyi” kavramları ile açıklanmaktadır. Toplamda dört tür kentsel yaşam kalitesi oluşmuş olmaktadır (Çizelge 2.9 ve 2.10):

- Bireysel düzeyde öznel ölçütler
- Bireysel düzeyde nesnel ölçütler
- Komünite düzeyinde nesnel ölçütler
- Komünite düzeyinde öznel ölçütler

Çizelge 2.9: Bireysel düzeyde kentsel yaşam kalitesi

Nesnel	Öznel
Doğal Çevreyle İlişki Kurma Biçimleri	Doğayla uyumlu yabancılaşmamış bir yaşam duygusu
Sağlıkla İlgili Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergesi	Tam iyi olma hali duygusu
Eğitim Düzeyi Ve Bilgisi	Eğitim başarısı ve dünyanın gelişmiş bilgilerine ulaşabilme duygusu
Gelir Düzeyi	Gelirini tatmin edici bulma duygusu
Sanatsal Ve Bilimsel Başarısı	Sanat ya da bilimsel etkinliklerde başarı duygusu
Toplumsal Farklılaşma Ve Katmanlaşmadaki Konumu	Toplumda saygı görme duygusu
Siyasal Sürece Katılma Düzeyi	Hakların korunduğu ve toplumsal bir özne olduğu duygusu
Boş Zamanın Varlık Derecesi	İş dışında yaşamına anlam katacak faaliyetleri seçme özgürlüğü
Yaşadığı Yerleşmenin (Mahallenin) Kalitesi	Yaşadığı yerleşmeden ve kurduğu sosyal ilişkilerden tatmin duygusu

Kaynak: Tekeli vd, 2004

Çizelge 2.10: Komünite düzeyinde kentsel yaşam kalitesi

Nesnel	Öznel
Çevre Kalitesi	Risksiz bir yaşam çevresi
İnsan Kaynağı	Yüksek bir yaşam kalitesine sahip bir komünite oluşturmaya uygun nicelik ve nitelikte insan kaynağının varlığı
Sağlık Durumu	Güvenli, sağlıklı yaşam sağlayan komünite
Eğitim Durumu	Eğitimin mükemmeliyeti ve fırsatların yüksekliği
Ekonomik Performansı	Komünitenin sağladığı ekonomik fırsatların algılanması
Toplumsal Bütünleşmesi	Yabancılaşma, dışlanma duygusu
Siyasal Sistemin Niteliği	Komünitenin kararlara katılıma açık olma derecesi
Yerleşme Kalitesi	Keyifli ve yer duygusu oluşturan bir yaşam

Kaynak: Tekeli vd, 2004

Mercer danışmanlık şirketi 2008 yılından itibaren uluslararası düzeyde kentsel yaşam kalitesi araştırmaları yapmaktadır. Bu araştırmalarda 230 kentin yaşanabilirlik düzeyi 10 kategori ve 39 gösterge (Çizelge 2.11) açısından ortaya koymaktadır (MHR, 2019).

Çizelge 2.11: Mercer kentsel yaşam kalitesi göstergeleri

Kategori	Gösterge
Siyasî ve toplumsal çevre	Siyasî istikrar, suç oranı, hukukî yaptırım, vb.
Ekonomik çevre	Döviz kuru denetimi, bankacılık hizmetleri vb.
Sosyo-kültürel çevre	Sansür, kişisel özgürlük üzerindeki sınırlamalar vb.
Sağlık işleri	Tıbbî ekipman ve hizmetler, bulaşıcı hastalıklar, atık su arıtma, atıkların yok edilmesi, hava kirliliği vb.
Okullar ve eğitim	Uluslararası okulların standartlarını ve imkânlarını yakalamış olmak vb.
Kamu hizmeti ve toplu ulaşım	Elektrik, su, toplu ulaşım, trafik yoğunluğu vb.
Dinlenme	Lokantalar, tiyatrolar, sinemalar, spor ve boş zaman faaliyetleri vb.
Tüketim malları	Gıdaya/günlük tüketilen ürünlere erişim, arabalar, vb.
Barınma	Barınma, ev aletleri, mobilya, bakım hizmetleri vb.
Doğal çevre	İklim, doğal afetler vb.

Kaynak: MHR, 2019

Şenlier vd. (2008) 8 ana başlık altında 23 göstereyi (Toplu Taşıma, Çevre, Eğitim Durumu, Yeterli Sağlık Hizmetleri, Kaliteli Sağlık Hizmetleri, Güvenlik, Sosyal Kültürel Durum ve Sosyal İlişkiler) nesnel ve öznel olarak bütünleşik değerlendirmişlerdir.

Sarı ve Kındap (2018), kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi ile ilgili olan 30 çalışmayı incelemiş ve bu çalışmalarda sıklıkla tekrar edilen göstergeleri ortaya koymuşlardır (Çizelge 2.12).

Çizelge 2.12: Kentsel yaşam kalitesine ilişkin temel göstergeler

Gösterge	Tekrar Sayısı
İşsizlik Oranı (Ekonomi)	23
Hava Kalitesi: Toplam Partikül Miktarı (Çevre)	20
İçilebilir Suya Erişebilen Nüfus Oranı (Çevre)	20
Seçmen Katılım Oranı (Demokrasi)	20
Bebek/ Çocuk Ölüm Oranı (Sağlık)	19
Bin Kişiye Düşen Kayıtlı Suç Oranı (Güvenlik)	19
Yoksulluk Sınırının Altında Yaşayan Nüfus Oranı (Sosyal Gelişme)	17
Ortalama Su Tüketimi (Diğer)	16
Türel Dağılım: Her Bir Ulaşım Tipinin Toplam Ulaşım Seferi İçindeki Payı (Erişebilirlik)	15

Kaynak: Sarı ve Kındap, 2018

TÜİK “İllerde Yaşam Endeksi” başlığı altında kentsel yaşam kalitesini objektif ve subjektif göstergeler ile çeşitli değerlendirme, ölçme, kıyaslama çalışmaları için bir endeks ortaya koymaktadır. Bu endeks kapsamında 11 ana başlık altında 41 gösterge ele alınmıştır (Çizelge 2.13).

Çizelge 2.13: TÜİK’in illerde Yaşam endeksi göstergeleri

Ana Başlıklar	Göstergeler	Etki
Konut	Fert başına düşen oda sayısı	Pozitif
	Konutun içinde tuvalet mevcudiyeti oranı	Pozitif
	Konutun kalitesinde problem yaşayanların oranı	Negatif
Çalışma Hayatı	İstihdam oranı	Pozitif
	İşsizlik oranı	Negatif
	Ortalama günlük kazanç	Pozitif
	İşinden memnuniyet Oranı	Pozitif
Gelir ve Servet	Kişi başına düşen tasarruf mevduatı	Pozitif
	Orta ve üstü gelir grubundaki hanelerin oranı	Pozitif
	Temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını beyan eden hanelerin oranı	Negatif
Sağlık	Bebek ölüm hızı	Negatif
	Doğuşta beklenen yaşam süresi	Pozitif
	Hekim başına düşen müracaat sayısı	Negatif
	Sağlığından memnuniyet oranı	Pozitif
	Kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı	Pozitif
Eğitim	Okul öncesi eğitimde (3-5 yaş) net okullaşma oranı	Pozitif
	TEOG sistemi yerleştirmeye esas puan ortalaması	Pozitif
	YGS puan ortalaması	Pozitif
	Fakülte veya yüksekokul mezunlarının oranı	Pozitif
	Kamunun sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı	Pozitif
Çevre	PM10 istasyon değerleri ortalaması	Negatif
	Km ² ye düşen orman alanı	Pozitif
	Atık hizmeti verilen nüfusun oranı	Pozitif
	Sokaktan gelen gürültü problemi yaşayanların oranı	Negatif
	Belediyenin temizlik hizmetlerinden memnuniyet oranı	Pozitif
Güvenlik	Cinsiyet oranı (bir milyon kişide)	Negatif
	Ölümlü ve yaralanmalı trafik kaza sayısı (bin kişide)	Negatif
	Gece yalnız yürürken kendini güvende hissedenerin oranı	Pozitif
	Kamunun asayiş hizmetlerinden memnuniyet oranı	Pozitif
Sivil Katılım	Mahalli idareler seçimlerine katılım oranı	Pozitif
	Siyasi partilere üyelik oranı	Pozitif
	Sendika/dernek faaliyetleri ile ilgili olanların oranı	Pozitif
Altyapı Hizmetlerine Erişim	İnternet abone sayısı (yüz kişide)	Pozitif
	Kanalizasyon ve şebeke suyuna erişim oranı	Pozitif
	Havalimanına erişim oranı	Pozitif
	Belediyenin toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet oranı	Pozitif
Sosyal Yaşam	Sinema ve tiyatro seyirci sayısı (yüz kişide)	Pozitif
	Bin kişi başına düşen alışveriş merkezi alanı	Pozitif
	Sosyal ilişkilerinden memnuniyet oranı	Pozitif
	Sosyal hayatından memnuniyet oranı	Pozitif
Yaşam Memnuniyeti	Mutluluk düzeyi	Pozitif

Kaynak: TÜİK,2018’den yararlanılarak hazırlanmıştır.

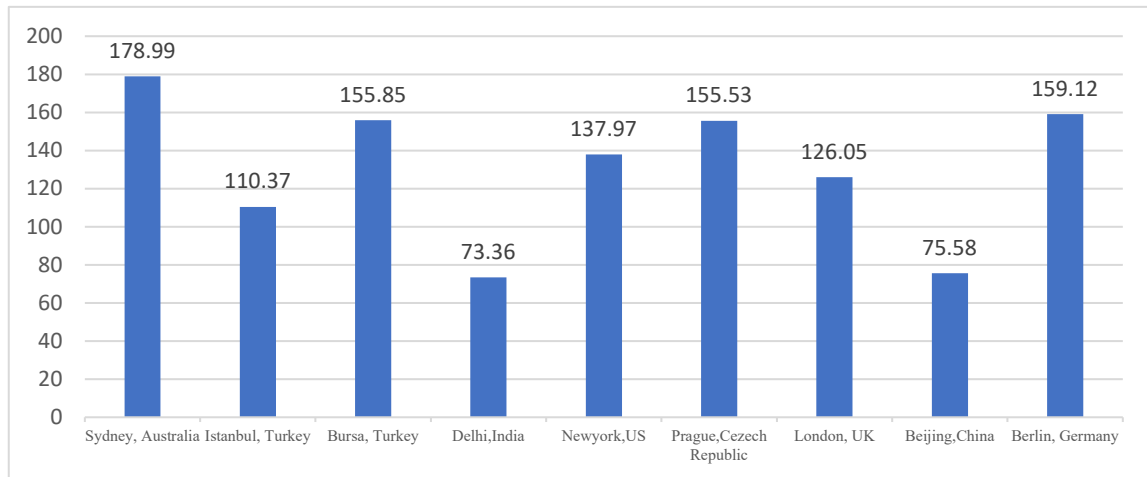
Eşitlikçi Kalkınma (gelişim)	Sağlık+Mutluluk	Topluluk Kimliği	Erişim+Hareketlilik	Enerji	Su	Habitat+Ekosistem Fonksiyonu	Materyal Yönetimi
Yaya tesisleri	Mahalle parklarına ve doğal alanlara erişimi olan sakinlerin yüzdesi	Park ve kamusal alanların kalitesi	Ağaç gölgesi/bitki örtüsü geliştirme	Yenilenebilir enerji	Mahalle suyu	Mevcut doğal alanları korumak ve restore etmek	Yenilenebilir kaynakların etkin kullanımı
Bisiklet tesisleri	Sağlıklı besin kaynaklarına erişim (yaklaşık 400 m içindeki nüfusun yüzdesi)	Kaliteli yapı stoğunun görüntüsü	Yaya odaklı gelişim ve yaya tesisleri	Akıllı gebeler	Su tasarrufu donatıları (bina)	Koruma mücadelesi (enerji, aktif ulaşım, su, karbon)	Koruma mücadelesi (enerji, aktif ulaşım, su, karbon)
Kentsel tarım/bahçe paylaşımı	Ağaç gölgesi/bitki örtüsü geliştirme	Yeşil sokak güçlendirme	Araba paylaşım olanakları	Enerji potansiyeli (güneş, rüzgar vb.)	Yağmur suyu donatıları (bina)	Yağmur suyu toplama	Kaynak paylaşımı
Ağaç gölgesi/bitki örtüsü geliştirme	Park ve açık alanların varlığı	Yaya karşılaşma bölgesi	Bisiklet tesisleri ve paylaşım olanakları	Enerji tasarrufu donatıları (bina)	Yağmur suyu yönetimi	Yeşil sokak güçlendirme	Mahalle geri dönüşümü
Park ve açık alanlara erişim	Yaya karşılaşma bölgesi	Araba paylaşım olanakları	Ulaşım talebi yönetimi (fiyatlar)	Enerji tasarrufu donatıları (yol)	Yeşil sokak güçlendirme	Yeşil altyapı	Kompostlama/organik geri kazanım oranları
Uygun fiyatlı konuta erişim	Tam hizmet veren market, çiftçi pazarı, toplum bahçelerine erişimi olan sakinlerin yüzdesi	Bisiklet tesisleri/park yerleri	Transit ulaşım araçlarının sağlığı	Ulaşım tesisleri (otobüs, hafif raylı, tramvay)	Su kredileri	Arazi örtüsü	Malzeme iyileştirme oranları
Çok modlu transit seçeneklerine erişim	Güvenli sokaklar ve yaya bölgeleri	Yaya ölçekli sokak manzarasının kalitesi	Yürünebilirlik	Yeşil altyapı	Atıksuyunun yeniden kullanımı	Karbon izolasyonu	
Bilgi merkezlerine erişim (okul, kütüphane)	Kendi kendine yeten topluluk üyelerinin yüzdesi	Önemli landmark, park, bina varlığı	20 dk mahalleler	Akıllı yerleşim	Yeşil altyapı	Kuş sayar	
20 dakikalık mahalleler	Paylaşım programları (araba, bisiklet)	Arzulanan arazi kullanımı karşılığı	Günlük araçla yolculuklar	Karbon kredisi	Yağmur suyu toplama	Bitki ve hayvan çeşitliliği	
Halk eğitimi+katılım	Bahçe paylaşımı (ağaç dikimi, kentsel tarım,meyve toplama)	Kültürel aktivitelere yürüme mesafesi	Yıllık karbon emisyonları	Yenilenebilir kaynakların etkin kullanımı		Geçirgen alan	
Yeşil iş başlatma kredileri	Üçüncü yerler yaratma	Park ve açık alanların varlığı				Toprak kalitesi	
Kendi kendine yeten topluluk üyelerinin yüzdesi	Yerleşim memnuniyeti	Güçlü mahalle ağları				Park ve açık alanlar	
Yenilenebilir kaynakların etkin kullanımı	Topluluk olayları/etkinlikler	Mahalle memnuniyeti yüzdesi				Kentsel tarım	
	Kişi başına düşen suçlar (kişisel+konut)	Halk eğitimi+katılım					
	Proje anlaşmaların yoluyla yerel iş talebini arttırmak	Mahalle güvenlik kampanyası					
	Hava kalitesi geliştirme kararı	Yerel işletme ve ürünleri teşvik etme					
	Kaynak paylaşımı	Mahalle markası kampanyası					
	Çöp temizleme	Düzenli topluluk bağlantıları					
	Eğitim-öğrenim ve iş fırsatları	Halka açık olaylar/etkinlikler					

Şekil 2.4: Sürdürülebilir mahalle modeli
Kaynak: Ünal ve Erol, 2020

Ünal ve Erol (2020) sürdürülebilir mahalle planlaması ile birtakım verileri belirledikleri yöntemle göre modellemişlerdir. Bu model aynı zamanda kentsel yaşam kalitesi için de mahalle ölçeğinde önemli bir kaynak olmaktadır (Şekil 2.4).

Numbeo, kentsel yaşam kalitesini ortaya koymak, değerlendirmek için şehirler hakkında detaylı bilgi sunarak şehir ve ülkeleri kıyaslayan küresel bir veri tabanıdır (Şekil 2.5). Ele aldığı kentsel yaşam kalitesi göstergelerini 8 başlık altında değerlendirmektedir.

- Yaşam maliyeti ve satın alma gücü
- Emlak Fiyatı /Gelir Oranı (Konut satın alınabilirliği)
- Kirlilik (Hava, su, gürültü vb.)
- İklim
- Güvenlik (Suç oranları)
- Sağlık Sistemi Kalitesi
- Yaşam Maliyeti
- Trafik (İşe gidiş süresi)

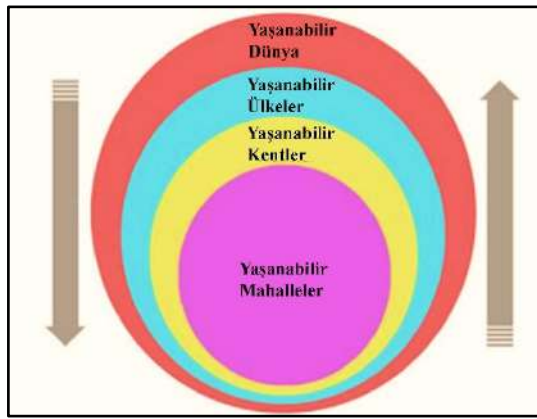

Şekil 2.5: Ülkelere göre kentsel yaşam kalitesi
Kaynak: Numbeo,2021

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi konusunda farklılar olsa da çalışmalar nesnel ve öznel yöntem paydasında birleşmektedir. Nesnel faktörler öznel faktörler ile birleştirilmediği sürece kentsel yaşam kalitesi sadece algıya bağlı olarak kalmaktadır (Evcil Türksever, 2000).

Dünyada ve Türkiye’de ele alınan kentsel yaşam kalitesi göstergelerine bakıldığında birçok farklı alana hitap ettiği görülmektedir. Tek başına tüm göstergelerin olduğu bir gösterge listesi göstermek mümkün değildir. Ancak birçok çalışmada birbirini tekrar eden başlıklar veya alt göstergeler olduğu açıkça görülmektedir. Elde edilen

veriler, toplumsal değerler, dış etmenler vb. göstergelerin seçilmesinde etkili olmaktadır. Bunun yanında araştırma konusunun ölçeği, göstergeleri belirleyen en önemli unsur olmaktadır. Ortaya konulan çalışmalar gösterge setlerinin daha çok üst ölçekte olduğu yönündedir. Bu durum, uygulama esnasında hesaba katılmayan alt ölçekte ortaya çıkan birtakım sorunları doğurmaktadır. Üst ölçekte alınan kararların uygulanmasında sorunların çıkması gibi sadece bina ölçeğinde kalan politikalar da kentsel yaşam kalitesi kavramına zarar vermektedir. Kenti oluşturan en küçük birim olan mahalle, sorunlara çözüm olacak en güzel ölçektir (Şekil 2.6).

Şekil 2.6: Ölçek hiyerarşisi

Kaynak: Hamedani ve Huber, 2012; aktaran Akyol ve Şenik, 2019

Mahalle sadece konut ve altyapının bir araya gelmesinden oluşan bir birim değildir. Sosyal ilişkilerin yürütüldüğü, kültürel ve toplumsal değerlerin korunduğu dinamik, çok boyutlu bir alandır. Tüm bileşenleri ile bütüncül olarak ele alınmalıdır. Bu sebepten kentsel yaşam kalitesini mahalle ölçeğinde ele almadan önce mahalle kavramının tanımlanması önem taşımaktadır.

2.3. Mahalle Kavramı

Mahalle kavramı içinde bulunduğu konu başlığına göre birçok anlama gelebilmektedir. Plancılar, mimarlar ve yerel yönetimler mahalleyi hizmetlerin sunulmasını, sosyal veya ekonomik durumları analiz etmeyi kolaylaştıran siyasi alt bölüm olarak değerlendirmektedir. Bu doğrultuda mahallelerin sınırları siyasi (nüfus dengesini sağlamak, büyüklüklerin benzer olması vb.) veya doğal (topografya, yapılı çevre vb.) olabilmektedir (Morley, 2016). Mahalle sakinleri ise yerel yönetimlerden ve hatta birbirlerinden farklı düşünmektedirler. Mahalleyi öncelikle, ziyaret ettikleri veya en çok önem verdikleri mekânlar olarak görmektedirler. Bireyin edindiği tecrübe ve deneyimler, kültürel farklılıklar, algı gibi birçok unsur mahalle tanımını etkilemektedir. Aynı sokakta

hatta aynı binada oturanların mahalleleri için farklı tanımlamalar yapmaları da bu durumun bir sonucudur. Birçok unsurdan etkilenmesi dolayısı ile mahalle kavramının tanımlanması da dünyada ve Türkiye’de farklı seyretmiştir.

2.3.1. Dünyada Mahalle Kavramı

Mahalle kavramı, 19. yüzyılın sonlarından beri tarihçiler, sosyologlar ve şehir plancıları için oldukça önemli bir araştırma konusu olmuştur. Çünkü mahalle şehrin en temel yapı taşıdır. Mahalle, bireyler arasında gelişen bağların etnik, ırksal, kültürel ve ekonomik faktörler neticesinde şekillenmesidir. Bireysel olarak faaliyet gösterme gücü ve kapasitesi toplumsal olandan daha az fayda sağladığından mahalle kavramı bu noktada önem kazanmaktadır (Smail, 1980). Kentsel planlama için önemli bir birim haline gelmesine rağmen tam olarak mahalleyi tanımlamak hala zor olmaktadır. Tanımlamalar sosyal açıdan farklılık gösterdiği gibi birim, mekânsal birim ve kullanımlar, ilişkiler ağı da değişmektedir. Literatürde mahalle kavramına karşılık gelen birden fazla kavram görülmektedir. Anlam olarak küçük farklılıklar olsa da hepsi mahalle kavramı olarak birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. *District* (ilçe,bölge,semt), *commune* (komün, yerel idare), *borough* (kaza,kasaba), *suburb* (banliyö, kenar mahalle), *parish* (bucak, kilise yönetim birimi), *ghetto* (azınlık alanı), *quarter* (kasaba parçası, kentin bir bölgesi) ve *neighborhood* (komşuluk). Bu kavramlar arasında en sık kullanılan *quarter* ve *neighborhood* kavramları olmaktadır (Özbek Eren, 2017).

Mumford (1954) mahalleyi komşuluk üzerinden açıklayarak birbirine yakın yerlerde yaşayan insanlardan meydana gelen topluluk olarak tanımlamaktadır. Ortak din, kültür, kökenden bağımsız olarak oluşan bu mahalleler iletişime geçmek için iyi bir ortam olduğundan sosyal örgütlenmenin de en temel örneğidir.

Keller (1968’den aktaran Smail, 1968) mahalle tanımlarının tipik fiziksel unsurlarını ortaya koymaktadır. Mahalleyi, sokakların, demiryolu hatlarının, yeşil alanların, tarihi ve sosyal geleneklerin bir alanı ayırt edici bir birim haline getirdiği yerler olarak tanımlamaktadır. Bu doğrultuda mahalle tanımına ilişkin dört temel teorik kavram önermektedir:

-Bir bölgede doğal coğrafi koşullar ve belirli fiziksel özelliklere sahip olarak sınırlandırılmış bir alan.

-Bölgede yaşayanların kullandığı evler, ulaşım gibi altyapı hizmetlerinin yanında mahalle sakinleri dışındaki bireyler tarafından kullanılabilecek okullar, mağazalar, kulüpler gibi tesislerin bulunduğu bir alan.

-Bir alan sakinleri ve dışında yaşayanlar için de belli değerleri (temizlik, sessizlik, uyum, etnik köken, güvenlik, sosyal dayanışma, estetik, kalite ve sosyal prestij vb.) temsil eden büyük topluluk.

-Bir yere özel bir atmosfer kazandırmak için veya üzerinde çalışmalar yapılan alan. Bir göçmen gettosu, orta sınıf bir banliyö veya bir Skidrow bölgesi (Los Angeles'da evsizlerin yaşadığı bir bölge) buna örnektir. Bölgenin nasıl görüldüğünü ve insanların bu bölgeye nasıl baktığını etkileyen özel bir auraya sahiptir. Her birey ve faaliyet, bu alanın özelliklerine tabi olarak kolektif bir etkiye katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda bu alanlar suç, kayıt dışı ticaret ve illegal işler hakkında ortam oluşturabilmektedir.

Notre Dame Üniversitesi'ndeki Kentsel Çalışmalar Enstitüsü tarafından yayımlanan bir raporda mahalle kavramı 6 başlık altında ele alınmıştır:

-*Homojen*: Mahalle alanlarının belirgin fiziksel sınırları olduğunu ve benzer demografik, etno-kültürel özelliklere sahip kişilerin bu alanlarda ikamet etme eğiliminde olduğunu varsayar. Varsayım kentin, her biri ayrı nüfusu olan bu sınırlı birimlerin bir bileşimi olduğunu da ortaya koymaktadır.

-*Mahrem*: Mahalleleri samimi sosyal bağların kurulduğu ve sürdürüldüğü coğrafi alanlar olarak nitelendirmektedir. Kent köyü olarak adlandırılan mahalle kavramı, kırsal bir sosyal organizasyon sisteminin kentsel bir ortamda yeniden yaratıldığını da savunmaktadır. Bu analitik yaklaşımın kullanılmasında özellikle önemli olan unsur dini, etnik ve kültürel ortaklıklar kurmak ve komşu bireyler arasındaki ilişkilerin varlığıdır.

-*Siyasi*: Odak nokta mahallelerin belirleyicisi olarak siyasi ittifak üzerinedir. Mahallenin geleceğini etkileyen siyasi meselelere dahil olma konusunun kaçınılmazlığına değinilmektedir.

-*İşlevsel*: Mahalleye hizmetlerin değerlendirmesi perspektifinden bakar. Mahalle sakinlerinin eğitim, ticaret, sağlık, güvenlik hizmetleri ve rekreasyon alanları vb. konularda memnuniyet düzeyi incelenmektedir.

-*Ekonomik*: Bir şehri, konut piyasalarının bir bileşimi olarak değerlendirir. Aidiyet gibi güçlü kültürel bağlar mahalleye prestij kazandırdığından ayrı bir alt pazar doğurmaktadır.

-*Vatandaş algısı*: Diğer başlıkların her birine dayanarak mahalle alanlarının öznel bir analizi olarak sıklıkla kullanılır. Rastgele anketlerden mahalle örgütleri tarafından belirlenen sınır tanımlarının değerlendirilmesine kadar çeşitli teknikler kullanılmıştır (Smail, 1968).

Sawicki ve Flynn mahalleyi “belediyeden daha küçük ama birkaç bloktan fazla olan bir alan” olarak tanımlamaktadır. Genel anlamda böyle bir bölge büyük ölçüde benzer eğitim, gelir ve etnik köken seviyelerine sahip, merkezinde bir mahalle ilköğretim okulu olan yaklaşık 5.000 ile 10.000 nüfusa sahiptir (Sawicki ve Flynn, 1996).

Galster (2001) mahalleyi arazi kullanımlarıyla bağlantılı olarak konut kümeleriyle ilişkilendirilen mekânsal temelli nitelikler demeti olarak tanımlamaktadır. Bu tanımındaki mekânsal temelli nitelikler kavramını Lancaster'ın (1966) mahalle açıklamasına dayandırmaktadır:

-Konut ve konut dışı binaların yapısal özellikleri: tip, ölçek, malzeme, tasarım, onarım durumu, yoğunluk, çevre düzenlemesi vb.

-Altyapı özellikleri: yollar, kaldırımlar, sokak düzenlemesi, kamu hizmetleri vb.

-Yerleşik nüfusun demografik özellikleri: yaş dağılımı, aile yapısı, ırksal, etnik ve dini türler, vb.

-Yerleşik nüfusun sınıf/statü özellikleri: gelir, meslek ve eğitim bileşimi.

-Vergi/kamu hizmeti özellikleri: değerlendirilen yerel vergilerle ilgili olarak güvenlik güçlerinin, devlet okullarının, kamu idaresinin, parkların ve rekreasyon alanlarının vb. kalitesi

-Çevresel özellikler: arazi, hava, su ve gürültü kirliliğinin derecesi, topografik özellikler, manzaralar, vb.

-Erişebilirlik özellikleri: hem mesafe hem de ulaşım altyapısından etkilenen başlıca istihdam, eğlence, alışveriş vb. destinasyonlara erişim.

-Siyasi özellikler: yerel siyasi ağların ne ölçüde harekete geçirildiği, bölge sakinlerinin mekânsal olarak kök salmış kanallar veya seçilmiş temsilciler aracılığıyla yerel meselelerde etkili olma derecesi.

-Sosyal ilişkilerle ilgili özellikler: yerel arkadaş ve akraba ağları, haneler arası tanınabilirlik derecesi, kişilerarası ilişkilerin türü ve kalitesi, sakinlerin algılanan ortaklıkları, yerel tabanlı gönüllü derneklere katılım, sosyalleşmenin gücü ve sosyal kontrol güçleri, vb.

-Duygusal özellikler: sakinlerin yerle özdeşleşme duygusu, binaların veya semtlerin tarihi önemi vb.

Martin (2003), mahallenin de bir yer türü olduğunu öne sürerek, insan faaliyetinin yeniden üretime odaklandığı veya günlük ev faaliyetleri, sosyal etkileşim ve siyasi ve

ekonomik yapılarla etkileşimin olduğu yerler olarak tanımlanmaktadır. Mahalleler anlamlarını ve önemlerini günlük yaşam alışkanlıkları ve etkileşimleri yoluyla gelişen değerlerden almaktadır.

Zhang vd. (2018) mahalleyi, “büyük bir şehir veya banliyöde yer alan coğrafi olarak yerel, kendine özgü değerleri olan bir topluluk veya bir topluluk içinde, onu diğer alanlardan ayıran bir nitelik veya karakteri koruyan, ayrı olarak tanımlanabilir bir alan” olarak tanımlamıştır. Mahalle aynı zamanda sakinlerinin ortak ve faydalı çıkarlarla bir arada tutulduğu bir alan olarak da görülmektedir.

2.3.2. Türkiye’de Mahalle Kavramı

Köken olarak Arapça olan mahalle (*mahalla*), konaklama yeri, konak, durak anlamlarına gelmektedir. Kavram olarak ele alınışı 19. yüzyıl sonrası olsa da mahalle kavramının bilinen en eski kullanımı Tezkiret-ül Evliya (1341)’da “*gece gece itler gibi mahalla toprağında yatmayınca tama eylemegil kim erenler safına yol vereler*” satırıyla geçmektedir (Url 1). Buradan da anlaşılmaktadır ki mahalle güvende hissedilen, aidiyet duygusu geliştirilen mekandır. Mahalle sözlükte, bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri ve bu parçalarda oturan insanların tamamı olarak tanımlanmaktadır (TDK).

Mahalleyi insan ilişkileri ile ilişkilendiren Ergenç (1984) “birbirini tanıyan, bir ölçüde birbirlerinin davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içinde olan kişilerden oluşan topluluğun yaşadığı yer, aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleriyle birlikte yerleştikleri şehir kesimi” olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda mahallenin merkezinde ibadet alanının olduğu, yürüme mesafesinin önemsendiği konularına değinmektedir.

Tanpınar (1996) da mahalleyi insan ilişkileri üzerinden gerçekleşen bir deneyim olarak görmüş ve bazı ritüeller ile tanımlamıştır: “*Ahşap evleri, küçük asma veya salkım çardaklı çeşmesi, güneşe serilmiş çamaşırı, çocuğu, kedisi, köpeğiyle, mescidi ve mezarlığıyla, yıkıklığı imkânsız bir Roma gibi göze çarpan medresesi ile mahalle, hepimizin çocukluğumuzdan beri tanıdığımız, saatlerini satıcı sesleriyle, sağı solu dolduran gürültüsüyle gözümüz kapalı olarak tayin edebileceğimiz yerdir*”.

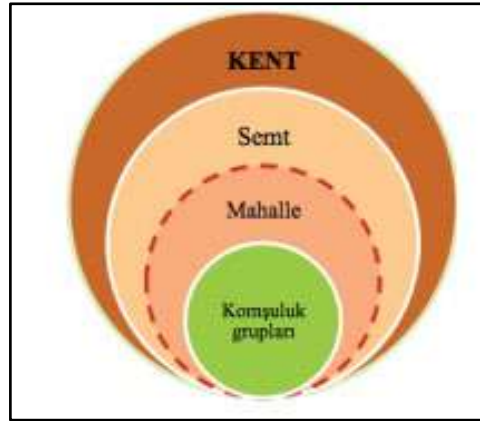
Mahalle kavramı ‘bir yere inmek, konmak, yerleşmek’ anlamlarına gelen *hall* (*halel ve hulül*) kökünden türetilmiştir. Sürekli veya geçici olarak ikamet etme amacıyla oluşturulan yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır (Yel ve Küçükaşçı, 2003).

İnalçık (2003) mahalleyi Osmanlı şehirleri üzerinden ele alarak “iktisadi, idari, mali yönden içe dönük bir ünite” olarak tanımlamaktadır. Mahalle bir açıdan da teşkilatlanmanın en küçük birimi olarak değerlendirilmektedir. Teşkilatlanma kavramından mesleki örgütlenme, etnik-dini grupların bir araya geldiği yapı vb. anlaşılrsa da bu homojenlik zorunlu olmayıp mahalle içerisinde aynı değerleri önemseyen insanların kurduğu doğal ilişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Alver (2013) mahalleyi kentin temeli, özü olarak değerlendirmiş; kent organizasyonunun en önemli aktörü olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda mahalle bir mekân ortaya koyarken insan ilişkilerine ortam sunmaktadır. İnsan ilişkilerinin kültürel, hukuki, estetik ve mimari düzleme yansıması mahalle olarak tanımlanmaktadır. Bulaç’ın (2008) mahalleyi karşılıklı ilişkilerin oluşturduğu zemin olarak tanımlaması da insan ilişkilerinin mahalleyi şekillendirdiğini ve yapılaştırdığını ortaya koymaktadır. Bulaç (2008) Mahallenin fonksiyonlarını ise şöyle sıralanmaktadır (Alver, 2013):

- Şehirli bir bilinç oluşturmada filtre görevi görmesi
- Sivil inisiyatif alanı olması
- Yardımlaşma ve dayanışma fonksiyonu üretmesi
- Bir eğitim alanı olması

Kentsel alanda bir hiyerarşi söz konusu olmakla beraber en küçük birimi komşuluk gruplarıdır. Komşuluk grupları bir araya gelerek mahalleyi, mahalleler bir araya gelerek semti, semtler ise kenti oluşturmaktadır (Şekil 2.7). Bu hiyerarşisi içerisinde mahalle, kentin en önemli parçasıdır. Aynı zamanda yerel yönetimden söz edilen en küçük birimdir. Bireylerin algılama düzeylerine göre değişse de idari bir sınırı vardır. Her bir mahallenin diğerinden ayrılan sosyoekonomik, fiziksel ve mekânsal özellikleri vardır ve bu özellikler sayesinde mahalleler kimlik kazanmaktadırlar (Çelikyay ve Öztaş, 2019). Özgün kimlikleri ile mahalleler kentlere imaj kazandırarak gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla mahalle kavramının önemi imaj kazanma, kimlik katma ve markalaşma gibi katkıları ile daha iyi anlaşılmaktadır.

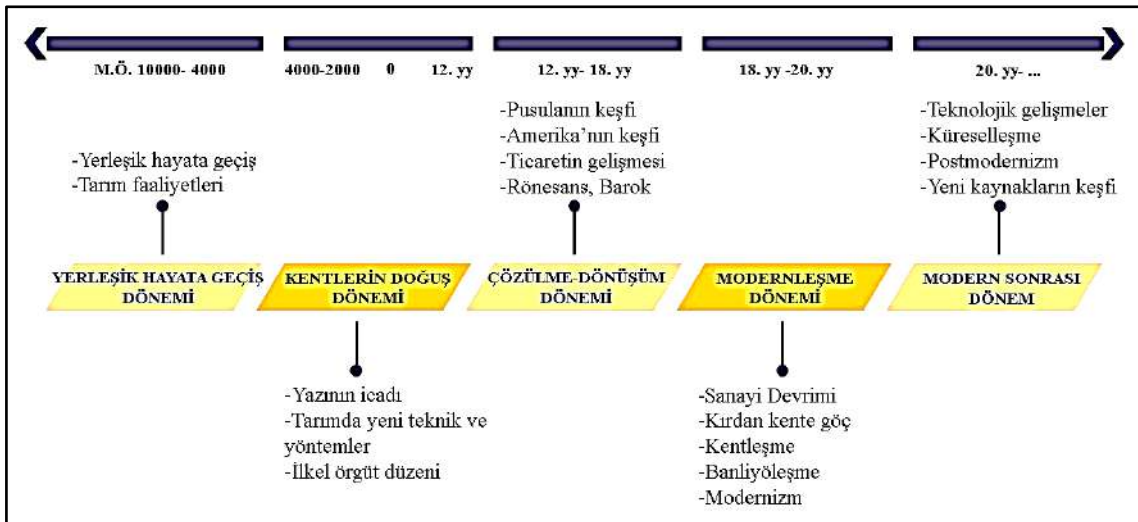
Şekil 2.7: Kentsel alan hiyerarşisi
Kaynak: Çelikyay ve Öztaş, 2019

2.4. Mahallenin Gelişimi

Tarım ile başlayan yerleşik hayata geçme beraberinde medeniyetin temellerini oluşturmuştur. Nüfusun çoğunluğu kırdan kente göç ederek kentleşme kavramını tetiklemiştir. Hızlı kentleşme sanayileşmeyi getirmiş ve kentlere yapılan göçle kapasitelerinin üzerine çıktığından kentlere baskı artmıştır. Sanayileşme de kentleşmeyi getirebileceği gibi aralarındaki ilişki iki uçlu bir döngüdür. İkisi de birbirini tetiklemektedir. Sanayileşme birtakım sorunlar meydana getirmiş olup mekânsal, çevresel, ekonomik alanların yanında daha çok insan ilişkileri zarar görmüştür. Çünkü kent, mekânsal olmasının yanında insanların bir araya geldiği, mal ve fikirlerin paylaşılıp alışverişinin yapıldığı karar merkezidir (Huot vd., 2000). Bunun bir sonucu olarak komşuluk ve mahalleye olan bakış açısında da zaman içerisinde bazı kırılma noktaları söz konusu olmuştur. Bu doğrultuda mahallenin dünyada ve Türkiye’de gelişimi ayrı olarak incelenmiştir.

2.4.1. Dünyada Mahalle Gelişimi

Dünyada Mahalle Gelişimi mahalle kavramına bakış hususunda kırılma noktaları ele alınarak yerleşik hayata geçiş dönemi, kentlerin doğuş dönemi, aydınlanma dönemi, modernleşme dönemi, modern sonrası dönem olmak üzere beş başlık altında ele alınmıştır (Şekil 2.8).

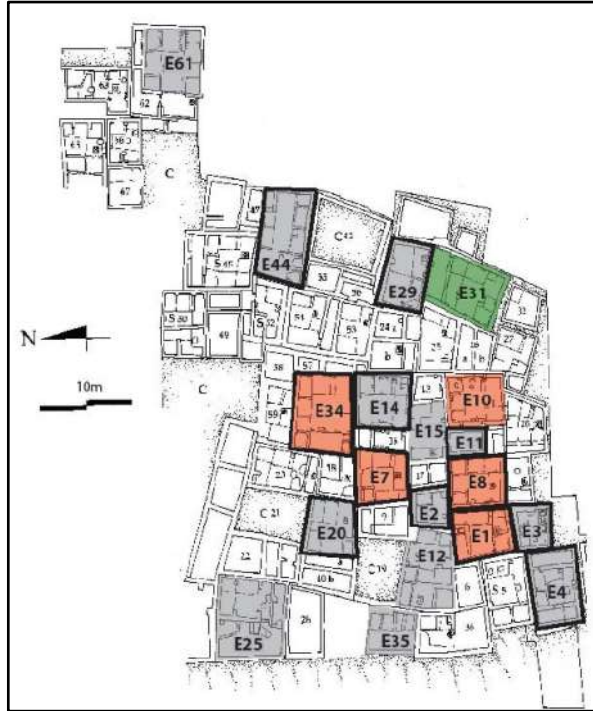
Şekil 2.8: Dünya tarihindeki kırılma noktaları ele alınarak mahalle gelişimi (Orijinal, 2022)

2.4.1.1. Yerleşik hayata geçiş dönemi (MÖ 10.000-4.000)

Avcılık, toplayıcılık ile hayatını sürdüren insanoğlu tarım devrimi ile bir süreç içerisine girmiştir. Mevsimlik yerleşim kavramına son verilerek besin üretimine başlanmış ve bu ürünlerin depolanması, gündelik işlerin sürdürülmesi, dini ritüellerin yapılması vb. sebeplerden ilk mimari örnekleri de ortaya konmuştur. Bu ilk örnekler çiftçi köylerini oluşturmuş, adeta bir kırılma noktası olmuştur. İngiliz arkeolog James Mellaart, en eski yerleşim yerlerinden biri olarak Neolitik döneme ait Konya'daki Çatalhöyük'ü öne sürmüştür. Çatalhöyük 9500 yıllık tarihi ile ilk yerleşme, ilk mimari örnekler ve kendine özgü buluntuları ile 14 yapı katından oluşan önemli bir yerleşim alanıdır. Yerleşim alanının büyüklüğü ve arkeolojik kazılar nüfusun yaklaşık 8000 olduğunu ortaya koymaktadır (Huot vd., 2000).

Hodder (2006; Pilloud,2009), Çatalhöyük'ü "eşitlikçi bir köy fikrini en uç noktalara taşıyan çok büyük bir köy" olarak tanımlamıştır. Çatalhöyük, kerpiç binaların biraraya gelerek oluşturduğu mahallelerin eklemelenmesi ile yerleşik hayata geçişin ilk örneklerindedir. Bu geçiş aynı zamanda konutun, mahalle temelli bir topluluğun bir bileşeni olarak görülmesinden ana sosyal birim olarak hizmet ettiği bir yapıya geçişin kanıtıdır. Başka bir bakış açısıyla Çatalhöyük'te konut, ev işleri, dini ritüeller, üretim ve ekonomik olmak üzere tüm faaliyetlerin gerçekleştirildiği önemli bir merkezdir. Çatalhöyük'ün erken dönemlerinde büyük bir merkezi konutun etrafında mahalleleri oluşturan konutların düzenlendiği anlaşılmaktadır. Zamanla bu mahalleler, özel girişleri olan daha büyük, görünüşte daha özerk konutlarla değişmiştir. Bu değişiklik, konut ve topluluk düzeyindeki sosyal etkileşimlerde belirgin bir farklılık ortaya koymuştur.

Mahallelerin bir avlu veya çöp alanı olarak kullanılan merkezlerin çevresinde toplandığı öne sürülmüştür. Ancak, bir avluya bitişik olmayan birkaç bina olduğu için mahalle sınırlarını bu hatlar boyunca çizme girişimleri yetersiz kalmıştır. Mellaart'ın planındaki VIB seviyesindeki tüm binaların tek bir mahalle oluşturacağı tahmin edilmektedir (Şekil 2.9). Bu büyük mahalleler içinde, bir tarihi konut merkezde olup ve çevresinde daha küçük konut grupları olmaktadır (Pilloud, 2009).

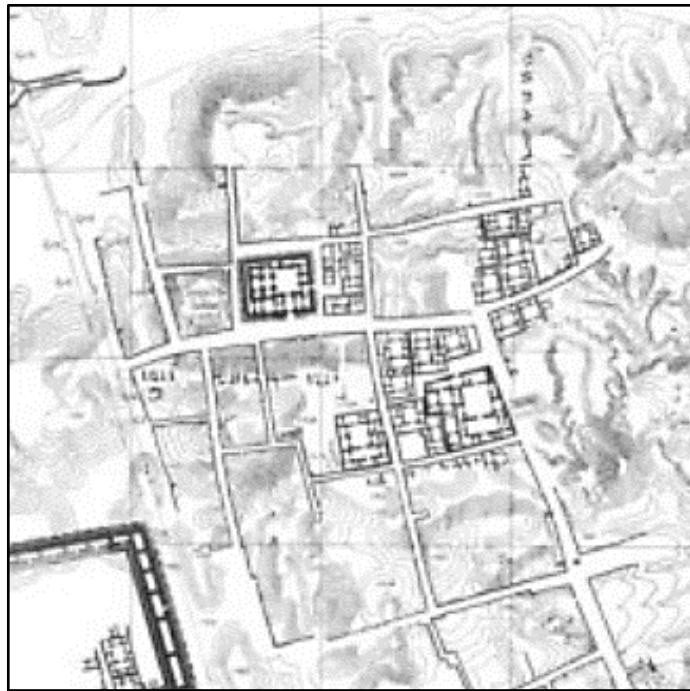
Şekil 2.9: VIB yapı katı haritası (Önceki katta tarihi konut olanlar yeşil, tarih konutlar kırmızı ve diğer konutlar gri gölgeli)
Kaynak: Pilloud, 2009

2.4.1.2. Kentlerin doğuş dönemi (MÖ 4.001-12. yy.)

İlkçağ' da Mezopotamya'da yer alan tarım toplulukları kendilerini geliştirerek sulama teknikleri, ekip-biçme yöntemlerini kullanarak üretimlerini artırmışlardır. Üretim fazlası ürünlerinin depolanmasını gerekli kılmış olup genelde bu alan kent merkezindeki tapınaklar olmuştur. Yazının tam da bu noktada icat edilmesi bir başka kırılma noktası olarak kentlerin hız kazanmasını sağlamıştır. Yazı ile birlikte ürünlerin kayıt altına alınması, ticaretin ortaya çıkması ve uzmanlaşmış sektörlerin oluşması ilkel bir örgüt düzenini ortaya çıkarmıştır. Ruhban sınıfı tapınaklarda biriken ürünlerle ilgilenirken seçkinler sınıfı yetkileri elinde toplamıştır. Bu örgüt düzeni, basit tarım topluluklarından karmaşık yapılı kentlerin doğmasına imkân sağlamıştır. Örgütlenmenin görüldüğü en

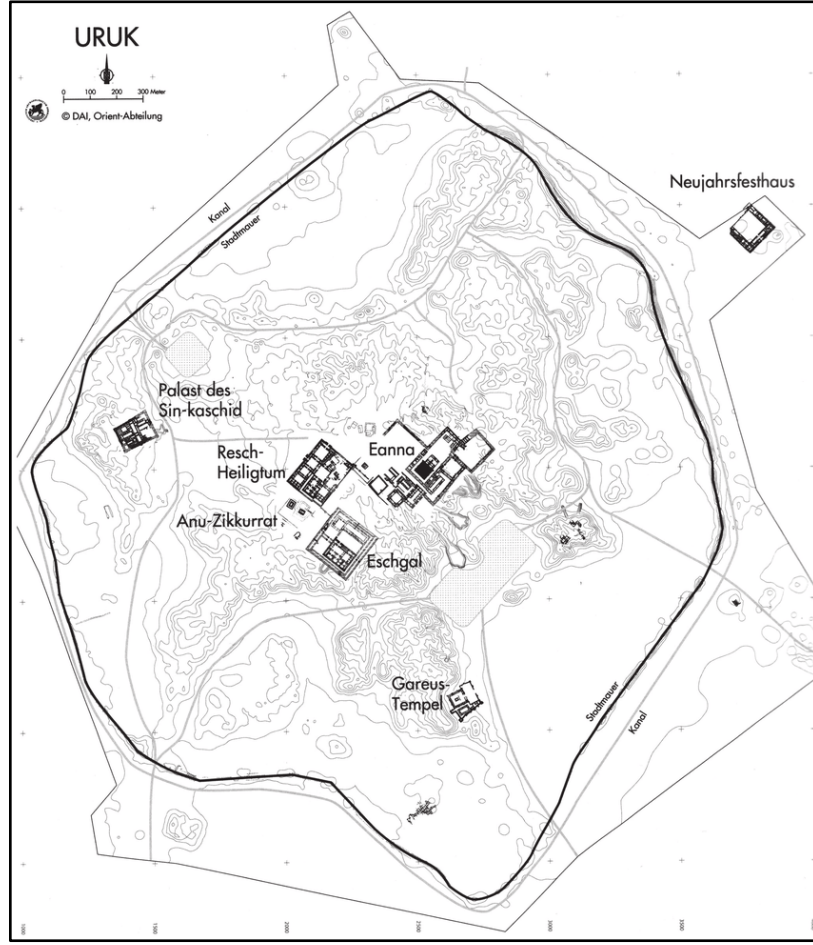
küçük birim ise mahalle olmuştur. Antik kentlerden Babil, Uruk, Larsa ve Ur planlarına bakıldığında mahalle açıkça gözler önüne serilmektedir (Huot vd., 2000).

Yaklaşık 850 hektar büyüklüğündeki **Babil antik kenti**, Mezopotamya'nın en büyük kenti olarak bilinmektedir. Ortasından Fırat Nehri'nin geçtiği ve iç içe iki kısımdan oluşan kentte iç kentin nüfusu yaklaşık 80.000 olarak tahmin edilmektedir. Aynı zamanda Fırat Nehri savunma amaçlı da kullanılmıştır. İç kentin merkezinde çeşitli ibadet alanları ve kraliyet sarayı bulunurken çevresinde yerleşim alanları bulunmaktadır. Mahalleler ızgara plan olup sokaklar nehre paralel düz bir şekilde düşünülmüştür. Sokak aralarında bulunan avlular birleşerek mahalleleri oluşturmuştur (Anonim, 2017) (Şekil 2.10).

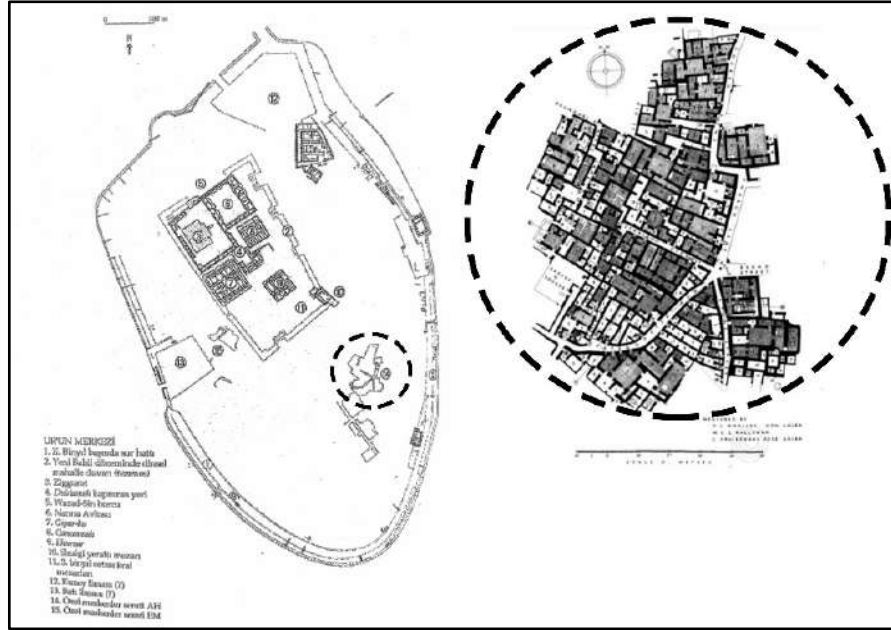
Şekil 2.10: Babil kent planı
Kaynak: Yıldırım, t.y.

Uruk kentinde ev ve sokakların biçimlenmesine göre mahalle birimleri oluşmaktadır. Kentin çevresini saran sur ve su kanalları görülmektedir. Bu durum su yolu kavramını da ortaya çıkararak tarım ve altyapı alanında gelişerek kentleşmeye olanak sağlamıştır (Sieckmeyer, 2017). Merkezde ise Eanna ve Anu ibadet alanlarına yer verilmiş olup kenti şekillendiren ana unsurun din olduğu görülmektedir (Şekil 2.11).

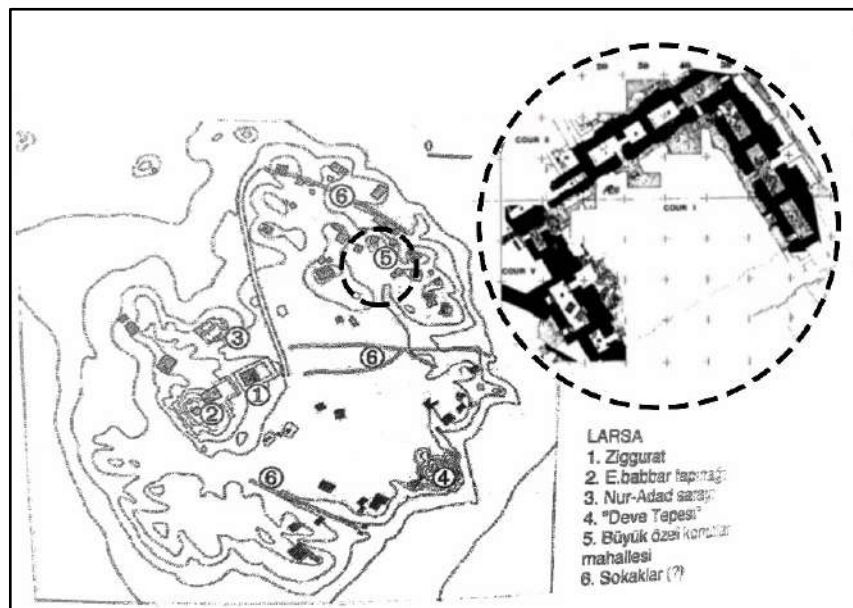
Şekil 2.11: Uruk kent planı
Kaynak: Sieckmeyer, 2017

Ur kentinin dışında sur hattı, merkezinde ise ibadet alanları görülmekte olup mahalleleri de bu alanlar şekillendirmektedir. İbadet alanlarının hemen çevresinde mahalle duvarı bulunmaktadır. Diğer mahalleler bu mahalle duvarının dışında yer almaktadır. Dar sokaklar bitişik olarak yer alan konutların sınırlarını belirlemiştir. Konutlar ise üstü örtülü veya açık olabilen ibadet alanlarının etrafında şekillenmektedir (Şekil 2.12). Kent merkezindeki mahalleler ile kıyaslandığında merkezdekilerin daha pahalı olduğu bu sebeple miras, paylaşım, satış vb. sebeplerden konutların sık sık el değiştirdiği bilinmektedir (Huot, 2000).

Şekil 2.12: Ur kent planı
Kaynak: Yıldırım t.y. ve Huot, 2000

Larsa kenti de mahallelere bölünerek her birine farklı bir görev biçilerek planlanmıştır. Kentte mahalle isimlendirilmelerinin de bu görevlendirme esasına göre olduğu görülmektedir (Yıldırım, t.y.). Birbirine avlu sistemi ile bağlanarak tapınak, ziggurat içeren dini değer taşıyan mahalleler bulunmaktadır. Aynı zamanda merkezde bulunan sarayın da içinde bulunduğu idari bir mahalle bulunmaktadır. Görevlerine göre ayrılan bu mahallelerin çeperinde diğer konutlardan oluşan mahallelere yer verilmiştir (Huot, 2000) (Şekil 2.13).

Şekil 2.13: Larsa kent planı
Kaynak: Yıldırım t.y. ve Huot, 2000

2.4.1.3. Çözülme-dönüşüm dönemi (13. yy.- 18. yy.)

Orta Çağ'da çözülen kentler Rönesans ve Barok Dönemlerinde değişime uğramıştır. Orta Çağ'da karanlık olarak adlandırılan gerilemeler yerini yeni düzenlemelere, planlara bırakmıştır. Pusulanın keşfedilmesi, uzun mesafe yolculuklarının artması ve Amerika'nın keşfedilmesi gibi birçok unsur kentlerde yeni bir dönemin başlamasına, kentlerin değişmesine neden olmuştur. Bu gelişmeler ticaretin gelişmesine de yol açmış ve sosyal sınıflaşmayı doğurmuştur. Sosyal sınıfların oluşması mahallelerin birbirinden ayrışmasına ve belli grupların kentsel hizmetlerden daha fazla yararlanmasına neden olmuştur. Örgütlenmenin de bir örneği olan mahalle, sosyal sınıfın üst basamağında olanların bir araya gelmesi ile genişlemiş ve bunun doğrultusunda da şehirlerin sayısı artmıştır. Gelişen ticaret ile görülen zenginleşme şehirlerde kültür, sanat alanlarının ön plana çıkmasını sağlamıştır (Ceran Karataş, 2018). Ulus devletlerin de oluşmaya başladığı bu dönem birçok değişikliğe adım atılan geçiş dönemi olmuştur.

Makineleşmenin ilk adımı bu dönemde atılmış, makineler insan gücünü yerini almıştır. Bu durum kente olan göçü doğurmuştur. Birincil sektör olan tarım, kentlerde artan nüfusa yetebilmek ve ürünlerin ticaretini yapabilmek için daha fazla alana yayılmıştır. Ancak kendi toprağını işleyen çiftçiler feodal beylik sistemine ait alanların ürünlerine yetişmekte zorlandığından bu sistemde çöküş meydana gelmiştir. Böylece yeni bir ekonomik ve politik yapının meydana gelmesi söz konusu olmuştur. Mahallede bulunan pazar yerlerinden ticari birim olan dükkanlara geçiş yapılmıştır. Ancak bu dükkanların mahalle merkezinde yer almadığı görülmektedir. Bu dönemde mahallede yer alan yapılar dini yapılara kıyasla çoğunlukla yol, içme suyu kanalları gibi altyapı ve rutin işlerin yapıldığı alanlar olmuştur. Yeşil alana da oldukça önem verilmiş, bu doğrultuda gösterişli, karmaşık, büyük bahçeler yapılmıştır. Kilise mahalle merkezini oluşturmaya devam etmiştir. Kiliseye ek olarak manastıra da önem verilmiş, manastırlar özellikle kırsalda merkezi oluşturmuştur (Güler, 2018).

Akılcılık üzerine değişen dünya görüşü, sanata ve estetiğe verilen önem kentlerin geometrik formda olması ve sokakların ışınal hatlı olması sonucunu getirmiştir. Mahalleler, ışınal yollar arasında kalan geometrik parçalardan oluşmaktadır. Mahalle içerisinde açık ve yeşil alanların olmasına dikkat edilmiş olup kentin hava alması önemsenmiştir. Mahallelerin aralarında meydanlar planlanarak yeşil alanlar ile ilişkilendirilmiştir. Aynı zamanda merkezdeki meydanda gösterişli bir anıtsal öge olmasına dikkat edilmiştir. Mahalledeki açık alanlar ve merkezdeki meydan

düşünüldüğünde aralarında bir hiyerarşi olduğu da dikkat çekmektedir. Nüfus artışı ile kent içerisine sığmayan mahalleler de geometrik formun dışında kenar mahalle olarak eklenmiştir (Pirenne, 2019). Esnetilemeyen, katı formlar nüfus artışını, kentte çeşitli değişiklikleri, sosyal ilişkileri mümkün kılmadığından eleştiriler almıştır. Birçok ideal kent şeması ortaya atılsa da uygulanabilen tek ideal kent Palmanova olmuştur (Şekil 2.14).

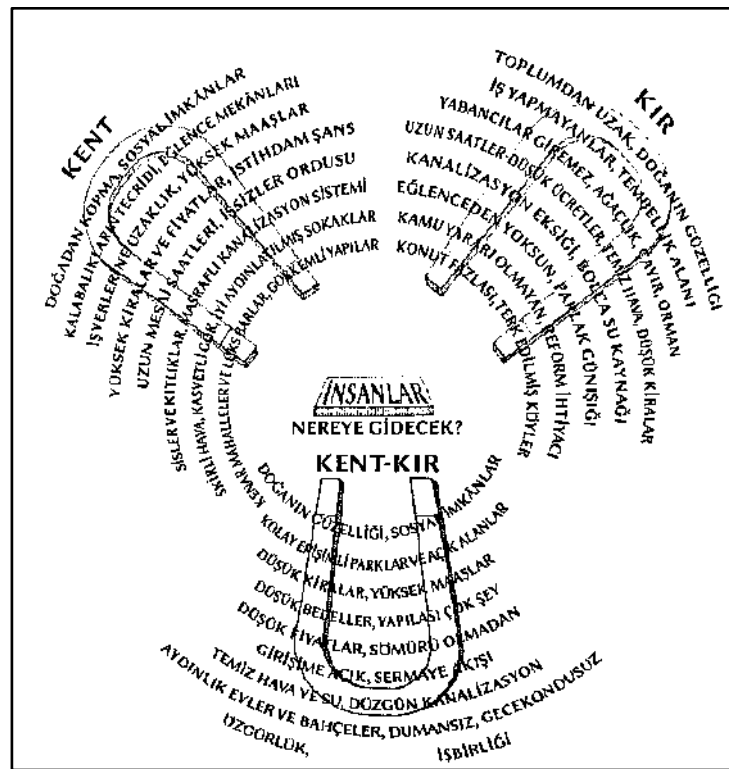
Şekil 2.14: Palmanova ideal kenti

Kaynak: Url 2

2.4.1.4. Modernleşme dönemi (19. yy- 20. yy.)

Sanayi devrimi ile birlikte kentler yeni bir döneme adım atmıştır. Sanayileşme ile artan imkanlar aynı oranda kırdan kente göçü getirmiştir. Bu hızlı nüfus artışı kentleşme kavramını doğurmuştur. Nüfus artışını kaldıramayan kentler sorunlara yönelik çeşitli çözüm yolları arayışında olmuşlardır. Ortaya atılan çözümler kenti daha iyi ve daha yaşanabilir kılmak için mahalle ölçeğinde olmuştur. Mahalleye dolayısıyla yere verilen önem, insan-doğa ilişkisine olan ilginin yeniden gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. 19. yüzyılın sonlarından itibaren yaşanabilir ve çevre dostu mahalleler geliştirmeye yönelik birçok girişimde bulunulmuştur. Husmann'cılığa, formalist yaklaşımlara karşı olarak doğan Camillo Sitte'cilik, Güzel Kent, Bahçe Kent, Mahalle Birimi gibi yaklaşımlar bu döneme damgasını vurmuştur. Camillo Sitte'cilik kent planlamanın saf bir teknik mesele olmadığını savunmaktadır. Ortaya çıkan sorunların matematiksel olarak çözüme kavuşsa da sanat yanının eksik kalarak tek düze izlenim bıraktığı görüşü kabul görmüştür (Sitte,1889/2019). Güzel Kent yaklaşımı ise 1893 yılında Daniel Burnham,

John Wellborn Root ve Frederick Law Olmsted'in Colombia Sergisi ile adından söz ettirmeye başlamıştır. Kentlere yeniden kültürel değer taşıyan, estetik kaygı güdülen tasarımlar, kenti güzelleştiren yeşil alanların planlanması ve kentteki yaşam kalitesinin artırılması, iyileştirilmesi konuları bu akım ile gündeme getirilmiştir. Aynı zamanda güzelleştirilen kent ve çekici mekanların ekonomiyi de canlandırdığı görüşü benimsenmiştir (Şahin, 2008). Diğer bir girişim ve akımlara ilham olan Bahçe Şehir Hareketi Ebenezer Howard tarafından ele alınmıştır. Howard, kent hayatının ve kırsalın avantajlarını kullanarak yeniden insan-doğa ilişkisi üzerine kurgulamıştır. Bahçe Şehir yaklaşımında kır ve kent bir mıknatıs olarak modellenmiştir (Şekil 2.15). Kır ve kent arasında bir seçim yapmadan üçüncü bir seçenek ortaya atılmıştır. Şehir hayatının sunduğu imkanlar ile kırsalın güzelliği doğru bir şekilde birleştirilerek şehre olan nüfus akışını dengelemek hedeflenmiştir. Kentin sunduğu hizmetlerin çekim gücü bu üçüncü seçenek ile kırılarak göçün kendiliğinden bu alana olması sağlanmıştır (Howard, 1898/2019).

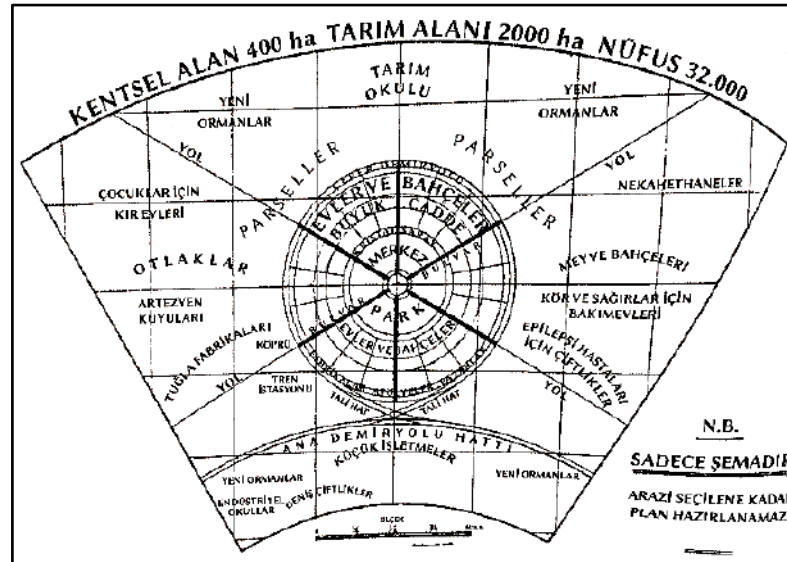
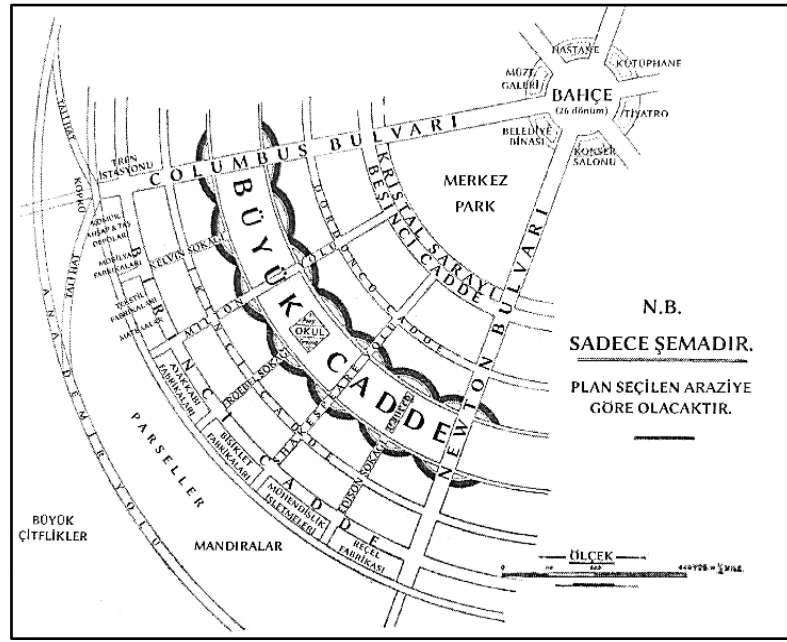

Şekil 2.15: 3 mıknatıs diyagramı

Kaynak: Howard, 1898

Ana kentte caddeler boyunca ticari ve diğer hizmetleri sağlayan birimler yer almaktadır. Ana kentin etrafında birbirine bağlı mahalleler olup etrafi yeşil kuşakla çevrilmiştir. Dairesel bir formda düşünülen mahallelerin her biri o bölgede çalışan kişilere

göre planlanmış olup yaklaşık 5000 nüfus içermektedir. Mahalleleri altı bölgeye ayıran Howard, mahallenin tanımlanabilir bir fiziksel sınırının olmasına önem vermiştir. Geniş bir alana yayılan müstakil konutlar ile düşük yoğunluklu mahalleler düşünülmüştür (Şekil 2.16). Genellikle tek ailelik konut birimleri, geniş yeşil alan ve sokak gibi temel özellikleri barındıran bahçe şehir yaklaşımının banliyölerin yayılması, plansız kentsel büyüme ve sınırsız kaynak kullanımı gibi olumsuz sonuçlar doğurması eleştiri almasına neden olmuştur (Sharifi, 2016).

Şekil 2.16: Bahçe şehir modellemesi

Kaynak: Howard, 1898

Mahalleye yönelik çalışmalara ortam hazırlayan bu yaklaşımlar mekânsal değişikliklerin yanında toplumsal yapıya da değinerek mahalle birimi kavramının ortaya atılmasına imkân vermiştir. İlk defa 1929 yılında Perry tarafından ortaya atılan teori (Şekil 2.17), sanayileşme ile bozulan toplumsal ilişkilerin düzenlenmesini, dolayısıyla komşuluk kavramının canlanmasını amaç edinmiştir. Perry (1929) mahalle birimi teorisini 6 ilke ile açıklamıştır:

-Boyut: Bir ilkokulun gerekli olduğu nüfus için planlanacak yerleşim alanının büyüklüğü nüfus yoğunluğuna bağlı olarak belirlenmelidir.

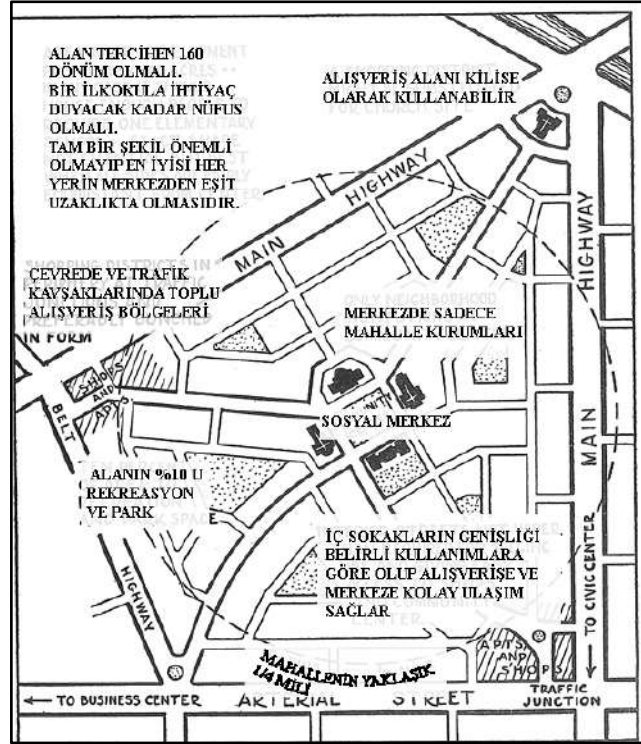
-Sınırlar: Birim, tüm trafik geçişini kolaylaştıracak kadar geniş ana arterlerle her taraftan sınırlandırılmalıdır.

-Açık Alanlar: Belirli bir mahallenin ihtiyaçlarını karşılamak için planlanmış küçük parklar ve rekreasyon alanlarından oluşan bir sistem sağlanmalıdır.

-Kurum/Kuruluşlar: Sınırlar içerisindeki hizmet alanları (okul ve diğer kurumlar) toplu olarak uygun bir şekilde merkezi bir nokta veya ortak alan etrafında konumlandırılmalıdır.

-Yerel Dükkânlar: Birimin çevresinde, tercihen trafik kavşaklarında nüfusa ve komşu mahallelere göre hizmet verebilecek bir veya daha fazla alışveriş bölgesi düzenlenmelidir.

-Sokak Sistemi: Birime özel bir sokak sistemi sağlanmalıdır. Her otoyol olası trafik yüküyle orantılı olmalı ve bir bütün olarak sokak ağı birim içinde dolaşımı kolaylaştıracak ve trafik yükünü azaltacak şekilde tasarlanmalıdır.

Şekil 2.17: Mahalle birimi

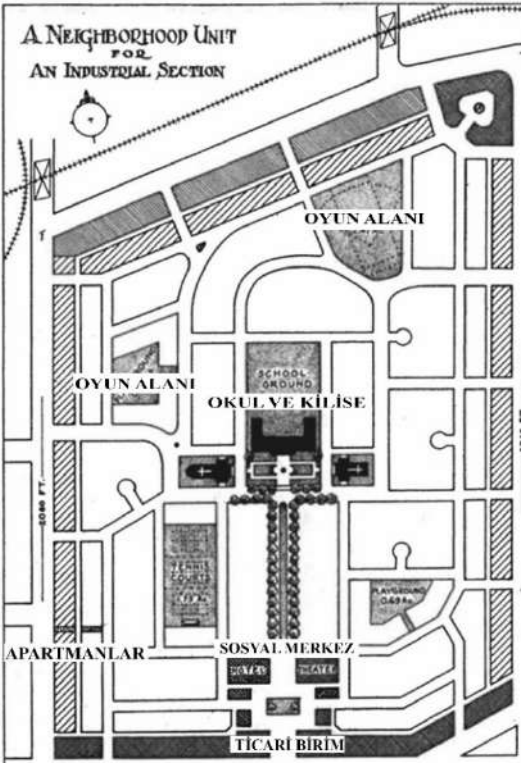
Kaynak: Perry, 1929'dan çevirilmiştir.

Perry (1929) insanların küçük bir kısmının alışveriş bölgelerine komşu apartmanlarda yaşaması koşuluyla, yaklaşık 160 dönümlük bir alanın 40x100 fitlik parsellerde müstakil tek aile konutlarında barındıracağını öne sürmüştür (Allaire, 1960). Bu ilkeler doğrultusunda daha somut bir model elde etmek amacıyla Perry (1929) birtakım plan ve diyagramlar ortaya atmıştır (Çizelge 2.14).

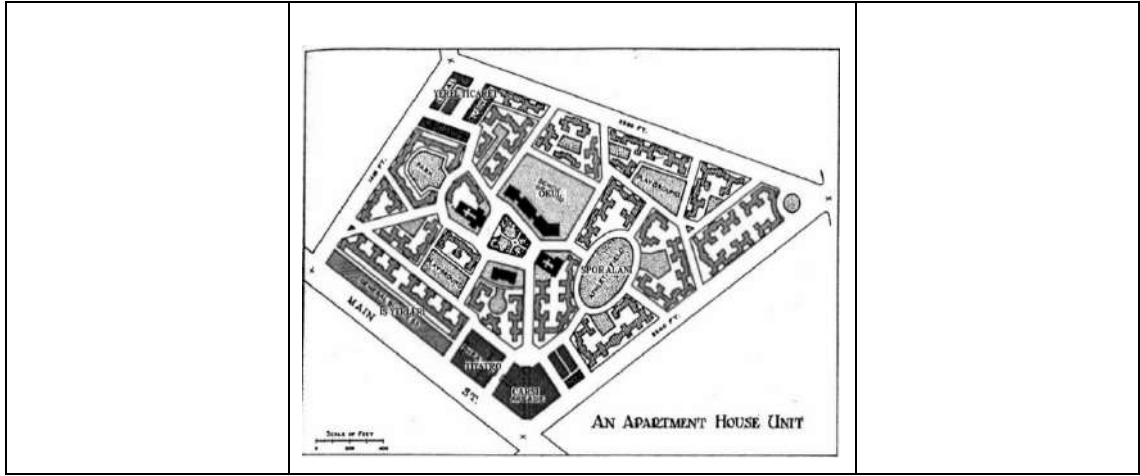
Çizelge 2.14: Mahalle birimi modelleri (Perry, 1929)

Kullanım alanı	Model-arazi dağılımı	Açıklama																											
Müstakil konut bölgesi olarak planlanan mahalle birimi	 <table border="1" data-bbox="488 1070 999 1435"> <thead> <tr> <th>Mahalle Birimi</th> <th>160 dönüm</th> <th>Yüzde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Müstakil Konut</td> <td>86.5</td> <td>54.0</td> </tr> <tr> <td>Apartman</td> <td>3.4</td> <td>2.1</td> </tr> <tr> <td>Ticari birimler</td> <td>6.5</td> <td>4.1</td> </tr> <tr> <td>Pazar meydanı</td> <td>1.2</td> <td>0.8</td> </tr> <tr> <td>Okul ve kilise</td> <td>1.6</td> <td>1.0</td> </tr> <tr> <td>Park ve oyun alanları</td> <td>13.8</td> <td>8.6</td> </tr> <tr> <td>Yeşil alan</td> <td>3.2</td> <td>2.0</td> </tr> <tr> <td>Sokaklar</td> <td>43.8</td> <td>27.4</td> </tr> </tbody> </table>	Mahalle Birimi	160 dönüm	Yüzde	Müstakil Konut	86.5	54.0	Apartman	3.4	2.1	Ticari birimler	6.5	4.1	Pazar meydanı	1.2	0.8	Okul ve kilise	1.6	1.0	Park ve oyun alanları	13.8	8.6	Yeşil alan	3.2	2.0	Sokaklar	43.8	27.4	<p>-Düşük maliyetle banliyö gelişimi için önerilmiştir.</p> <p>-En önemli özelliği, merkezde bir meydan ve meydanı çevreleyen yapı gruplarıdır. Bu yapı gruplarını okul, kütüphane ve kilise gibi mahalleyi oluşturan temel kamusal alanlar oluşturmaktadır.</p> <p>-Kiliseler, okul binaların bitişik olabildiği gibi kavşakların kesişim noktalarındaki önemli alanlarda yer almaktadır. Bunun yanında önemli kesişim noktaları meydan, kilise veya yeşil alan olarak görüldüğü gibi toplulukların bir araya geldiği mahalle merkezini oluşturmaktadır (Perry,1929).</p>
Mahalle Birimi	160 dönüm	Yüzde																											
Müstakil Konut	86.5	54.0																											
Apartman	3.4	2.1																											
Ticari birimler	6.5	4.1																											
Pazar meydanı	1.2	0.8																											
Okul ve kilise	1.6	1.0																											
Park ve oyun alanları	13.8	8.6																											
Yeşil alan	3.2	2.0																											
Sokaklar	43.8	27.4																											

Çizelge 2.14: Mahalle birimi modelleri-devamı (Perry, 1929)

<p>Daha yoğun ve merkezi alanlar için önerilen mahalle birimi</p>	 <table border="1" data-bbox="475 1108 997 1433"> <thead> <tr> <th>Mahalle Birimi</th> <th>101.4 dönüm</th> <th>Yüzde</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rezidans evler</td> <td>37.8</td> <td>37.8</td> </tr> <tr> <td>Rezidans apartmanlar</td> <td>8.4</td> <td>8.3</td> </tr> <tr> <td>Park ve oyun alanları</td> <td>10.8</td> <td>10.6</td> </tr> <tr> <td>Ticari birimler</td> <td>5.2</td> <td>5.1</td> </tr> <tr> <td>Depolar</td> <td>3.2</td> <td>3.2</td> </tr> <tr> <td>Sokaklar</td> <td>36.0</td> <td>35.5</td> </tr> </tbody> </table>	Mahalle Birimi	101.4 dönüm	Yüzde	Rezidans evler	37.8	37.8	Rezidans apartmanlar	8.4	8.3	Park ve oyun alanları	10.8	10.6	Ticari birimler	5.2	5.1	Depolar	3.2	3.2	Sokaklar	36.0	35.5	<p>-Yoğunluğu daha fazla olan ve merkezi alanlar için önerilmiştir. -- Daha çok sanayi alanına yakın olan veya demiryolu civarındaki bölgeler için de taslak olmaktadır. -Sanayi alanında çalışan işçilerin günlük seyahatlerinin kısılması ve yerleşim dışı alanların kontrol altına alınması hedeflenmiştir.</p> <p>-Mahallenin eğitim, din, ticari ve sosyal hayatı merkezde bulunan bir yapı grubu ile sağlanmaktadır. -Yeşil alanlar ana cadde etrafında, merkezde yoğunlukta olmak üzere çekici bir manzara sunması ve yerleşim alanlarına eşit uzaklıkta olması temeli üzerine kurulmuştur.</p> <p>-Merkezde okul, kilise, anıt çeşme ve peyzaj öğeleri meydanı çevrelemektedir. Okulun spor salonu, oditoryumu, kütüphanesi mahallede yer alan sivil toplum örgütleri tarafından kullanılabilirdiği gibi sosyal, kültürel ve çeşitli eğlence etkinlikleri için kullanılabilir. Böylece sosyal ilişkilerin kurulması, yerel bilincin ortaya çıkması ve aidiyet hislerinin bulunduğu bir mahalle modeli ortaya konmaktadır (Perry, 1929).</p>
Mahalle Birimi	101.4 dönüm	Yüzde																					
Rezidans evler	37.8	37.8																					
Rezidans apartmanlar	8.4	8.3																					
Park ve oyun alanları	10.8	10.6																					
Ticari birimler	5.2	5.1																					
Depolar	3.2	3.2																					
Sokaklar	36.0	35.5																					
<p>Apartmanların oluşturduğu mahalle birimi</p>	<table border="1" data-bbox="475 1467 997 1758"> <thead> <tr> <th>Mahalle Birimi</th> <th>75.7 dönüm</th> <th>Yüzdeler</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apartmanlar</td> <td>12.0</td> <td>15.9</td> </tr> <tr> <td>Apartman bahçeleri</td> <td>21.3</td> <td>28.0</td> </tr> <tr> <td>Park ve oyun alanları</td> <td>10.4</td> <td>13.8</td> </tr> <tr> <td>Yerel işletmeler</td> <td>4.9</td> <td>6.5</td> </tr> <tr> <td>İş yerleri</td> <td>1.8</td> <td>2.4</td> </tr> <tr> <td>Sokaklar</td> <td>25.3</td> <td>33.4</td> </tr> </tbody> </table>	Mahalle Birimi	75.7 dönüm	Yüzdeler	Apartmanlar	12.0	15.9	Apartman bahçeleri	21.3	28.0	Park ve oyun alanları	10.4	13.8	Yerel işletmeler	4.9	6.5	İş yerleri	1.8	2.4	Sokaklar	25.3	33.4	<p>-Kalabalık ailelerin olduğu yoğun bölgeler için farklı bir mahalle tasarlanmıştır.</p> <p>-Tasarım, kilise ve kamu binaları etrafında şekillendirilmiştir.</p> <p>-Kamu binaları toplumun bir araya geldiği halk kütüphanesi, bir müze, tiyatro, spor salonu gibi çeşitli alanlardan oluşmaktadır.</p> <p>-Okul ise toplum tarafından birçok nedenle toplanma alanı olarak kullanılarak binaların eğitim amaçlı verimli bir şekilde kullanılmasına da izin vermektedir (Perry, 1929).</p> <p>-Apartmanların avlulu sistem ile bahçelerinin olması sosyal ilişkilerin düşünüldüğü diğer bir konu olmuştur.</p>
Mahalle Birimi	75.7 dönüm	Yüzdeler																					
Apartmanlar	12.0	15.9																					
Apartman bahçeleri	21.3	28.0																					
Park ve oyun alanları	10.4	13.8																					
Yerel işletmeler	4.9	6.5																					
İş yerleri	1.8	2.4																					
Sokaklar	25.3	33.4																					

Çizelge 2.14: Mahalle birimi modelleri-devamı (Perry, 1929)

Perry'in (1929) mahalle birimi modelleri bu alana uzun zamanlar etkisi bırakmıştır. Duany ve Zyberk (1994), Perry (1929)'in mahalle birimi modelini geliştirerek benzer bir mahalle planı ortaya koymuşlardır (Şekil 2.18). Ortaya koydukları modelin temelini Perry (1929) gibi 400 m (40x100 fit) yarıçaplı bir alan ve merkezde bir okul üzerine kurmuşlardır. Mahalleler ise kompakt, yaya dostu ve karma kullanımlı olmalıdır. Koridorlar, mahalle ve bölgeleri bağlayan bir görev üstlenmektedir. Aynı zamanda koridorlar, bulvarlardan, demiryolu hatlarından nehirlerle ve park yollarına kadar uzanmaktadır. Duanny ve Zyberk (1994)'ün mahalle modeli şu ilkeler altında toplanmaktadır (Kumlu vd., 2018):

- Belirli bir sınırlar içerisinde ve belli bir merkezi olmalıdır.
- Yarıçapı 400 metre olan bir alanı kapsamalıdır.
- Sınırlar içindeki konut, okul, iş yeri, ibadet alanı, alışveriş alanı ve diğer hizmet alanları mahallede dengeli dağılmalıdır.
- Konut alanı dışındaki diğer kamusal alanlara yer seçiminde öncelik verilmelidir.
- Komşuluk ilişkilerini sağlayan sokak hiyerarşisi gözetilmeli, sokaklar trafiğin akışını bozmamalıdır.

Şekil 2.18: Mahalle modeli

Kaynak: Duany ve Zyberk, 1994' ten çevirilmiştir.

Farr (2008) da Perry (1929) ve Duany-Zyberk (1994) tarafından hazırlanan mahalle birimi modelleri üzerine yeni bir mahalle ortaya koymuştur (Şekil 2.19). Mahalle büyüklüğünün yürünebilirliğe imkân sağlaması ve yarıçapının 400 m olmasını temel almıştır. Bu benzerliklerin yanında beş farklı başlık eklemiştir:

-Mahalle bir transit koridorun yapıtaşdır.

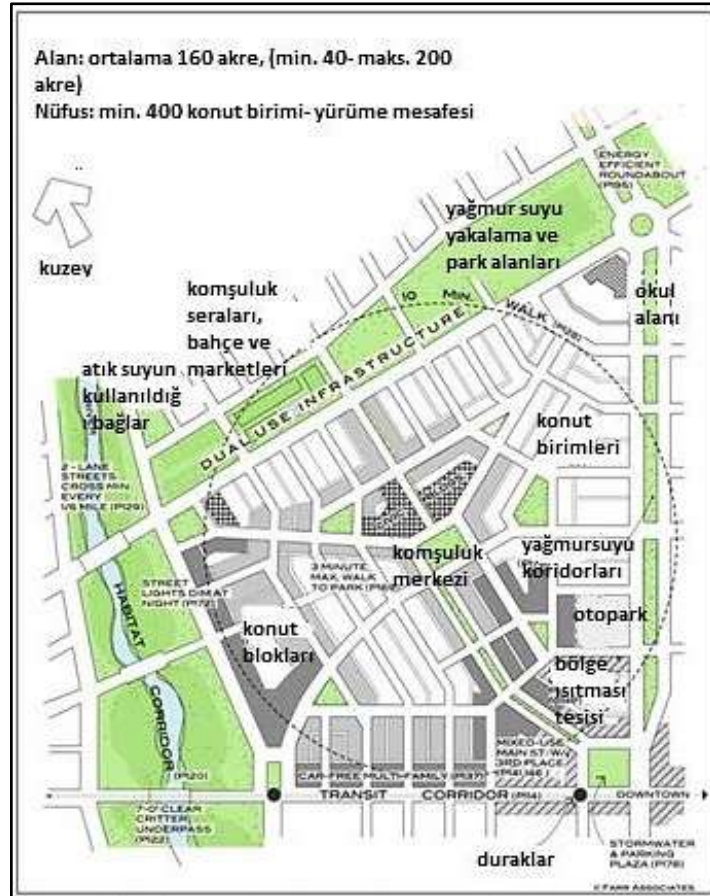
-Merkezdeki ulaşım yöntemi (otobüs) daha fazla nüfusa hitap edecek şekilde değiştirilmiştir (metrobüs, tramway, hafif raylı sistem).

-Altyapıda yüksek performans gözetilmiş bazı uygulamalar öne sürülmüştür; bölgesel elektrik, ayarlanabilir sokak lambaları, yağmursuyu ve atık su değerlendirme vb.

-Karma kullanım alanlarına ve yoğunluğa göre araçsız konut bölgeleri desteklenmektedir.

-Yeşil alanlar, peyzaj tasarımı ile mahalleye belirgin bir sınır çizmektedir.

Bu başlıklar doğrultusunda eksiksiz bir şekilde uygulanan mahallelerin bireyleri yürümeye teşvik edeceği gibi araç ile yapılan yolculukları da %10-40'a kadar azaltabileceği savunulmuştur. Araç kullanımının azalmasının kişi başına düşen kirlilik oranını da doğrudan düşüreceği belirtilmiştir.

Şekil 2.19: Mahalle modeli

Kaynak: Farr, 2004; aktaran Tuğaç, 2019

Perry (1929), Duany (1994), Zyberk (1994) ve Farr (2008)'in mahalle birimi modelleri ile süreç içerisinde ortaya atılan Güzel Kent, Bahçe Şehir yaklaşımları Yeni Şehircilik Akım'ına zemin hazırlamıştır. Merkezdeki yoğunluklar, kentsel yayılma, sosyal ayrışma ve çevresel sorunlar gibi kentte meydana gelen sorunlara çözüm olarak ortaya atılmıştır. Özellikle bir zamanlar bu sorunların çözümü olarak görülen banliyöleşmenin hızla artması bu akım ile engellenmeye çalışılmıştır. Akım, yürünebilirlik, karma kullanım alanları, insan ölçeğinde yapı ve tasarımlar, erişilebilir kamu alanları, geleneksel mahalle oluşumu gibi birçok kavramın ele alınmasını sağlamıştır. Yeni Şehircilik Akımı ile mahalle birimi modeli şu ilkeleri benimsemiştir (CNU, 2001):

-Mahalle, semt ve ikisini bağlayan koridorlar kentin mekân oluşumunda temel öğelerdir.

-Mahalle, kompakt, yaya kullanımına uygun ve karma kullanım alanları içermelidir.

-Rutin işlerin yapıldığı donatı alanları yürüme mesafesinde olmalı, araç kullanım süreleri düşürülmelidir.

-Mahallede bulunan farklı din, ırk ve gelir gruplarına göre konut çeşitliliği sağlanarak sosyal bütünleşme sağlanmalıdır.

-Ulaşım önem verilmeli, ulaşım kent merkezinin canlanmasına hizmet etmelidir.

-Nüfusa ve kullanım alanlarına göre yürüme mesafesinde ulaşım durakları belirlenmelidir.

-Kamusal alanlar mahalledeki herkesin erişebileceği şekilde konumlandırılmalıdır.

-Mahalle gelişimi kontrollü gelişme ve ekonomik sürdürülebilirlik bağlamında olmalıdır.

-Yeşil alanlar, spor alanları ve mahalle parkları yaygın kullanılmalıdır. Yeşil alanlar aynı zamanda mahalle sınırlarını belirlemeli, birbirine bağlamalıdır.

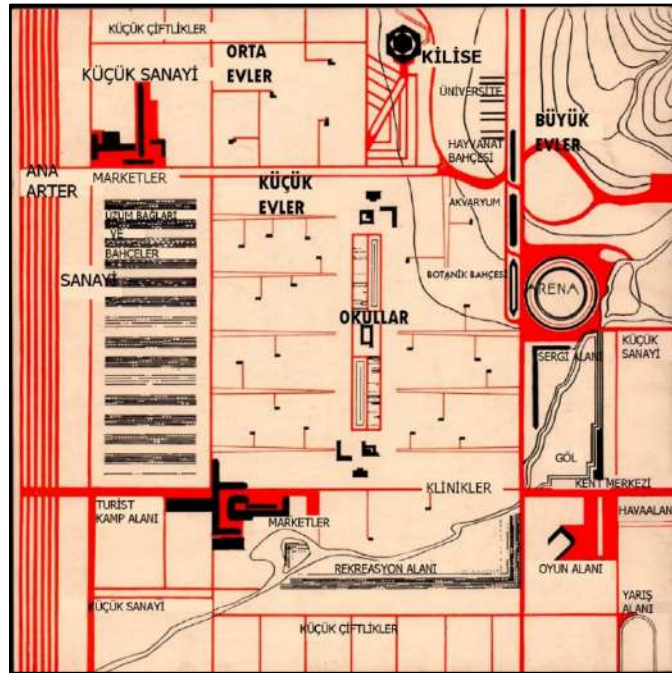
2.4.1.5. Modern sonrası dönem (21. yy.- günümüz)

Modern sonrası dönemde kenti etkileyen en önemli gelişme ulaşım alanında olmuştur. Otomobil kullanımının artması kentlerin daha geniş alanlara yayılması sonucunu doğurmuştur (Günay ve Selman 1994; aktaran Şahin, 2008). Bu durum kent dokusunda, merkez çevre ilişkisinde ve mahallede bozulmalara neden olmuştur. Mahalle içerisindeki yaya alanlarının yerini araçların alması da yaya aksını bozmuştur. Aynı zamanda toplumsal anlamda da büyük değişiklikler olmuş; üst ve alt gelir grubu arasındaki farklılıklar hissedilir derecede artmıştır. Bu durum mekâna da yansımıştır. İşçi sınıfı sağlıksız, karanlık, kalabalık mahallelerde gerekli hizmetleri alamadan yaşarken üst ve orta gelir sınıfı yaşam kalitesi yüksek mahallelerde yaşamaktadır (Seçkin, 2003).

Modernleşme ile tüm gündelik işlerin hız kazanması *Pratik Kent akımı* ile ön plana çıkmıştır. Kentte daha nesnel, estetik kaygısı taşımayan hedeflere eğilim olmuş, bu yönüyle Pratik Kent akımının Güzel Kent akımının yerini aldığı da söylenebilmektedir. Bu dönemde etkili olan bir diğer akım da Bauhaus akımıdır. Akımın amacı Pratik Kent gibi nesnelliği, rasyonelleşmeyi ve bir standartlaşmayı önemsemiştir. Süsleme ve estetikten çok işleve odaklanmıştır. Bu akımları destekleyen ve ideal kent modelleri ortaya atan *Le Corbusier*, yüksek yoğunluklu bir merkez önermiştir. Merkezde yönetim birimleri, iş yerleri gibi hizmetlerin bulunduğu gökdelenler, çevresine de mahalleleri yerleştirmiştir. Mahallelerin etrafına yeşil kuşak önermiş olup sanayi alanı ile mahalleleri bu yeşil kuşakla bölmüştür. Temel amacı, binaların dikeyde yükselmesini sağlayarak açık ve yeşil alanlara geniş imkanlar sağlamaktır. Ancak kültürel değerlerin yok sayılarak

kentin bir makine olarak görülmesi, küçük alanlara daha fazla yapı ve nüfus sığdırılması eleştirisi almasına neden olmuştur. (Şahin, 2008).

1930'larda otomobil kullanımının artmasına bağlı olarak Frank Lloyd Wright *Broadacre City* modelini ortaya atmıştır (Şekil 2.20). Modelini çok iyi bir karayolu ulaşımı ve otomobil üzerine kurgulamıştır. Aynı zamanda tarıma da önem vermiş sanayi ile tarımın bütüncül ele alınması gerektiğini savunmuştur. Geleceğin garanti altına alınmasının yolunu teknolojik gelişmeleri tarımda kullanmak olarak görmüştür. Küçük ölçekli tarıma, imalata ve yerel yönetime dayanan bir ademi merkezizetçilik fikri geliştirmiştir. Kırsal alan veya organik doku olarak adlandırılan bir merkez parçasında 1.400 ailenin barınacağı 4 kilometrelik bir model önermiştir (Fishman, 2016). Mahalle “community” ve “quarter” olarak adlandırdığı alanda çiftlik, iş yerleri, okul, park ve dinlenme alanları, ibadet alanı ve konut alanı bulunmaktadır. Konut alanını hane halkı sayısına göre farklı tiplerde önermiş; insan- doğa ilişkisini canlandırmaya çalışmıştır.

Şekil 2.20: Broadacre city

Kaynak: URL 3

Küçük ölçek kullanımına önem veren Wright'ın Broadacre City modelinin etkisi 1960'larda da devam etmiştir. Toplumsal ilişkiler, kültürel değerler vb. açılardan da önem taşıyan küçük ölçek kentlerin yeniden boyutlandırılmasına neden olmuştur. Planlama anlamında küçük ölçekten büyüğe doğru bir hiyerarşi takip edilmiş, bu anlamda mahalle ele alınan ilk ölçek olmuştur. Sokakların yeniden canlandırılması, çevrede değer taşıyan öğelerin öne çıkarılması ve koruma üzerine artan ilgi kentte miras, imge, bellek, algı gibi

kavramlardan söz edilmesini sağlamıştır. Bu dönemde “Kent İmgesi” kitabı ile **Kevin Lynch** somut bir örnek koymuştur. Kenti her şeyden önce insanların içinde yaşadığı temel bir sosyal mekanizma olarak ele almıştır. Birbirinin aynısı, tek tip olmaya başlayan kentlerde çevreyi önemseyen, bulunduğu coğrafyaya göre şekillenen, kendine özgü özelliklerin olmasını önemsemiştir. Bu noktada kenti kenarlar, yollar, bölgeler, kavşaklar ve nirengi noktaları başlıkları ile ele almıştır (Şahin, 2008). Böylece mahallede aidiyet, algılanabilirlik, imgelenebilirlik, anıtsal veya tarihi öğelerin varlığı gibi kavramlar önem kazanmış, bu da yaşanabilirliği yüksek mekanlar için bir adım oluşturmuştur.

Kentin sosyal, ekonomik, fiziksel, psikoloji ve diğer tüm bileşenleri ile ele alındığı, ölçekler arası uyumun gözetildiği **bütüncül planlama** 1970’lerde adından söz ettirmeye başlamıştır. Kenti sadece teknik açıdan ele alan ve büyümesi ile ilgilenen, katı ve esneklikten uzak planlama yaklaşımından uzaklaşmıştır. Bunun yanında yerel ölçekte planlamaya önem verilmiş, kentte yaşayanların görüşleri de göz önüne alınmıştır. Modernizmin kaybettiği mahallenin yeniden canlandırılması, sokakların önemsenerek kente kazandırılması ve yeni planlanan mahallelerin de bu doğrultuda olmasına dikkat edilmiştir. İnsani ölçek kavramının gelişmesi, komşuluk ve doğrultusunda toplumsal ilişkilerin yaşatılacağı mahallenin planlanması için yeni arayışlara girilmiştir (Şahin, 2008).

Modernizmin sorgulanmaya başlaması ve yeni modeller aranması 1980’lerde **modernite karşıtlığı** olarak gündeme gelmiştir. Modernizm, küreselleşme ve banliyöleşme süreç içerisinde kentlerin ayrışmasına, bazı mahallelerin daha elit, yaşam kalitesi yüksek alanlar olarak görülürken bazı mahallelerin alt gelir grubuna hitap etmesine neden olmuştur. Bu keskin sınırlar kutuplaşma, kentte dengesiz bir dağılım, insan ilişkilerinde bozulmalar vb. olumsuzlukları getirmiştir. Sosyal ilişkileri yeniden düzenleme adına bu dönemde toplum tabanlı planlama, komşuluk planlaması, komşuluk gelişim planları gibi yaklaşımlardan söz edilmeye başlanmıştır (Özbek Eren, 2017).

Yeni yaklaşımlar ve modernizm karşıtlığı 1990’larda **postmodernizm** ile ortaya çıkmaktadır. Postmodernizm ile kaybedilen kentlerin geri kazandırılması amaçlanmıştır. Geleneksel mimariye, geleneksel kent dokusu ve sokaklara ilgi oluşmuştur. Kentin en küçük birim olan mahalleden başlayarak parçadan bütüne planlanması kentsel tasarım kavramını da doğurmuştur. Ancak teknolojik gelişmeler ve imarda kullanılan kaynakların artması ile yapılaşma hız kazanmıştır (Şahin, 2008). Yoğun bir yapılaşmanın görüldüğü bu dönemde yeşil alanlar göz ardı edilmiştir. İş merkezleri, alışveriş alanları gibi

merkezde bulunan birçok donatı ve konutlar gökdelenlere taşınmış, arsa fiyatlarında artış gözlemlenmiştir. Böylece korunmaya çalışılan geleneksel kent bir yandan yok olmaya başlamış, gelişmelere karşı duramamıştır.

2000'lerde artan kentsel sorunlara yönelik oluşan sivil toplum kuruluşları toplum ve devlet arasındaki ilişkiyi değiştirmiş ve mahalle planlamasını da etkilemiştir. Yerel halkın mahalle ölçeği başta olmak üzere karar verme, uygulama gibi planlama sürecinin her aşamasında etkin olması amaçlanmıştır. Komşuluk forumları, komşuluk yönetimi, katılımcı planlama gibi yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bunun yanında “yerelleşme” de bu dönemde geniş yer tutmuştur. Yapılaşmanın hızla artması ile birbirinin aynısı olan kentler, yerel, özgün kimlikleri ile aralarında yarışa girmiştir. Mahalle de bu yarıştan etkilenmiş olup “mahalle yenileşmesi” ile kentsel dönüşüm uygulamaları ve özellikle kent merkezindeki mahallelerin düzenlenmesini ele almıştır. İklim, topografya, nüfus, gelenek ve göreneklere göre yeniden şekillenen mahalle, kenti farklılaştıran temel unsur olmuştur. Bu yenileşme süreci boyunca sivil toplum kuruluşları, mahallede yaşayan halk ve kamu arasında ortaklık olması gözetilmiştir. Günümüzde ise yasalarla sabitlenen bu yaklaşım Avrupa Birliği Kentsel Şartı, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Komşuluk Planlaması, yönetimle desteklenerek Avrupa Birliği Beyaz Kitap ve çeşitli kongre, seminer, çalıştay gibi projelerle varlığını devam ettirmektedir. Katılımcı, şeffaf mahalle planlama; farklı doku, karma kullanım, yapı çeşitliliği, geçirgenlik, serbest dolaşım, canlılık ve hareket, imaj gibi kavramlar süreç içerisinde elde edilen mahalleyi özgün kılan kavramlardır (Özbek Eren, 2017). Aynı zamanda gelecekteki mahalle planlamasını da şekillendirecek olan bu öğeler aidiyet, bellek ve kültürel değerler ile bütüncül ele alındığında hem öznel hem de nesnel bağlamda yaşanabilir mahalleleri meydana getirmektedir.

2.4.2. Türkiye’de Mahalle Gelişimi

Göçebe olarak yaşayan Türklerin Orta Asya’dan göç etmeleri üzerine yerleşik hayata geçme süreci başlamıştır. Bu süreç içerisinde karşılaştıkları medeniyetlerin kültürlerinden etkilenerek karşılıklı bir kültür alışverişi ile birçok alanda değişim başlamıştır. Değişimin mekâna yansımaları ile yerleşim alanları da farklı bir şekilde örgütlenmeye başlamıştır (Özcan, 2006). 1071’de Anadolu topraklarını yurt edinen Türkler, yerleştikleri yerlere kendi kültürlerini yansıtarak şehirlerin zenginleşmesine, farklı dokuların oluşmasına imkân sağlamıştır. Buldukları coğrafi duruma, iklim özelliklerine göre şekillenen şehirler bunun bir sonucu olarak birbirinden farklılaşmıştır.

Şehirlerin doğa ile uyumuna, canlılık göstermesine, değişken bir yapı olmasına önem verilmiştir. İmar faaliyetlerini değerli bulmuş, sahip oldukları medeniyet tasavvurunu şehre yansıtmışlardır. İslam kültürünün egemen olması göz önüne alındığında ise insanların sahip oldukları kültür ve birtakım ilkelerin fiziki anlamda ortaya konması şehrin ötesinde bir ‘cennet tasavvuru’ olarak ele alınmıştır (Cansever, 2016).

Türkiye’de mahalle kavramı Anadolu’ya yerleşme ile başlamış, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi ile gelişmiş ve değişimlere uğramıştır. Aynı coğrafya üzerinde pek çok siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal olaylardan etkilenerek katmanlaşan mahalle deneyimi günümüze tüm değer yargılarının ve olguların bir sentezi olarak çıkmaktadır.

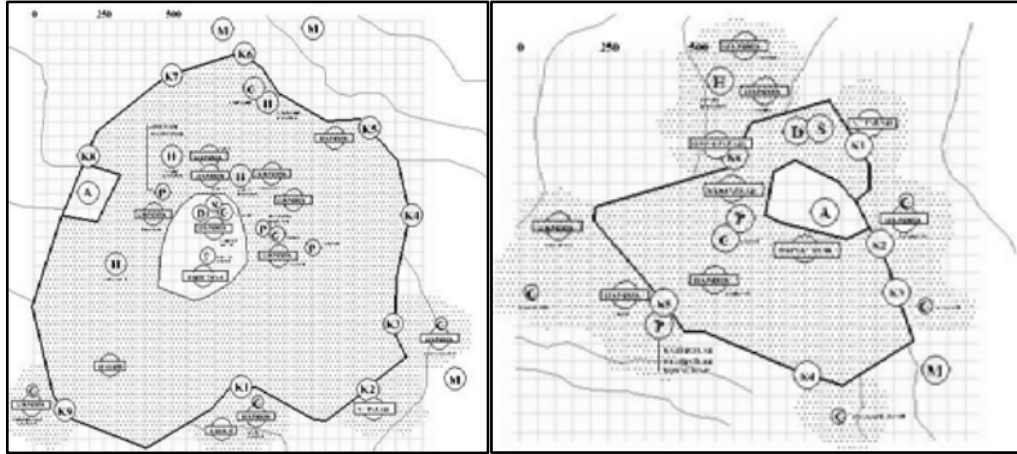
2.4.2.1. Selçuklu dönemi (1077- 1308)

Anadolu’ya yerleşen Selçuklular kısa sürede siyasal olarak güçlenerek geniş bir alana hükmetmişlerdir. Doğu ve batıyı birbirine bağlayan önemli bir konumda yer alırken ticaret yollarının da bu alanda olması imar faaliyetlerinde kervansarayların çok önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Bunun yanında ilk kurulan cami ve etrafında çeşme, hamam, medrese, darüşşifa, çarşı bu dönemin öne çıkan yapıları olmuştur. Aynı zamanda önemli yapılar şehirlerin anıtsal yapıları konumuna gelmiştir. Yapıların etrafında şekillenen mahalleler şehri oluşturmuştur (Hasol, 2021). Bu dönemde şehirler iç kale, asıl şehir (şehristan) ve dış mahalleler olmak üzere üç kısımdan oluşmuştur (Şekil 2.21). Ticari faaliyetlerin yürütüldüğü pazar ve çarşı merkezden çok dış mahallelerde yoğunlaşmıştır (Ayhan, 2017). Bu dönemde bazı unsurlar mekân organizasyonunu biçimlendirmiştir (Özcan, 2006):

- İnsan ve hayvan gücüne dayanan bir üretim sisteminin olması
- Cami, kilise gibi dini yapıların kent merkezinde bulunması
- Dini ya da etnik farklılıkların olması
- Loncaların kentsel üretim faaliyetlerini kontrol etmesi
- Güvenlik için kalenin olması
- Savunma sistemi için sur ve hendek yapılarının olması
- Alt ünitelerden oluşan mekânsal yapılanmanın/mahalleler halinde örgütlenmenin olması.

Mahallede bulunan mescitlere imamların atanması da şehirde bir kademelenmenin, mahalle örgütlenmesinin olduğunun somut örneğidir (Turan, 1988; aktaran Özcan, 2006).

Güven ve huzur ortamının sağlanmasıyla özellikle ticari nedenlerle farklı ülkelerden gelen insanlar Anadolu’da yaşamayı seçmişlerdir. Böylece şehirde artan nüfus mahallerin yayılması ile sonuçlanmış olup yerleşim alanları kalenin dışında gelişmeye başlamıştır. Bu durum kale ve surların şehir içinde önemini kaybetmesi ile sonuçlanmıştır (Saatçi, 2020).

Şekil 2.21: Selçuklu Dönemi mahalle yerleşimi (solda Konya ve sağda Kayseri)
Kaynak: Özcan, 2006

2.4.2.2. İlk Osmanlı dönemi (1309-1501)

Kuruluşundan sonra Osmanlı, Selçuklu kültürünü devam ettirmiş olup İstanbul’un fethinden sonra kendine özgü unsurlar koyamaya başlamıştır. Bu dönemde dini ve sosyal yapılar şehrin en önemli konusu olmuş, konutlar daha geri planda kalmıştır. Bir külliyenin yapılması en önemli faaliyet olarak görülürken konutlara ‘geçici’ özelliği yüklenmiştir. Cami, külliye, türbe gibi anıtsal yapıların malzemesinde taş, kagir kullanılırken konutlarda ahşap tercih edilmiştir. Doğada bulunan, iklime uygun malzemeler de bu tercihleri şekillendirmiştir. Şehirde imar faaliyetlerinin hızlanmasını ve bu sorumluluğu üstlenmesi amacıyla vakıf örgütlenmesi de bu dönemde oldukça gelişmiştir (Hasol, 2021). Şehrin gelişmesini sağlayan diğer bir unsur da mahalle organizasyonu olmuştur. İstanbul ‘un fethinden sonra ‘nahiye’ olarak adlandırılan, ‘yan, yöre, taraf, bölge’ anlamlarına gelen bir birim ile mahalle adından söz ettirmiştir. Günümüzde planlamada bölge (*zone*) olarak kullanılan ifade birkaç mahalleden oluşan alanı temsil etmektedir. Bu dönemde de nahiyeler birkaç mahalleden meydana gelen, kadılık ile yönetilen idari bölgelerdir (Canatar, 2015).

Şehrin güvenliği konusu da önem verilen diğer bir konu olmuştur. Nüfusun kentlere doğru artması ve bu güven ortamının neticesinde yerleşim alanları surların dışına

çıkmıştır. Aynı dönemde Avrupa'da kent merkezlerinde yoğun bir nüfus ve yapı grubu bulunurken güvenlik nedeniyle kapalı kentler olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Ancak özellikle İstanbul'a bakıldığında kent sur dışında gelişmiş hatta Haliç, Boğaziçi kıyılarını takip ederek mahalleler oluşmuştur. Nüfusun sur dışına yerleşmesi merkezdeki yoğunluğu engellemiş ve dengeli bir dağılımı meydana getirmiştir. Mahalledeki nüfus dağılımı genellikle göç edilip gelinen yere göre olmuştur. Mahalle kuruluşunda bazı kişilere yer gösterilirken birçok etnik grup da kendi inisiyatifinde mahalleyi oluşturmuştur. Mahalleye verilen isimlerde kurucu kişilerin ve hatta Rum patriğinin bile adının görülmesi mahallede hoşgörü ortamının olduğunun somut göstergesidir. Aynı zamanda mahalleyi kuran kişinin adı mahallenin temelini oluşturan mescitte de görülmektedir. Mescit- mahalle ilişkisi ayrılmaz bir bütün olarak ortaya çıkmaktadır. Mahallenin yer seçimi ve ulaşım aksı topografya verilerine dayanmaktadır. İklim ve coğrafi konum bu dönemde önem verilen unsurlardır. Coğrafi konum yerleşim alanının yanında ticareti de etkilemiş ticari birimler liman çevresinde yer alırken mahalleler de bu aksa paralel bir şekilde yoğunlaşmıştır (Kuban, 2021a).

2.4.2.3. Klasik dönem (1502-1703)

Osmanlı'nın kuruluşundan beri güdülen iskân politikası şehirlerin büyümesine ve çok çeşitli yapısıyla gelişmesine neden olmuştur. Çeşitli etnik gruplar ait oldukları dinlere göre ayrı mahallelerde konumlansa da bunun bir kural olmadığı görülmektedir. Farklı dinlere sahip kişiler de aynı mahallede barış ortamında yaşamışlardır. Mahalle sınırları psikolojik ve fiziksel olarak ele alınmış; batıdaki gibi herhangi bir duvar, kapı ile birbirinden ayrılmamıştır. Aynı zamanda mahallede herhangi bir gelir durumuna göre ayrışma veya sosyal sınıflaşma olmamıştır. Üst gelir durumuna sahip kişiler ile alt gelir grubundaki kişilerin yan yana konutlarda yaşamaları ile mahallede bir dayanışma sistemi kurulmuştur. Şehrin temel yapı taşı olan mahalle bu dönemde birçok açıdan ele alınmış ve gelişmiş bir örgütlenme örneği olmaktadır (Kömürcüoğlu, 2019):

-Çok boyutlu sosyal bir örgütlenmedir: Komşuluk ilişkileri, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri, birbirine güven duyma gibi değerler üzerine kuruludur.

-Ekonomik bir örgütlenmedir: Mahallede yaşayanlar mahallenin masraflarına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda maddi olarak mahalle içerisinde bir yardımlaşma bulunmaktadır.

-Dini bir örgütlenmedir: Her mahallenin bir camisi ve önderlik eden din sorumlusu vardır. Bu anlamda mahalleli de cemaati oluşturmaktadır.

-İdari bir örgütlenmedir: İdari olarak görevleri olup devlet tarafından atanan görevli kişileri barındırmaktadır.

-Hukuki bir örgütlenmedir: Mahallede yaşayanlar birbirlerine karşı sorumluk taşımakta ve komşuluk hukuku ile etkileşim içindedirler.

Bu açıdan mahalle bir bütün olarak ele alınmalıdır. Mahalle ile ilgili tüm uygulamalarda mahalleli karar sahibi olup büyük bir sorumluluk üstlenmektedir. Suyun evlere dağılması, çeşme yapımı vb. temel konulardan sokaktaki en küçük sorunlara, bozuk yollara kadar mahalle sorumludur. Çevre temizliğine önem verildiğinden sokak temizliği için bir süpürücü belirlenmiştir. Özellikle konutların ahşap olmasından kaynaklanan yangınlar için hazırlıklı olmak mahallenin görevidir. Bunların yanında güvenlik önemli bir konu olmuştur. Mahallede güvenliğin sağlanması için mahalleli kendi arasında belli bir ücret toplayarak bekçi görevlendirmiştir. Toplumsal düzenin sağlanmasına ve belirli ahlaki kurallara uyulmasına önem verilmiştir. Kavga çıkarmak, yüksek ses çıkarmak veya herhangi bir gürültüye sebep olmak, sarhoş şekilde gezmek mahallede yasak olup sebebiyet verenler cezalandırılmıştır (Kömürçüyan, 1988; aktaran Kömürçüoğlu, 2019). Mahallede bulunan eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinden vakıflar sorumludur. Sıbyan mektebi ve medreselerinin yapımı, sağlık hizmetlerinin mahalledeki herkese hitap etmesi, su şebekeleri ile konutlara su ulaşımı gibi görevleri bulunmaktadır. Şehrin genelinde de görevleri olan vakıflar devletin aracılığıyla atanan kadı, muhtesip ve diğer idareci kişiler tarafından denetlenmektedir. Bu mahalle örgütlenmesinin özünde devlet denetleyici konumundadır (Kömürçüoğlu, 2019).

Mahalle düzeni, sokaklar topografyaya göre şekillenmiştir. Topografyanın etkisiyle sokak örüntüsü çeşitlenmiş kıvrılan, daralan veya genişleyen, çıkmaz sokak gibi farklı yapılarda sürpriz mekanlara olanak sağlamıştır. Kent dokusu özellikle çıkmaz sokaklarla düzensizlik içinde bir düzene, düğüm noktalarına vurgu yapmaktadır. Düğüm noktalarında cami, medrese-mektep ve çeşmeler bulunmaktadır. Daha büyük düğüm noktalarında külliye ortaya çıkmaktadır. Bu hiyerarşik yapılanma mahalle düzeninin dolayısı ile kentin temel yapısını oluşturmaktadır (Kuban, 2021b). Konut alanları ise bu düzenin en küçük birimi olarak birbirine benzemeyen, düz parseller içerisinde olmayan ve genellikle yamaçlara kurulmuştur. Bu sayede yağmur suları kolayca akabilmiş ve konutlar birbirinin güneşini, manzarasını kapatmamıştır (Cansever, 2016). Diğer bir açıdan ise mahremiyet sağlanmıştır. Çünkü bu dönemde konut, mahremiyetin, aile yaşamına verilen önemin mekâna yansımasıdır. Konutlar yüksek duvar, geniş bahçeler,

avlu, içeriyi göstermeyen kapılar ve gizli pencerelerden oluşmaktadır. Konut çeşitliliği sosyo-ekonomik duruma göre olmuştur. Bu çeşitlilik üç başlık altında toplanmıştır; tek katlı (süfli), iki katlı (ulvi) ve üç katlı, geniş (mükellef). Çeşitliliğe rağmen bu dönemdeki tüm konutların sadelik ve mütevazilikten yana olduğu görülmektedir (Kömürcüoğlu, 2019).

2.4.2.4. Batılılaşma dönemi (1704-1874)

Bu dönemde önemli değişiklikler meydana gelmiş, batılı anlamda alınan kararlar şehirleri de etkilemiştir. Ekonomik ve sosyal yapı dönüşümün etkilendiği ana başlıklar olurken buna paralel olarak şehirlerin idari yapısı, sosyal yaşantısı ve fiziki yapısı da değişmiştir. Bu anlamda Tanzimat Fermanı (1839) yeni bir devri başlatmıştır. Başta idari yapıyı değiştiren ferman, yerel yönetim kurumlarının da adından söz ettirmesine neden olmuştur. İdari yapıdaki değişim kamu binalarının batılı tarzda ele alınması ile gündeme gelmiştir. En önemli kamu binası ise kışlalar olup batılılaşma hareketine öncülük eden askeri düzeni yansıtmıştır. Yeni bina düzenlemelerinin yanında şehircilik ilkelerinin ele alınması amacıyla 1839'da ilmühaber yayınlanmıştır. Caddelerin genişletilmesi, dar sokakların ve özellikle de çıkmaz sokakların kaldırılması gibi bazı temel kararlar alınmıştır. Bu kararı şehirlerde artan atlı araba kullanımı etkilemiş, yollar arasında bir kademelenme ele alınmıştır. Yeni mahallelerin bir plana göre yapılması kararı da alınmıştır. Bu mahallelerde yapılacak olan konutlarda kagir kullanılması, yangın duvarı yapma koşulu ile ahşap kullanılabilmesi de belirtilmiştir. Yangınların ahşaptan hızla yayılması üzerine Tanzimat Fermanı'nı büyük oranda etkileyen Mustafa Reşid Paşa İstanbul'daki bazı mahallelerin diğer mahallere örnek olması açısından “kavâ'id-i hendese üzere” (geometri kurallarına göre) bir öneri getirmiştir. Yangından dolayı yıkılan mahallelerin de plana göre yeniden yapılması ilk defa bu belge ile gündeme gelmiştir (Bilsel, 2015).

II. Mahmut döneminde (1808-1839) kurulan İhtisap Nezareti şehirde düzenin sağlanması, güvenliğin hâkim olması ve vergilerin toplanması gibi amaçları benimsemiştir. Bu özelliği ile belediye hizmetinden daha çok kontrol mekanizması olmuştur. Halktan gelen şikayetler ve yolsuzluk gibi nedenlerle önemini kaybederek yerine bir belediye teşkilatının kurulmasına karar verilmiştir. Ancak Kırım Savaşı ile doğan birtakım sorunlardan belediye kurulamamıştır. Belediye için gerekli personelin olmaması, mali sıkıntılar gibi nedenlerle Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar modern anlamda bir belediye hizmet verememiştir. 1854 yılında kurulan İstanbul Şehremaneti

belediye hizmetlerini yüklenmiş, ancak uzun sürmeden sorumluluklarını yerini getirememekten kapanmıştır. 1855'te yabancı dil bilgisi olan, Avrupa görmüş kişilerin oluşturduğu İntizam-ı Şehir ismiyle bir komisyon kurulmuştur (Ortaylı, 2000; aktaran Kömürcüoğlu, 2019). Komisyon yol düzenlemeleri başlığı altında sokakların genişletilmesi, kaldırımların yapılması gibi konular üzerinde daha çok durmuştur. Bunun yanında yeni yapıların batılı tarzda yapılması ve şehrin temizliği önemsenen diğer konular olmuştur. 1860'larda ise batılı tarzda ilk parkların yapılmaya başladığı görülmektedir. Bu anlamda İstanbul'daki Taksim Eski Katolik Mezarlığı kaldırılarak kışla yanına bir park yapılmış ve ilk örneği olmuştur. Özellikle yoğun bir yapılaşmanın olduğu alan seçilerek buradaki mahallelerin nefes alması düşünülmüş ve başarılı olunmuştur (Kömürcüoğlu, 2019).

2.4.2.5. Yeniklasik dönem (1875-1923)

Bu dönemde ulaşım önem verilmiş olup II. Dünya Savaşı'na kadar değişmeyecek olan ulaşım altyapısı kurulmuştur. Yeni meydanların düzenlenmesi, yolların genişletilmesi, kaldırım ve parkların yapılması vb. kentsel oluşumlardan söz edilmeye başlanmıştır. Ancak yol, meydan düzenlemeleri için tarihi yapılara zarar verilmesinin önü de açılmıştır. Batılı anlamda planlama anlayışı meydan ve yapıların düzenlenmesi olarak kalmış, daha ileri boyuta geçememiştir. Geleneksel doku, mahalle ve yapılar Batı'nın büyük, anıtsal anlayışı altında ezilmiştir. Bu yapıların en göze çarpanları İstanbul'da görülmüş ve yine ulaşım alanında olmuştur. 1887 yılında Sirkeci İstasyonu, 1908'de Haydarpaşa Garı ve ilk yapılan Galata Limanı bu dönemin somut örneği olmaktadır. Kara ulaşımının yanında deniz ulaşımı da su tesislerinin yapılmasından sonra en iyi altyapı örgütlenmesini bu dönemde oluşturmuştur (Kuban, 2021a).

Artan kapitalist faaliyetler ve değişen ekonomik yapı şehirlere damgasını vurmuştur. Sonucunda ise hizmet sektörü şehirde büyük bir pay sahibi olurken göçlere neden olmuştur. Şehirlerin yayılması da ticaretin gelişmesinin yanında hizmet sektörü ile olmuş; sağlıklı, düzensiz ve dengesiz mahalleler oluşmuştur (Kömürcüoğlu, 2019). Mahalleler tepe ve plato alanlarında yer seçmiş, yamaç ve vadiler tarım için kullanılmaya devam etmiştir.

2.4.2.6. Belirsizlik dönemi (1924-1946)

Cumhuriyetin ilanı ile Osmanlı'dan Türkiye'ye yeni bir sayfa açılrsa da şehircilik anlamında temeller Osmanlı Devleti üzerinden devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı

sonrası tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de bu durumdan etkilenmiş, ekonomik durumu imar faaliyetlerine imkân tanımamıştır. Bu sebepten yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'nin şehirlerinin devamı niteliğinde olmuştur. Sayılı birkaç önemli yapılar yapılmış olsa da İkinci Dünya Savaşı sonrası net bir yokluk dönemi olup bir ilerleme olmamıştır. Geleceği tahmin edememe, önünü görememe gibi nedenlerle belirsiz bir süreç hakimdir. Ancak Cumhuriyet'in ilanı ile kentlerin belirli bir plana göre yapılması gerektiği kabul görmüştür (Kuban, 2021b).

Ekonomik sıkıntılar sanayileşmenin de önüne geçmiş ve böylece kentlerin gelişimini engellemiştir. Osmanlı Devleti'nde olduğu gibi bu dönemde de Batı şehirlerinin değişiminin en önemli nedeni sanayileşme olarak görülmüştür. Sanayileşme faaliyeti gösteremeyen kentlerin yanında diğerleri de yalnızca küçük işletmelerin bir araya gelerek oluşturdukları bir yapıdan ibaret olmuştur. Bu durum kente olan göçü de etkilemiş olup kentlerde nüfus artışında önemli bir değişim göze çarpmamaktadır. Ancak bu dönemde en önemli değişiklik, Osmanlı Devleti'nden beri devam eden lonca, vakıf ve çeşitli cemiyet gibi kurumların tüm güçlerini kaybetmesi noktasında olmuştur (Kömürcüoğlu, 2019). Bu durum kamu kurumlarından söz edilmesine ve belediyeler için bir zemin oluşmasına imkân sağlamıştır. Ekonomik sıkıntılar ve birtakım mali yetersizlikler belediyelerin oluşumu ve gelişimini dalgalandırmış, sağlam bir temele oturamamıştır.

Bu dönemde kentlerin planlanması için Henri Prost başta olmak üzere birçok şehir plancısı ve alanında uzman kişiler getirilmiştir. Prost, tarihin dokunun korunmasını ve özellikle anıtsal yapıların aidiyet duygusuna olan etkisinin göz önüne alınarak koruma çalışmalarının yapılmasını önemsemiştir (Şekil 2.22). Bu doğrultuda ulaşımın da geliştirilmesini, mevcutta olan yolların da topografyaya uyumlu bir şekilde genişletilmesini öne sürmüştür. Benimsediği güzelleştirme yaklaşımı ile eski, sağlıklı, güneş almayan, hava sirkülasyonunun sağlanamadığı mahallelerin geliştirilmesi ve yeşil alanlar ile desteklenmesi gerektiğini savunmuştur. Cumhuriyetin ilanı ile benimsenen “kamusal alanlarda kadınların da yer alması gerektiği” ilkesi doğrultusunda yeşil alanlar, önem kazanmıştır. Ancak büyük meydanların yapılması, çıkmaz sokakların kaldırılarak kesintisiz bir ulaşım ağının benimsenmesi geleneksel mahalle dokusunun zarar görmesi ile sonuçlanmıştır (Akpınar, 2010). Artan apartmanlaşma da geleneksel mahalle dokusuna zarar veren bir diğer unsur olmuştur. Bu dönemin gelir durumu yüksek kesimi

en prestij sahibi mahallelerde oturmayı tercih ederek kendi apartmanlarını yaptırmıştır (Kuban, 2021a).

Şekil 2.22: Henri Prost'un 1937 tarihli İstanbul/ Mecidiyeköyü Planı
Kaynak: Bilsel, 2015

2.4.2.7. Modernleşme dönemi (1947-2000)

Modernleşme ile birlikte kentleşme artarken önceki dönemlere oranla bu dönemde sorunlar da artmıştır. Sorunların birincil nedeni nüfus artışı ile birlikte şehirlerde de nüfusun artmasıdır (Çizelge 2.15). Kentli olarak tanımlanan nüfus bu dönemde önemli bir ilerleme kaydederken kentleşmenin başlaması da aynı dönem olarak kabul edilmektedir. Bu noktada bir kırılma noktası olan 1950'li yıllar kentleşmenin sanayileşme hızının önüne geçmesine şahit olmuştur. Çalışmak için şehre göç eden nüfusun büyük kısmı işsiz kalmış, kentler bu nüfusu kaldıramamıştır. Konut ihtiyacı artış gösterirken başarılı bir konut politikası ortaya konulamamıştır. Çünkü bu dönem kentleşmenin getirdiği nüfus, konut ve altyapı sorunlarının ve sanayileşme gelişmelerinin aynı anda olduğu bir dönem olmuştur. Ancak ekonomi buna elvermediği için bir seçim yapılması gerekli olmuştur. Bu doğrultuda sanayi çalışmalarına öncelik verilmiş kentleşme sorunları ikinci plana atılmıştır. İkinci plana atılan sorunlardan özellikle konut sorunu, gecekondu kavramını doğurmuştur. İş bulma sıkıntısı çeken, alt gelir grubunda yer alan bireyler gecekondu mahallelerini oluştururken kentin yeni yapılan kesimlerinde gelir durumu yüksek olan bireyler oturmaya başlamış ve gelir düzeyinde göre mekânsal ayrışma adından söz ettirir hale gelmiştir (Tekeli, 2005). Geleneksel mahallede hâkim olan “farklı etnik, dini grupların gelir durumuna bakmaksızın bir arada yaşaması kültürü” kırılmıştır. Mahallelerde farklılığın zenginliğinden uzak, tek tip bir birey profili ortaya çıkmaya başlamıştır. Gecekondu mahallerinde ise durum daha farklı olmuştur. Fiziki özellikleri kötü olarak değerlendirilse de toplumsal ilişkilerde önemli bir yere sahiptir.

Yardımlaşma, dayanışma gibi değerlerin yanında kırsaldaki gelenek ve yaşam biçimlerini korumuşlardır (Karpat, 2016).

Çizelge 2.15: 1950-2000 yılları şehirleşme oranı

Yıllar	Kent nüfusu	Kır nüfusu	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı
1950	5 244 337	15 702 851	20 947 188	25,04
1960	8 859 731	18 895 089	27 754 820	31,92
1970	13 691 101	21 914 075	35 605 176	38,45
1980	19 645 007	25 091 950	44 736 957	43,91
1990	33 326 351	23 146 684	56 473 035	59,01
2000	44 006 274	23 797 653	67 803 927	64,90

Kaynak: DİE 1950-2000; aktaran Kömürcüoğlu, 2019; Şenol, 2019' dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

1950'li yıllarda Bulgaristan' dan gelen göç ile konut sorunu geniş çaplı bir sorun haline gelmiştir. Bunun sonucunda devlet 1950-1959 yılları arasında yapılan 35.325 göçmen evi ile sosyal konut anlamında en büyük konut sunumuna imza atmıştır. Ancak 1963-1967 yılları arasında yapılan konut yatırımları diğer yatırımların %20' si olarak sınırlandırılmış, konuta gerekli önem verilememiştir. Konut yatırımlarının ucuz ve sağlıklı yapılması hedeflense de bu hedeflere ulaşamamıştır. Bunun yanında 1965 yılında kat mülkiyeti yasası ile imarlı alanların kat yüksekliği artırılmış, apartmanlaşma eğiliminin önü açılmıştır. 1970'li yıllarda gelişen otomobil üretimi ve artan otomobil sahipliliği kentlerin yayılmasına ve plansız büyümesine neden olmuştur. Kent dışında oluşan mahalleler banliyöleşmeyi getirmiştir. Aynı zamanda bazı bölgelerde ikinci konut kullanımı da kent dışında artış göstermiştir. Kent merkezlerinde artan rant ile tarihi birçok yapı göz ardı edilmiştir. Merkez mahallelerde yoğunluk artışı gözlemlenirken bu durum yeşil alanların ve diğer sosyokültürel donatı alanlarının da kaybedilmesine neden olmuştur. Böylece geleneksel doku da büyük oranda yok olmaya başlamıştır. Aynı zamanda belli aralıklarla çıkarılan imar afları gecekondulaşmanın ve kaçak yapıların artmasına neden olmuştur. Artan bu gecekondulaşma kaçak kentleri dahi meydana getirmiştir. 1980'li yıllarda toplu konut yatırımlarının öne çıktığı görülmektedir. Artan gecekondulaşmanın önüne geçebilmek için bu dönemde kentsel dönüşüme ağırlık verilmiştir. Ankara Batıkent, Dikmen Vadisi ve Portakal Çiçeği başta olmak üzere kentsel dönüşüm projelerinde kamu-özel sektör iş birliklerinden bahsedilen örnekler bulunmaktadır. 1990'lı yıllarda değişen ticaret anlayışı ile merkezde yer alan ticaret yapılarının, pasajların yerini AVM' ler almış, iş yerleri de gökdelenlerde yer seçmiştir. Değişen ticaret anlayışının mahalleye yansması ise geleneksel mahalle düzeninin bozulması ile olmuştur. Siteleşme kavramı ortaya çıkmış ve mahalle önemini

kaybetmiştir. Giriş ve çıkışın çeşitli korumalar ile kontrol altında tutulduğu kapalı siteler yaygınlaşmıştır. Aynı zamanda toprağın daha da ranta açık hale gelmesi ile kentlerde daha yoğun bir yapılaşma görülmüştür. Yoğun yapılaşma dikeyde de kat artışı ile gündeme gelmiştir. 2000’li yıllara gelindiğinde turizm sektöründe sunulan teşvikler ile başta kıyı bölgeleri olmak üzere yeni oteller ve tatil alanları yapılmıştır. İkinci konutlardan oluşan tatil köyleri yeni bir mahalle düzenini oluşturmuştur. Tarihi yapılar veya saraylardan esinlenerek benzer yapıların yapılmaya çalışılması atılan önemli bir adım olmuştur. Ancak koruma bilincinden uzak sadece mimariyi kopyalama yaklaşımı bu döneme herhangi bir değer katamamıştır (Hasol, 2021). Böylece bu dönem boyunca mahalle kültürünün devam ettirilmesi sağlanamamış, nüfus artışı sorunu çözülememiştir. Parçalı çözüm yolları aranmış olsa da bütüncül bir plan ele alınamamıştır. Bu eksiklikler geleneksel dokunun bozulmasına, yeşil alanların kaybına ve insan ilişkilerinin çökmesine neden olmuştur.

2.4.2.8. Küreselleşme dönemi (2001-Günümüz)

Bu dönemde kent ekonomisinden sıkça bahsedilmeye başlandığı, toprak değerinin ve kentsel rantın daha çok ön planda olduğu görülmüştür. Kent ekonomisi şehirleşme, sanayileşme etkileriyle gelişmiş ancak aynı oranda rantın artmasına neden olmuştur. Görülen bu artış bu döneme kadar artış gösteren sorunların tekrarlanması ile sonuçlanmıştır. Yaşanabilirlik açısından bakıldığında önemli sorunlar görülürken kenti ve dolayısı ile bireyi tehdit eden unsurlar ortaya çıkmıştır. Sorunlar ulaşım ve altyapı, konut, yeşil alan ve plansız kentleşme üzerinde toplanmıştır. Çözüm arayışları içerisinde bireyin temel hakkı olan barınma üzerine yoğunlaşmıştır. Bu noktada 2002 yılı ve sonrasında konut politikalarına hız verilmiş, inşaat sektörü de desteklenmiştir (Çizelge 2.16). Devlet de TOKİ aracılığı ile konut stoğunu artırmıştır. Ancak konut üretiminin artması yeşil alanlara kadar yayılmasına neden olmuştur. İstanbul başta olmak üzere birçok şehirde inşaat sektörünün ve konut politikalarının tek başına ele alınması çevresel tahribatının yanında diğer altyapı, ulaşım gibi sorunlarla kent arasındaki makasın artmasına neden olmuştur. İnşaata dayalı bir gelişme planı öngörülürken sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi gibi kavramlar görmezden gelinmiş; gelenek, örf adetler ve değer yargıları kenara itilmiştir (Kömürcüoğlu, 2019).

Çizelge 2.16: 2002-2021 yılları arası yapı kullanma izin belgesine göre daire sayısı

Yıllar	Yapı Kullanma İzin Belgesine Göre Daire Sayısı (Sadece Konut)
2002	645 619
2003	651 253
2004	659 214
2005	997 827
2006	1 178 257
2007	1 302 257
2008	1 426 392
2009	1 874 395
2010	1 713 920
2011	2 220 174
2012	2 219 094
2013	2 896 975
2014	3 102 624
2015	2 922 999
2016	3 006 404
2017	3 324 402
2018	3 566 268
2019	2 943 918
2020	2 394 128
2021	2 500 349

Kaynak: TÜİK, 2022a 'dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bu noktada ortaya çıkan küreselleşme kavramı bu durumu daha da ileri boyuta taşınmıştır. Küreselleşme ile tüm kentler tek tipleşmiş, kendilerine özgü mimari ve yerel değerlerini kaybetmiştir. Kent toprağının değer artışının bir sonucu olan bu durum gelir durumuna göre kutuplaşmayı, dengesiz bir yerleşim planını doğurmuştur. Geleneksel mahalle kültürü böylece bozulmuş; yerine çok katlı rezidans, gökdelen gibi binalar ve güvenli konut siteleri gelmiştir. Yaşam maliyetinin yüksek olduğu bu alanlarda yaşayan toplum ile gecekonduda yaşamını sürdürenler arasındaki farklar da açılmıştır. Suç oranları artarken mahalle oluşumları yurtiçi ve yurtdışı göçmenlere göre de şekillenmiştir (Batmaz, 2010; aktaran Sağlam 2019). Özellikle kent merkezleri ucuz konut kiralama nedeni ile göçmenlere bırakılmış güvenli siteler merkez dışında yer seçmiştir. Kent merkezinden uzakta yer seçen güvenli siteler kentlerin saçaklanmasına da neden olmuştur. Böylece trafik yükü ve ulaşım maliyetleri de artmıştır.

Türkiye’de mahalle kavramı kendine özgü kimliğini koruyamamış ve modernleşme adı altında batılı bir tarza dönüşmüştür. Ancak bu dönüşüm çok sağlıklı bir dönüşüm olmamış, aksine süzgeçten geçirilmemiş bir kopyalama olmuştur. Parçacıl ve

sınırlı bazı konular ele alınsa da modern-geleneksel çatışmasının olumsuz sonuçlarına maruz kalınmıştır. Bu noktada değişimi detaylı olarak ele almak gereklidir.

2.5. Mahalle Kavramının Değişimi

Kentlerde meydana gelen hızlı sirkülasyon, dönüşüm geçiren fiziksel mekân ve değişken ekonomi buldukları kentlerde mahalle düzenini de değiştirmekte olup mahalleyi bir dönüşüm içerisine katmıştır. Mahalle toplumsal ilişkilerin meydana geldiği bir merkez olması sebebi ile gündelik hayattaki değişikliklerden veya yeni alışkanlıklardan doğrudan etkilenen canlı bir organizmadır (Hamamcıoğlu Çakmakçı, 2019). Bu noktada kentlerin dinamik yapısı göz önüne alındığında değişim geçirmeleri olağan bir süreçtir. Ancak değişimin toplumu ve kentleri ne yönde etkilediği mahalle kavramının geleceği açısından önemli bir ölçüttür. Aidiyet hissetme, birlik-beraberlik, güven duyma ve komşuluk gibi mahalleyi çağrıştıran temel kavramların nasıl dönüştüğü de mahalle değişimini ortaya koymaktadır (Turan ve Ayataç, 2020).

Modern kentlerin ortaya çıkması ile geleneksel mahalle dokusu bozulmuş ve mahalle önemini de kaybetmiştir. Modern kentte yeni oluşturulan mahalleler kalıplaşmış modernleşme ideolojisi doğrultusunda bir araç olarak görülmüştür. Çok katlı binaların bir araya gelmesi ile oluşturulmaya çalışılan modern kent mahallesi, sosyal bir olgu olmaktan çok uzaktır. Geleneksel mahalle dokusu bireyseliğin ön planda olduğu, ötekileştirmenin üst seviyede olduğu ve sınıf farklılıklarının bir kimlik oluşturduğu kapalı toplanma alanına dönüşmüştür. Oysa ki mahalle tanımında homojen olmayan, farklı kimliklerden kişilerin hiçbir ayırım olmadan bir araya geldiği bir organizma olduğu belirtilmektedir. Modern kentte bir yerleşim alanı tanımlaması yapmak kolaydır ancak mahalle kavramından bahsetmek için mahalle kültürüne de ihtiyaç vardır (Bergen, 2010). Bu anlamda özellikle toplu konutların sadece konut stoğu oluşturduğu ve Avrupalı tarzdaki sosyal konutların kopyalanmaya çalışıldığı görülmektedir. Mahallenin ise kentsel kimlik oluşturmayan bu alanlarda geliştirilmesi ve canlandırılması mümkün değildir (Kömürcüoğlu, 2019). Modern kentte mahallenin tam da kalbinde yükselen gökdelen, alışveriş merkezi ve rezidans vb. yapılar geleneksel mahalledeki cami, çarşı ve meydanın yerini alarak mahalle kavramının kaybolmasına neden olmaktadır. Güvenlikli site, stüdyo daire ve rezidanslar küresel kentin mahalle unsurları olmuştur. Bu yapıların dışarıya kapalı ve sadece kendi sınıflarından insanları barındırması ile sosyallikten, komşuluk ilişkisinden uzak bir düzeni oluşturmaktadır. Tüm faaliyetlerin kontrol altında olması ve programlı bir işleyişin olması gibi rasyonel sistem içerisindeki konutlar

özelleşerek mahalleden kopmaktadır. Güvenlikli sitelerin özüne bakıldığında daha çok kentten uzak ve ayrılmış mekanlar olduğu ve bu amaçla yapıldığı da görülmektedir. Mahalleyi ayakta tutan dinamiklerin, değerlerin ve toplumsal ilişkilerin korunamaması kent kimliğine de yansımaktadır (Hamamcıoğlu Çakmakçı, 2019). Bu anlamda değişken ve dinamik mahalle kavramının sürece adapte olabilen, kimlik ve kültürünün korunduğu mekanların üretilmesi önem taşımaktadır. Değişim süreci içerisinde geçmişten günümüze kadar değerlerin ne yönde evrim geçirdiğinin, neye dönüştüğünün irdelenmesi önem taşımaktadır (Çizelge 2.17). Böylece mahalle kavramının sürdürülebilirliğine ve bu doğrultuda kent kimliğinin korunması, komşuluk ilişkilerinin gelişmesi, aidiyet duyma, güvende hissetme gibi birçok olumlu unsura katkı sağlamaktadır (Turan ve Ayataç, 2020).

Çizelge 2.17: Mahallenin değişimi

	GELENEKSEL MAHALLE	MODERN MAHALLE
Kavramlar	-Mescit-mahalle ilişkisi -Sadelik/işlevsellik -Cennet tasavvuru -Örgütlenme	-Modernleşme/ küreselleşme -Apartmanlaşma/siteleşme -Soylulaştırma/ötekileştirme -Tektipleşme -Prestij mahalle
Toplumsal İlişkiler	-Sınıf farkı olmayan yerleşim -Toplumda kodlanmış davranış modeli (iyi/güzel/doğru) -Ortak değerler -Kolektif hareket -Kamu yararı gözetme -Gelişmiş komşuluk ilişkileri -Hoşgörü ortamı -Yardımlaşma ve dayanışma -Birbirini gözetme/sorumluluk bilinci -Öğrenen ve öğreten mahalle (Bir arada yaşama bilinci)	-Sınıf farkı esaslı yerleşim -Değişen değerler (Tek bir anlayışın olmaması) -Bireysellik -Çeşitli güvenlik önlemleri -İmaj göstergesi olarak kapalı siteler -Sosyal yardımlaşma platformları
Fiziksel Mekân	-Organik doku -Doğa ile uyum -Sosyal sınır (algısal sınır) -Paylaşım mekanları -Sokak kullanımı/ sürpriz mekân -Çıkmaz sokak -Yürünebilir büyüklük	-Net hatlardan oluşan doku -Fiziksel sınır -Kamusal mekân -Tüketim mekanları -Yayılan yerleşimler -Araç kullanımı
Kimlik/ Bellek	-Algılanabilirlik -Deneyim ve tecrübelerin yaşandığı mekân -Aidiyet -Kültürel değerler -Mahalle kültürü -Anıtsal yapılar -Uluçınar ve çeşitli peyzaj öğeleri	-Kısa süreli ve parçalı değişimler (algının kırılması) -Soyut mekân (deneyimlerden uzak) -Sokak isimlendirmeleri -Gökdelen, Avm gibi gösterişli yapılar

Kaynak: (Cansever, 2016; Kuban, 2021b; Özbek Eren, 2017; Turan ve Ayataç, 2020'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

2.6. Mahalle Ölçeğinde Planlama

Mahalle kavramı siyaset, ekonomi, mimari, şehir planlama, sosyoloji ve daha birçok disiplinin ortak ilgi alanıdır. Kent yaşamının ve yönetsel anlamda da en küçük birim olan mahalle, toplumsal ilişkilerin de çekirdeğidir. Mahalle kentte yaşayanların dahil olduğu basamak olmanın yanında kent kimliği, mekânın kullanılma şekli ve benimsenen planlama yaklaşımlarının yansıdığı temel ölçektir. Mahallenin görüldüğü ilk tarihten bugüne kadar kenti oluşturan en önemli öge olduğu düşünüldüğünde mahalle ölçeğinde planlamanın daha da değer kazandığı görülmektedir. Ancak Türkiye'de doğrudan mahalle ölçeğine dair bir planlama yaklaşımı mevzuata yansımamıştır. Kentsel dönüşüm projeleri gibi birçok uygulama ve düzenlemelerin odağında mahalle bulunmaktadır (Çılgın, 2019). Üst ölçekte verilen kararların anlamlı ve sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için mahalle ölçeğinin üzerinde durulmalıdır. Bu konuda öncelikle bir yerleşimin mahalle ölçeğinde planlanmasında bazı temel hizmet donatıları bulunmaktadır. Bu donatılar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Yerleşim alanı: Konut, konut bahçesi vb.
- Yeşil alan: Çocuk oyun alanı ve parkları, bahçeler, spor alanları vb.
- Eğitim: Kreş, anaokulu, ilkokul vb.
- Sağlık: Sağlık ocağı, poliklinik, eczane vb.
- Dini tesis: cami
- Sosyokültürel tesis: Toplanma mekanları, gençlik merkezi ve diğer sosyal merkezler
- Ticari tesis: Gündelik alışveriş için 15-20 ticari birim (fırın, kasap, bakkal, manav, berber, terzi vb.)
- Altyapı tesisi: Su, kanalizasyon, elektrik, telefon, internet vb.
- İdari tesis: Polis merkezi, itfaiye, muhtarlık (Seçkin, 2003).

Mahalle içerisinde belirlenen donatıların bulunması dışında mahalledeki herkesin eşit şekilde erişebilmesi ve yaya olarak rahatça ulaşabilmesi önem taşımaktadır. Bu ölçütün gerçekleşebilmesi için yürüme mesafeleri belirlenmiştir (Çetiner,1991; aktaran Seçkin,2003) (Çizelge 2.18).

Çizelge 2.18: Donatılara göre yürüme mesafeleri

Donatı	Yürüme mesafesi
Park	400-800 m
Çocuk Bahçesi	400-800 m
Anaokulu	400 m
İlkokul	400-800 m
Sağlık Tesisi	800 m
Cami	400 m
Sosyokültürel tesis	800 m
Ticari tesis	400-800 m
Durak	400 m

Kaynak: Çetiner, 1991; aktaran Seçkin, 2003'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

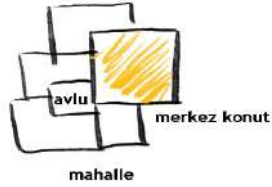
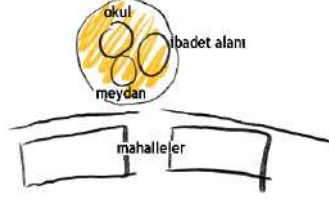
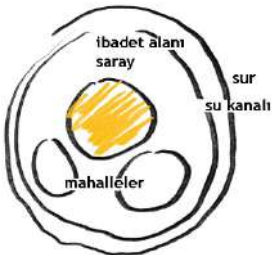

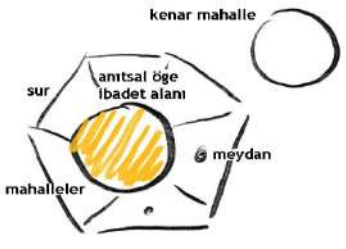
Donatı alanlarının varlığının yanında yeterli sayıda olması ve bu alanların sosyal ilişkileri kuvvetlendiren, bir araya gelmeye imkân tanıyan mekanlar olması önem taşımaktadır. Çünkü yetersiz donatı alanlarının olması mevcutta bulunan diğer alanlarda yoğunluğun artması ve dolayısı ile kalitesinin ve konforunun bozulmasına neden olmaktadır. Bunun yanında donatılara ulaşamayan kişilerin daha uzak mesafeleri gitmesine ve araç kullanımına yönelmesi ile sonuçlanmaktadır. Mahalle içinde yaya erişiminin kısıtlanması, gürültü ve hava kirliliğinin artması da bu durumun bir kısır döngü olduğunun kanıtı durumundadır (Akın ve Erkan, 2012). Düzenli, sağlıklı ve kentsel yaşam kalitesi yüksek kentler için mahalle ölçeğinde planlama zorunlu olmaktadır. Yeterli hizmetin sağlanması ve toplumdaki her bireye eşit şekilde bu hizmetlerin ulaşabilmesi mahalle ölçeğinde planlama ile alt ölçekten üst ölçeğe doğru bir hiyerarşiyle mümkün olmaktadır.

2.6.1. Mahalle Ölçeğinde Planlama İlkeleri

Kentlerdeki nüfus artışı ile kent içindeki boşluklarda veya kent çeperinde plansız konut alanları doğmuştur. Ekonomik veya çeşitli nedenler ile bu alanlarda yaşamak zorunda kalan toplum, güvenlik, sağlık, ulaşım, altyapı gibi donatıların varlığını, mekân kalitesini sorgulamadan yaşamaktadır. Herhangi bir planın olmadığı, sadece konut alanından oluşan bu mahalleler kentten de kopmaktadır. Bu açıdan mahallenin oluşturulmasına, yapıli kentsel mekânın dönüşümüne temel olması gereken mahalle planlama ilkeleri belirlenmiştir (Akın ve Erkan, 2012). Tarih boyunca mahallenin gelişimi farklı ilkelere dayandırılmış değişen süreç içerisinde katmanlaşarak ortaya çıkmıştır. Dünyada ve Türkiye’de süreç farklı seyretse de mahalle ölçeğinde planlamaya dair ilkeler benzerlik göstermekte olup Çizelge 2.19 ve Çizelge 2.20’ de detaylı olarak ele alınmıştır.

Amerika Planlama Birliği (American Planning Association) ise mahalle planlaması için geçmişten bugüne tasarım ilkelerine son yıllarda artan sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, yaşam kalitesi kavramlarını eklemiştir. Yaya ve bisiklet kullanımının ön planda olduğu, toplumsal ilişkileri önemseyen ve bunun için sosyal etkinliklere mekân tanıyan mahalle planlamasını desteklemektedir (American Planning Association, 2017; aktaran Akın ve Erkan, 2012).

Çizelge 2.19: Dünyadaki mahalle değişimi sürecinde ele alınan ilkeler (Orijinal, 2022)

Dönem	şema/ İlkeler	Dönem	şema/ İlkeler
Yerleşik Hayata Geçiş Dönemi (M 10.000-4.000)		Modernleşme Dönemi (19. yy- 20. yy)	
	<ul style="list-style-type: none"> -İş birliği -Güvenlik -Doğal malzeme kullanımı 		<ul style="list-style-type: none"> -Eşitlik -Dengeli hizmet dağılımı -Sokak hiyerarşisi -Kamusal alan -Sosyal olanaklar
Kentlerin Doğuş Dönemi (M 4.001-12 yy.)		Modern Sonrası Dönem (21. yy- Günümüz)	
	<ul style="list-style-type: none"> -Tanımlı merkez -Fiziksel sınırlar -Kompakt -Topografya, iklim ile uyum 		<ul style="list-style-type: none"> -İşlevsellik -Hareketlilik -Karma kullanım
zlme-Dnşim Dönemi (13. yy- 18. yy)			
	<ul style="list-style-type: none"> -Hesaplanabilirlik -Kimlikli merkez -Yoğunluk kademelenmesi 		

Çizelge 2.20: Türkiye’de mahalle değişimi sürecinde ele alınan ilkeler (Orijinal, 2022)

Dönem	Şema/ İlkeler	Dönem	Şema/ İlkeler
Selçuklu Dönemi (1077-1308)	<p>İç kale dış mahalleler şehristan sur</p>	Yeni klasik Dönem (1875-1923)	<p>mahalle tarım yeşil alan merkez</p>
	-Güvenlik -İnsan ölçeği -Doğal malzeme		-Tarım alanlarının kent dışında yer seçmesi
İlk Osmanlı Dönemi (1309-1501)	<p>mahalle kadılık yönetimi nahiye</p>	Belirsizlik Dönemi (1924-1946)	<p>üst gelir grubuna yönelik prestij mahalle merkez alt gelir grubuna hitap eden mahalle</p>
	-Örgütlenme -Mahalle-semt hiyerarşisi		-Alt merkez oluşumu
Klasik Dönem (1502-1703)	<p>mahalle külliye camii medrese çeşme</p>	Modernleşme Dönemi (1947-2000)	<p>mahalle merkez göçekondü mahalleleri</p>
	-Sosyal olanaklar -Sosyal etkileşim -Mahalle-merkez arası bağlantı -Katılım		-Sosyal alt bölgeleme -Toplu taşıma seçenekleri
Batılılaşma Dönemi (1704-1874)	<p>mahalle yeşil alan merkez tarım</p>	Küreselleşme Dönemi (2001-Günümüz)	<p>kapalı site apartman rezidans okul cami ticaret mahalle</p>
	-Merkez-çeper ilişkisi -Yeşil alan/ rekreasyon faaliyetleri		- Farklı gelir grupları için konut tipleri -Karma kullanım -Çeşitlilik

Amerikan Planlama Derneği, mahalle planlarına dahil edilecek, ancak yerel değerlere, geleneğe ve toplumun ihtiyaçlarına göre değişiklik gösterebilecek unsurlar hakkında ilkeler yayınlamıştır (Çizelge 2.21). Amerikan Planlama Derneği'nin de vurguladığı gibi mahalle planlaması için tek bir doğru ya da yanlış bulunmamakta, toplumdan topluma veya koşullara göre değişen ancak yol gösterici nitelikte planlama ilkeleri söz konusudur. Literatürde de bu durum farklı sınıflamalar ile net olarak görülmektedir (Çizelge 2.22).

Çizelge 2.21: Mahalle ölçeğinde planların ortak unsurları

Mahalle Planlarının Ortak Unsurları		Önem Derecesi
Düzenleme Öğeleri	Planlama çabasının tarihi ve önemli kilometre taşları	Temel
	Planı tanıma	Temel
	Planın nasıl organize edildiğinin açıklanması	Yerel koşullara bağlı
	Grafikler	Yerel koşullara bağlı
	Kaynak Dizini (Yönetimde kim yardımcı olabilir)	İş birliğine bağlı
	Ekler	İş birliğine bağlı
Planlama sürecinin açıklaması	Mahalle organizasyon yapısı	Temel
	Misyon/amaç beyanı	Temel
	Vatandaş katılımının belgeleri	Temel
	İhtiyaç değerlendirmesi (fiziksel ve sosyal)	Temel
	Diğer planlarla ilişki	İş birliğine bağlı
Mahalle tanımlama	Sınırlar	Temel
	Tarih	Yerel koşullara bağlı
	Kimlik	İş birliğine bağlı
Plan Öğeleri	Arazi kullanımı	Temel
	Toplu taşıma	Temel
	Sivil ve toplum ihtiyaçları	Temel
	Hareketlilik	Temel
	Konut ihtiyaçları	Temel
	Ekonomik gelişme	Yerel koşullara bağlı
	Boş alan	Yerel koşullara bağlı
	Çevresel kaygılar	Yerel koşullara bağlı
	Güvenlik/suç önleme	Yerel koşullara bağlı
	Tarihi koruma	Yerel koşullara bağlı
	İş alanları	Yerel koşullara bağlı
	Ticari canlandırma	Yerel koşullara bağlı
	Rahatsızlık giderme	Yerel koşullara bağlı
	Sanayi	Yerel koşullara bağlı
	Eğitim kaynakları	Yerel koşullara bağlı
	Sosyal hizmetler	İş birliğine bağlı
Gençlere özel hizmetler	İş birliğine bağlı	
Uygulama Çerçevesi	Hedefler	Temel
	Uygulama stratejisi	Temel
	Finansman	Temel
	Değerlendirme/İzleme	İş birliğine bağlı

Kaynak: APA, 2017; aktaran Barrett, 2008'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge 2.22: Mahalle ölçeğinde planlama ilkeleri

İlkeler	Göstergeler
Donatılar (Seçkin, 2003; Barrett, 2008)	<ul style="list-style-type: none"> -Eğitim -Cami -Yeşil Alan -Sosyal ve Kültürel Tesis -Sağlık Hizmetleri -Ticari tesisler (fırın, kasap, terzi, berber vb.) -Altyapı tesisleri -İdari tesisler
Erişebilirlik (Seçkin, 2003)	<ul style="list-style-type: none"> -Anaokulu: 400 m -Durak: 400 m -Çocuk bahçesi: 400- 800 m -İlkokul: 400- 800 m -Oyun alanları: 400-800 m -Park: 400- 800 m -Ticari tesis: 400- 800 m -Cami: 400 m -Sosyokültürel tesisler: 800 m -Sağlık tesisleri merkezi: 800 m
Konut (Seçkin, 2003; Barrett, 2008)	<ul style="list-style-type: none"> -Konut -Konut bahçesi -Otopark vb. -Yaya ağları -Yaya, bisiklet, paten vb. ulaşım sistemlerini destekleyen tasarımlar
Ulaşım Bağlantıları (Barrett, 2008)	<ul style="list-style-type: none"> -Kent ile bağlantı -Otoparklar -Toplu taşıma
Karma kullanım (Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017)	<ul style="list-style-type: none"> -İşlevsel çeşitlilik -Günlük ihtiyaçların karşılanması -Farklı gelir grupları için konut tipleri
Kaliteli mekân (Akın ve Erkan, 2012)	<ul style="list-style-type: none"> -Estetik, konforlu ve duyarlı mekânlar -Mevcut kimliğin korunması -Kamusal mekânlar -İnsan ölçeği -Tarihi, doğal çevreye önem verme -Topoğrafya, mikroklima ile uyumlu mimari, -Zamanın, iklimin ve konumun algılanabilmesi -Duyulara hitap eden (içinde yer almaktan haz duyulan) kentsel mekân
Geleneksel komşuluk grubu kurgusunun oluşturulması (Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017)	<ul style="list-style-type: none"> -Tanımlı bir merkez ve tanımlı sınırlar -Merkezde kamusal mekân -Merkezlerin toplanma ve dağılma noktaları ile desteklenmesi -Estetik kaygılar gözetilerek tasarlanmış kamusal açık alanlar -Merkezden çepere yoğunluk kademelenmesi -Kentsel alanlardan, doğal alanlara kademeli geçiş -Kimlikli, algılanabilir ve kompakt komşuluk gruplarının tasarlanması -İnsan ilişkilerini canlandıracak mekanlar
Sürdürülebilirlik (Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017)	<ul style="list-style-type: none"> -Gelişmenin çevresel etkilerini minimize edilmesi -Doğa ile uyumlu teknolojilerin kullanımı -Enerjinin etkin kullanımı -Karbon yakıtların daha az kullanımı -Daha çok yürümek daha az araç kullanımı

Çizelge 2.22: Mahalle ölçeğinde planlama ilkeleri-devamı

Yaşam kalitesi (Akin ve Erkan, 2012)	<ul style="list-style-type: none"> • Mekânsal / Çevresel ölçütler; - Ses, gürültü ve kokudan arınmış çevre - Mikro iklimatik faktörlerin gözetilmesi - Tehlikelerden ve toksinlerden arındırılmış sağlıklı yaşam çevreleri - Doğal zenginlik ve tarihi mirasın korunması - Kaliteli yapıli çevre - Altyapı standardının sağlanması - Manzara ve siluet faktörlerinin gözetilmesi - Estetik kalite ve peyzaj kalitesi 	<ul style="list-style-type: none"> • İşlevsel Ölçütler; - Herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir kamusal mekânlar - Güvenli, konforlu, etkin toplu ulaşım olanakları, - Yaya mekânları - Güvenlik • Sosyal ölçütler; - Kamusal mekânları eşit kullanım hakkı - Kültürler arası etkileşim - Sosyal alt bölge oluşturma, - Aidiyet oluşturulması
Katılım	Mahalle sakinlerinin mahalle ile ilgili kararlara katılımı	

Belirlenen ilkeler doğrultusunda oluşan bir mahalle planı sağlıklı, iyi veya yaşam kalitesi yüksek olarak değerlendirilmektedir. Yerelde farklı farklı değerlere göre mahalle planları değişse de iyi bir mahalle için ortak özellikler ortaya konmuştur (APA, 2017; aktaran Kumlu vd., 2018):

-Mahalle farklı ulaşım türlerini (yaya, bisiklet, topluma taşıma vb.) desteklemektedir.

-Mahalle sakinlerinin günlük ihtiyaçlarını karşılayacak çeşitli donatılar bulunmaktadır (Karma kullanım).

-Doğa ile uyumun gözetildiği, iklime duyarlı bir planlama ele alınmıştır.

-Toplumsal ilişkiler gelişmiş olup çeşitli sosyal faaliyetlere imkân vermektedir.

-Görsel olarak ilgi çeken, estetik bir tasarım anlayışına sahiptir.

-Hatırlanan, kolay algılanan bir karaktere sahiptir.

-Bireysel, toplumsal ve çevresel sağlığa önem vermektedir.

-Güvenli, huzurlu bir ortam sunmaktadır.

2.6.2. Mahalle Ölçeğinde Planlamaya İlişkin Dünya Deneyimleri

Mahalle ölçeğinde planlamada, fiziksel model, amaç, ilke ve standartlar noktasında örnek alınan temel kaynak Perry (1929)' nin mahalle birimi çalışması olmaktadır. Perry (1929), yerleşim alanlarının gelişimine öncülük edecek rehber ilkeleri ve mahalle sakinlerinin ihtiyaçlarının etkin bir şekilde karşılanabilmesi için sosyal tesis, açık alanlar, yerel ticari birimler ve ulaşım ile ilgili bütüncül bir model ele almıştır. Gelir durumu, etnik gruplar başta olmak üzere mahallenin sosyal boyutlarına değinmemiştir.

Günümüzde ise ekonomik rahatlık, sosyal eşitlik, çevresel kalite, yaşam kalitesi, katılımcılık, kaynakların korunması ve sürdürülebilirliği gibi kavramlar da dahil edilmiştir. Mahalle sakinlerinin ihtiyaçlarına, değerlerine ve yaşam tarzlarına uygun bir planın benimsenmesi ve bu sürece mahalle sakinlerinin katılımı konuları en önemli konular haline gelmiştir. Daha önce mahalle ölçeğinde planlamasında yer almayan bu yaklaşım sürecin daha hızlı ve uyumlu olması ile sonuçlanmıştır. Geçmişte uygulanan ilkeler bugünün kavramları ile birlikte gelecekteki mahalle planlamasına ışık tutmaktadır (Richman, 1977) (Çizelge 2.23).

Yurtdışı örnekleri de göstermektedir ki mahalle ölçeğinde planlama öncesi yerel değerlerin ortaya konması ve bu doğrultuda planı geliştirme bir gerekliliktir. Yaşanabilirliği artırmanın ve mevcut durumu sürdürebilmenin yolu bu mahalle planlarından geçmektedir. Mahalle planları, mahalle sakinlerinin katılımı ile topluma ait değerleri daha iyi yansıtmakta olup bu konuda mahalle sakinlerine sorumluluk yüklemektedir. Mahalle sakinleri, kamu kurumları, STK'lar ve diğer paydaşların iletişim halinde olması sorumluluk bilincini artırırken aidiyet duyma, koruma bilinci gibi birçok değeri de yanında getirmektedir. Kente yansımaları ise marka/kimlik kazanma, yatırım projelerini yönlendirme ve toplumsal ilişkilerin sağlıklı olması olarak ortaya çıkmaktadır (Seçkin, 2003).

Çizelge 2.23: Mahalle ölçeğinde planlama örnekleri

Tarih	Ülke	Mahalle Planı	İçerik
1994	Amerika Birleşik Devletleri	Yaşanabilir Mahalleler Girişimi	Amacı, San Diego'daki mahallelerin yaşanabilir olması ve kentsel yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Bu plana göre yaşanabilir mahalleler; -Bireyin kendini güvende hissettiği -Bireye yaşama ve çalışma imkânı sunan -Herkesin uygun fiyatlarla konut sahibi olabildiği -Hizmetlere erişimin eşit ve kolay olduğu -Çevrenin sağlığının olduğu estetik, konforlu mekanlardır.
1997	Amerika Birleşik Devletleri	Austin'de Mahalle Planlaması	Amacı, kent kalkınması için mahalleden başlayarak plan yapımcılar, yöneticiler ve mahalle sakinleri arasında ilişki kurmak ve sorunların çözümü için beraber çalışmaktır. Austin Mahalle Planlamasında; -Mahalle sorun ve ihtiyaç analizi yapılır. -Hedefler ve öneriler oluşturulur. -Kalkınmaya yol gösterici kararlar verilir. -Mahalle sakinleri planlamaya doğrudan katılır. -Mahalle içindeki değerli unsurlar/ anıtsal öğeler belirlenir. -Yerel yönetim kararlarını yönlendirir ve böylece yükü hafifler.
2002	Birleşik Krallık	Kaliteli Mahalleler: Toplu Konutlar için Mahalle Yönetim Kılavuzu	Güvenli, sağlıklı, öğrenen ve yaşayan mahalle temaları altında ele alınmıştır. Amacı bütüncül bir plan ile alt-üst ölçek uyumu gözetilerek mahallelerin güçlenmesini sağlamaktır. Aynı zamanda mahalleyi eylemlerin en önemli parçası yapmaktır. Verilen kararların ve ortaya atılan fikirlerin eyleme dönüşmesi için kamu ile eş güdümlü bir yaklaşım benimsenmektedir.
2008	Şili	Mahalleme Seviyorum	Amacı, yerelden ulusal ölçeğe sosyal konularda aktör ve paydaşların uyumlu çalışması, bunun devamlılığı olan bir süreç olmasıdır. Mahallenin kalkınması ve gelişmesi için iş birliği zorunlu görülmüştür. Bu bağlamda 80 mahallede sosyal ilişkilerin tekrar kurulması, güven duyulması ve katılımın sürekli olması noktasında teşviklerde bulunulmuştur.
2012	Kanada	Davis Creek: Mahalle Eylem Planı	Amacı, mahallenin ve dolayısıyla toplumun gelişimi için mahalle sakinlerinin sorumluluk alması sağlanarak huzurlu ve güvenli bir ortam oluşturmaktır. Bunun yanında temel hedefi, kamu, mahalle sakinleri ve diğer paydaşlar arasında bir ağın kurulmasıdır. Ele alınan bazı değerler ise şöyledir; Saygı, güven, sağlıklı iletişim, ortaklık ve iletişim, katılım, sorumluluk bilinci, sosyallik.
2013-2020	Amerika Birleşik Devletleri	Salem'deki Point Mahallesi	Amacı, öncelikle mahallede güven ortamının kurulmasıdır. Mahalle sakinlerinin katılımcı olduğu ve eğitim, sağlık, çeşitli sosyal faaliyetlere imkân tanınması hedeflenmiştir. Uygun fiyata konut sahibi olunması, hizmetlerden herkesin eşit şekilde yararlanması gibi temel unsurların yanında temiz, sağlıklı bir çevre, ulaşım alternatifleri, yaş gruplarına göre sosyokültürel faaliyetler gibi çok boyutlu olarak ele alınmıştır.

Kaynak: Seçkin, 2003 ve TAKK, 2016'dan yararlanılmıştır

2.6.3. Mahalle Ölçeğinde Planlamaya İlişkin Türkiye Deneyimleri

Mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik proje ve çalışmalar Türkiye’de henüz bu isim ile özelleşerek ayrı bir plan olamamıştır. Mahalle ölçeğinde planlar öncelikli olarak değerlendirilen alanların veya kriz durumlarının giderilmesini hedefleyen bir konumda olduğundan sadece anı kurtarma olarak tanımlanabilen uygulamalardan oluşmaktadır. Sadece mahalle ölçeğinde planlama olarak adlandırılabilen yeterli düzeyde bir yaklaşım benimsenememiştir. Parçacıl olarak kentsel dönüşüm, kentsel tasarım projeleri, mahalle yenileme veya risk bölgelerinin planlanması olarak mahalleden bağımsız bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de ele alınan planlar sosyo-ekonomik planlar ve fiziki planlar olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Sosyoekonomik planlar; kalkınma planları ve bölge planları olarak ikiye ayrılırken fiziki planlar dört başlıkta ele alınmaktadır (Şekil 2.23). Bu plan kademelenmesi içerisinde her bir plan kendinden üstte yer alan plana uyum sağlamak zorundadır. Üst ölçekten alt ölçeğe doğru planlar, genel hatlardan daha kesin stratejiler ve ilkeler ortaya koymaktadır (Seçkin,2003). Ancak bu noktada mahalle ölçeğine inildiğinde uygulamada ve diğer süreçler içerisinde uyumsuzluklar görülebilmektedir. Mahalle ölçeğinde bir planın mevzuatta yerinin olmaması;

- Planlama sürecine halk katılımının sağlanamaması,
- Aidiyet ve sorumluluk duygularının yetersiz kalması,
- Sahiplenme duygusunun eksikliğine dayalı güvenlik ve çevre sorunları gibi birtakım zincirleme olumsuzluklara neden olmaktadır.

Mahalle ölçeğinde planlar, yerelde sahip olunan özellikler, sorun ve potansiyeller, mahalle sakinlerinin talepleri doğrultusunda şekillenen hem fiziksel gelişimi hem de sosyal gelişimi önemseyen plan türüdür. Ancak Şekil 2.24’te belirtilen planlama süreci ele alındığında sadece fiziksel özelliklerin ele alındığı, yerele özgü değer ve mekâna yansıyan kültürel öğelerin yer almadığı görülmektedir. Bu noktada mahalle ölçeğinde planların yaşanabilirliği artıracığı, kenti çok yönlü ele alacağı ön görülmektedir. Çünkü mahalle ölçeğinde planlama;

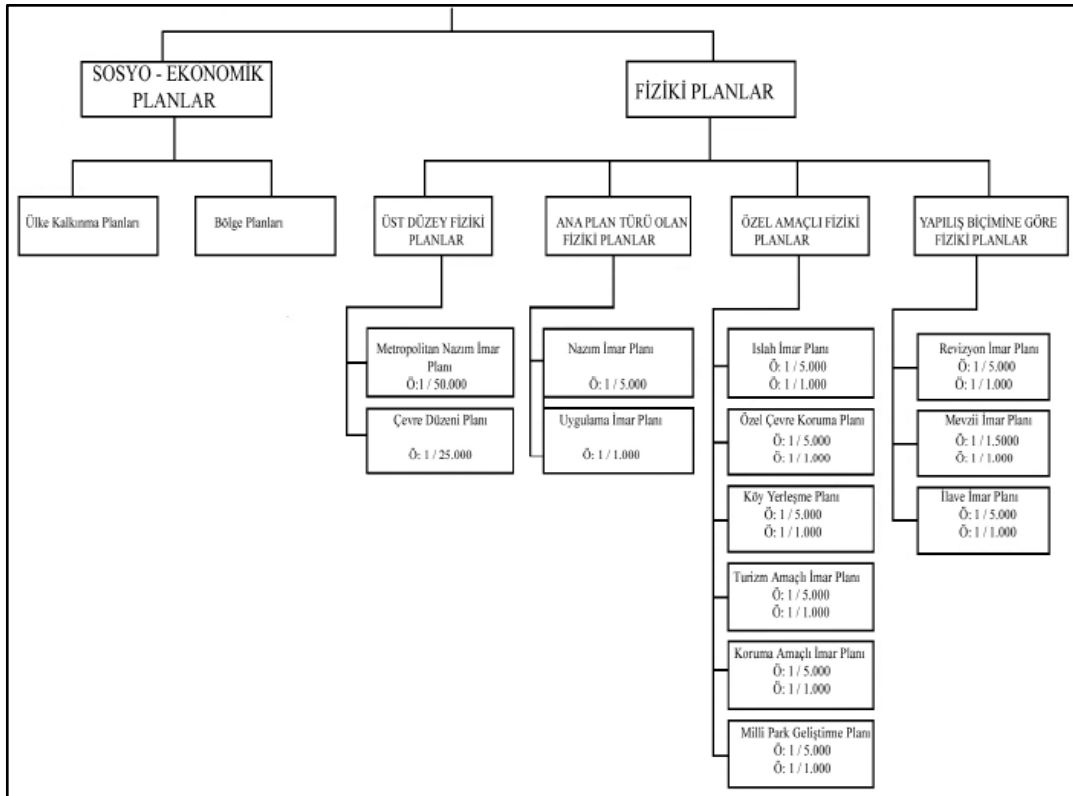
- Mahalle sorunlarını ve ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır.
- Mahalledeki kültürel, tarihi ve yerel unsurlara değer vermektedir.
- Mahalle gelişimi için ortak amaçlar sunmaktadır.

-Amaçlar doğrultusunda ele aldığı önerileri mahalle sakinlerini dinleyerek şekillendirmektedir.

-Planlama, uygulama ve denetleme süreçlerinde mahalle sakinlerine yer vermektedir.

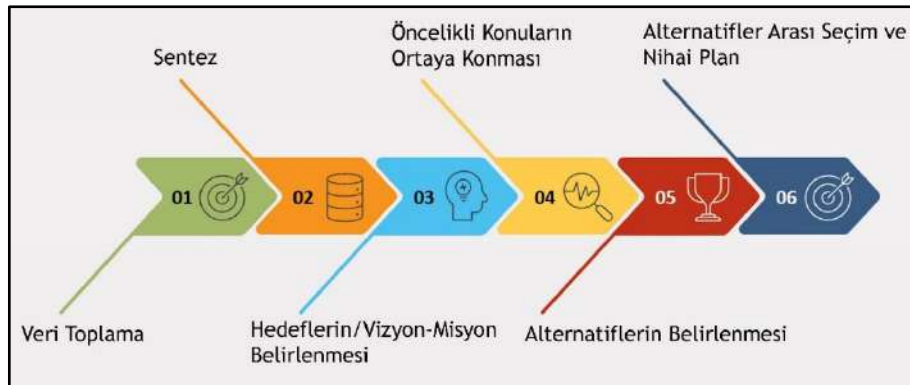
-Kalkınma planlarına ve çeşitli yatırımlara yol göstermektedir.

-Yerel yönetimin mali ve siyasi kararlarına şekil verir, yerel yönetimin yükünü hafifletmektedir.

Şekil 2.23: Türkiye’deki planlama kademelenmesi

Kaynak: Ünal, 1991; aktaran Seçkin 2003

Şekil 2.24: Planlama süreci (Orijinal ,2022)

Mahalle ölçeğinde planlama, yaşanabilirliğin ‘nasıl, ne yönde, hangi yöntemle’ geliştirilebileceğinin de yolunu açmakta ve mahalle sakinleri ile iş birliği içerisinde ortak sorumluluğu artırmaktadır. Türkiye’de ilk defa 2016 yılında Kartal Belediyesi tarafından Mahalle Eylem Planı Taslağı oluşturulmuştur. 20 mahallenin ele alındığı bu planda mahalle kimlik kartları oluşturularak yerel değerler, kültürel unsurlar ve mahallenin önemi ele alınmıştır. Mahallelerin sorun ve ihtiyaçlarının tespiti mahalle sakinleri ile görüşülerek ortaya konmuştur. Kolay, cazip, dönüşen ve duyarlı temaları altında mahalle yaşanabilirlikleri ele alınmıştır (TAKK, 2016). Bu noktada yaşanabilir mahalle ölçeğinde planlama için üst ölçekten alt ölçeğe uyumlu, fiziksel, mekânsal ve sosyal boyutlarıyla doğrudan mahallenin temel alındığı planlar ortaya konulmalıdır.

2.7. Yaşanabilirlik Bağlamında Mahalle Ölçeğinde Planlama

Mahalle ölçeğinde planlama plancılar başta olmak üzere siyaset, ekonomi, sosyoloji ve daha birçok disiplinin ilgi alanına girmektedir. Tarih boyunca üretilen tüm mahalle planlarının bir öncekinden daha iyi, daha yaşanabilir olması amacıyla üretildiği bir gerçektir. Özellikle 20. yy. başlarından itibaren artan çarpık kentleşme, modernleşme ve nüfus artışı mahallelerin yaşanabilirliği noktasında sorun teşkil etmektedir. Bozulan kent yaşamı, sağlıksız çevre ve yetersiz alt yapı sorunlarının temelinde vurgu yaptığı ölçek yerel düzey yani mahalle ölçeği olmaktadır. Mahalle ölçeğinde planlama bu noktada yeni girişimlerin ilgi odağı olmakta ve önemi giderek artmaktadır (Ünal ve Erol, 2020). Ancak yaşanabilirlik kavramı çok boyutlu olduğundan tek bir gösterge ile ele almak mümkün değildir. Süreç içinde ele alınan yaşanabilirlik göstergeleri “*Sağlık, Eğitim, Çevre, Altyapı ve Ulaşım, Güvenlik, Konut, Donatı, Erişebilirlik, Katılım, Sosyal İlişkiler, Memnuniyet*” olmak üzere 11 başlık altında toplanmaktadır (Çizelge 2.24).

Mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirlik noktasında yaşam kalitesini artırıcı bir öge olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Bu noktada mahalle ölçeğinde planlamanın getirmiş olduğu ekonomik, çevresel ve sosyokültürel katkılar birçok açıdan değerlendirildiğinde konunun önemine ışık tutmaktadır.

Çizelge 2.24: Yaşanabilirlik göstergeleri

Referans	Sağlık	Eğitim	Çevre	Altyapı ve Ulaşım	Güvenlik	Konut	Donatı	Erişebilirlik	Memnuniyet	Katılım	Sosyal İlişkiler
Smith (1973)	X	X			X	X					
Liu (1976)	X		X			X					
Boyer ve Savageu (1981)	X	X	X		X	X	X				
Cutter (1985)			X	X	X	X	X				
Rogerson vd. (1986)	X	X	X	X	X	X	X				
Burnley (1988)			X				X				
Hart ve Denison (1989)	X	X	X	X		X					
Nüfus Krizi Komitesi (1990)	X	X	X	X	X	X					
Avrupa Kentli Hakkı (1992)	X		X	X	X	X	X	X		X	X
DSÖ	X		X						X		X
BM									X		
Geray (1998)				X		X		X			
Veenhoven (2000)				X					X		
Van Kamp vd. (2003)	X	X	X		X		X	X			
Bonaiuto (2003)			X	X			X	X			X
Mulligan (2004)									X		
Tekeli (2004)	X	X	X		X		X		X	X	X
McCrea vd. (2006)									X		
Levent ve Nijkamp (2006)							X	X	X		
Şenlier vd. (2008)	X	X	X	X	X		X	X			
Gürel Üçer (2009)	X		X	X	X	X	X	X		X	X
TÜİK (2015)	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
Keyman (2016)	X	X	X	X						X	
MHR (2019)	X	X	X	X	X	X	X				
Ünal ve Erol (2020)	X		X					X	X	X	X
Numbeo (2021)	X		X	X	X	X					
EIU (2021)	X	X	X	X							
Göstergenin kullanım düzeyi	18	12	20	15	13	13	12	9	9	6	6

2.7.1. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Ekonomik Katkıları

Mahalle ölçeğinde planlama ekonomik anlamda birçok katkı sunmaktadır. Planlama süreci boyunca üretilen fikirler mahalleyi kalkındıracak, geliştirecek yönde olduğundan ekonomi doğrudan olumlu olarak etkilenmektedir. Ele alınan yeni öneri ve projeler ile mahalle bir çekim merkezi haline gelmekte ve kente yapılacak olan yatırımları etkilemektedir. Dolayısı ile yapılacak olan yatırımlar da bu yönde olmaktadır. Mahalleye dair herhangi bir sorun tespit edildiğinde başta mahalle planından yola çıkılarak bütüncül ve sağlıklı kararlar alınmaktadır. Bu durum zaman ve maliyet açısından bir kayıp olmadan kolayca üst-alt ölçek plan uyumlarının gözlemlenmesine ve geri besleme

(*feedback*) mekanizmasının hızlı olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda devlet üzerindeki yükü hafifletmektedir.

Gündelik alışverişlerin (kasap, manav, terzi vb.) mahalle içerisinde giderilmesi mahalle kalkınmasına ve dolaylı da olsa yerel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Yerel ürünlerin desteklenmesi noktasında uygun bir pazar alanı oluşturmaktadır. Kent merkezine gitmek zorunda olmayan mahalle sakinlerinin ulaşım maliyeti düşerken devlet açısından da ulaşım masrafları aynı oranda azalmaktadır. Trafik yoğunluğunun azalması kent merkezinin yükünü hafifletirken otopark ve yol giderlerinin de azalması bu bütçenin başka kaynaklara aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Bu noktada kendi kendine yetebilen sağlığın ve refahın iyileştirilmesine, seyahat maliyetlerinin ve trafik sıkışıklığının azaltılmasına ve araç emisyonlarının azaltılmasına imkân tanıyarak doğrudan ve dolaylı olarak ekonomik katkılar sunan ‘20 dakikalık mahalleler’ planlaması somut bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 2.25). 20 dakikalık mahallelerin planlamasının diğer avantajları ise şu şekilde sıralanmaktadır (Thornton vd., 2022):

- Yürüme ve bisiklete binme gibi fiziksel aktiviteleri teşvik ederek iyileştirilmiş sağlık,
- Arabayla daha az uzun mesafe seyahat etme ihtiyacı (bireysel seyahat masraflarını azaltma),
- Daha az sera gazı emisyonu ve kirlilik,
- Temel altyapı maliyetlerini düşürmek (mevcut altyapıdan en iyi şekilde yararlanarak),
- Daha iyi bir yer duygusuna sahip olma (aidiyet) ve canlı, uygun ve güvenli mahallelerin teşviki,
- Yaşlılar, gençler ve ebeveynler için daha iyi tasarım ve daha fazla etkileşim sunan imkanların gelişmiş topluluk, sosyal eşitlik gibi kavramları getirmesi.

Mahalle ölçeğinde planlama ile birçok hizmet ve donatının bütüncül ele alınması mahalledeki imkanları arttırmaktadır. Dolayısı ile artan mülk değerleri, yeni ticari koridorlar, bölgede artan satışlar ekonomik faydalar arasında yer almaktadır (Kim, 2018). Thornton vd. (2022) de hizmetlerin daha fazla olduğu, erişimin iyi olduğu alanlarda nüfusun artış gösterdiğini, bu mahallelerdeki konutların tercih edildiğini belirtmektedir.

Şekil 2.25: 20 dakikalık mahalle özellikleri
Kaynak: O’Gormon ve Robinson, 2021

2.7.2. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Çevresel Katkıları

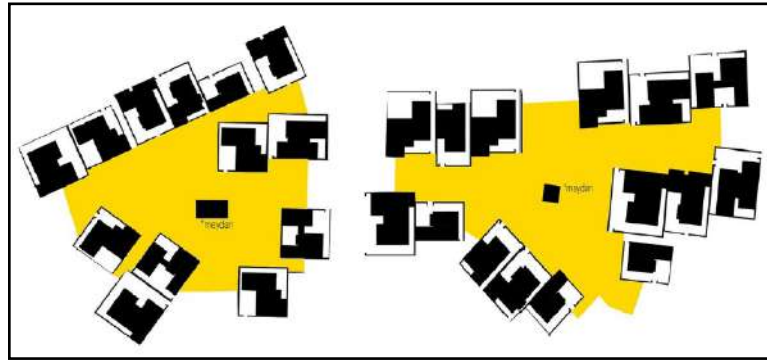
Mahalle ölçeğinde planlamanın çevreye, çevrenin korunmasına, doğaya duyarlı olmaya birçok katkısı bulunmaktadır. Mahalle ölçeğinin ele alınması ile doğa ile uyumu gözetmek daha kolay olmaktadır. Topografya ile uyumlu, iklime elverişli, doğada en çok bulunan malzemelerin kullanılması üst ölçeklere göre daha iyi analiz edilmekte, özgün ve doğrudan uygulama imkânı bulmaktadır. Yeşil alanların bulunması, konut bahçelerinin bulunması ve bu alanlarda çeşitli bitkilerin yetiştirilmesine imkân sunulması mikroklima oluşumunu desteklemektedir.

Çeşitli peyzaj öğelerine yer verilmesi, bitki ve hayvan türlerinin olması ekosisteme de katkı sağlamaktadır. Hava kalitesini artırmanın yanı sıra psikolojik olarak da mahalle sakinlerine sakinlik, huzur, rahatlık vb. olumlu etkilerde bulunmaktadır. Yürüme mesafesinde düşünülen bu alanlar daha uzak mesafelere gitmeyi gerektirmediğinden fiziksel olarak da yorulmanın önüne geçmekte, kalabalık alanlardan mahalle sakinlerini kurtarmaktadır. Mahallenin geneline bakıldığında yürünebilirlik ve erişebilirlik ilkelerinin düşünüldüğü görülmektedir. Bu durum da araç kullanımını azaltmakta ve doğrudan karbon salınımını düşürmektedir. Aynı zamanda kentsel ısı adası etkisinin azalması, hava ve su kalitesinin iyileştirilmesi, yağmursuyu hasadı imkanlarının artırılması mahalle ölçeğinde planlamanın çevre katkılarına zemin hazırlayan faktörler olmaktadır (Kim, 2018).

2.7.3. Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Sosyokültürel Katkıları

Ekonomik ve çevresel katkıları ile bağlantılı olan mahalle ölçeğinde planlamanın sosyokültürel katkıları doğrudan toplumsal ilişkileri şekillendirmektedir. Planın üretilmesi, onaylanması ve uygulanması dahil tüm süreç içerisinde kent konseyi ile mahalle sakinlerinin birlikte hareket etmesiyle sürekli bir iletişim içinde olmaları sağlanmış olmaktadır. Mahalle sorunları doğrudan mahallede yaşayanlar tarafından belirlenmekte, çözüm önerileri, uygulama aşamalarının tamamında halk katılımı gözetilmektedir. Mahalle sakinlerinin gerek planlama gerek kalkınma fikirlerine katılım sağlaması ile kent yöneticilerinin yükünü de hafifletmektedir. Mahalle sakinlerinin süreç içinde yer alması aynı zamanda aidiyet hissetmelerini ve mahalleyi koruma, sahiplenme bilincinin oluşmasını sağlamaktadır. Aidiyet, mahalleyi koruma ve gözetme bilinci güvenlik unsurunu da sağlamış olmakta, tehditleri ortadan kaldırmaktadır. Aynı zamanda plan sırasında benimsenen ilkeler komşuluk değerlerinin gelişmesine imkân sunmakta, bir araya gelme mekanlarını doğurmaktadır (Şekil 2.26).

Güçlü komşuluk ilişkileri güven, barış ve huzur ortamını sağlayarak toplumun da gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bireysel olarak zihinsel ve fiziksel stresin azalması sağlanırken toplumsal olarak komşular ile daha iyi iletişim ve sosyal etkileşimin teşvikine önem verilmektedir (Kim, 2018). Yaşlı, çocuk, gibi çeşitli dezavantajlı grupların gözetilmesi, mahalle sakinleri arasında dayanışma ve çeşitli yardımlaşmaların olması da sosyal gelişmişlik göstergesi olmaktadır.

Şekil 2.26: Mahalle ölçeğinde planlamada meydan gösterimi

Kaynak: Url 4

Mahalle ölçeğinde planlama kentin her alanına değinen birçok katkısı ile yaşanabilirliği artırmakta, planları salt mekânsal bir proje olmaktan çıkarıp yerel ölçeğe değer kazandırmaktadır. Kentin ve planların hem fiziksel hem çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan bütüncül olarak ele alınmasını sağlamaktadır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılmış olan materyal özetlenerek çalışmanın temel materyalini oluşturan Konya ilinin üç merkez ilçesinden (Selçuklu, Karatay, Meram) seçilen Erenköy (Selçuklu), Fetih (Karatay) ve Melikşah (Meram) mahallelerinin temel özellikleri, mahalle kurguları ve gelişimleri ele alınmıştır. İkinci kısımda ise çalışmanın yaşanabilirlik bağlamında ele alınan mahalle kurgusu detaylı olarak açıklanmıştır.

3.1. Materyal

Kuramsal bir çerçeve oluşturmak için çalışmanın kaynak araştırması kısmında konu ile ilgili yurtdışında ve yurtiçinde yayımlanmış lisansüstü tezler, makaleler, çeşitli bildiriler ve kitaplardan yararlanılmıştır.

Çalışmanın yönteminin ve sistematığının oluşturulmasında elde edilen tüm bilgiler ve konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar (tez, makale, kitap vb.) materyal olarak kullanılmıştır. İlgili kurumlardan elde edilen plan, harita, rapor vb. kaynaklardan yararlanılarak alanla ilgili bir veri tabanı oluşturulmuştur.

Çalışma konusu kapsamında seçilen örneklem alanları Erenköy (Selçuklu), Fetih (Karatay) ve Melikşah (Meram) üç mahalleden oluşmakta olup araştırmanın ana materyalidir. Mahalle sınırları içerisinde yaşayan mahalle sakinlerinin mahalleye olan yaklaşımlarını ölçen yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlama anketi araştırmanın temel veri kaynağıdır.

Araştırma alanının tanımlanması, sosyal, fiziksel ve çevresel yapı çözümlenmeleri, tematik olarak harita üretme aşamalarında kullanılan materyal aşağıda sıralanmıştır:

Harita ve planlar:

-Araştırma alanına ait tematik haritaların oluşturulmasında Konya Büyükşehir Belediyesi'nin Kent Bilgi Sistemi üzerinden 1/1000 halihazır haritaları altlık olarak kullanılmıştır.

-Google haritalar üzerinden uydu görüntülerine erişilmiş olup haritaların oluşturulmasında yararlanılmıştır.

Kurumsal rapor ve veriler:

-2018 Konya İl Çevre Durum Raporu

-2015-2019 Stratejik Planı

-Göstergelerle Konya

- Meram Belediyesi 2020-2024 Dönemi Stratejik Planı
- Selçuklu Belediyesi 2020-2024 Dönemi Stratejik Planı
- Karatay Belediyesi 2020-2024 Dönemi Stratejik Planı
- Konya İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı

Bilgisayar yazılım ve programları:

- Netcad 7 GIS
- Google Earth Pro
- IBM SPSS Statistic 22

Araştırma alanında yapılan gözlemler ve çekilen fotoğraflar

3.1.1. Konya Kentine İlişkin Genel Özellikler

Konya ili İç Anadolu Bölgesi'nin güneyinde 36°41' ve 39°16' kuzey enlemleri ile 31°14' ve 34°26' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Yüz ölçümü 40. 841 km² olup bu özelliği ile Türkiye'nin en büyük yüz ölçümüne sahip ilidir. Kuzeyde Ankara; batıda Isparta, Afyonkarahisar, Eskişehir, güneyde; Karaman, Antalya ve doğuda; Niğde, Aksaray illeri ile komşudur (URL5).

TÜİK 2021 verilerine göre nüfusu 2.277.017 olup Türkiye'nin en kalabalık altıncı kentidir. Konya ilinde km²'ye 56 kişi düşmekte ve yoğunluğu en fazla olan ilçesi 353 kişi ile Selçuklu'dur (Çizelge 3.1). 1875 yılında kurulan Konya Belediyesi, 1987'de büyükşehir statüsüne ulaşmıştır. 2014 yılında çıkarılan yasa ile büyükşehir belediyesi sınırları il mülki sınırı olmuştur. 2022 TÜİK verilerine göre 31 ilçe ve belediyesi bulunmakta olup bu belediyelere bağlı toplamda 1.154 mahalle bulunmaktadır (URL6).

Çizelge 3.1: Konya ili ve merkez ilçe nüfusları

İlçe	2020 Nüfusu	2021 Nüfusu	Fark	Nüfus Artışı	Mahalle Sayısı	Alan (km ²)	Yoğunluk
Karatay	351.422	362.177	10.755	3,06	80	2832	128
Meram	344.549	345.360	811	0,24	69	1822	190
Selçuklu	663.280	682.514	19.234	2,90	72	1931	353
Konya	2.250.020	2.277.017	26.997	1,20	1.154	40.841	56

Kaynak: URL 6

Konya isminin kökeninin Luvice “koyun yöresi” anlamına gelen “*kawana*” kelimesinin Bizans Dönemi'nde “*ikonium*”a dönüştüğü varsayılmaktadır. Aynı zamanda Selçuklu Dönemi'nde “gönül hoşluğu” anlamına gelen “*gunya*” ile de ilişkilendirilmektedir. Kent, Orta Anadolu'nun güneyine yakın kesimde, Alaeddin Tepesi

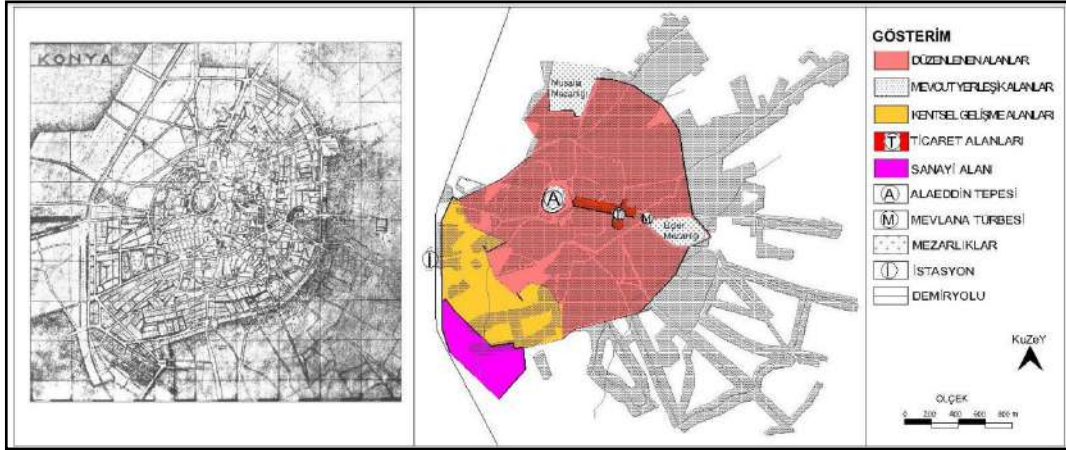
üzerinde konumlanmıştır. Alaeddin Tepesi üzerindeki yerleşim M.Ö. 2000’li yıllara dayansa da Konya ili içerisinde yer alan Karahüyük (M.Ö. 4000) ve Çatalhöyük (M.Ö. 7000) yerleşimin daha eski olduğunu ortaya koymaktadır (Küçükdağ vd., 2020). 2012 yılında UNESCO Dünya Mirası listesine giren Çatalhöyük en eski yerleşim yeri olarak Konya’ya değer katmaktadır. Anadolu Selçukluları ve Karamanoğulları Beyliği Dönemlerinde başkentlik yapması ise tarihi kent olma özelliği katmıştır. Aynı zamanda Anadolu’yu dolanan önemli bir ticaret yolu olan İpek Yolu’nun bir durak yeri olan Konya, bu özelliği ile stratejik öneme sahiptir. Akdeniz’e ve dolayısı ile deniz bağlantısına erişiminin kolay olması Konya’yı ayrıcalıklı bir kent haline getirmektedir (URL6).

3.1.2. Konya Kentinde Planlama Deneyimleri

Bu bölümde Konya kentinin mahalle bağlamındaki gelişim ve değişimi incelemek amacıyla ele alınan planlar tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmiştir. Bu planlar doğrultusunda mahalle kavramının geçirdiği başkalaşım ve çeşitli unsurlardan nasıl etkilendiği detaylı olarak incelenmiştir.

1946 Nazım İmar Planı

Konya’nın ilk planı 1946 yılında, Asım Kömürcüoğlu tarafından hazırlanmıştır (Şekil 3.1). Güzel kent akımını benimseyen Kömürcüoğlu, kentsel düzenlemelerin kontrol altına alınmasını ve anıt eserlerin çevre düzenlemelerin yapılmasını hedeflemiştir. Akımın etkisiyle gar çevresinde bulunan örnek evler ismiyle tanımlanan bu konutlar gibi yeni yapılacak konutlarda bahçe içerisinde 2-3 katlı bir tipoloji benimsenmiştir. Gelişme alanı olarak gösterilen gar bölgesinde, benimsenen bu bahçeli evlerin oluşturulduğu numune mahallesi dönemin modern mahallesi olmuştur. Aynı zamanda altyapı ile ilgili sorunların giderilmesi de bu planın amaçları içerisinde yer almaktadır (Yenice, 2012). Kentin odak noktası Alaeddin Tepesi ve çevresi olurken konut alanları tarihi kent merkezinde yoğunlaşmıştır. Aynı zamanda merkezden çevreye doğru ışınsal bir gelişme deseni öne çıkmaktadır. Sanayileşme etkisi ile batıya ayak uydurmaya çalışan Konya, en büyük sanayi kuruluşu olan Şeker Fabrikası’na bu dönemde kentin batısında yer seçmiştir (Küçükdağ, 2020).

Şekil 3.1.: 1946 Nazım imar planı

Kaynak: Yenice, 2012

1954 Nazım İmar Planı

Leyla Baydar ve Ferzan Baydar tarafından yapılan bu planda kentleşme ve nüfusun artması etkili olmuştur. Kent nüfusunun hızlı bir şekilde artması ile ciddi bir konut sıkıntısı doğmuştur. Bu sıkıntıyı gidermek için yeni konut bölgeleri planlanmış ve başka fonksiyonlara verilen alanlarda da konut yönüne değişiklikler olmuştur. Kentin doğusuna gelen yeni nüfus kırsal özellik gösterirken burada oturan mahalle sakinleri Meram ilçesine taşınmıştır. Meram'da ikamet eden gelir durumu yüksek aileler ve kooperatifler bu alanı modern bir mahalle haline dönüştürmüştür. 1960 yıllarında ise merkezdeki yapılar apartmana dönüşmüştür (Küçükdağ, 2020). Konya'nın ilk apartmanı olan Hayat Apartmanı'ndan (1937) sonra yapılan Kibrit Apartmanı (1951), Ağabeyli Apartmanı (1952), Anıt Apartmanı (1964) bu dönemde yapılmıştır (Şekil 3.2). Nalçacı caddesi başta olmak üzere yeni caddeler açılmış olup apartmanlaşma bu bölgelerde yayılmıştır.

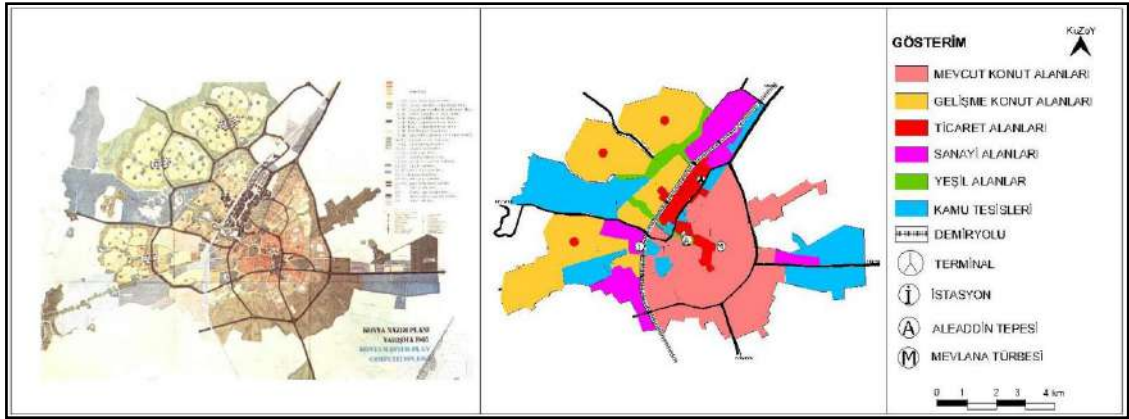

Şekil 3.2.: Kibrit apartmanı (1960)

Kaynak: URL 7

1965 Nazım İmar Planı

Yavuz Taşçı ve Haluk Berksan tarafından İller Bankası'nın düzenlemiş olduğu yarışma sonucunda yapılmıştır (Şekil 3.3). Plan temelde üç konuyu hedef almaktadır. *Birincisi*, kentin güney kısmındaki çeperlerde bulunan tarımsal alanların kentsel baskıdan kurtulması; *ikincisi*, kaçak yapılaşmanın da önüne geçilmesi amacıyla kentin çeperlerindeki sosyal alanların, donatı ve altyapı eksiklerinin giderilmesi; *üçüncüsü* ise açık yeşil alan ihtiyacının tüm kentte karşılanmasıdır (Yenice, 2012).

Şekil 3.3.: 1965 Nazım İmar Planı

Kaynak: Yenice, 2012

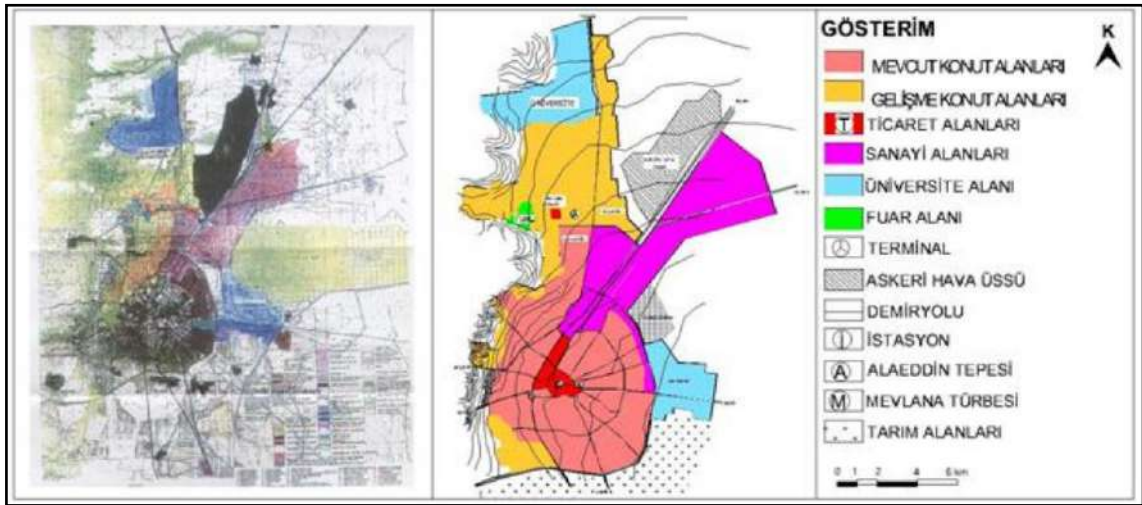
Gecekondu Önleme Planları (1967-1983)

Bu planların temelinde kaçak yapılaşmanın önüne geçmek olduğundan gecekondu önleme bölgeleri olarak planların parçalı yapılmasına neden olmuştur. 1 numaralı gecekondu önleme bölgesi Aydınlikevler mahallesi, 2 numaralı gecekondu önleme bölgesi Nalçacı caddesi ve çevresi olmaktadır. Diğer gecekondu önleme bölgesi ise 4 numaralı gecekondu önleme bölgesini içine alan Cumhuriyet ve Binkonut mahalleleridir. Artan konut ihtiyacının baskısı ve 1979 yılında Selçuk Üniversitesi'nin merkezden uzak bir alan seçmesi arada kalan bu alanda kaçak yapılaşmanın olmasını hızlandırmıştır. Bu yeni çekim merkezi ile kent iki merkezli bir modele geçmiştir (Yenice, 2012).

1984 Çevre Düzeni Planı

Yavuz Taşçı tarafından hazırlanan plan, düzenli gelişme ve modernleşmenin bir getirisi olarak ortaya çıkmıştır (Şekil 3.4). Artan konut ihtiyacına bir cevap verebilmek, kaçak yapılaşmanın önüne geçmek, oluşan yeni çekim noktaları ile gelişmeleri kontrol etmek amaçlanmıştır (Küçükdağ vd., 2020). Yeni mahallelerin üniversite alanına doğru

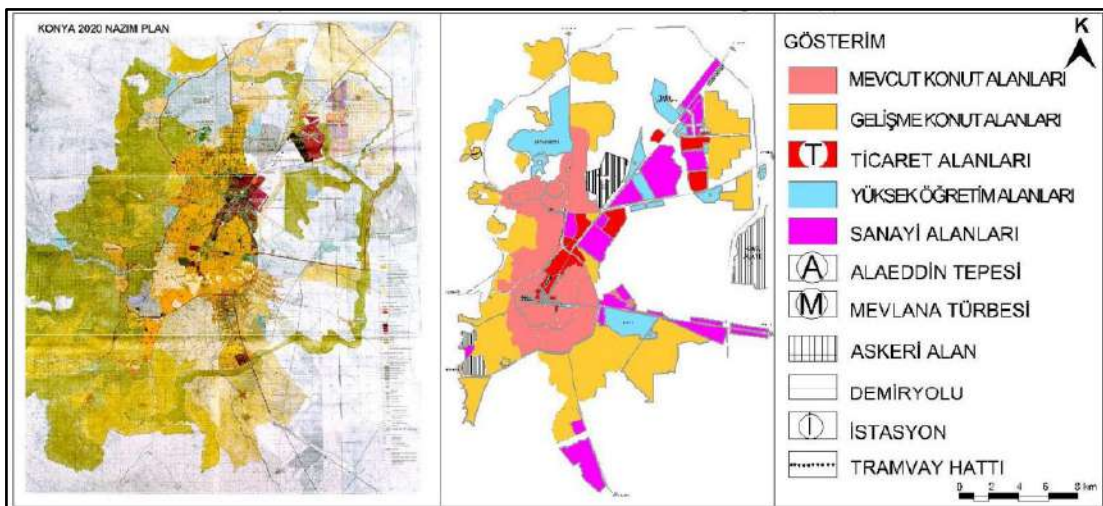
bir ilerleyiş içinde olduğu ve bu alanın gelişme konut alanı olarak belirlendiği görülmektedir.

Şekil 3.4.: 1984 Çevre Düzeni Planı
Kaynak: Yenice, 2012

1999 Nazım İmar Planı

Bu plan 2020 öngörüsü olarak hazırlanmıştır (Şekil 3.5). Temelde kentin modernleşmesi açısından eksiklikler ele alınmıştır. Sanayi alanının yetersizliği, havaalanı, demiryolu ve kenti ileriye taşıyacak olan otel ve çeşitli turizm seçenekleri değerlendirilmiştir (Küçükdağ vd., 2020). Mahalle gelişimleri parçalı olarak önerilmiştir. Kentin güney doğusunda ve kuzey doğusunda sanayi çevrelerinde yeni mahalleler önerilmiştir.

Şekil 3.5.: 1999 Nazım İmar Planı
Kaynak: Yenice, 2012

2000 Yılı ve Sonrası Planlar

2000 yıllarına gelindiğinde kente yeni yapılacak olan KTO Karatay Üniversitesi'nin ve Adliye Binası'nın kentin güneydoğusunda bir çekim alanı oluşturması ve Konya Şehir Hastanesi'nin de bu alanda olması yapılaşmayı artırmıştır. Aynı zamanda bu dönemde kentsel dönüşüm, yenileme gibi projelerle kentsel yaşam kalitesi düşük, sadece konuttan oluşan mahalleler ele alınmıştır. Yeşil alanlar, sosyal donatı alanları yapılması planlanmış ve sağlıksız yapıların yıkılarak yeni konutların yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda belediyeler ve TOKİ ortaklığı ile birçok mahallenin ele alındığı görülmektedir. Meram Belediyesi öncülüğünde Şükran Mahallesi, Çaybaşı Mahallesi, Yenice Mahallesi ve Hacı İsa Efendi Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Akçeşme Mahallesi Tarihi Konya Sokağı Projesi (Mengüç Sokak) yürütülmüştür. Kentin güneybatısında olan Gödene mahallesine Gödene Toplu Konut Projesi yapılmış olup konut ihtiyacının büyük bir kısmı karşılanmıştır. Karatay Belediyesi ise Kayacık, Araplar ve Büyüksinan Mahalleleri Kentsel Dönüşüm Projeleri ile kentsel yaşam kalitesi yüksek, sağlıklı mahalleler oluşturmayı hedeflemiştir. Selçuklu Belediyesi altında yeni gelişme alanlarının fazla olması sebebiyle konut talebine yönelik Yazır Mahallesi Maliye Toplu Konut Projesi, Üniversite Toplu Konut Alanı ve Beyhekim Toplu Konut Projesi'ni ele almıştır. Bu yenilikler ile mahalleler yeni bir çekim merkezi haline gelmiştir. Bu kapsamda 2019 yılında Mevlâna Türbesi'nin doğusu kentsel yenileme alanı olarak ele alınmış, turizm imkanlarının geliştirilmesine zemin hazırlanmıştır (Küçükdağ, 2020).

Özellikle 2000 yılından sonra küreselleşme ve modernleşme etkileriyle artan siteleşme ile Zermeram (Meram), Naturapark (Selçuklu) gibi birçok güvenli site oluşmuştur (Şekil 3.6). Genellikle kent çeperinde üst gelir grubuna yönelik yapılan bu siteler site sakinlerini merkezden koparmakta, izole bir şekilde yaşatmakta ve insan ilişkilerinden uzaklaştırmaktadır (Hatipoğlu Şahin ve Dağ Gürcan, 2021). Bu kapalı siteler ile mahalle olgusu da kaybedilmiş, mahallelilik kavramı yerine bir statü ya da imaj göstergesi olan ikamet edilen güvenli sitelerin adı söylenmeye başlanmıştır.

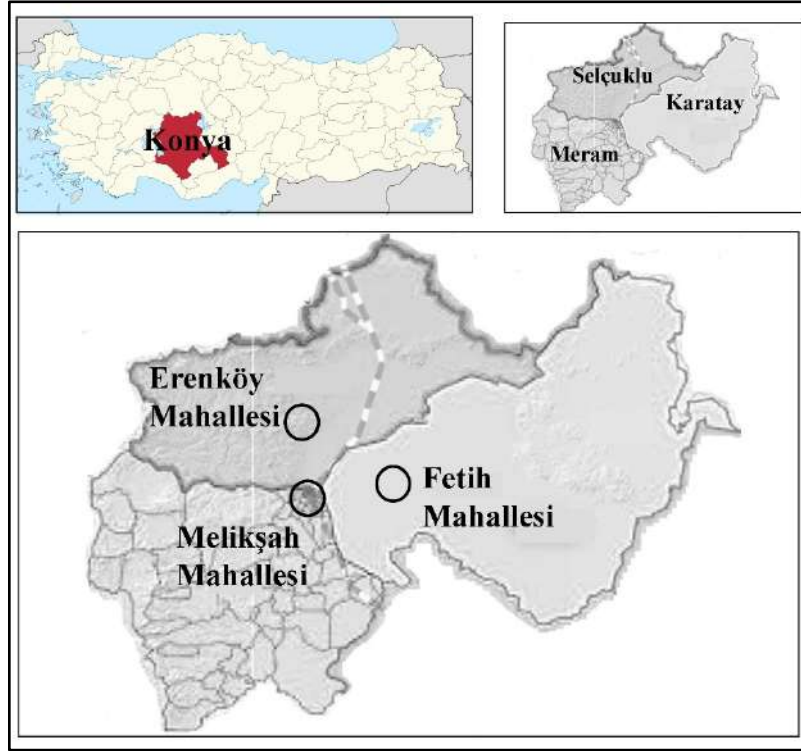
Şekil 3.6: Zermoram (solda) ve Naturapark (sağda) güvenli siteleri
Kaynak: Hatipoğlu Şahin ve Dağ Gürçan, 2021

3.1.3. Örnek Alanlarına İlişkin Genel Özellikler

Çalışma alanı olarak Konya ilinin Selçuklu, Karatay ve Meram olmak üzere üç merkez ilçesinden toplamda (1) Erenköy, (2) Fetih, (3) Melikşah olmak üzere 3 mahalle seçilmiştir.

Örnek Alanlarına İlişkin Konum Bilgisi

Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlama konusu içerisinde çeşitlilik sunması düşünüldüğünden tezin örnek alanları olarak geleneksel mahalle özelliği gösteren Erenköy (Selçuklu) Mahallesi, kent merkezine yakın yeni gelişim alanları içerisinde site tarzı yapılaşmanın yoğun olduğu Fetih (Karatay) Mahallesi ile geleneksel, apartman ve site tarzı yapılaşmaların bir arada bulunduğu Melikşah (Meram) Mahallesi belirlenmiştir. Bu mahallelerden Erenköy mahallesi kent merkezinin kuzey batısında, Fetih Mahallesi kent merkezinin doğusunda, Melikşah Mahallesi ise kent merkezinin güney batısında bulunmaktadır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7.: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri konumu

Kaynak: URL 8 ve URL 9'da yer alan Konya rehberi haritasından yararlanılmıştır.

Örneklem Alanlarına İlişkin Demografik Yapı

Erenköy mahallesi 2007-2021 arası nüfuslarına bakıldığında sürekli ve düzenli bir artış olduğu, 2013 noktasının bir kırılma noktası olup diğer yıllara göre ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Fetih Mahallesi'nde ise 2013 yılında bir azalma olduğu ve onun dışında düzenli bir artış olduğu görülmektedir (Çizelge 3.2). 2017 yılına kadar ciddi bir hareketlilik gözlemlenmezken 2017 sonrası nüfusun artışı öncelikle mahalle sınırlarında meydana gelişen değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Ancak bu artışta özellikle Melikşah Mahallesi'nde apartmanlaşmanın artmasının da payı göz ardı edilmemelidir.

Çizelge 3.2: 2007-2021 yılları arası mahallelerin nüfus değişimi

Mahalleler:	Yıllar:							
	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021
Erenköy	7 326	7 567	7 815	10 525	11 235	11 892	12 493	12 851
Fetih	10 556	11 448	12 034	11 998	13 676	15 319	16 527	16 696
Melikşah	7 942	7 762	7 525	7 611	7 697	7 653	13 254	12 846

Kaynak: TÜİK, 2022b' den yararlanılarak hazırlanmıştır.

Örneklem Alanlarına İlişkin Mekânsal Yapı

Örneklem alan içerisinde belirlenen Erenköy, Fetih ve Melikşah mahalleleri gösterdikleri farklı yapıları ve planlama deneyimleri ile bu kısımda ayrı ayrı ele alınmıştır. Mahallelerin öneminin anlaşılması noktasında konumları önemli bir girdi olmaktadır (Çizelge 3.3).

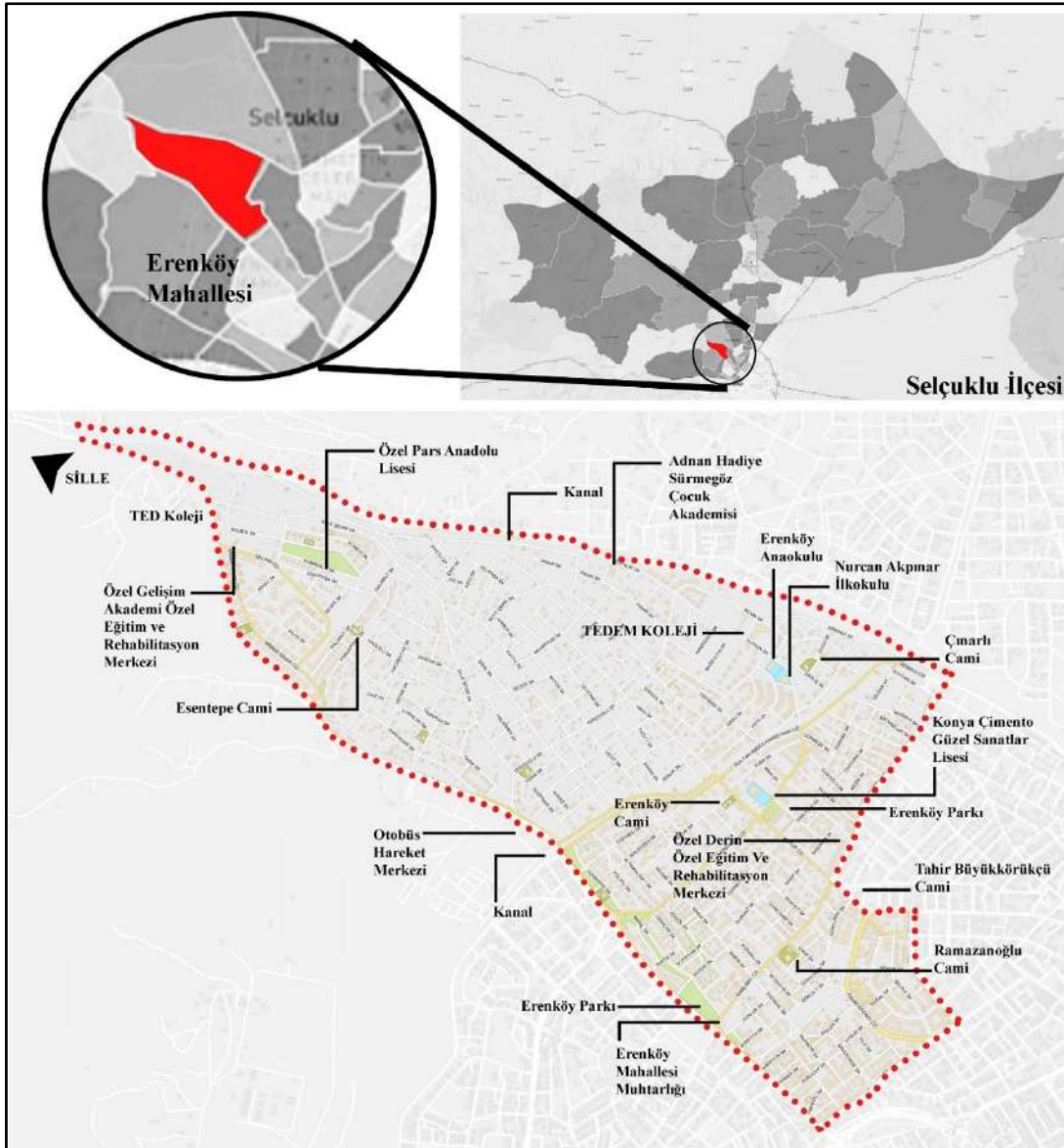
Çizelge 3.3: Örneklem alanlarının kentin nirengi noktalarına mesafeleri (km)

Yer/ Mesafe (km)	Erenköy	Fetih	Melikşah
Kent merkezi	5,62	3,90	2,37
Geleneksel şehir merkezi	6,12	3,28	3,00
Havaalanı	13,01	12,88	15,94
Tren garı	5,70	5,33	1,25
Tren istasyonu (Yeni durak)	4,02	4,26	4,07
Otobüs terminali	5,94	8,88	9,51
Selçuk Üniversitesi	13,03	17,03	17,40
Necmettin Erbakan Üniversitesi (Köyceğiz)	6,41	10,27	4,06
Konya Teknik Üniversitesi	11,56	14,95	15,73
KTO Karatay Üniversitesi	8,79	0,87	6,37
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	4,64	5,60	0,70
Meram Tıp Fakültesi Hastanesi	3,95	9,21	3,22
Selçuklu Tıp Fakültesi	12,58	16,45	16,93
Meram Devlet Hastanesi	6,08	8,09	2,14
Numune Hastanesi	4,86	4,14	2,32
Şehir Hastanesi	10,29	2,17	7,70
Beyhekim Hastanesi	8,47	13,59	13,00

Kaynak: Google Earth Pro (2021) programından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Erenköy Mahallesi

Erenköy mahallesi, Selçuklu İlçesi'nin güneyinde yer almakta olup kentin önemli bir turizm çekim noktası olan Sille mahallesi başta olmak üzere Sille Ak, Mehmet Akif, Akıncılar, Esenler, Akşemsettin ve Hanaybaşı mahalleleri ile komşudur (Şekil 3.8). Kent merkezinin güney batısında yer almakta olup merkeze 5,62 km uzaklıktadır. Daha öncesinde sadece üzüm bağlarından oluşan mahalle alanı 1970 yılında Konya'nın kanaat önderi olan Tahir Büyükkörükçü Hoca ve 25 arkadaşının bir araya gelerek yerleşmesi ile oluşmuştur. Geniş bahçeler ve yüksek duvarlarla konutların birbirinin güneşini kesmediği, mahremiyet ilkesinin önemsendiği birtakım ideolojilerin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Mahalle, ismini kurucusu olan Tahir Hoca'yı hatırlatması amacıyla "Erenköy" olarak almıştır. Mahallenin kuruluşunda Erenköy şöyle tanımlanmaktadır; "Sadece ezan ve kuş sesi duyulur." (URL 10).

Şekil 3.8.: Erenköy mahallesi

Kaynak: Google Haritalar, Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi ve Snazzymaps uygulamaları ile hazırlanmıştır.

Fetih Mahallesi

Karatay ilçesi sınırları içerisinde olan Fetih mahallesi, tarihi kent merkezine 3,28 km uzaklıkta olması ve kentin gelişme alanında çeper ile merkez arasında önemli bir konumdadır (Şekil 3.9). Hacıveyiszade, Emirgazi, Fevziçakmak (çeper), Tatlıcak (çeper), Akabe (çeper), Doğuş, Çimenlik ve Çelebi mahallelerine komşudur. 2000’li yıllardan sonra yerleşim görülmekte olup 2003 yılından sonra mahalle gelişmeye başlamıştır. Mahalle içerisinde bulunan ve 2015 yılında Hobi bahçesi ve Hayvanat Bahçesini kapsayan bir düzenleme ile yapılan Şehir Parkı, kentin en büyük yeşil alanlarından biri olup mahallenin park ihtiyacının önemli bir kısmını gidermektedir. Çeperde bulunan

3.2. Yöntem

Tezde literatür taraması, saha çalışması ve anket uygulamasından oluşan nitel bir araştırma metodolojisi benimsenmiştir. Literatür taraması kapsamında erişilen veri kaynakları dergi, kitap, makale, tez, bildiri ve konuya ilişkin hazırlanan çeşitli raporlardır. Araştırma kapsamında örneklem alanlarına yönelik veriler, saha çalışması ve anket uygulamasından elde edilmiştir.

Örneklem alanlarının belirlenmesinde geleneksel mahalle özelliği gösteren (Erenköy), kent merkezine yakın yeni gelişim alanlarında site tarzı yapılaşmaların yoğun olarak bulunduğu (Fetih) ve geleneksel, apartman ve site arzı yapılaşmaların bir arada bulunduğu (Melikşah) mahallelerin tezin araştırma soruları ve hipotezleri bağlamında bulgularda çeşitlilik ve etkinlik sunacağı düşüncesi etkili olmuştur. Çalışmanın saha çalışması aşamasında Konya'dan seçilen üç mahallenin [Erenköy (Selçuklu), Fetih (Karatay) ve Melikşah (Meram)] yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde ölçülmesi nesnel ve öznel göstergeler ile belirlenmiştir. Bu bağlamda anket için nüfus örnekleri alınırken, araştırmacı seçilen mahallelerde yaşayan 18 yaş üstü kişileri “rassal örnekleme” yöntemi ile ele alınmıştır. Nesnel kısım için temel veri kaynakları kurumlardan alınan veriler, saha çalışmaları ve fotoğraflardır. Öznel değerlendirmeler ise halk anketleri ile elde edilmiştir. Örneklem alanlarında nüfus (2021); Erenköy (12.851), Fetih (16.696) ve Melikşah (12.846) olmak üzere 42.393 kişidir. Dolayısıyla 2021 yılı Türkiye İstatistik Kurumu'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre araştırma evrenini oluşturan birim sayısı 42.393 kişidir. Bu araştırma evrenini temsil edecek gerekli örneklem büyüklüğü %95 güven düzeyi, %5 hata payı için 381 anket olarak hesaplanmıştır (URL 11). Toplam 381 olan anket sayısı mahalle nüfuslarına göre orantılanarak dağıtılmıştır. Bu durumda Melikşah ve Erenköy mahallelerinde 114; Fetih Mahallesi'nde 153 anket yapılması öngörülmüştür (Çizelge 3.4). Anket çalışması 20 Mayıs-12 Haziran 2022 tarihleri arasında yüz yüze ve ağırlıkta online olarak yapılmıştır. Online yapılan anketlerde “*Googleforms*” uygulamasından yararlanılmış olup anket uygulaması sosyal medya kaynaklarından duyurulmuştur.

Çizelge 3.4: Hedeflenen ve elde edilen örneklem büyüklüğü

	Nüfus	Yüzde	Hedeflenen Örneklem Büyüklüğü	Yüzde	Elde Edilen Örneklem Büyüklüğü	Yüzde
Erenköy	12.851	30,31	114	29,92	101	29,97
Fetih	16.696	39,39	153	40,16	134	39,77
Melikşah	12.846	30,30	114	29,92	102	30,26
Toplam	42.393	100	381	100	337	100

Araştırma göstergeleri belirlenirken literatür taramasında erişilen yaşanabilirlik göstergeleri içerisinde mahalle ölçeğinde ele alınabilecek başlıklar belirlenmiş, en çok adı geçen göstergeler kümelenmiştir. Bunun yanında mahalle ölçeğinde planlama ilkeleri de ele alınarak on iki göstergeden oluşan bir matris oluşturulmuştur: (1) *Sağlık*, (2) *Eğitim*, (3) *Çevre*, (4) *Altyapı ve ulaşım*, (5) *Güvenlik*, (6) *Konut*, (7) *Kaliteli Mekân*, (8) *Donatı*, (9) *Erişebilirlik*, (10) *Katılım*, (11) *Sosyal ilişki*, (12) *Memnuniyet* olarak belirlenmiştir.¹

Sağlık başlığında *nesnel* bağlamda sağlık tesislerinin varlığı sorgulanırken öznel bağlamda sağlık tesislerinin kalitesi, çevre sağlığı ele alınmıştır. **Eğitim** başlığında *nesnel* bağlamda eğitim tesisleri, okuma-yazma oranları araştırılırken *öznel* bağlamda eğitimin kalitesi ve memnuniyet düzeyi sorgulanmıştır. **Çevre** başlığı altında *nesnel* bağlamda araç kullanımı, çeşitli kirlilikler, yenilenebilir enerji kullanımı sorgulanırken *öznel* bağlamda mahalle sakinlerinin çevre bilinci ölçülmüştür. **Altyapı ve ulaşım** başlığında *nesnel* bağlamda ulaşım davranışları, altyapı hizmetleri ortaya konmuş olup *öznel* bağlamda ise bisiklet kullanımı, trafikte güvenli hissetme durumları araştırılmıştır. **Güvenlik** başlığında *nesnel* bağlamda mekânın güvenli olup olmaması ele alınırken *öznel* bağlamda ise güvenliğin dış güçler tarafından veya komşuluk ilişkileri, komşusunu gözetme gibi değerlerin varlığı ile sağlandığı araştırılmıştır. **Konut** başlığında ise *nesnel* bağlamda konutun yapı kalitesi, konut çeşitliliği ve kira bedelleri ele alınırken *öznel* bağlamda ise konuttan memnuniyet, sahiplenme ve aidiyet varlığının ortaya konması amaçlanmıştır. **Kaliteli mekân** başlığında *nesnel* bağlamda tasarım kriterleri ele alınırken *öznel* bağlamda duylara hitap eden mekanların varlığı, estetik, konfor ve algı kavramları araştırılmıştır. **Donatı** başlığında *nesnel* bağlamda yeşil alan, spor alanları gibi çeşitli alanların varlığı aranırken *öznel* bağlamda bu alanların yeterliliği ve kendi kendine yetebilen bir mahalle olup olmadığı sorgulanmıştır. **Erişebilirlik** başlığında ise *nesnel* bağlamda eğitim, sağlık ve diğer hizmet alanlarına yürünebilirlik hesaplanırken *öznel* bağlamda hizmetlere erişimden memnuniyet, yürürken rahat ve konforlu bulma düzeyi ele alınmıştır. **Katılım** başlığında *nesnel* bağlamda mahalle seçimlerine katılım, yerel işletmeler gibi sayısal veriler değerlendirilirken *öznel* bağlamda bu oranların doğruluğu, muhtar tanıma ve iletişimde olma düzeyleri ölçülmüştür. **Sosyal ilişkiler** başlığında ise *nesnel* bağlamda sosyal ilişkileri kuvvetlendirecek mekanların varlığı, kimlik, nirengi noktaları ele

¹ Nesnel değerlendirme göstergeleri arasında yer alıp saha çalışması kapsamında nesnel veriye ulaşılamayan alt göstergeler çizelgede italik gösterilmiştir. Bu gösterge başlıklarını açıklamada anket çalışmasında yer alan sorulara verilen yanıtlarla elde edilen öznel göstergeler değerlendirilmiştir.

alınırken *öznel* bağlamda komşuluk ilişkileri detaylı sorgulanmıştır. *Memnuniyet* başlığında ise *öznel* bağlamda mahalleden memnuniyet, mahalleyi sevme durumu, mahalleden beklenti gibi unsurlar ele alınmıştır (Çizelge 3.5-3.16).

Çizelge 3.5: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “sağlık” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Sağlık tesisinin varlığı	Pozitif		Sağlık ocağında geçirilen süre/ doktora ulaşabilme	Pozitif	
<i>Sağlık ocağı başına düşen muayene sayısı</i>	Pozitif	TÜİK,2018; Şeker, 2011	Sağlık güvencesinin varlığı	Pozitif	Özbek Eren, 2017
<i>Günlük muayene sayısının nüfusa oranı</i>	Pozitif	TÜİK,2018; Şeker, 2011	Çevre sağlığı açısından güvende olma	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003
Doktor başına düşen kişi sayısı	Pozitif	TÜİK,2018; Şeker, 2011			
Ebe ve hemşire başına düşen kişi sayısı	Pozitif	TÜİK,2018; Şeker, 2011			
Eczane/medikal ürün vb. varlığı	Pozitif				
Eczane başına düşen kişi sayısı	Pozitif	Şeker, 2011			
Risksiz çevre durumu	Pozitif	Tekeli vd, 2004; Akın ve Erkan, 2012			

Çizelge 3.6: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “eğitim” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
<i>Okur/yazar nüfus oranı</i>	Pozitif	Şeker, 2011	Çocukların gittiği okulun mahallede bulunma durumu	Pozitif	Özbek Eren, 2017
İlkokul/Ortaokul/Lise varlığı	Pozitif	Şeker, 2011	Mahallede bulunan okulun kalitesine güven durumu	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Tekeli vd, 2004; MHR, 2019; Rashidi vd., 2021
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	Pozitif	Şeker, 2011	Çocukların okula tek başına gidebilme durumu	Pozitif	Özbek Eren, 2017, Rashidi vd., 2021
<i>Okullaşma oranı</i>	Pozitif	TÜİK,2018; Şeker, 2011	Halk eğitim imkanlarından haberdar olma (okulda okuma yazma öğrenme, okulda spora gitme, meslek edindirme kursları vb.)	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020
<i>Üniversite bitirenlerin +23 yaşa oranı</i>	Pozitif	TÜİK,2018; Yang, 2008	Halk eğitim fırsatlarından memnuniyet	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020
Örgün olmayan eğitim kurumları	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020			

Çizelge 3.7: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “çevre” göstergeleri

Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Otomobil sahipliliği	Negatif	Özbek Eren, 2017; Şeker, 2011	Çevre sorunları karşısında çevre koruma sorumluluğu bilinçli olma	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020
Bisiklet sahipliliği/kullanımı	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017	Konut çevresini temizleme	Pozitif	(Ünal ve Erol, 2020)
Hava kalitesi	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Avrupa kentli hakları 1992; MHR, 2019; TÜİK,2018; Ünal ve Erol, 2020; Numbeo,2021; Şeker, 2011; Akın ve Erkan, 2012; Rashidi vd., 2021	Atıkları ayırma/dönüştürme	Pozitif	MHR, 2019; Ünal ve Erol, 2020)
Gürültü/ ses kirliliği	Negatif	Bonaiuto vd., 2003; Avrupa kentli hakları 1992; Akın ve Erkan, 2012; TÜİK,2018; Numbeo,2021; Rashidi vd., 2021	Ağaç dikme, sokak hayvanlarını besleme etkinlikleri/ bireysel duyarlılık	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992
Kişi başına düşen yeşil alan	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992; TÜİK,2018; Şeker, 2011	Rahat ve stressiz hissetme	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003
Çöp toplama sıklığı/ varlığı	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020; Rashidi vd., 2021			
Atık toplama sıklığı/ varlığı	Pozitif	TÜİK,2018; MHR, 2019; Ünal ve Erol, 2020			
Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi	Negatif				
Alternatif enerji kullanımı (güneş, rüzgâr)	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; Ünal ve Erol, 2020			
Yağmur suyu toplama	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020; Şeker, 2011			
İçme suyu kalitesi/Arıtma imkânı (site içerisinde)	Pozitif	MHR, 2019; Şeker, 2011; Rashidi vd., 2021)			
Kentsel peyzaj varlığı	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992			
Ekosisteme katkı bağlamında canlı yaşamını destekleme	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; Akın ve Erkan, 2012; Ünal ve Erol, 2020			

Çizelge 3.8: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “altyapı ve ulaşım” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
<i>Hane başına telefon-internet abone sayısı</i>	Pozitif	MHR, 2019	Ulaşım maliyeti/ fiyatlar	Negatif	Ünal ve Erol, 2020
<i>Elektrik-su kaydı bulunan konut oranı</i>	Pozitif	MHR, 2019	Bisiklet kullanırken güvende hissetme	Pozitif	
Doğalgaz abone sayısı	Pozitif	Şeker, 2011	Bisikletin park halinde iken güvende olması	Pozitif	
İyi kurgulanmış şehir merkezi-mahalle bağlantısının varlığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Barrett, 2008; Avrupa kentli hakları, 1992	Yürünebilirlik	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Ünal ve Erol, 2020; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017
Toplu taşıma çeşitliliği	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Avrupa kentli hakları 1992; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017; Ünal ve Erol, 2020; Şeker, 2011	Araba paylaşımı (okul, iş beraber gitme vb.)	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020
Otobüs dolmuş hat sayısı	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020; Rashidi vd., 2021			
Trafikte geçen süre	Pozitif	MHR, 2019; Numbeo,2021; Rashidi vd., 2021)			
Yürümeye uygun altyapının varlığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017			
Bisiklet parklarının varlığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Ünal ve Erol, 2020			
Otopark alanlarının yeterliliği	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003; Barrett, 2008			
Sokak örüntüsü/ çıkmaz sokak varlığı	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Yang, 2008			
Sokak manzaraları, Vistalar	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020; Akın ve Erkan, 2012; Rashidi vd., 2021			

Çizelge 3.9: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “güvenlik” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
<i>Hükümlü sayısı</i>	Negatif	Avrupa kentli hakları, 1992; Numbeo,2021	Gece rahatça yürüyebilme	Pozitif	TÜİK,2018; Rashidi vd., 2021
<i>Asayiş olay sayısı</i>	Negatif	TÜİK,2018; Numbeo,2021; Yang, 2008; Rashidi vd., 2021	Mahalleyi güvenli bulma	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992
Yeterli aydınlatma birimleri	Pozitif		Park halindeki aracın (araba, bisiklet) güvende olmaması	Negatif	Avrupa kentli hakları, 1992; Rashidi vd., 2021
Karma kullanım	Pozitif	Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017; Yang, 2008	Mülke dair hırsızlık endişesi taşıma düzeyi	Negatif	Avrupa kentli hakları, 1992; Rashidi vd., 2021
Mahalle güvenlik birimlerinin varlığı (bekçi, polis merkezi, site güvenliği vb.)	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003	Komşuluk-güvenlik ilişkisi	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Çocukların tek başına dışarı çıkabilmesi	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Ötekileştirilen sokak, ev, aile vb.	Negatif	Tekeli vd., 2004; Yang, 2008
			Evde tek başına kalabilme	Pozitif	
			Mahallede hoşgörü, nezaket sahibi bireylerin bulunma düzeyi	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Özbek Eren, 2017
			Barış içinde yaşama olanağı	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; Tekeli vd. 2004

Çizelge 3.10: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “konut” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Ortalama arazi fiyatları	Negatif	Avrupa kentli hakları 1992; Numbeo,2021; Şeker, 2011	Konut sahipliliği	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; Numbeo,2021; Yang, 2008
Konut çeşitliliği	Pozitif	Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017; Yang, 2008; Rashidi, 2021	İkamet süresi	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003; Yang, 2008
Konut yoğunluğu ve mahallede kapladığı hacim	Negatif	Bonaiuto vd., 2003	Konut alanından memnuniyet	Pozitif	Özbek Eren, 2017
Kira bedeli	Negatif	Şeker, 2011	Güneş alabilme/ güneşlenme süresi	Pozitif	Rashidi, 2021
Konut bahçesi alanı	Pozitif	Seçkin, 2003; Barrett, 2008	Konut bahçesinin paylaşımı (meyve toplama, ağaç dikme vb.)	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020
Doğal yapı malzemesi	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012	Konut estetiği	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003
<i>Konut dayanıklılığı/ kalitesi (yıl, depreme dayanıklılık)</i>	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; TÜİK,2018	Mahremiyetin varlığı	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992
Konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanlar	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020	Konut kalitesi	Pozitif	(Yang, 2008)
Isı/ ses yalıtımı	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020			
Yoğunluk kademelenmesi	Pozitif	Yang, 2008; Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012;			
		Amerikan Planlama Derneği, 2017; Rashidi vd., 2021			
Topografyaya ve iklim uyum	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012			

Çizelge 3.11: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “kaliteli mekân” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
İnsan ölçeğinde tasarım	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012	Duyulara hitap eden (içinde yer almaktan haz duyulan) kentsel mekân	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012
Mevcut kimliğin korunması	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012	Zamanın, iklimin ve konumun algılanabilmesi	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012
Kentsel mekânda tarihi ve doğal çevreye önem verilmesi	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012	Estetik, konforlu ve güvenli mekânların bulunması	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012
Herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir kamusal mekânların bulunması	Pozitif	Akın ve Erkan, 2012			

Çizelge 3.12: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “donatı” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Sosyokültürel alan varlığı (kütüphane, kıraathane, çay bahçesi vb.)	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003	Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi vakit geçirme	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Rashidi vd. 2021
Alışveriş imkanları ve çeşitlilik (günderlik işler için kasap, terzi vb.)	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Seçkin, 2003; Barrett, 2008; TÜİK, 2018	Tarihi ve kültürel alanların korunma düzeyi	Pozitif	Tekeli vd. 2004
Spor alanlarının varlığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Avrupa kentli hakları, 1992; Seçkin, 2003; Barrett, 2008; Şeker, 2011	Kendi kendine yetebilen mahalle olma	Pozitif	Rashidi, 2021
Park ve yeşil alan varlığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Seçkin, 2003; Barrett, 2008; Şeker, 2011; Ünal ve Erol, 2020; Rashidi vd., 2021	Günderlik alışverişlerin yapıldığı mekanların varlığı ve memnuniyet düzeyi	Pozitif	Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017

Çizelge 3.12: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “donatı” göstergeleri-devamı

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
İbadet alanlarının varlığı	Pozitif	Seçkin, 2003; Barrett, 2008; Bonaiuto vd., 2003; Rashidi vd.i 2021	Esnaflar ile iletişim	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Çocukların oyun oynadıkları mekanların varlığı	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Mahallede spor yapma imkânı/kalitesi	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Özbek Eren, 2017
			Park ve açık alanların kalitesi	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Ünal ve Erol, 2020

Çizelge 3.13: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “erişebilirlik” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Çocuk/ engelli/ yaşlı için imkanlar (Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb.)	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992	Erişim kolaylığının olması (rampa, kaldırım yüksekliği vb.)	Pozitif	Avrupa kentli hakları 1992; Özbek Eren, 2017
Sağlık kurumlarına yürüyerek ulaşabilme	Pozitif	Seçkin, 2003; Rashidi vd., 2021	Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992
Eğitim kurumlarına erişim	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Seçkin, 2003	Yürüme mesafesinde olma	Pozitif	Seçkin, 2003
Toplu taşımaya erişim kolaylığı	Pozitif	Seçkin, 2003; Rashidi vd., 2021			
Yeşil alanlara erişim	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Şeker, 2011; Ünal ve Erol, 2020; Seçkin, 2003			
Çarşı, pazar alanı erişim	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Seçkin, 2003; Rashidi vd., 2021			
Bina-sokak bağlantıları	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003			

Çizelge 3.14: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “katılım” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Muhtar seçimlerine katılma oranı	Pozitif	Tekeli vd., 2004	Muhtar ile iletişimde olma/ muhtarı tanıma	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003; Rashidi vd., 2021
Yerel işletme ve ürünlerin teşviki	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020	Muhtarlık seçiminde adayları tanıma	Pozitif	Özbek Eren, 2017
Mahalle markası gibi kampanyalar	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020	Halka açık olay/ etkinlik katılma	Pozitif	Seçkin, 2003; Ünal ve Erol, 2020
Katılımı destekleyen mekanların varlığı	Pozitif	Avrupa kentli hakları, 1992	Etkinlik ve kararlardan haberdar olma	Pozitif	Seçkin, 2003; Amerikan Planlama Derneği, 2017; Rashidi vd., 2021
Düzenli olarak mahallenin bir araya gelmesi (meclis, kurul vs.vb.)	Pozitif	Seçkin, 2003			

Çizelge 3.15: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “sosyal ilişki” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
Meydan varlığı	Pozitif	Özbek Eren, 2017	Komşuyu tanıma	Pozitif	Özbek Eren, 2017
Binaların avlu, sürpriz mekân gibi bir araya gelmeye imkân tanınması	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Akın ve Erkan, 2012	Komşuya güven duyma	Pozitif	Özbek Eren, 2017
Nirengi noktaları (bina, anıt vs)	Pozitif	Özbek Eren, 2017	Komşular ile bir araya gelme	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Rashidi vd., 2021
Kimlikli, algılanabilir ve kompakt komşuluk grupları	Pozitif	Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017	Topluluk olayları/ etkinlikler	Pozitif	Ünal ve Erol, 2020

Çizelge 3.15: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “sosyal ilişki” göstergeleri-devamı

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
İnsan ilişkilerini canlandıracak mekanlar/ kamusal alan	Pozitif	Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017; Rashidi vd., 2021	Mahalle yaşamı hakkında bilinçli olma / tercih hakkı	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Rashidi vd., 2021
			Mahalle sınırını/ tarihini bilme	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Barrett, 2008; Akın ve Erkan, 2012; Amerikan Planlama Derneği, 2017
			Mahalle merkezini bilme	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Mahalleyi tanıma/ yol tarif edebilme	Pozitif	Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003
			Mahallede akla ilk gelen yapı-anıt	Pozitif	Özbek Eren, 2017
			Toplanma alanının varlığı ve gitme sıklığı	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Rashidi vd., 2021
			Toplumseverlik, sağduyu	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003
			Aidiyet, bağlılık	Pozitif	Bonaiuto vd., 2003; Tekeli vd., 2004; Akın ve Erkan, 2012

Çizelge 3.16: Yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya yönelik “memnuniyet” göstergeleri

Nesnel			Öznel		
Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak	Alt Gösterge	Etkileme Yönü	Kaynak
<i>Özgürlük</i>	Pozitif	Tekeli vd., 2004	Kamu hizmetlerden memnuniyet oranı	Pozitif	TÜİK,2018
<i>Kendini rahat ifade edebilme</i>	Pozitif	Tekeli vd., 2004	Kentsel yaşam alanlarından memnuniyet	Pozitif	Özbek Eren, 2017
<i>Mutluluk oranları</i>	Pozitif	TÜİK,2018; BM	Mahalleden memnuniyet	Pozitif	Özbek Eren, 2017
<i>Sosyal dışlanma (ötekileştirme)</i>	Negatif	Tekeli vd., 2004	Mahalleyi sevme/ yaşama nedeni	Pozitif	Tekeli vd., 2004; Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003; Rashidi vd., 2021
<i>Yaşamın değeri</i>	Pozitif	Veenhoven, 2000	Mahalle sorunları	Negatif	Özbek Eren, 2017; Seçkin, 2003
<i>Mutlak yoksulluk</i>	Negatif	BM	Mahalleden taşınma durumu	Negatif	Özbek Eren, 2017; Rashidi vd., 2021
			Geliri tatmin edici bulma	Pozitif	Tekeli vd., 2004; TÜİK,2018; Rashidi, 2021
			Gelecekte beklenen	Pozitif	Rashidi, 2021

Belirtilen göstergeler doğrultusunda örneklem alan olarak seçilen üç mahallenin (Erenköy/Fetih/Melikşah: EFM) karşılaştırmaları değerlendirilerek araştırma soruları ve hipotezler (Çizelge 1.1) test edilmiştir (Çizelge 5.1). Elde edilen veriler önce excel ortamına aktarılmış olup daha sonra SPSS 22.0 programında ‘nominal, ordinal ve aralıklı’ olarak girilmiştir. SPSS programı üzerinden yapılan değerlendirmelerde göstergeler ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyma noktasında ‘Kikare testi’nden yararlanılmıştır. SPSS programı ile yapılan çaprazlamalarda (crosstabs) χ^2 , df (bağımsızlık derecesi) ve p değeri ele alınmış olup ‘ $p < 0,05$ ’ olduğu durumlarda değişkenler arası istatistiki ilişkinin “anlamlı” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA: YAŞANABİRLİĞİ ARTIRMA BAĞLAMINDA MAHALLE ÖLÇEĞİNDE PLANLAMANIN KONYA KENTİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde Konya'nın merkez ilçelerinden örneklem alanı olarak seçilen Erenköy, Fetih ve Melikşah mahallelerinin yaşanabilirlik bağlamındaki değerlendirmeleri üç başlık altında ele alınmıştır: (1) Örneklem alanlarının genel özellikleri, (2) Örneklem alanlarında yaşanabilirliğe ilişkin nesnel değerlendirmeler, (3) Anket bulguları doğrultusunda elde edilen mahalle sakinlerinin yaşanabilirliğe ilişkin değerlendirmeleri.

4.1. Örneklem Alanlarının Genel Özellikleri

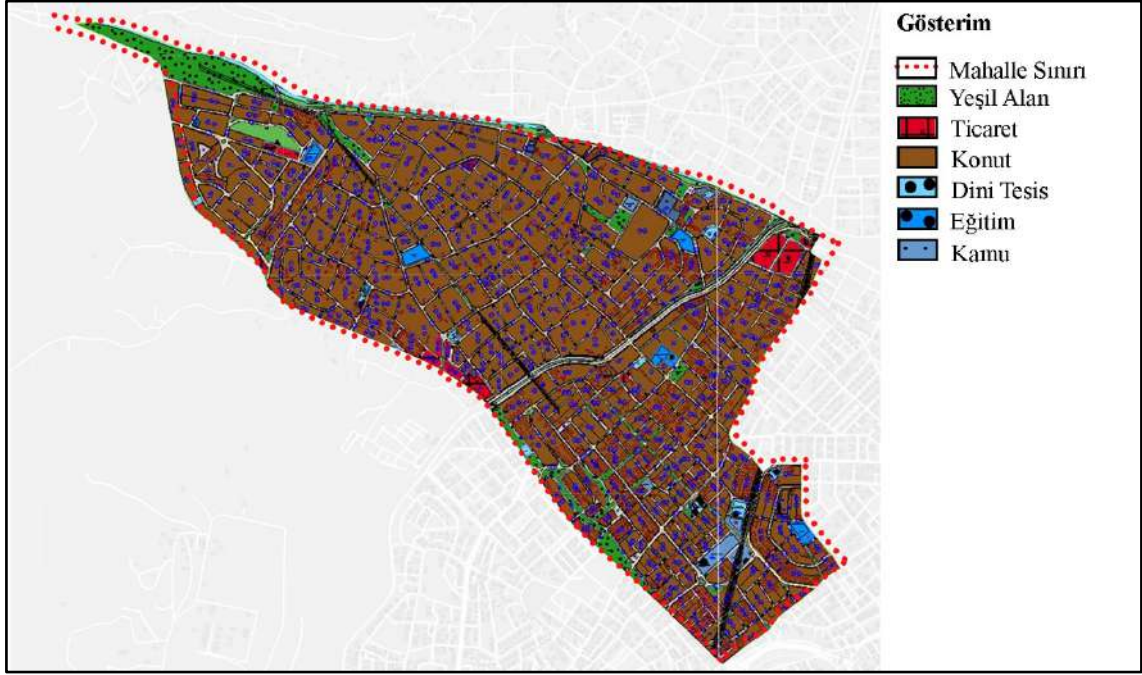
Örneklem alanlarının belirlenmesi esnasında yaşanabilirlik bağlamında mahalle ölçeğinde planlama konusuna çeşitlilik ve etkinlik sunması açısından farklı ilçelerden farklı mahallelerin seçilmesi esas olmuştur. Tezin bu bölümünde belirtilen çerçevede seçilen örneklem alanlarından Selçuklu ilçesinde geleneksel mahalle özelliği gösteren “Erenköy” mahallesi, kent merkezine yakın yeni gelişim alanlarında site tarzı yapılaşmaların yoğun olarak bulunduğu “Fetih” mahallesi ve geleneksel, apartman ve site tarzı yapılaşmaların bir arada bulunduğu “Melikşah” mahallesinin genel özellikleri saha çalışmasından elde edilen nesnel verilerle açıklanmaktadır.

4.1.1. Erenköy Mahallesi'nin Genel Özellikleri

Erenköy mahallesi, Selçuklu İlçesi'nin güneyinde yer alan ve turizm çekim noktası olan Sille mahallesine yakınlığı (3,81 km) ile önemli bir mahalledir. Selçuklu ilçesi içerisinde bulunan 72 mahalle arasında 12.851 nüfusu ile ilçe 22. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2022b). Bu nüfusun %50'sini erkekler diğer %50'sini de kadınlar oluştururken hane halkı büyüklüğü 3,71 kişidir. Nüfusun %13'lük kısmını yaşlılar oluştururken %41'ini genç nüfus, %46'sını orta nüfus oluşturmaktadır (URL 12). Mahalle içerisinde bulunan önemli çam ağaçları, güller ve çeşitli meyve ağaçları ile kimlik kazanmaktadır. Bu noktada “Çamlı Yol, Huzur Sokağı, Aşıklar Sokağı” gibi sokak isimlerinin yer aldığı, bu alanda ziyaretçilerin yoğun olduğu, sokağın fotoğraf çekimi için kullanıldığı bilinmektedir. Mahallenin kurucusu olan Tahir Büyükkörükçü Hoca anılmakta, dini günlerde ve bayramlarda mahalle sakinleri yöneticiler ile bir araya gelmektedir (URL 13).

Uygulama imar planı (Şekil 4.1) incelendiğinde mahalle kurgusunun temelinde okul-cami-park üçlemesinin olduğu ve bu noktaların mahallenin alt merkezlerini

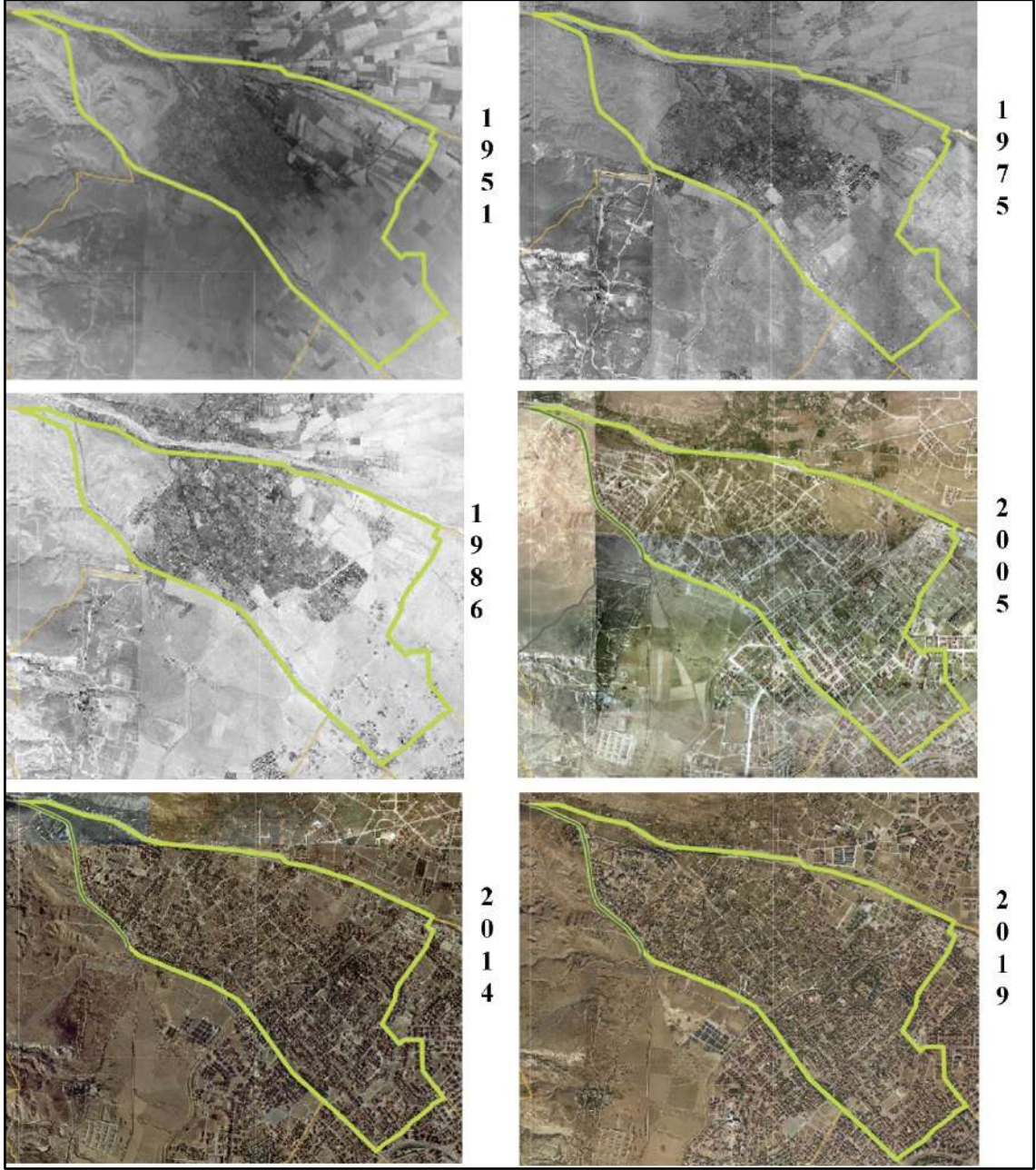
oluşturduğu görülmektedir. Yerleşim dokusunda doğaya uyumun gözetildiği bunun yanında keskin hatlardan kaçınıldığı görülmektedir. Bu mahalle kurgusunun yeşil alanlarla desteklenmeye çalışıldığı da görülmektedir. Ancak mahallenin kuzeybatısında gösterilen park alanı henüz uygulamaya geçmemiştir. Mahalle içerisinde iki kola ayrılan kanal, mahallede bir eşik oluşturmakta; mahalle ortasından geçen kanalın alt kısmı eski yerleşimi oluşturmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.1: Erenköy Mahallesi uygulama imar planı

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Mahalleye ilişkin arazi kullanımı Çizelge 4.1'de verilmiştir. Mahallenin %57,45'ini konut alanları oluştururken %33,96'sını diğer yapılar kaplamaktadır. Aynı zamanda yazlık/mevsimlik kullanımın da olduğu görülmektedir (%2,12).

Şekil 4.2: Erenköy Mahallesi gelişimi

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çizelge 4.1: Erenköy mahallesi genel bilgiler

Kullanım	Sayı	Yüzde
Konut	4883	57,45
Kamu iş yeri	22	0,25
Özel iş yeri	148	1,75
Cadde/ Sokak	226	2,65
Yapı	2887	33,96
İnşaat	155	1,82
Yazlık/mevsimlik	181	2,12
	8.502	100

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

4.1.2. Fetih Mahallesi'nin Genel Özellikleri

Fetih mahallesi, tarihi kent merkezine oldukça yakın (3,28 km) bir konumda olup kent merkezinin doğusunda bulunmaktadır. Karatay ilçesinin 80 mahallesi içerisinde 16.696 nüfusu ile ilçenin en büyük 3. mahallesi olmaktadır (TÜİK, 2022b). Bu nüfusun %51'ini kadınlar, %49'unu ise erkekler oluşturmaktadır. Hane halkı 3,67 kişi olup nüfusun %7'si yaşlı, %45'i genç ve %48'i orta yaş grubunda yer almaktadır (URL 14). Sanayi Alanı'nın önemli bir kısmı mahalle içerisinde olup diğer kullanımlar Çizelge 4.2'de gösterilmiştir. Uygulama imar planı incelendiğinde de (Şekil 4.3) mahallenin büyük bir kısmını sanayi alanının oluşturduğu görülmektedir. Mahallenin gelişimi Mevlâna Türbesi'nden gelen aks üzerinden başlayarak daha sonra sanayi alanları, adliye binası tarafına doğru yönelmiştir (Şekil 4.4).

Çizelge 4.2: Fetih Mahallesi genel bilgiler

Kullanım	Sayı
Konut	5412
Kamu iş yeri	33
Özel iş yeri	405
Cadde/ Sokak	78
Yapı	742
İnşaat	87
Yazlık/mevsimlik	1

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.3: Fetih Mahallesi uygulama imar planı

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.4: Fetih Mahallesi gelişimi

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

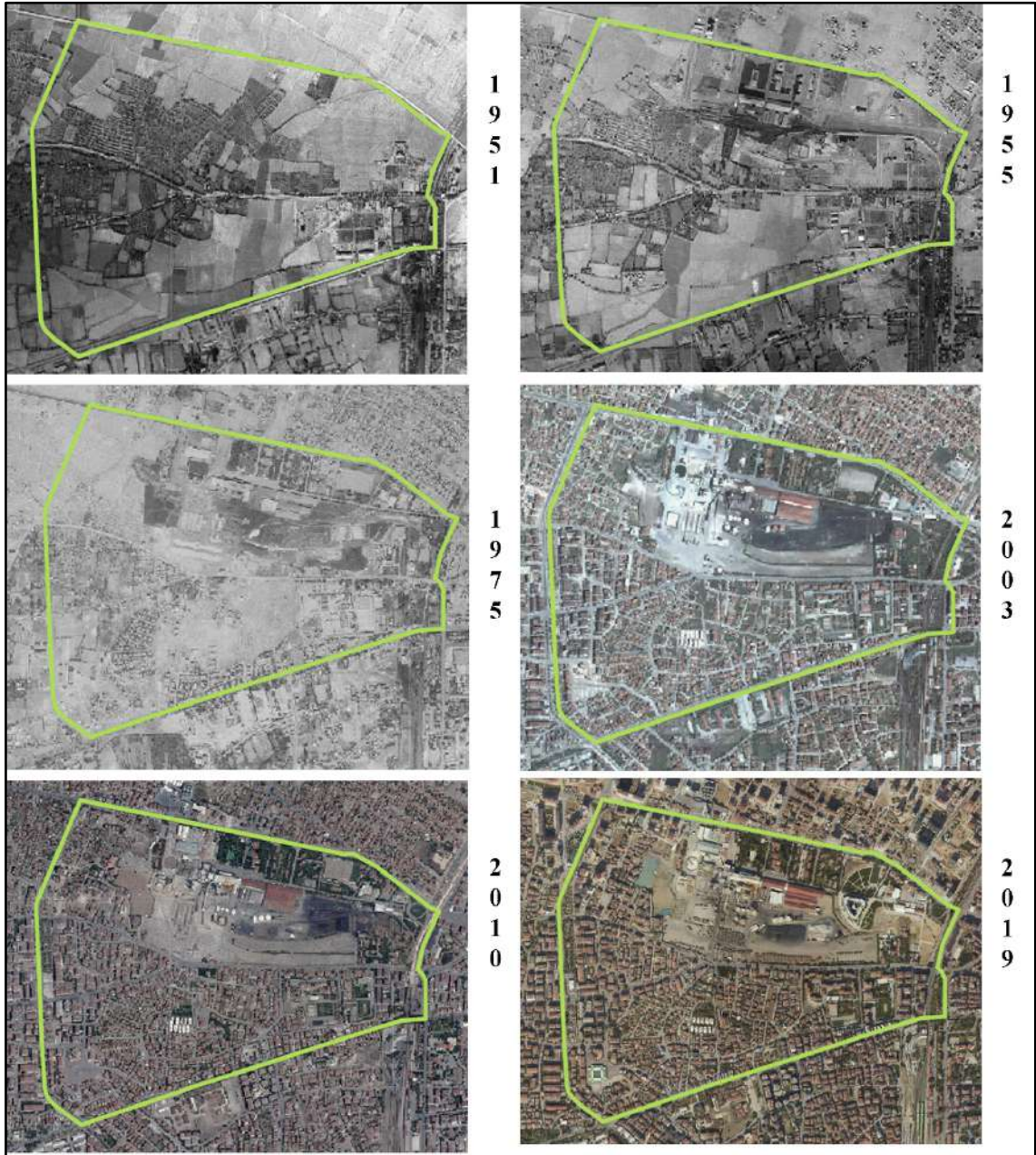
4.1.3. Melikşah Mahallesi'nin Genel Özellikleri

Melikşah mahallesi, kent merkezi (2,37 km) ve tren garına (1, 25 km) yakınlığı ile öne çıkmaktadır. Meram ilçesinin 69 mahallesi içerisinde 12.846 nüfus ile 8. büyük mahallesi durumundadır (TÜİK, 2022b). Bu nüfusun %55'ini kadınlar, %45'ini erkekler oluşturmaktadır. Halkın %4'si orta yaş grubunda bulunurken genç nüfus %37, yaşlı nüfus ise %16 düzeyindedir. Hane halkı büyüklüğü ise 3,45 kişi olarak belirlenmiştir (URL 15). Mahalle içerisindeki kullanımlar Çizelge 4.3'de gösterilmekte olup mahallenin çoğunluğunu konut alanlarının oluşturduğu görülmektedir. Mahallenin gelişimi gar çevresinden başlayarak Şeker Fabrikası'nın kuruluşu ile o yöne doğru şekillenmiştir. Demiryolu aksı, fabrika alanı ve tarihi yeşil alanlar mahallenin eşiklerini oluşturmuştur (Şekil 4.5 ve 4.6).

Çizelge 4.3: Melikşah Mahallesi genel bilgiler

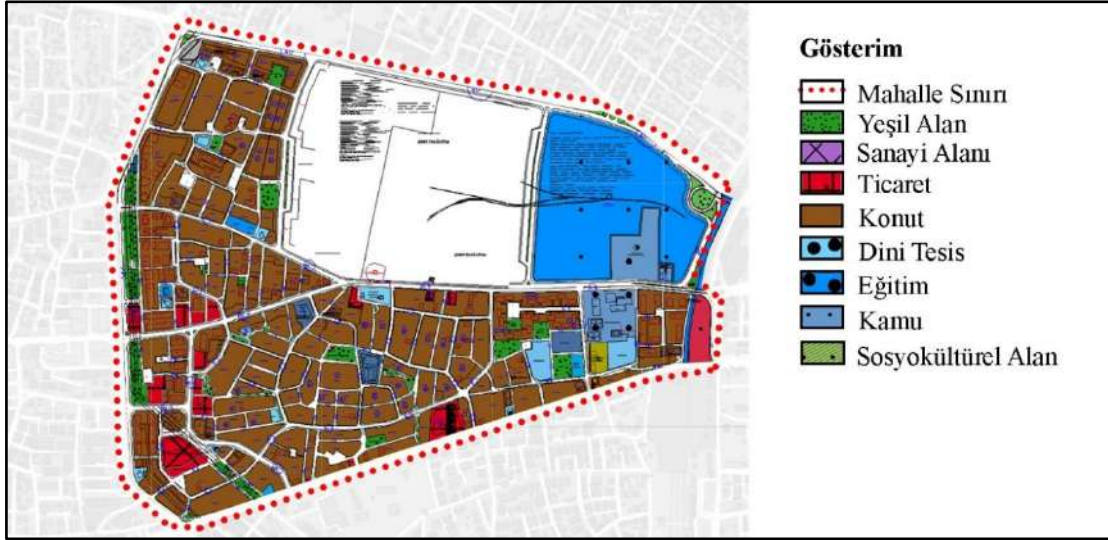
Kullanım	Sayı
Konut	4857
Kamu iş yeri	40
Özel iş yeri	366
Cadde/ Sokak	109
Yapı	1216
İnşaat	40
Yazlık/mevsimlik	2

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.5: Melikşah Mahallesi gelişimi

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.6: Melikşah Mahallesi uygulama imar planı

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

4.2. Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler

Seçilen örnek alanlarda (Erenköy, Fetih, Melikşah) Çizelge 3.5-3.16'te gösterilen yaşanabilirlik bağlamında mahalle göstergeleri matrisi üzerinden (1) Sağlık, (2) Eğitim, (3) Çevre, (4) Altyapı ve ulaşım, (5) Güvenlik, (6) Konut, (7) Kaliteli Mekân, (8) Donatı, (9) Erişebilirlik, (10) Katılım, (11) Sosyal ilişkiler, (12) Memnuniyet alt göstergeleri her bir mahalle için ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu alt göstergelerden bazılarında veri yetersizliğinden dolayı ulaşılamamıştır. Elde edilen nesnel veriler aşağıda sıralanmıştır.

4.2.1. Erenköy Mahallesi'nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler

(4.2.1.1) "Sağlık" göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Sağlık tesisinin varlığı

Mahallede halihazırda bir aile sağlığı merkezi bulunmamaktadır. Ancak planda bir aile sağlığı merkezi yer almakta olup henüz uygulamaya geçmemiştir. Komşu mahallelerde bulunan iki aile sağlığı merkezi yürüme mesafesi (800m) içerisinde. Aynı zamanda mahallede 1 özel klinik bulunmaktadır.

- Risksiz çevre durumu

Mahalle içerisinde büyük ölçekte herhangi bir taşıt yolu geçmemesine bağlı mahallede karbon emisyonları azdır ve sonucunda hava kalitesi iyi yönde etkilenmektedir. Aynı zamanda yaya ulaşımının bölünmemesi ve desteklemesi ile

çevreye katkı sağlanmaktadır. Mahallede sanayi alanının olmaması da risksiz çevre açısından pozitif bir durum olmaktadır. Mahallede sıfır atık çalışmalarının yürütüldüğü, atıkların geri dönüştürülmek üzere ayrıştırılıp toplandığı bilinmektedir (ÇŞB, 2020).

(4.2.1.2) “Eğitim” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-İlkokul/Ortaokul/ Lise varlığı

Mahalle içerisinde özel eğitim merkezleri, kreş, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise bulunmaktadır. 3 özel eğitim merkezi, 3 kreş, 4 anaokulu, 2 ilkokul, 1 ortaokul ve 3 lise bulunmakta olup özel eğitim kurumlarının ağırlıkta olduğu görülmektedir (Çizelge 4.4)

Çizelge 4.4: Erenköy Mahallesi eğitim tesisleri

Kategori	Kurum
Özel Eğitim	Özel Gelişim Akademi Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Özel Derin Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi Özel Birdem Rehabilitasyon Merkezi
Kreş ve Anaokulu	Bal Diyarı Kreş Ve Gündüz Bakım Evi Erenköy Anaokulu Akıllı Çocuk Kreş Ve Anaokulu Dolunay Anaokulu Adnan Hadiye Sürmegöz Çocuk Akademisi
İlkokul ve ortaokul	Nurcan Akpınar İlkokulu Tedem Koleji (ilk-ortaokul)
Lise	Özel Pars Anadolu Lisesi Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi Tedem Koleji

-Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

Mahallede yer alan devlet okullarından 1 anaokulu, 1 ilkokul ve 1 liseye ilişkin istatistikler Çizelge 4.5’te gösterilmekte olup özel kurumlar hesaplamalara dahil edilmemiştir.

Çizelge 4.5: Erenköy mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci

	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Oran
Anaokulu		14	168	12
İlkokul	16	24	649	27,04
Lise	9	35	239	6,82

Kaynak: URL 16, URL 17, URL 18

(4.2.1.3) “Çevre” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

- Otomobil sahipliliği

Saha çalışması sırasında konutların önünde bulunan özel araçlar ile garajlardaki doluluk oranına ilişkin gözlemler doğrultusunda mahallenin büyük bir kısmının otomobil sahibi olduğu değerlendirilmektedir.

-Bisiklet sahipliliği/kullanımı

Mahalledeki konutların yarısının önünde park halinde bisikletlerin olduğu görülmüştür. Bisiklet yolu yalnızca mahalle sınırından Sille mahallesine doğru olup mahalle içinde bisiklet yolu gözükme de mahalle aralarında bisikletin yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür. Özellikle hafta sonları “Çamlı Sokak”ta hobi, spor amaçlı bisiklet kullanımı görüldüğü, mahalle dışından da gelen bireylerin olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.7).

Şekil 4.7: Erenköy Mahallesi otomobil ve bisiklet sahipliliği (Orijinal, 2022)

-Hava kalitesi

Hava kalitesi ölçümleri, kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂), ozon (O₃), karbon monoksit (CO) ve partikül maddeler (PM₁₀) ile hesaplanan hava kalitesi indeksi açısından Erenköy mahallesinin durumu Çizelge 4.6’da verilmiştir. 1-15 Haziran 2022 tarihleri arasındaki saatlik ölçümlerden yararlanarak elde edilen ortalama değerler mevzuata göre “iyi” niteliktedir.

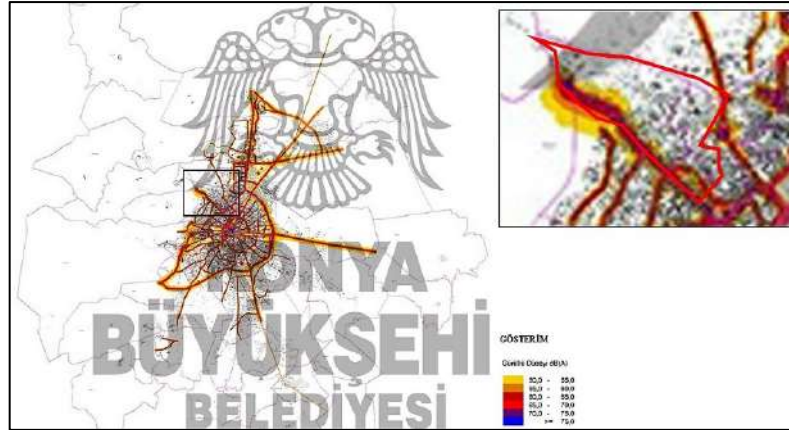
Çizelge 4.6: Erenköy Mahallesi hava kalitesi ölçümleri

S _{o2}	N _{o2}	Co	O ₃	Pm ₁₀
4.53	28.15	335.37	44.15	26.90
İyi	İyi	İyi	İyi	İyi

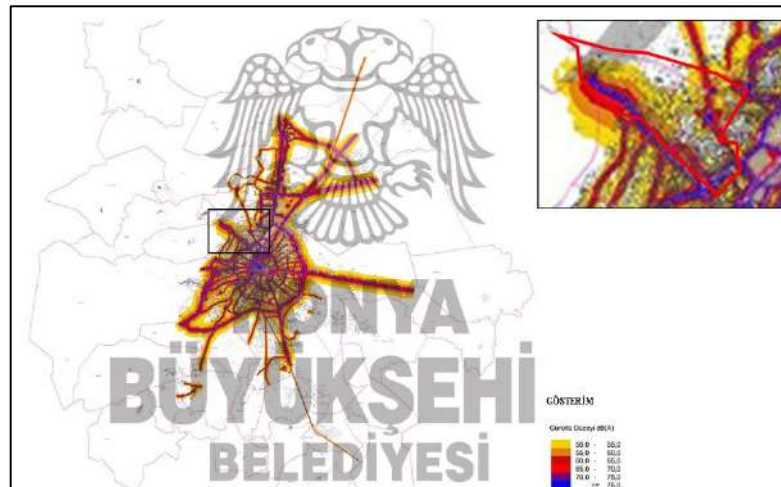
Kaynak: Hava kalitesi indeksi mevzuatı ve Konya Büyükşehir Belediyesi açık veri setleri hava kalitesi ölçümlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (URL 19 ve 20).

-Gürültü/ ses kirliliği

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu Stratejik Gürültü Haritası Şekil 4.8 ve 4.9'da gösterilmektedir. Erenköy mahallesinde mahallenin güneyinde Çınar Sitesi, Dostlar Sitesi, Kardeş Apartmanı vb. site ve apartmanların yer aldığı alanda ve devamında geçen karayolu çevresinde gürültü yoğunluğu bulunmaktadır. Bunların dışında mahallede gürültü kirliliği saptanmamıştır.

Şekil 4.8: Erenköy mahallesi gece saatleri gürültü haritası

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 21)

Şekil 4.9: Erenköy Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 21)

-Kişi başına düşen yeşil alan

Toplam yeşil alan (park, çocuk parkı, çocuk bahçesi) 40.737 m² olup kişi başına düşen yeşil alan 3,17 m² 'dir. Yapılması planlanan parklar ile kişi başına düşen yeşil alan 13,83 m² olacaktır.

-Çöp toplama sıklığı/ varlığı

İlçede bulunan toplam 86 araç ile mahallede düzenli olarak çöplerin toplandığı belirtilmiştir (URL 22). Toplanma sıklığı ile ilgili bir veriye ulaşılamamıştır.

-Atık toplama sıklığı/ varlığı

Atıkların geri dönüşümü için haftada bir kez toplama işleminin yapıldığı belirtilmiştir (ÇŞB, 2020). Ayrıca konut bahçelerinde, kapı önlerinde mahalle sakinlerinin bazılarının geri dönüşüme yönelik atıklarını (kâğıt, plastik) ayrıştırdığı gözlemlenmiştir.

-Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi

Saha çalışmasının yapıldığı mevsimin yaz olması nedeniyle ısınma amaçlı duman çıkan konut gözlenemese de gözüken soba bacalarından ısınma amaçlı kömür kullanan konutların az olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca evlerin önünde bulunan doğalgaz kutularının çokluğu da bu durumu açıklamaktadır.

-Alternatif enerji kullanımı (güneş, rüzgâr)

Mahallenin yakınında bulunan Sille mahallesinde 520 kwe gücünde bir güneş enerjisi paneli kurulmuş olup mahalle de bundan etkilenmektedir (URL 20). Mahalle içerisinde alternatif enerji kullanımına dair bir bilgiye erişilemese de mahallede küçük ölçekte güneş enerjisinin olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.10). Aynı zamanda konutların çatısında bulunan güneş enerjisi panellerinin çokluğu da dikkat çekmektedir.

Şekil 4.10: Erenköy Mahallesi alternatif enerji kullanımı (Orijinal,2022)

-Yağmur suyu toplama

Mahalle içerisinde sadece birkaç müstakil konutta yağmur suyu toplama kaplarının var olduğu görülmüştür.

-İçme suyu kalitesi/Arıtma imkânı

Mahalle içerisinde 1 su deposu (%50 doluluk düzeyi) bulunmakta olup yakınında olan Sille Mahallesi'nin (3,81 km) zengin su kaynaklarından yararlanılmaktadır. Arıtma imkânı ve su kalitesi ile ilgili bir veriye ulaşılamamıştır.

-Kentsel peyzaj varlığı

Mahalle içerisinde birçok park bulunmakta olup sokak ve caddeler çeşitli çiçek, meyve ağacı vb. bitkilerle zenginleştirilmiştir. Özellikle sağır duvarlar peyzaj öğeleri ile canlandırılmıştır (Şekil 4.11)

Şekil 4.11: Erenköy Mahallesi peyzaj varlığı (Orijinal, 2022)

-Ekosisteme katkı bağlamında canlı yaşamını destekleme

Mahalle içerisinde bulunan peyzaj öğeleri ile bitki çeşitliliğinin yanında mahalledeki hayvanlara yönelik mama, su vb. ihtiyaçlar desteklenmektedir.

(4.2.1.4) “Altyapı ve Ulaşım” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

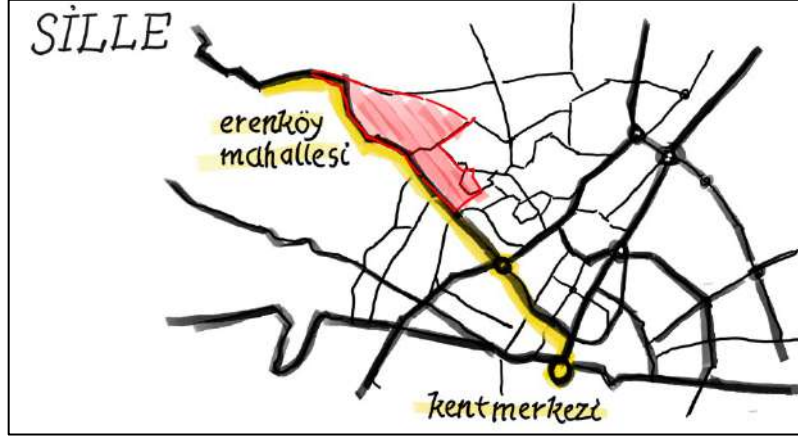
-Doğalgaz abone sayısı

Konya Coğrafi Bilgi Sistemi Mekânsal Analiz ve İstatistikleri Doğalgaz Kullanan Yapıların Dağılımı' na göre 2011 yılında 375 abone sayısı olan mahallede doğal gaz kullanımını eski yerleşim alanından (Erenköy Cami çevresi) başlayarak hızla yayılmıştır (URL 23).

-İyi kurgulanmış şehir merkezi-mahalle bağlantısının varlığı

Mahallenin kent içindeki konumunu, yerini anlamlandırmak açısından merkez-mahalle kurgusu önemli olmaktadır. Erenköy mahallesi'nin Sille odağı altında ele alındığı,

aynı bağlantı üzerinden merkeze ulaşım sağlandığı görülmektedir (Şekil 4.12). Aynı zamanda kente olan bağlantının mahalle içerisindeki dolaşımı kesintiye uğratmadığı, ulaşım kademelenmesine önem verildiği ortadadır.

Şekil 4.12: Erenköy Mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022)

-Toplu taşıma çeşitliliği

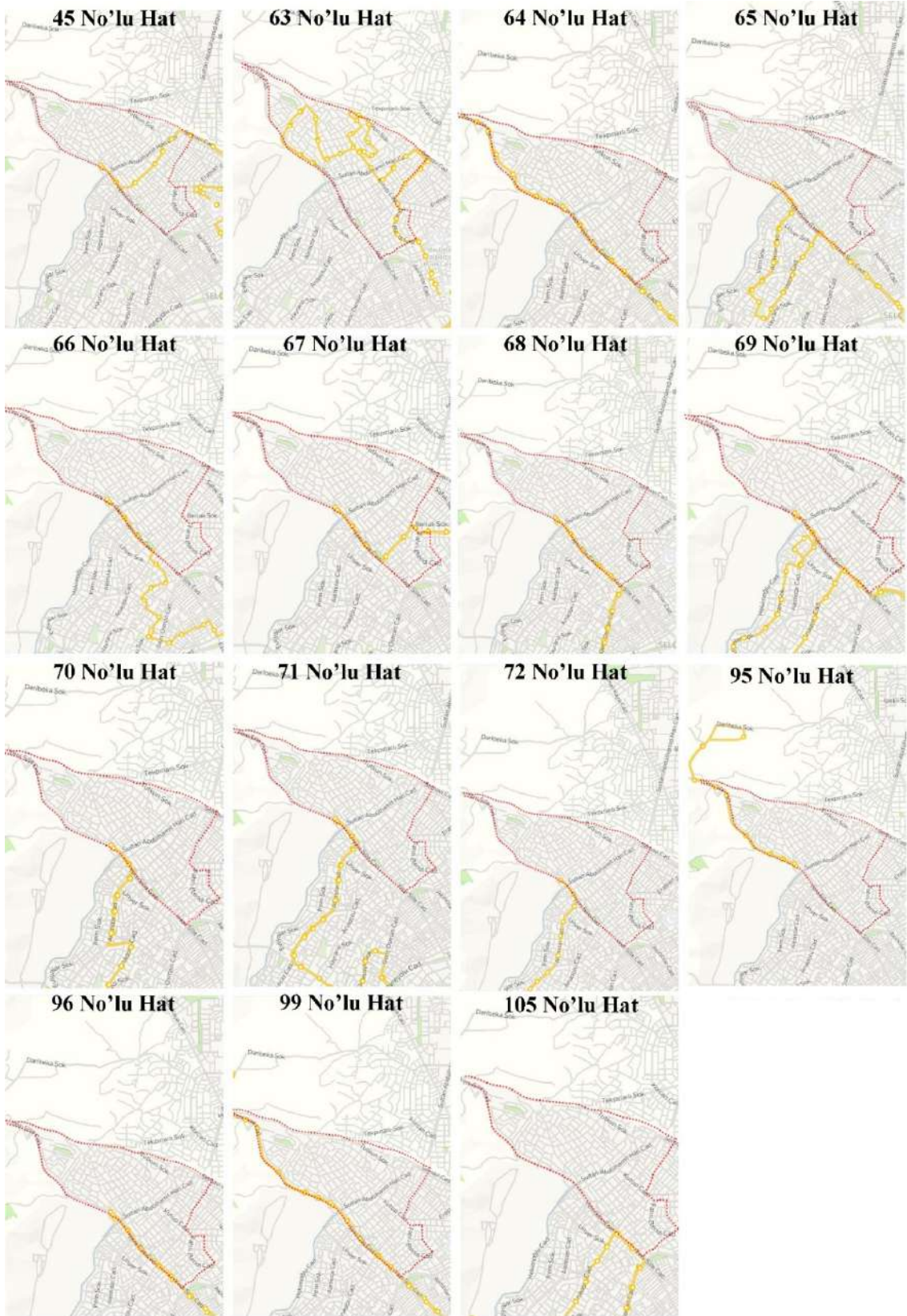
Mahalle içerisinde ve çevresinde otobüs, minibüs seçeneklerinin olmasının yanında tramvay kullanımını için en yakın durak 3,23 km'dir. Mahalle bisiklet ve yaya ulaşımını desteklemekte olup sirkülasyon kanal eşiği dışında kesintiye uğramamaktadır. Ayrıca 1,50 km mesafede 5 taksi durağı bulunmaktadır.

-Otobüs dolmuş hat sayısı

Mahalleye erişim sağlayan 15 adet otobüs hattı (Şekil 4.13), 9 no'lu Sille yolu-Çimenlik ve 12 no'lu Akıncılar hattı olmak üzere 2 minibüs hattı (Çizelge 4.7 ve Şekil 4.14) bulunmaktadır.

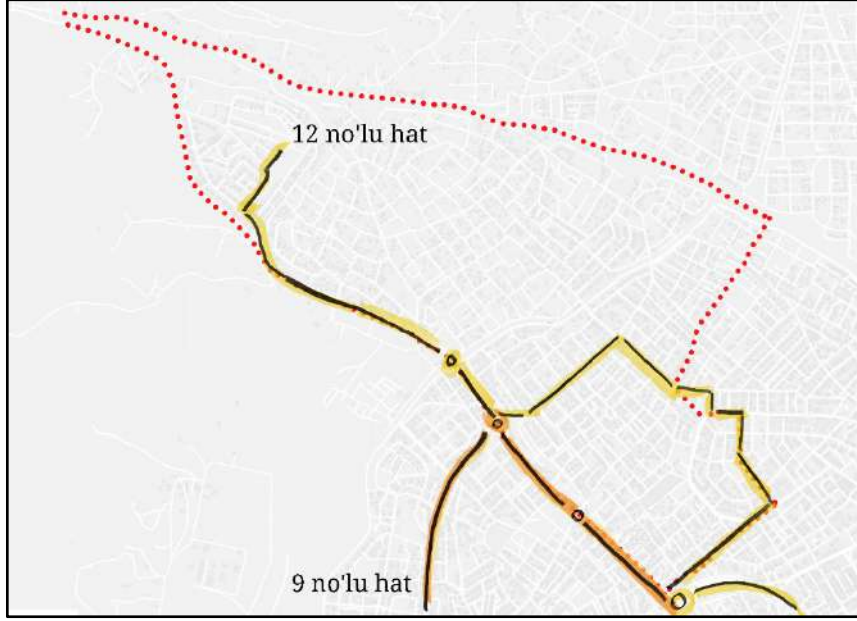
Çizelge 4.7: Erenköy mahallesi minibüs hatları

Hat Adı	Güzergâh	Araç Sayısı
9 no'lu Sille Yolu-Çimenlik hattı	Adliye Hareket Merkezi- Alaaddin Kap Cad.- Yenice Mezbaha Cad. – Cemil Çiçek Cad.- Saçlı Kasap Cad.- Fetih Cad.- Çimenlik-Cad. – Koyunoğlu Müzesi – Topraklık Cad.- Müzealanı Cad.- Şehit Nazım Bey Cad.- Ayanbey Sk.- Fenni Fırın Kav. – Aziziye Cad.- Sultan Velet Cad.- Ulaşbaba Cad.-Raufdenktaş Cad.- Sille Cad. Kardelen AVM- Anadolu Cad. (Hocacihan İmam Hatip Lisesi)- Taşburun Sk. – Keçelizade Sk. – Işık Doğan Sk. Sola dönüş Deresuyu Sokak – Yeditepe Cad. üzeri Cumartesi Pazar yeri son durak.	13
12 no'lu Akıncılar hattı	Eski Garaj- Aziziye Cad.- Selimiye Cad.- Sahipata Cad.- Balık halı – Sait Paşa Cad.- Anıt- Amberreis Cad.- Form Kavşağından sola dönülerek – Kazım Karabekir Caddesi – Askeri Hastane kavşağından sağa dönüş – Millet Cad. – İhsaniye Kavşağı – Vatan Caddesi Adalhan Kavşağı.- Belediye- Nalçacı Cad.- Rauf Denktaş Cad.- Sille Cad.- zikkuvvet Sok.- Şehit Ahmet Cad.- Kutup Cad.- Erenköy Cad.- Sille yolu- Selam ve Mimar Sinan Caddeleri Kombassan Villaları son durak.	18

Şekil 4.13: Erenköy mahallesi otobüs güzergahları

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.14: Erenköy Mahallesi minibüs güzergahları

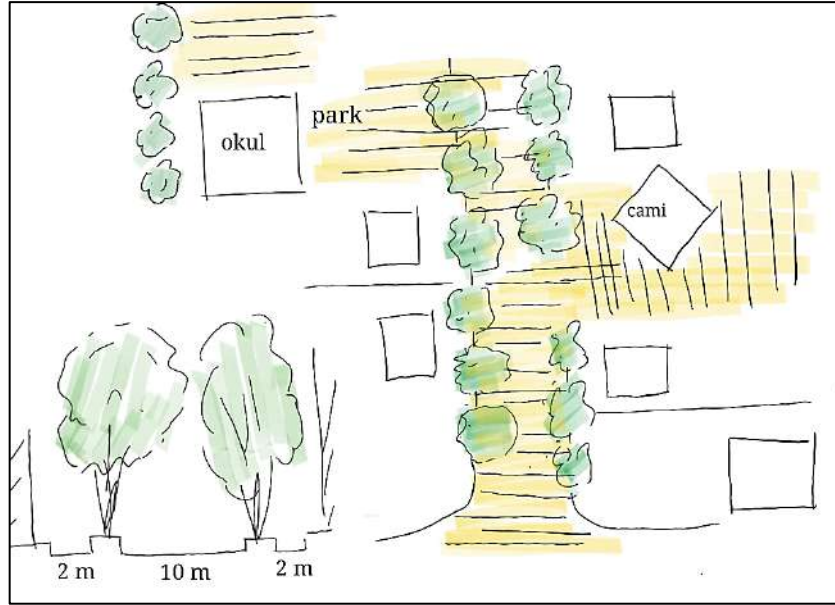
Kaynak: URL 24'te yer alan Konya Minibüşçüler ve Umum Servis Araçları Esnaf Odası'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

-Trafikte geçen süre

Merkezden özel araç ile mahalleye geliş üç rota (Rauf Denктаş Cd. Ve Yeni Sille Cd./ Akıncılar Cd./ Şefikcan Cd. Ve Genç Osman Cd.) üzerinden 14-16 dk arası sürmektedir. Toplu taşımayla da üç seçenek mevcut olup en kısa ulaşım süresi 30 dk'dır. 12-18 dk arası sıklıkta gelen otobüsler (64, 65, 63, 70, 69) ile daha sonrasında 12-18 dk yürüme ile ulaşılabilir. Trafikte geçen süre toplamı 30-43 dk arasında olmaktadır. Merkezden mahalleye yürüyerek ulaşım ise yaklaşık 1 buçuk saat olarak görülmektedir.

-Yürümeye uygun altyapının varlığı

Erenköy mahalle kurgusu içerisinde yaya ulaşımına önem verilmiş olup bu alanlar peyzaj öğeleri ile desteklenmiştir. Özellikle kamusal alanların erişiminde yaya öncelikli ulaşımına önem verilmiştir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15: Erenköy (Kutup cad.) mahallesi yürümeye uygunluk (Orijinal, 2022)

-Bisiklet parklarının varlığı

Mahalle içinden geçen kanalın Yeni Sille Caddesi ile kesiştiği noktadan başlayıp Sille Mahallesi'ne doğru uzanan bir bisiklet yolu bulunmaktadır. Bisiklet yolunun mahalle sınırlarındaki uzunluğu 2,70 km'dir. Ancak mahalle içerisinde herhangi bir bisiklet parkı bulunmamaktadır (Şekil 4.16)

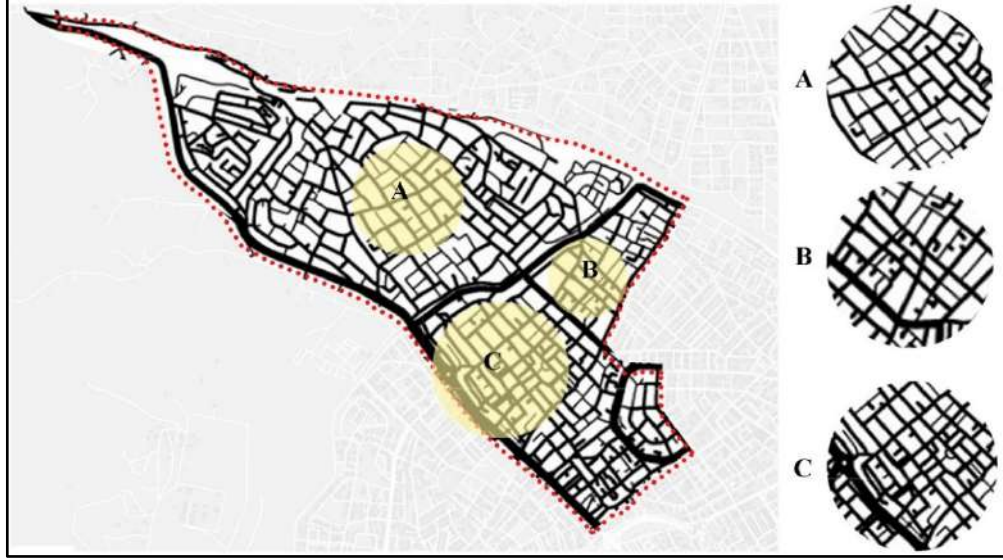
Şekil 4.16: Erenköy Mahallesi bisiklet yolu

-Otopark alanlarının yeterliliği

Mahalle içerisinde yol kenarı otoparklar, özel alanlar dışında kamusal otopark bulunmamaktadır.

-Sokak örüntüsü/ çıkmaz sokak varlığı

Mahallenin kuzeydoğusunda yeni yapılaşma alanı hariç mahallenin genelinde organik doku gözlemlenmektedir (Şekil 4.17). Temel iskelet üzerine eklemelenmiş yollar ve bunlara bağlı çıkmaz sokaklar bulunmaktadır. Sınırının ve sokağa giren kullanıcının belli olduğu bu düzende güvenlik doğal olarak sağlanmaktadır.

Şekil 4.17: Erenköy Mahallesi sokak örüntüsü

-Sokak manzaraları, vistalar

Organik dokunun sağlamış olduğu zenginlik sokak manzaralarının çeşitlenmesini sağlamaktadır. Mahallenin ilk yerleşim yerleri içerisinde olan Kutup caddesi, Erenköy caddesi gibi peyzajla desteklenen sokaklar “çamlı yol, aşıklar sokağı” gibi isimlerle mahallenin kimliği haline gelmiştir. Ayrıca topografya ile uyum gözetildiğinden 127 ista noktaları ortaya çıkmıştır (Şekil 4.18). Özellikle Mimar Sinan ve Selam caddeleri üzerinden Sille mahallesine doğru önemli noktalar oluşmuştur.

Şekil 4.18: Erenköy Mahallesi sokak manzarası (Orijinal, 2022)

(4.2.1.5) “Güvenlik” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Yeterli aydınlatma birimleri

Mahallede 15 metre aralıklarla aydınlatma birimleri bulunmakta olup geleneksel dokunun olduğu kısımlarda dokuya zarar vermemek için farklı aydınlatma seçenekleri kullanılmıştır (Şekil 4.19).

Şekil 4.19: Erenköy Mahallesi aydınlatma birimi (Orijinal, 2022)

-Karma kullanım

Mahallenin büyük bir kısmını konut alanları oluştururken ilkökul, ortaokul, anaokulu, cami, park vb. çeşitli kamusal alanlar bulunmaktadır. Ancak gündelik ihtiyaçların giderilmesine yönelik ticari birimlerden başka bir fonksiyon mahallede bulunmamaktadır.

-Mahalle güvenlik birimlerinin varlığı

Mahalle sınırları içerisinde polis merkezi bulunmamakta olup mahalleye en yakın polis merkezi (Özalkent Polis Merkezi) 1,82 km uzaklıktadır.

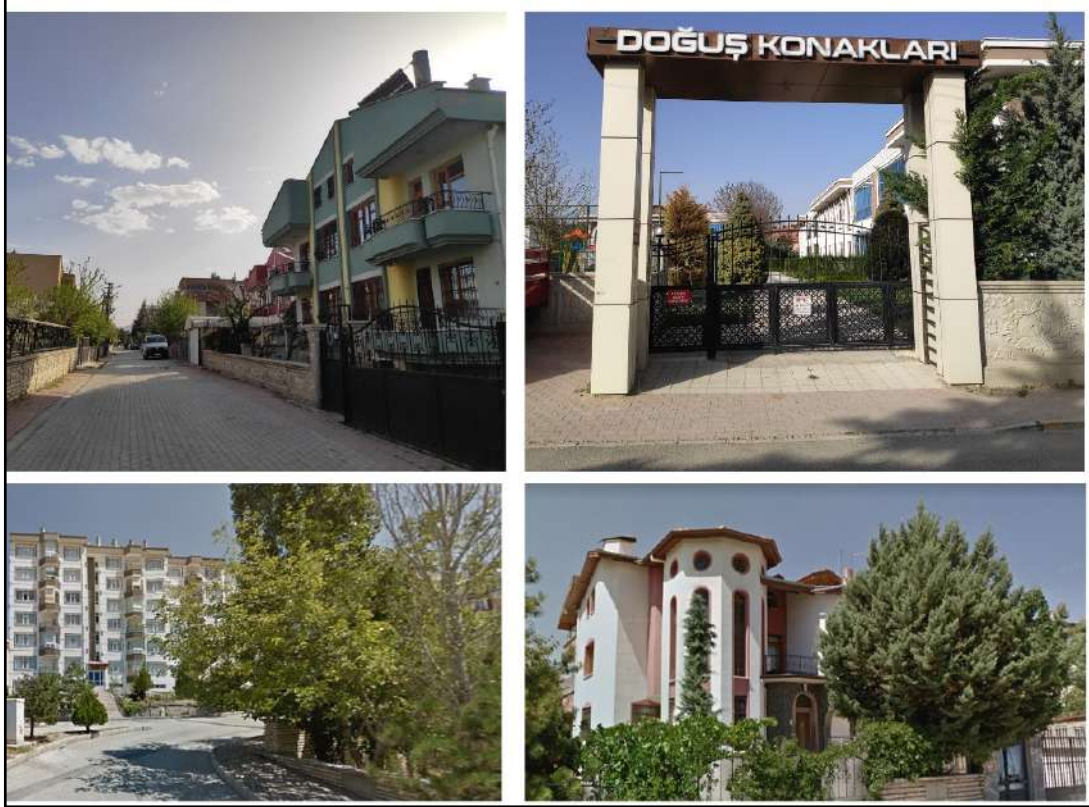
(4.2.1.6) “Konut” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Ortalama arazi fiyatları

Haziran ayı itibari ile arazi fiyatlarına bakıldığında ortalama arazi fiyatlarının (imarlı ve tarla) 3.064.285 TL olduğu görülmektedir (URL 25).

-Konut çeşitliliği

Mahallede müstakil konut, 2-3 katlı apartman, site içerisinde müstakil konut ve site vb. çeşitlilikte konutlar bulunmaktadır (Şekil 4.20).

Şekil 4.20: Erenköy Mahallesi konut çeşitliliği
Kaynak: Orijinal, 2022 (üst); Googlemaps, 2022 (alt)

-Kira bedeli

Kiralık konutun az sayıda bulunduğu, daha çok satılık konutların olduğu mahallede kira bedellerinin ortalama 5.000-6.000 TL. civarında olduğu görülmektedir (URL 26).

-Konut bahçesi alanı

Mahallenin kuzeybatısındaki apartman/site alanı dışında kalan kısımdaki konutların tamamına yakınında çeşitli meyve-sebze yetiştirme imkanına sahip konut bahçesi bulunmaktadır.

-Doğal yapı malzemesi

Mahalle içerisinde taş malzeme kullanılan konutlar bulunmaktadır (Şekil 4.21).

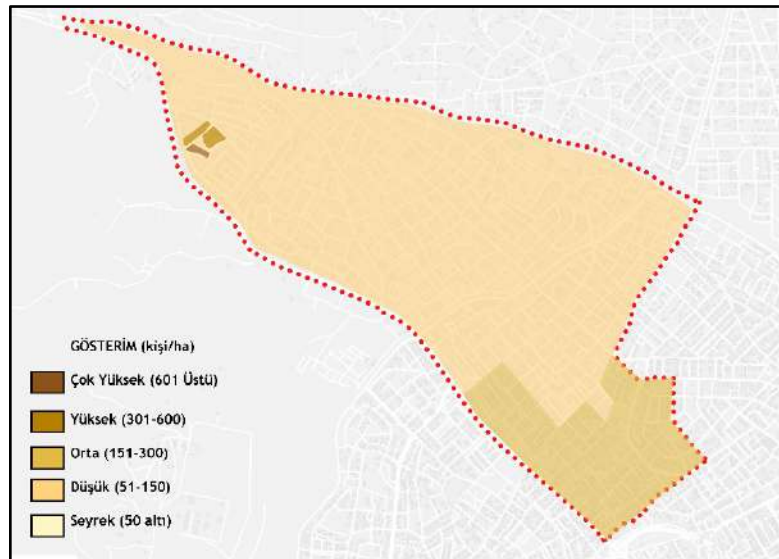
Şekil 4.21: Erenköy Mahallesi doğal malzeme kullanımı (Orijinal,2022)

-Isı/ ses yalıtımı

Mevcutta bulunan konutlarda ısı/ses yalıtımı varlığına dair bir bilgiye erişilememiştir. Ancak mahallede inşaat halindeki yapılarda ısı yalıtımı malzemesinin kullanıldığı gözlemlenmiştir.

-Yoğunluk kademelenmesi

Mahallenin ilk yerleşim yerlerinde nüfusun seyrek olduğu (50 kişi/ha altı), kanalin üst kısmında kalan yeni yerleşim alanlarında ve merkeze yakın konumdaki mahallenin güneyinde yoğunluğun arttığı (orta yoğun) görülmektedir. Mahallenin kuzeybatısındaki apartmanlaşma ile yoğunluğun yüksek ve çok yüksek olduğu alanlar oluşmuştur (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Erenköy Mahallesi yoğunluk kademelenmesi
Kaynak: Kent bilgi sisteminde yer alan 1/5000 plana göre hazırlanmıştır.

-Topografyaya ve iklime uyum

Mahallenin kuzey batısında eğimin arttığı, ancak Şekil 4.23'teki gibi konutların eğimli araziye uygun yerleştirildiği görülmektedir. Eğime uygun yerleşime bağlı konutlar birbirinin güneşini kesmediği gibi mahremiyet de sağlanmış olmaktadır. Konut çatılarında bulunan güneş enerjilerinin yönünden de evin konumundan güneş yönüne doğru olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle ilk yerleşim alanı olan Kutup Caddesi ve çevresinde taş kaplama kullanılmış, böylece yağmur suyunun geçirilmesi doğal olarak sağlanmıştır. Yüksek duvarlar ve dar sokaklar ile kışın esen sert rüzgarlar kesilmiştir.

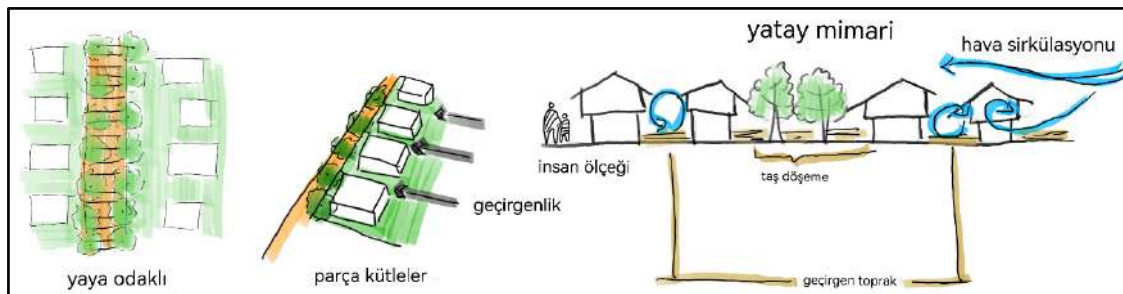

Şekil 4.23: Erenköy Mahallesi (Esatpaşa sok.) topografyaya uygunluk (Orijinal, 2022)

(4.2.1.7) “Kaliteli Mekân” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-İnsan ölçeğinde tasarım

Mahalle genelinde yatay mimari tercih edilmiş olup insan ölçeğinde tasarıma önem verilmiştir. Yaya odaklı bir ulaşım benimsenmiş ve yaya yolları peyzaj öğeleri ile desteklenmiştir. Yapılar büyük kütleler yerine parçaçıl ve küçük ölçekte tercih edilmiş; bu durum ise mahallede geçirgenliği ve hava sirkülasyonunu sağlamaktadır (Şekil 4.24).

Şekil 4.24: Erenköy Mahallesi (Mina sok.) insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022)

-Mevcut kimliğin korunması

İlk yerleşim alanının geleneksel dokusu günümüze kadar gelmiş olsa da yeni yerleşim alanlarında kırılmalar olmuştur. Ancak mahalle yeşil dokusu, organik sokakları ve çıkmaz sokakları ile kendine özgü kimliğini korumaktadır.

-Kentsel mekânda tarihi ve doğal çevreye önem verilmesi

Gerek yapılar gerekse yeşil doku korunmaya devam etse de mahallenin bu kimliği kazanmasının bir sonucu olarak özellikle fotoğraf çekinmeye gelen turistler tarafından çevreye zarar verildiği görülmektedir (Şekil 4.25). Çevre bilinci bu noktada eksik kalmaktadır.

Şekil 4.25: Erenköy Mahallesi çevreye verilen önem (Orijinal, 2022)

-Herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir kamusal mekânların bulunması

Mahalle içerisinde yaya ulaşımına önem verildiği gibi ulaşım yaşlı, çocuk ve engelliler için de uygundur. Kamusal yapılara ulaşımında engelliler düşünülse de cadde ve sokaklarda özellikle görme engelliler için herhangi bir donanım yoktur.

(4.2.1.8) “Donatı” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Sosyokültürel alan varlığı

9 restoran,2 kafe, 22 yeşil alan ve 1 düğün salonu bulunmaktadır.

-Alışveriş imkanları ve çeşitlilik

12 market (AVM, bakkal vb.), 2 tuhafiyeye, 2 kozmetik, 9 yapı market, 1 antik galeri, 1 fırın, 1 berber, 1 fotoğrafçı ve 2 züccaciye bulunmaktadır.

-Spor alanlarının varlığı

Mahalle içerisinde 3 adet spor sahası (basketbol, futbol) sahası bulunmaktadır (Şekil 4.26). Yürüyüş ve bisiklet sürme imkânı olup spor salonu bulunmamaktadır.

Şekil 4.26: Erenköy Mahallesi spor alanlarının varlığı (Orijinal, 2022)

-Park ve yeşil alan varlığı

19 park ve 3 ocuk bahçesi bulunmakta olup Erenköy parkı ve çevresinde yeşil alanların devamlılığına dikkat edilmiştir.

-İbadet alanlarının varlığı

Mahalle içerisinde 9 cami bulunmaktadır.

(4.2.1.9) “Erişebilirlik” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi

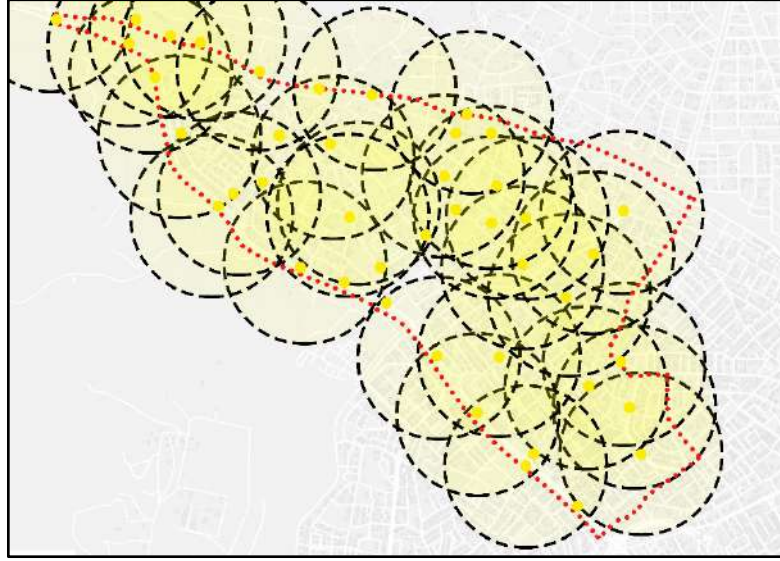
-ocuk/ engelli/ yaşlı için imkanlar

Mahalle içerisinde yaya ulaşımı yaşlı, ocuk ve engelliler için uygun olmakla birlikte sesli yönlendirme, sarı Şerit veya hissedilebilir kılavuz gibi donanımlar bulunmamaktadır.

-Sağlık kurumlarına yürüyerek ulaşabilme

Planlanan aile sağlığı merkezi ile 800 m hizmet çapı düşünüldüğünde mahallenin büyük bir ihtiyaını karŐılayacaktır. Mahallenin güneyinde bulunan iki aile sağlığı merkezinin hizmet alanı mahalle sınırları içerisinde yer almakta olup bu iki aile sağlığı merkezi yürüme mesafesindedir (Şekil 4.27).

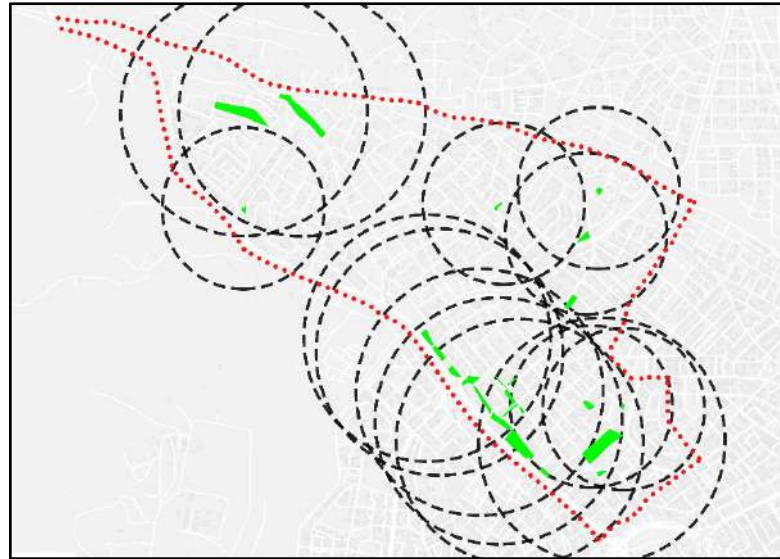

Şekil 4.29: Erenköy Mahallesi toplu taşıma erişim

-Yeşil alanlara erişim

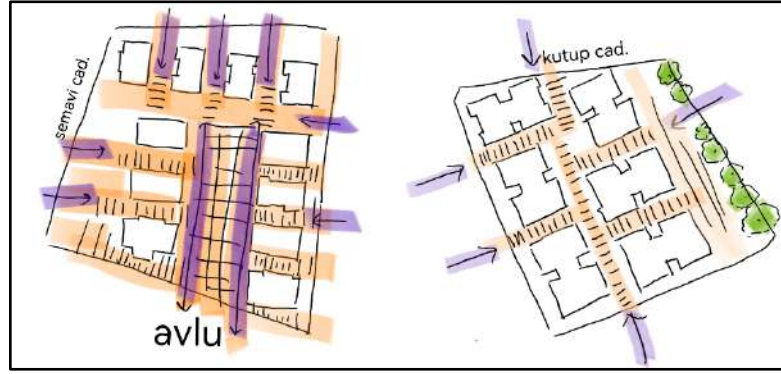
Mahallenin orta kesimi ve doğusunda yeşil alan eksikliği Şekil 4.30'da görülmekte olup yeşil alanlar güneyde yoğunlaşmaktadır.

Şekil 4.30: Erenköy Mahallesi yeşil alan erişim

-Bina-sokak bağlantıları

Yapı adalarında konutların yer seçimi değişse de konutların sokak ile ilişkisinin kuvvetli olması önemsenmiştir. Geçirgenlik ilkesi doğrultusunda bir model benimsenmiş olup ada içerisinde de farklı avlu tipleri kullanılmıştır (Şekil 4.31).

Şekil 4.31: Erenköy Mahallesi bina-sokak bağlantısı (Orijinal, 2022)

(4.2.1.10) “Katılım” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Muhtar seçimlerine katılma oranı

2014 verilerine göre mahallenin %98,30’ u seçimlerde oy kullanmıştır (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8: Erenköy Mahallesi seçimlere katılma oranı-2014

Kategori	Sayı	Yüzde
+18 yaş kişi sayısı	7.368	
Oy kullanan kişi sayısı	7.242	98,30
Oy kullanmayan kişi sayısı	126	1,70

Kaynak: TÜİK, 2022; YSK (URL 27)

-Yerel işletme ve ürünlerin teşviki

Geçmişte yakınında bulunduğu Sille mahallesinden etkilenecek üzüm yetiştirilen mahallede günümüzde üzüm bağları ve yetiştiriciliği kalmamıştır.

-Mahalle markası gibi kampanyalar

Mahallede öne çıkan 1 tandır evi bulunmaktadır. Herhangi bir kampanya olmamasına rağmen meşhur Konya Tandır mahallenin markası olmuştur.

-Katılımı destekleyen mekanların varlığı

Mahallede 1 muhtarlık binası bulunmakta olup mahalle evi, mahalle meclisi vb. bulunmamaktadır.

(4.2.1.11) “Sosyal İlişkiler” göstergesi bağlamında Erenköy Mahallesi:

-Meydan varlığı

Mahallede avlu-meydan ilişkisinin kurgulandığı ve bir hiyerarşi olduğu görülmektedir. Yapılar arasında kalan avlular birleşerek meydanı oluşturmaktadır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32: Erenköy Mahallesi'nde meydan varlığı (Dinamik sok üstte-Sefayolu sok. altta) (Orijinal, 2022)

-Binaların avlu, sürpriz mekân gibi bir araya gelmeye imkân tanınması

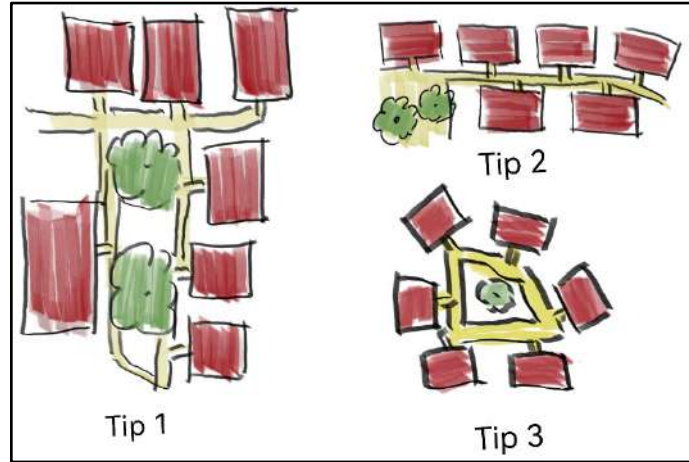
Şekil 4.32' de görüldüğü üzere yapıların konumu sürpriz mekân sağlarken aynı zamanda yayaları yürümeye teşvik etmektedir. Yapılar arasındaki anlamlı boşluklar avluyu oluşturarak komşuluk bağlarının güçlenmesine olanak tanımaktadır.

-Nirengi noktaları (bina, anıt vb.)

Mahallede pek çok anıtsal ağaç bulunmakta olup aynı alanda bulunan ve ilk yerleşim yeri olan Erenköy Cami, caminin çevresi nirengi noktası olmuştur.

-Kimlikli, algılanabilir ve kompakt komşuluk grupları

Mahalle genelinde 3 tip komşuluk grubunun yaygın olduğu görülmektedir (Şekil 4.33). Daha çok yeni yapılarda tercih edilmekte olan Tip 3'ün mahalle ile bağlantısı diğer komşuluk grubu tiplerine göre daha zayıf kalmaktadır.

Şekil 4.33: Erenköy Mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022)

-İnsan ilişkilerini canlandırarak mekanlar/kamusal alan

Mahallede 22 yeşil alan, 3 spor sahası, 2 kafe, 1 pastane ve 9 restoran bulunmaktadır. Bunun yanında cami alanları ve çevreleri özellikle yaşlılar için bir araya gelme mekânı olmaktadır.

4.2.2. Fetih Mahallesi'nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler

(4.2.2.1) “Sağlık” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Sağlık tesisinin varlığı

Mahalle içerisinde 2 aile sağlığı merkezi ve 1 sağlık kabini bulunmaktadır.

-Doktor başına düşen kişi sayısı

2 aile sağlığı merkezinde toplam 8 doktor bulunmakta olup doktor başına düşen kişi sayısı 2.087 kişidir.

-Ebe ve hemşire başına düşen kişi sayısı

2 aile sağlığı merkezinde toplam 1 ebe ve 9 hemşire bulunmaktadır. Ebe ve hemşire başına düşen kişi sayısı 1.669 kişidir.

-Eczane/medikal ürün vb. varlığı

Mahalle içerisinde 6 eczane bulunmaktadır.

-Eczane başına düşen kişi sayısı

Eczane başına düşen kişi sayısı 2.782' dir.

-Risksiz çevre durumu

Mahalle içerisinde 47, 20 ha sanayi alanı bulunmakta olup hava/çevre kalitesi açısından risk oluşturmaktadır. Aynı zamanda ses kirliliğine de yol açmaktadır. Mahalle sınırından geçen Adana Çevre Yolu da çevre kalitesini düşürmektedir. Ancak yeşil alanlar ile çevre kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.

(4.2.2.2) “Eğitim” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-İlkokul/Ortaokul/ Lise varlığı

1 etüt merkezi, 2 kreş, 2 anaokulu, 1 ilkokul, 1 ortaokul ve 1 lise mahalle içerisinde yer alan eğitim kurumlarıdır (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9: Fetih Mahallesi eğitim tesisleri

Kategori	Kurum
Etüt Merkezi	Kutup Yıldızı Eğitim Merkezi
Kreş ve Anaokulu	Tabiat Kreş Bilge Kuşlar Kreş ve Gündüz Bakımevi Güleyenüzler Anaokulu Zübeyde Hanım Anaokulu
İlkokul ve ortaokul	Kocatepe İlkokulu Fetihkent İmamhatip Ortaokulu
Lise	Karatay TOKİ Anadolu Lisesi

-Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

Mahallede yer alan devlet okullarından 1 anaokulu, 1 ilkokul ve 1 liseye ilişkin istatistikler Çizelge 4.10’da gösterilmekte olup özel kurumlar hesaplamalara dahil edilmemiştir.

Çizelge 4.10: Fetih Mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Oran
Anaokulu	4	10	165	16,5
İlkokul	19	40	999	24,97
Ortaokul	26	32	339	10,59
Lise	26	43	588	13,67

Kaynak: URL 28, URL 29, URL 30, URL 31

-Örgün olmayan eğitim kurumları

Mahallede 2 meslek edindirme kursu (Karatay KOMEK, Karşehir KOMEK Kurs Merkezi) bulunmaktadır.

(4.2.2.3) “Çevre” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:**-Otomobil sahipliliği**

Mahalle içerisinde otomobil sahipliliğinin ikamet edilen alana göre değiştiği, otomobil sahipliliğinin daha çok yeni yapılaşmaların olduğu alanda yoğunlaştığı görülmektedir. Mahallenin yaklaşık olarak yarısının otomobil sahibi olduğu tespit edilmiştir.

-Bisiklet sahipliliği/kullanımı

Saha çalışmasında konut çevrelerinde çoğunlukla bisiklet görülmemiş olup Şekil 4.34’teki gibi bazı sitelerin içerisinde ve kamusal alanların etrafında bisikletlerin

yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bisiklet kullanımı ise hafta sonu Şehir parkı etrafında ve hafta içi sanayi çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Şekil 4.34: Fetih Mahallesi bisiklet sahipliliği (Googlemaps, 2022)

-Hava kalitesi

Fetih mahallesinin hava kalitesi indeksi değerleri Çizelge 4.11’de verilmiştir. Mahallede CO değeri (orta) dışındaki hava kalitesini belirleyen değerler “iyi” niteliktedir.

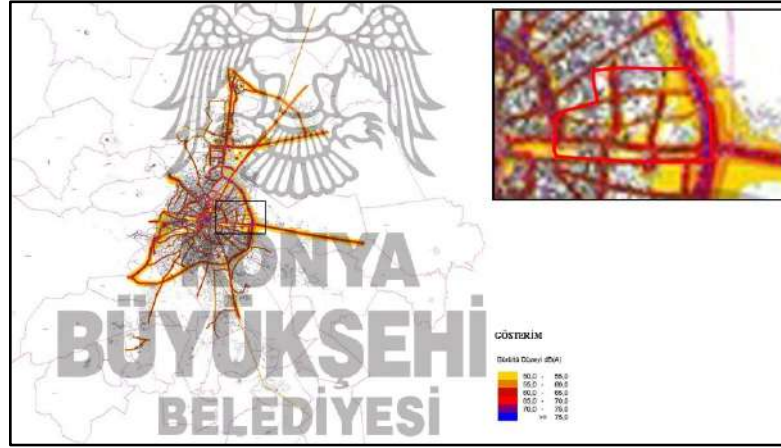
Çizelge 4.11: Fetih Mahallesi hava kalitesi ölçümleri

S _{o2}	N _{o2}	Co	O ₃	P _{m10}
13.19	32.81	534.78	7.20	39.18
İyi	İyi	Orta	İyi	İyi

Kaynak: Hava kalitesi indeksi mevzuatı ve Konya Büyükşehir Belediyesi açık veri setleri hava kalitesi ölçümlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (URL 19 ve 20).

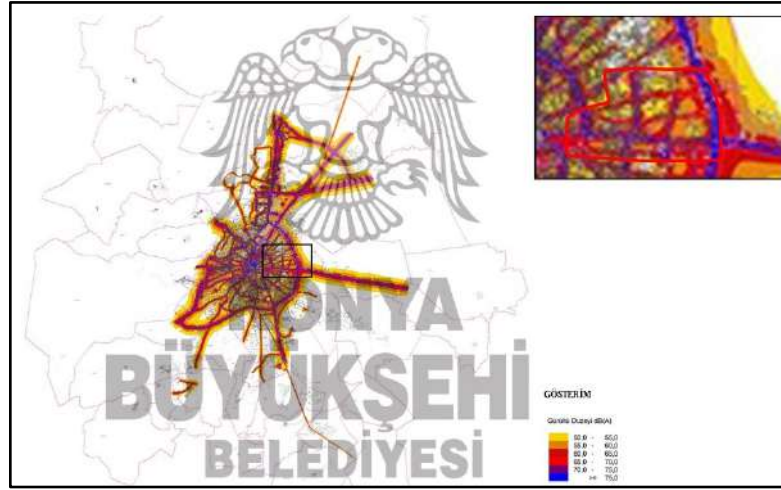
-Gürültü/ ses kirliliği

Konya Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu Stratejik Gürültü Haritası’ na göre Fetih mahallesinde, Adana çevre yolu boyunca hem gündüz hem gece gürültü kirliliği bulunmaktadır (Şekil 4.35 ve Şekil 4.36). Mahalle sınırından geçen Fetih caddesi, Aslanlı Kışla caddesi ve mahalle ortasından geçen Ahmet Hamdi Göğüş caddesi gündüz kirliliğe neden olmaktadır. Mahallenin kuzeyinde bulunan sanayi alanı da gündüz gürültü kaynağı olmaktadır.

Şekil 4.35: Fetih Mahallesi gece saatleri gürültü haritası

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 21)

Şekil 4.36: Fetih Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 22)

-Kişi başına düşen yeşil alan

Toplam yeşil alan (park, çocuk parkı, çocuk bahçesi) 190.576 m² olup kişi başına düşen yeşil alan 11,40 m² 'dir. İmar planına göre yapılması beklenen 23.802 m² yeşil alan ile kişi başı düşen miktar artırılmaya çalışılmaktadır.

-Çöp toplama sıklığı/ varlığı

İlçede bulunan toplam 35 araç ile mahallede düzenli olarak çöplerin toplandığı belirtilmiştir (URL 32). Toplanma sıklığı ile ilgili bir veriye ulaşılamamıştır.

-Atık toplama sıklığı/ varlığı

Mahalle içerisinde belli aralıklarla atık toplama üniteleri koyulduğu görülmektedir (Şekil 4.37). Aynı zamanda ilçenin düzenlemiş olduğu yarışmalar ile geri dönüşüm ile çevre bilinci aşılanmaktadır.

Şekil 4.37: Fetih Mahallesi'nde atık toplama donatıları (Googlemaps, 2022)

-Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi

Mahallede doğalgaz kullanımının fazla olduğu, özellikle yeni yapılarda kömür kullanımının söz konusu olmadığı gözlenmiştir.

-Alternatif enerji kullanımı (güneş, rüzgâr)

Site ve apartmanların tamamına yakınında alternatif enerji kullanımı görülmemiştir. Ancak mahalle içerisinde 2.472 kwe gücünde güneş enerjisi panelleri kurulmuş olup mahallenin ihtiyaçlarını gidermektedir (URL 20).

-Yağmur suyu toplama

Yağmur suyu toplama ile ilgili mahallede bir veriye rastlanmamıştır.

-İçme suyu kalitesi/Arıtma imkânı

Mahalle yakınında bulunan Şatır mahallesi (23,24 km) su oranı %90, Sakyatan (22,32 km) su oranı %80, İsmil (47,95 km) su oranı %80' dir. Arıtma imkânı ve su kalitesi ile ilgili bir veriye ulaşılamamıştır.

-Kentsel peyzaj varlığı

Öne çıkan herhangi bir öge olmaksızın mahallede birçok yeşil alan bulunmaktadır (Şekil 4.38). Özellikle mahalle sınırları içerisinde yer alan Karatay Şehir Parkı çeşitli peyzaj öğelerine ev sahipliği yapmaktadır. Birçok sokağın peyzajında güzel koku oluşturmaya amacıyla iğde ağacının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Site duvarları peyzaj öğeleri ile canlılık kazanmıştır.

Şekil 4.38: Fetih Mahallesi kentsel peyzaj varlığı (Googlemaps, 2022)

-Ekosisteme katkı bağlamında canlı yaşamını destekleme

Mahallede birçok bitki çeşitliliğinin bulunmasının yanında mahalledeki hayvanlar için mama, su vb. ihtiyaçlarına yönelik mama dağıtım faaliyetleri yürütülmektedir.

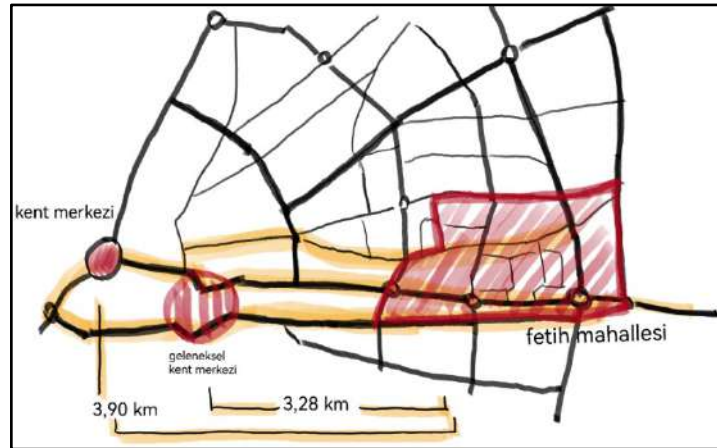
(4) “Altyapı ve Ulaşım” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Doğalgaz abone sayısı

Konya Coğrafi Bilgi Sistemi Mekânsal Analiz ve İstatistikleri Doğalgaz Kullanan Yapıların Dağılımı'na göre 2011 yılında doğalgaz abone sayısı 28 olan mahallede yeni yapıların yapılması ve apartmanlaşmanın artması ile doğalgaz kullanımı da artmıştır (URL 23).

-İyi kurgulanmış şehir merkezi-mahalle bağlantısının varlığı

Mahallenin konumu kentin merkezi ve geleneksel kent merkezi ile yakından ilişkili olduğundan bağlantısı daha da önemli olmaktadır. Aynı zamanda sanayi, üniversite ve kamu kurumları ile merkezin ilişkisi de bu doğrultuda etkilenmektedir. Mahalle sınırından 1 çevre yolu geçmekte olup merkezden gelen iki önemli taşıt yolu bulunmaktadır (Şekil 4.39).

Şekil 4.39: Fetih mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022)

-Toplu taşıma çeşitliliği

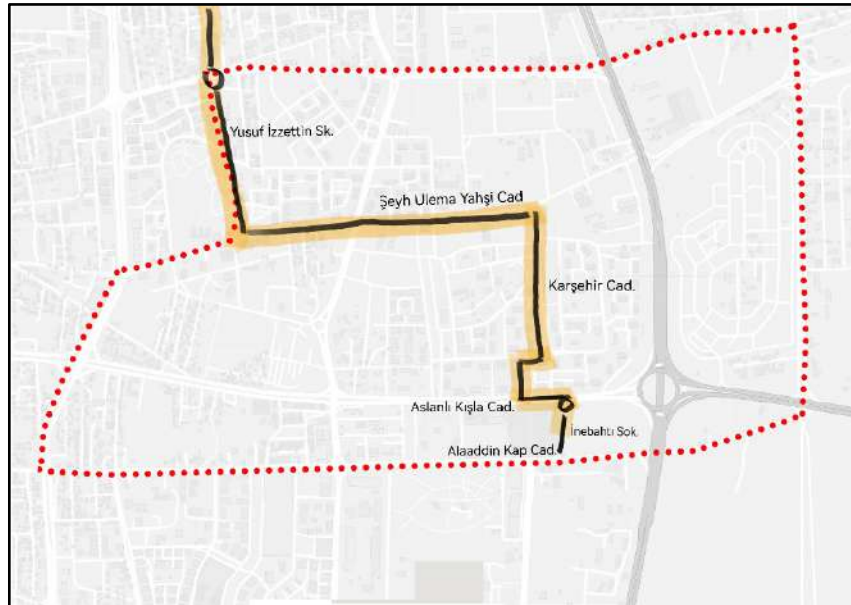
Mahalle içerisinde ve çevresinde otobüs, minibüs seçeneklerinin olmasının yanında mahallenin güneyinde tramvay hattı bulunmaktadır. Mahalledeki mevcut bisiklet ve yaya ulaşımı imkânları mahalleden geçen karayolları ile kesintiye uğramaktadır. Ayrıca 1,50 km mesafede 1 taksi durağı bulunmaktadır.

-Otobüs dolmuş hat sayısı

Mahalleye erişim sağlamada kullanılabilen 16 otobüs hattı (Şekil 4.41) bulunmaktadır. Bunun yanısıra minibüslerin hareket merkezi üzerinde olduğundan mahalle sınırından birçok minibüs geçmektedir. Ancak mahalleye 1 minibüs (Çizelge 4.12 ve Şekil 4.40) hattı erişim sağlamaktadır.

Çizelge 4.12: Fetih mahallesi minibüs hatları

Hat Adı	Güzergâh	Araç Sayısı
8 no'lu Sedirler Hattı	Adliye Hareket Merkezi – Alaaddin Kap Cad.- İnebahtı Sk. - Aslanlı Kışla Cad.- Ereğli Köprülü Kavşağı U dönüş- Aslanlı Kışla Cad.- Karşehir Cad.- Şeyh Ulema Yahşi Cad.- Yusuf İzzettin Sk. – Sakyatan Yolu Cad.- Ahmet Hamdi Göğüş Cad.- Sedirler Cad.- Durak Fakih Cad.- Ş. Nazımbey Caddesini takiben Mevlâna Cad. kavşağı ring	8

Şekil 4.40: Fetih Mahallesi minibüs güzergahı

Kaynak: URL 24'te yer alan Konya Minibüsçüler ve Umum Servis Araçları Esnaf Odası'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.41: Fetih Mahallesi otobüs güzergahları

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

-Trafikte geçen süre

Merkezden özel araç ile mahalleye geliş üç rota (Aslanlı Kışla Cd./ Mevlana Cd. ve Aslanlı Kışla Cd./ Alaaddin Kap Cd. ve Aslanlı Kışla Cd.) üzerinden 10-13 dk arası sürmektedir. Toplu taşımayla dört seçenek olup en kısa süre 21 dk'dır. 9-40 dk arası sıklıkta gelen otobüslerle ve 9-15 dk yürüme ile ulaşılabilir. Toplam trafikte geçen süre otobüs bekleme süresi 10-27 dk arasında olmaktadır. Yürüyerek ulaşım ise yaklaşık 1 saat sürmektedir.

-Yürümeye uygun altyapının varlığı

Mahalle içerisinde çok sayıda büyük ölçekte taşıt yolu geçmektedir. Mahallenin batısında 50 m çevre yolu, güneyinde 40 m ve 25 m'den oluşan birinci ve ikinci derece yol, batısında 40 m birinci derece yol bulunmakta olup bu durum yaya ulaşımını kesintiye uğratmaktadır. Ancak mahalle içerisindeki Şehir Parkı başta olmak üzere yeşil alanlarda yürüme imkânı vardır.

-Bisiklet parklarının varlığı

Mahalle içinde Adana Yolu Çevre yolu boyunca bisiklet yolu bulunmaktadır. Bisiklet yolunun mahalle sınırlarındaki uzunluğu 2,05 km'dir. Aynı zamanda mahalle içinde 3 adet bisiklet parkı bulunmaktadır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42: Fetih Mahallesi bisiklet parkları ve yolu

-Otopark alanlarının yeterliliği

Mahalle içerisinde Spor ve Kongre Merkezi'nin ve Şehir Parkı'nın otoparkları dışında pazar alanında kamusal otopark bulunmaktadır. Yol kenarı otoparklar, site içi otoparklar ve diğer özel alanlarda otoparklarda doluluk görülmemiştir.

-Sokak örüntüsü/ çıkmaz sokak varlığı

Mahalle içerisinde çıkmaz sokak bulunmamakta olup mahallenin güneybatısında yer alan dönüşüm alanıdır. Mahalle genelinde keskin hatlar belirlenmiş olup ızgara doku sanayi alanında görülmektedir (Şekil 4.43).

Şekil 4.43: Fetih mahallesi sokak örüntüsü

-Sokak manzaraları, vistalar

Mahalle içerisinde vista noktası yoktur. Keskin sınırlardan oluşan mahallede sokak manzaralarını yapılar ve peyzaj öğeleri oluşturmaktadır (Şekil 4.44).

Şekil 4.44: Fetih Mahallesi sokak manzarası (Googlemaps,2022)

(4.2.2.5) “Güvenlik” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Yeterli aydınlatma birimleri

Mahallede 25 metre aralıklarla aydınlatma birimleri bulunmakta olup park alanları, otobüs hareket merkezi, sanayi alanı gibi bazı karanlık kaldığından güvensiz bölge oluşturmaktadır.

-Karma kullanım

Mahallenin büyük bir kısmını sanayi alanları oluştururken ilkokul, ortaokul, anaokulu, üniversite, cami, park gibi çeşitli kamusal alanlar bulunmaktadır. Bunun yanında gündelik ihtiyaçların giderilmesi için çeşitli ticari birimler (kasap, fırın, şarküteri vb.), kafe, restoran ve düğün salonu gibi sosyokültürel alanlar bulunmaktadır.

-Mahalle güvenlik birimlerinin varlığı

Mahalle sınırları içerisinde polis merkezi bulunmamakta olup mahalleye en yakın polis merkezi (Fatih Polis Merkezi) 2,25 km uzaklıktadır.

(4.2.2.6) “Konut” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Ortalama arazi fiyatları

Haziran ayı itibari ile arazi fiyatlarına bakıldığında arazi fiyatlarının 13.450.000 TL- 31.500.000 TL arasında olduğu görülmektedir (URL 33).

-Konut çeşitliliği

Mahallede müstakil konut, 3-6 katlı apartman ve güvenli site gibi konut çeşitliliği bulunmaktadır. Mahallenin çoğunluğunu ise sitelerin oluşturduğu görülmektedir (Şekil 4.45).

Şekil 4.45: Fetih Mahallesi konut çeşitliliği (Googlemaps,2022)

-Kira bedeli

Kiralık konutun az sayıda bulunduğu daha çok satılık konutların olduğu ancak kira bedellerinin ortalama 7.250-9.000 TL civarında olduğu görülmektedir (URL 34).

-Konut bahçesi alanı

Mahallenin genelini siteler oluşturduğundan mahallede özel konut bahçeleri azınlıktadır. Sitelerin çoğunluğu sert zemin fazlalığına bağlı yeşil alan açısından yetersiz özellikte iken bazı sitelerde park ve yeşil alan bulunmaktadır.

-Doğal yapı malzemesi

Mahalle içerisinde kerpiç malzeme kullanılan konutlar bulunmakta olup bu alanlar dönüşüm içerisinde (Şekil 4.46). Yeni yapılarda da doğal yapı malzemesi görülmemiştir.

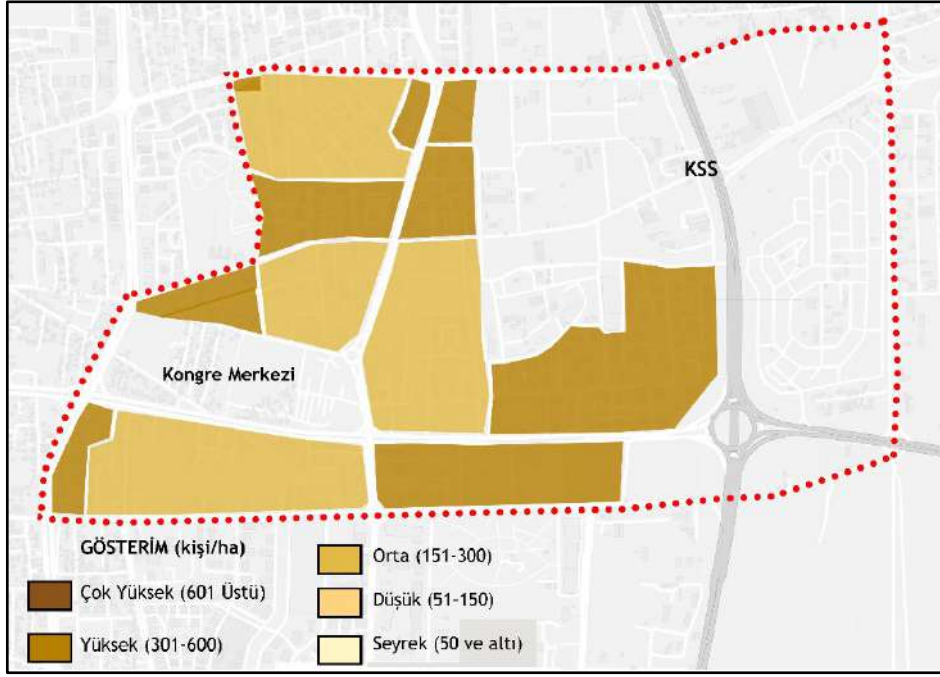
Şekil 4.46: Fetih Mahallesi doğal yapı malzemesi (Googlemaps,2022)

-Isı/ ses yalıtımı

Isı yalıtımının yeni konutlarda ağırlıklı uygulandığı bilinirken mevcutta bulunan konutlarda ısı/ses yalıtımı varlığına dair bir bilgiye erişilememiştir.

-Yoğunluk kademelenmesi

Sanayi alanları çevresi ilk yerleşim alanlarının (Karşehir) yoğunluğu yüksek olup mahalle içinde herhangi bir kademelenme söz konusu değildir (Şekil 4.47). Ancak yeni yapıların bulunduğu Adalet Parkı'nın karşısında yoğunluğun yüksek (301-600 kişi/ha) olduğu görülmektedir.

Şekil 4.47: Fetih Mahallesi yoğunluk kademelenmesi
Kaynak: Kent bilgi sisteminde yer alan 1/5000 plana göre hazırlanmıştır.

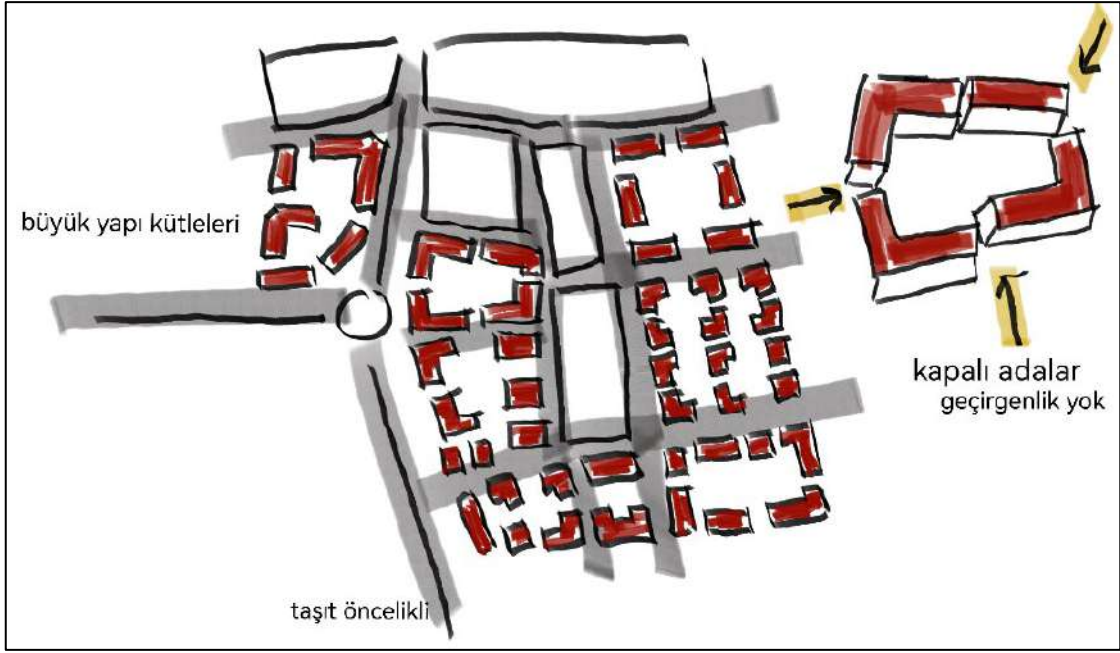
-Topografyaya ve iklime uyum

Sitelerin yoğun olduğu mahallede iklim, güneşlenme, rüzgâr yönü vb. dikkat edilmemiştir. Kapalı formda oluşan sitelerde bazı konutların hiç güneş alamadığı, konut yönelişinin iklime uygun olmadığı dikkat çekmektedir. Aynı zamanda yüksek yapıların arasında oluşan adalarda hava sirkülasyonu sağlanamamaktadır.

(4.2.2.7) “Kaliteli Mekân” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-İnsan ölçeğinde tasarım

Mahalle genelinde dikey mimari yaygındır. Yapılar büyük kütleler halinde blok blok olup insan ölçeğinde tasarım ilkesi göz ardı edilmiştir (Şekil 4.48).

Şekil 4.48: Fetih Mahallesi (Ahmet Hamdi Göğüş Cd.) insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022)

-Mevcut kimliğin korunması

Mahallenin kimliği olan kerpiç müstakil evlerin korunamadığı, güvenlik ve çeşitli diğer nedenlerle dönüşüm geçirdiği görülmektedir.

-Kentsel mekânda tarihi ve doğal çevreye önem verilmesi

Mahalle sınırları içerisinde Şehir parkı başta olmak üzere yeşil alanlara yer vermeye çalışılmıştır.

-Herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir kamusal mekânların bulunması

Mahalle içerisinde yaya ulaşımını bölen taşıt yolları olduğu gibi bu durum yaşlı, çocuk ve engelliler için de erişimi zorlaştırmaktadır. Kamusal yapılara ulaşımında engelliler düşünülse de cadde ve sokaklarda herhangi bir donanım yoktur.

(4.2.2.8) “Donatı” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Sosyokültürel alan varlığı

34 restoran, 11 kafe, 4 pastane, 28 yeşil alan, 1 kongre merkezi, 2 spor salonu, 2 halk eğitim merkezi bulunmaktadır.

-Alışveriş imkanları ve çeşitlilik

Mahallede 20 market (AVM, bakkal vb.), 1 semt pazarı, 2 şarküteri, 2 kasap, 2 fırın, 3 mobilyacı, 1 ev tekstili mağazası, 3 züccaciye, 1 nalbur, 5 berber, 2 kuaför, 1

ayakkabıcı, 2 kırtasiye ve sanayi alanında ağırlıkta süt ve süt ürünleri, şarküteri gibi satış mağazaları bulunmaktadır.

-Spor alanlarının varlığı

Mahalle içerisinde 3 adet spor sahası (basketbol, futbol) sahası bulunmaktadır. Yürüyüş ve bisiklet sürme imkânı olup 2 spor salonu bulunmaktadır.

-Park ve yeşil alan varlığı

17 park ve 11 çocuk bahçesi bulunmakta olup yeşil alanlar sitelerin arasında parçacıl olarak çözümlenmiştir.

-İbadet alanlarının varlığı

Mahalle içerisinde 9 cami bulunmaktadır.

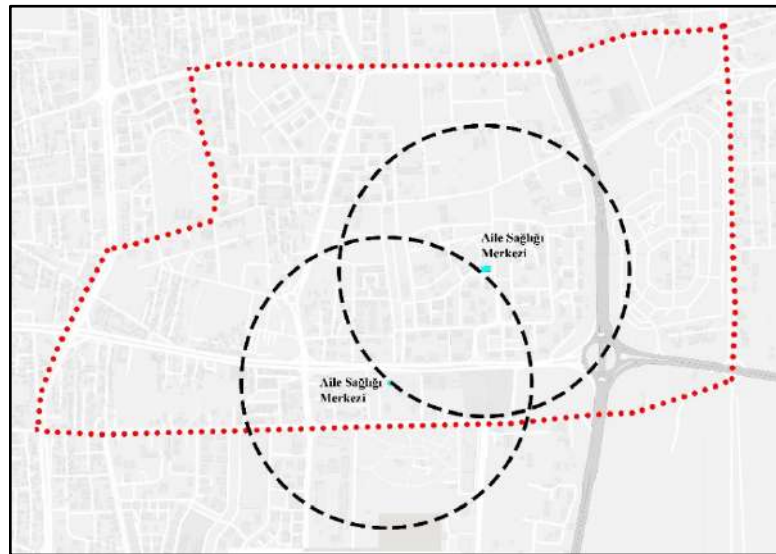
(4.2.2.9) “Erişebilirlik” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:

-Çocuk/ engelli/ yaşlı için imkanlar

Mahalle içerisinde yaya ulaşımı yaşlı, çocuk ve engelliler için tramvay dolaşım alanı dışında sarı şerit, hissedilebilir kılavuz ve sesli yönlendirme gibi donanımlar bulunmamaktadır.

-Sağlık kurumlarına yürüyerek ulaşabilme

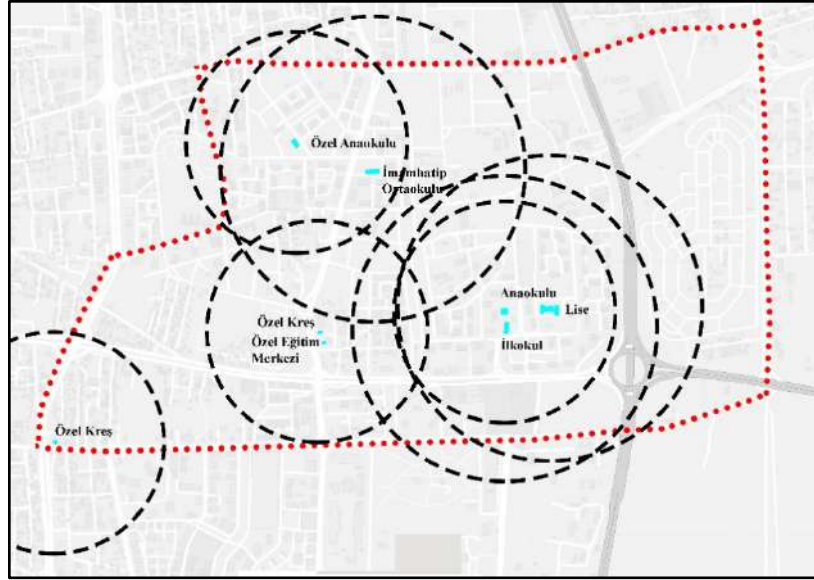
Mahalle içerisinde iki aile sağlığı merkezi bulunmakta olup 800 m hizmet çapı düşünüldüğünde mahallenin büyük bir ihtiyacı karşılanmaktadır. Mahallenin doğusunda kalan alan Şehir Hastanesi olup sağlık tesisine ihtiyaç yoktur. Ancak mahallenin batısında ilk basamak sağlık hizmeti alma konusunda eksikler olduğu görülmektedir (Şekil 4.49).

Şekil 4.49: Fetih Mahallesi sağlık kurumlarına erişim

-Eğitim kurumlarına erişim

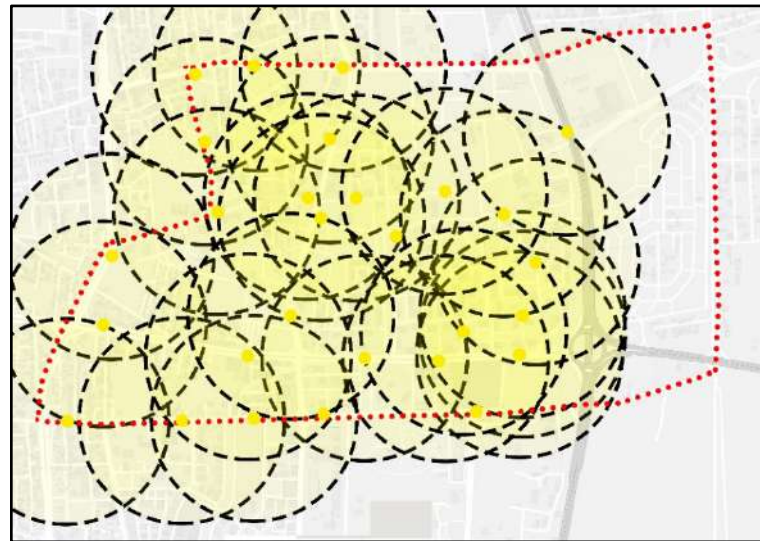
Anaokulu, kreş 400 m; ilkokul, ortaokul, lise 800 m hizmet çapı ele alındığında mahallenin Karşehir bölgesinde eğitim kurumlarının yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak diğer alanlarda ilkokul eksikliği bulunmaktadır (şekil 4.50).

şekil 4.50: Fetih Mahallesi eğitim kurumlarına erişim

-Toplu taşımaya erişim kolaylığı

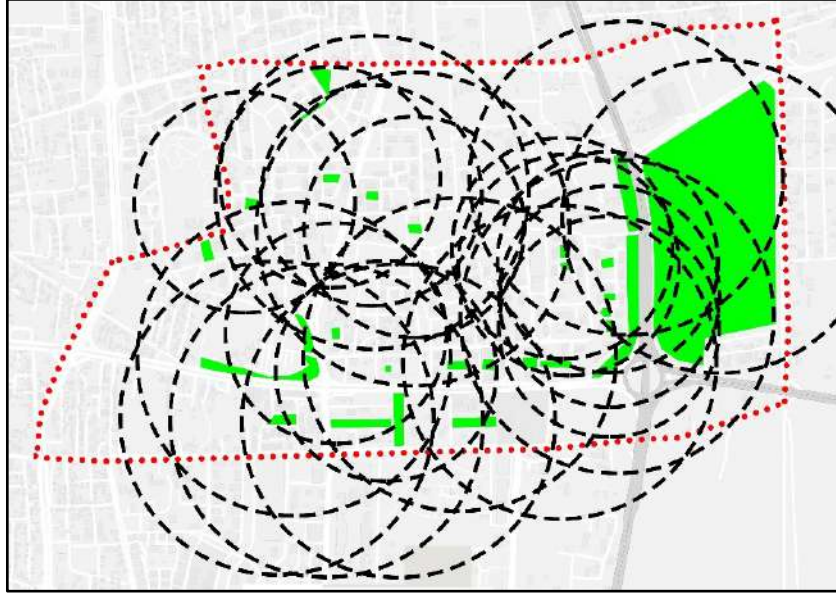
Mahalle içerisinde toplam 58 adet otobüs ve tramvay durağı bulunmakta olup 400 m yürüme mesafesinde hizmet alanı dışında kalan herhangi bir alan yoktur. Durakların Karşehir bölgesinde ve Fetihkent sitesi çevresinde yoğunlaştığı görülmekte olup bu durum söz konusu alanların mahallenin önemli iki merkezi olduğuna işaret etmektedir (şekil 4.51).

şekil 4.51: Fetih Mahallesi toplu taşıma erişim

-Yeşil alanlara erişim

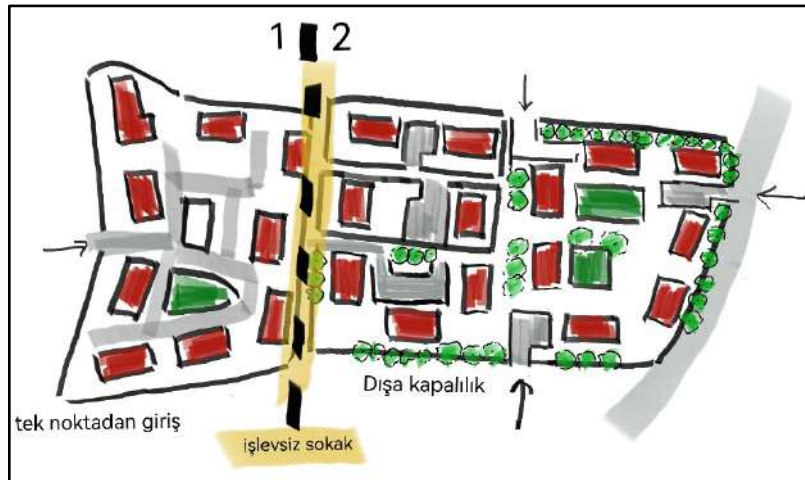
Mahalle çeperlerinde yeşil alanlar yoğunlaşmakta olup bu yeşil alanlar site içlerindeki yeşil alanlarla desteklenmiştir. Çeperlerin yeşil alan açısından yoğun olması mahalle sınırlarından geçen anayolların olumsuz etkilerini kırmaktır (Şekil 4.52). Mahallenin güney batısında dönüşüm içerisinde olan alanlarda yeşil alan eksikliği görülmekte olup bu alanlarda imar planına göre yeşil alanların yapılacağı anlaşılmaktadır.

Şekil 4.52: Fetih Mahallesi yeşil alan erişim

-Bina-sokak bağlantıları

Yapı adalarında konutların yer seçimi değişse de yapıların sokak ile ilişkisinin kuvvetli olması önemsenmiştir. Geçirgenlik ilkesi doğrultusunda bir model benimsenmiş olup ada içerisinde de farklı avlu tipleri kullanılmıştır (Şekil 4.53).

Şekil 4.53: Fetih Mahallesi bina-sokak bağlantısı (Fetihkent sitesi) (Orijinal, 2022)

(4.2.2.10) “Katılım” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:***-Muhtar seçimlerine katılma oranı***

2014 yılı verilerine göre muhtarlık seçimlerinde mahallenin %96,09’u oy kullanmıştır (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13: Fetih Mahallesi seçimlere katılma oranı-2014

Kategori	Sayı	Yüzde
+18 yaş kişi sayısı	8.252	
Oy kullanan kişi sayısı	7.930	96,09
Oy kullanmayan kişi sayısı	322	3,91

Kaynak: TÜİK, 2022; YSK (URL 27)

-Yerel işletme ve ürünlerin teşviki

Mahallenin eski isminden de (Mezbaha Mahallesi) anlaşılacağı üzere daha önceden hayvancılıkla uğraşan mahalle sakinleri sanayileşme ile birlikte bu özelliğini kaybetmiştir. Ancak mahalle içerisinde yer alan sanayi alanlarda yine hayvancılığa dayanan, süt ve süt ürünleri başta olmak üzere birçok yerel işletmelerin varlığı bilinmektedir.

-Mahalle markası gibi kampanyalar

Mahallede herhangi bir kampanya bulunmamaktadır.

-Katılımı destekleyen mekanların varlığı

Mahallede 1 muhtarlık binası bulunmakta olup mahalle evi, mahalle meclisi vb. bulunmamaktadır.

(11) “Sosyal İlişkiler” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:***-Meydan varlığı***

Mahalle içerisinde meydan özelliği gösteren herhangi bir alan yoktur. Çoğunlukla dışarı kapalı sitelerden oluşan alanda meydana zemin hazırlayacak boş alanda bulunmayıp site içindeki boşluklar otopark ve çocuk bahçesi olarak değerlendirilmiştir. Ancak Konya Spor ve Kongre Merkezi önünde bulunan kentsel açıklık (otopark) acil durumlarda meydan olarak kullanılabilir.

-Binaların avlu, sürpriz mekân gibi bir araya gelmeye imkân tanınması

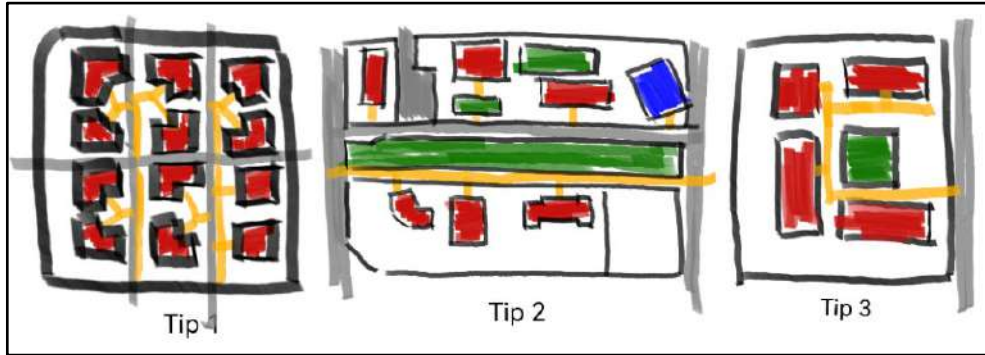
Izgara dokuya sahip olan mahallede organik doku değiştiğinden ötürü sürpriz mekanlara olanak sağlamamaktadır. Site içi avlular, yeşil alanlar ve cami çevreleri toplanma alanları olmaktadır.

-Nirengi noktaları (bina, anıt vb.)

Mahallede bulunan lise, kongre merkezi ve cami gibi kamusal alanlar nirengi noktası olmaktadır.

-Kimlikli, algılanabilir ve kompakt komşuluk grupları

Mahalle genelinde Şekil 4.54’te belirtildiği gibi 3 tip komşuluk grubunun yaygın olduğu görölmektedir. Tip 1’de benzer yapıların ada içersine gelişigüzel yerleştirildiği görölmekte olup herhangi bir yeşil alan, avlu vb. bulunmamaktadır. Tip 2’de birbirinden bağımsız yapılar bir yeşil alan etrafında toplanmış ancak komşuluk grubu algılanamamaktadır. Tip 3’de ise ortak avlu etrafında yapıların yer aldığı görölmektedir. Dolayısıyla komşuluk gruplarının mahalleye herhangi bir kimlik kazandırdığı söylenememektedir.

Şekil 4.54: Fetih Mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022)

-İnsan ilişkilerini canlandırarak mekanlar/kamusal alan

Mahallede 34 restoran, 11 kafe, 4 pastane, 28 yeşil alan, 1 kongre merkezi, 2 spor salonu, 2 halk eğitim merkezi ve 9 cami bulunmaktadır. Bunun yanında okul ve site bahçelerinde de mahalle sakinlerinin bir araya geldiği görölmektedir.

4.2.3. Melikşah Mahallesi’nde Yaşanabilirliğe İlişkin Nesnel Değerlendirmeler

(4.2.3.1) “Sağlık” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Sağlık tesisinin varlığı

Mahalle içerisinde 1 aile sağlığı merkezi 15 özel klinik (dişçi, diyetisyen, psikolog) bulunmaktadır.

-Doktor başına düşen kişi sayısı

Aile sağlığı merkezinde toplam 6 doktor bulunmakta olup doktor başına düşen kişi sayısı 2.141 kişidir.

-Ebe ve hemşire başına düşen kişi sayısı

Aile sağlığı merkezinde toplam 2 ebe ve 5 hemşire bulunmaktadır. Ebe ve hemşire başına düşen kişi sayısı 1.835 kişidir.

-Eczane/medikal ürün vb. varlığı

Mahalle içerisinde 7 eczane bulunmaktadır.

-Eczane başına düşen kişi sayısı

Eczane başına düşen kişi sayısı 1.835' dir.

-Risksiz çevre durumu

Mahalle içerisinde 36,81 ha sanayi alanı bulunmakta olup hava/ çevre kalitesi açısından risk oluşturmaktadır (Şekil 4.55). Aynı zamanda ses kirliliğine ve kokuya da yol açmaktadır. Mahalle sınırından geçen Beyşehir Caddesi de çevre kalitesini düşürmektedir. Ancak yeşil alanlar ile çevre kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.

Şekil 4.55: Melikşah Mahallesi Şeker Fabrikası (Orijinal, 2021)

(4.2.3.2) “Eğitim” göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi:**-İlkokul/Ortaokul/ Lise varlığı**

Mahallede 1 rehabilitasyon merkezi, 3 etüt merkezi, 2 kurs, 2 kreş, 4 anaokulu, 1 ilkokul, 2 ortaokul ve 2 lise bulunmaktadır. Bu eğitim tesislerinden yalnızca 1 ilkokul ve 1 ortaokul devlet kurumudur (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14: Melikşah Mahallesi eğitim tesisleri

Kategori	Kurum
Özel Eğitim	Özel Büyük İnci Tanesi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi
Etüt Merkezi	Olimpiyat Çocuk Klubü Yaka Çınar Eğitim Kurumları Maraton Özel Öğretim Kursu
Kurs	Özel İlgı Kişisel Gelişim Kursu Özel Mevhibe Kafalar Bale Ve Müzik Kursu
Kreş ve Anaokulu	Bahar Güneşİ Kreş ve Gündüz Bakımevi Dreamland Kreş ve Anaokulu AKD Kids Anaokulu Özel Oyna Eğlen Öğren Anaokulu Özel Sevgi Köşkü Anaokulu
İlkokul ve ortaokul	Ali İhsan Dayıoğluligil İlkokulu Çumralıoğlu İmamhatip Ortaokulu Armağan Koleji (İlkokul/Ortaokul)
Lise	Armağan Koleji Final Akademi Anadolu Lisesi

-Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

Mahallede yer alan devlet kulu olan 1 ilkokul ve 1 ortaokulda öğretmen başına düşen öğrenci sayıları Çizelge 4.15’te belirtilmiştir.

Çizelge 4.15: Melikşah Mahallesi öğretmen başına düşen öğrenci sayısı

	Derslik Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Oran
İlkokul	20	33	725	21,96
Ortaokul	19	37	432	11,67

Kaynak: URL 35, URL 36

-Örgün olmayan eğitim kurumları

Mahallede 2 özel kurs (kişisel gelişim, bale ve müzik) bulunmaktadır.

(4.2.3.3) “Çevre” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Otomobil sahipliliği

Mahallede site içlerindeki otoparklardaki araçlar ile daire sayıları karşılaştırıldığında genellikle her hanenin 1 araç sahibi olduğu, 2. araç sahipliliğinin azınlıkta olduğu görülmektedir.

-Bisiklet sahipliliği/kullanımı

Saha çalışmasında site içerisinde ve parkların etrafında bisikletlerin yoğunlaştığı, konut çevrelerinde bisiklet parklarının mevcut olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.56). Aynı şekilde bisiklet kullanımının park çevresinde yoğunluk gösterdiği ve hafta sonu arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca mahallede elektrikli scooter bulunmakta olup parkta hobi amaçlı aktif kullanılmaktadır.

Şekil 4.56: Melikşah Mahallesi bisiklet sahipliliği (Orijinal, 2022)

-Hava kalitesi

Melikşah mahallesinin hava kalitesi indeksi değerleri Çizelge 4.16’da verilmiş olup tüm değerler “iyi” niteliktedir.

Çizelge 4.16: Melikşah mahallesi hava kalitesi ölçümleri

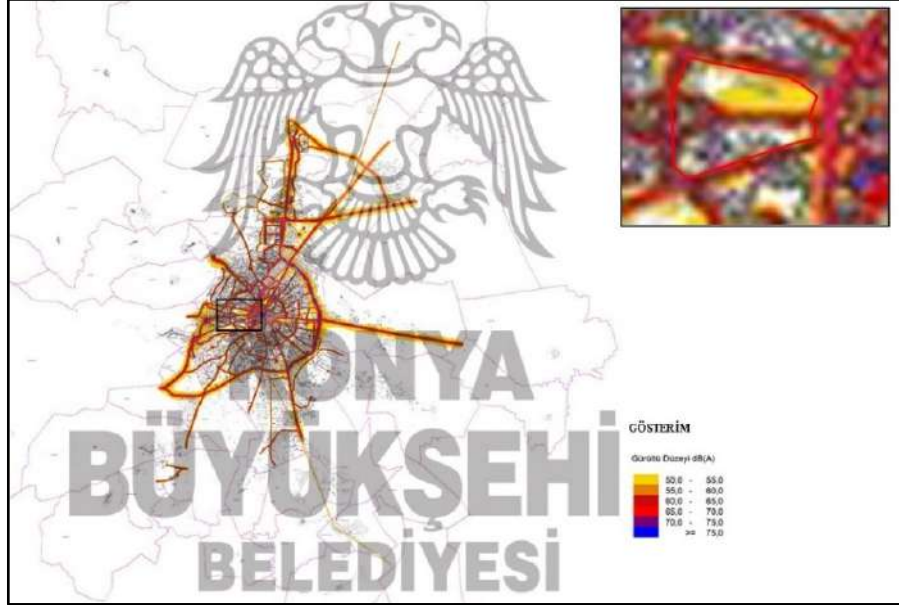
So ₂	No ₂	Co	O ₃	Pm ₁₀
11.15	38.69	422.02	-	15.17
İyi	İyi	İyi	-	İyi

Kaynak: Hava kalitesi indeksi mevzuatı ve Konya Büyükşehir Belediyesi açık veri setleri hava kalitesi ölçümlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır (URL 19 ve 20).

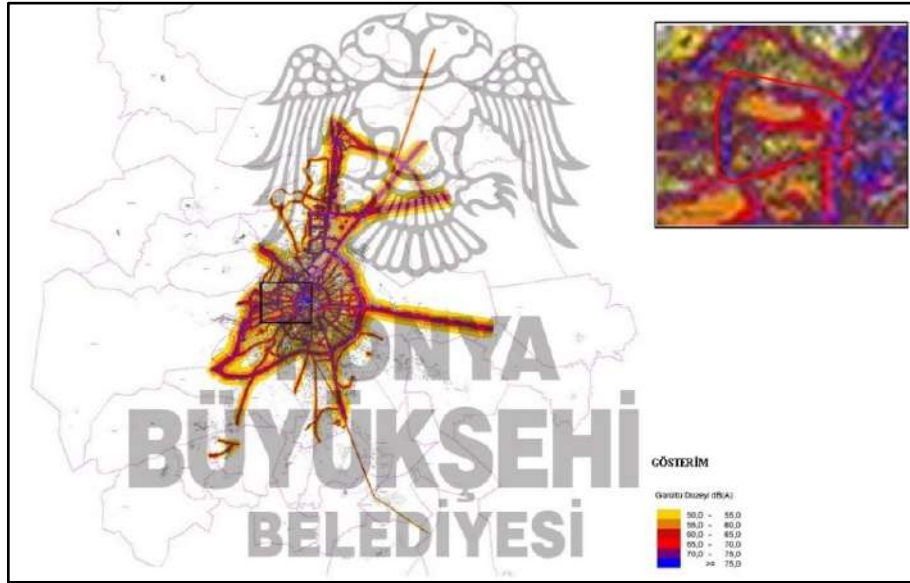
-Gürültü/ ses kirliliği

Konya Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu Stratejik Gürültü Haritası’na göre Melikşah mahallesinde, gündüz Beyşehir Cd. ve Sivaslı Ali Kemal Cd. boyunca

gürültü kirliliği bulunmaktadır (Şekil 4.57 ve Şekil 4.58). Ayrıca Demiryolu Cd. üzerinde demiryolu kaynaklı bir gürültü kirliliği görülmektedir. Mahalle sınırları içerisinde yer alan sanayi hem gündüz hem de gece gürültü kaynağı niteliindedir.

Şekil 4.57: Melikşah Mahallesi gece saatleri gürültü haritası
Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 21)

Şekil 4.58: Melikşah Mahallesi gündüz saatleri gürültü haritası
Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Gürültü Haritası (URL 22)

-Kişi başına düşen yeşil alan

Toplam yeşil alan (park, çocuk parkı, çocuk bahçesi) 68.212 m² olup kişi başına düşen yeşil alan 5,31 m² 'dir.

-Çöp toplama sıklığı/ varlığı

Toplanma sıklığı ile ilgili bir veriye ulaşılamamış olup mahallede çöp kutularının durumu çöplerin düzenli toplandığını göstermektedir.

-Atık toplama sıklığı/ varlığı

Mahalle içerisinde belli aralıklarla atık toplama üniteleri koyulduğu görülmektedir. Kâğıt, plastik, cam gibi atıkların yanında kıyafetlerin geri dönüşümü için de üniteler mahalle içerisinde aralıklarla yer almaktadır (Şekil 4.59).

Şekil 4.59: Melikşah Mahallesi atık toplama donatıları (Googlemaps; Orijinal,2022)

-Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi

Doğalgaz kullanımının fazla olduğu mahallede özellikle yeni yapılarda kömür kullanımına rastlanmamıştır.

-Alternatif enerji kullanımı (güneş, rüzgâr)

Bazı müstakil konutlarda güneş enerjisi görülmüş olup duraklarda güneş enerji paneli olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 4.60).

Şekil 4.60: Melikşah Mahallesi alternatif enerji kullanımı (Googlemaps,2022)

-Yağmur suyu toplama

Yağmur suyu toplama ile ilgili mahallede bir veriye rastlanmamıştır.

-İçme suyu kalitesi/Arıtma imkânı

Mahalle yakınında bulunan Kızılören mahallesi (30,97 km) su oranı %35, Sefaköy mahallesi (29,26 km) su oranı %30, Sağlık mahallesi (37,20 km) su oranı %80' dir. Arıtma imkânı ve su kalitesi ile ilgili bir veriye ulaşılamamıştır.

-Kentsel peyzaj varlığı

Öne çıkan herhangi bir öge olmaksızın mahallede birçok yeşil alan bulunmaktadır. Özellikle mahalle sınırları içerisinde yer alan Melikşah Parkı ve Hoca Ahmet Fakih Parkı başta olmak üzere Armağan Parkı, Gül Parkı mahallenin kimliği haline gelmiştir.

-Ekosisteme katkı bağlamında canlı yaşamını destekleme

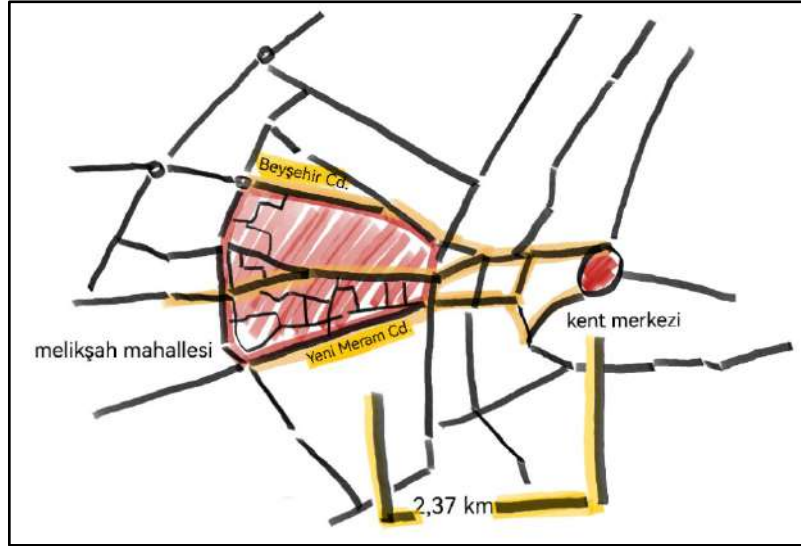
Mahallede desteklenen bitki çeşitliliğinin yanında mahalledeki hayvanların mama, su gibi ihtiyaçlarına yönelik site içlerinde ve parklarda mama kapları konulmaktadır.

(4.2.3.4) “Altyapı ve Ulaşım” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:***-Doğalgaz abone sayısı***

Konya Coğrafi Bilgi Sistemi Mekânsal Analiz ve İstatistikleri Doğalgaz Kullanan Yapıların Dağılımı'na göre 2011 yılında 294 abone sayısı olan mahallede yeni yapıların yapılması ve apartmanlaşmanın artması ile doğalgaz kullanımını Sivaslı Ali Kemal Cd. üzerinden başlayarak çoğalmıştır (URL 23).

-İyi kurgulanmış şehir merkezi-mahalle bağlantısının varlığı

Mahallenin konumu kent merkezi ile oldukça yakındır (2,37 km). Aynı zamanda mahallede sanayi, üniversite ve çeşitli kamu kurumları bulunmakta olup merkez ile ilişkisi de bu doğrultuda önemli olmaktadır. Mahalle sınırlarından geçen Beyşehir Cd. ve Yeni Meram Cd. ile mahalle merkezle bağlanmaktadır (Şekil 4.61).

Şekil 4.61: Melikşah Mahallesi merkez-mahalle ilişkisi (Orijinal, 2022)

-Toplu taşıma çeşitliliği

Mahalle içerisinde ve çevresinde otobüs, minibüs seçeneklerinin olmasının yanında bisiklet ulaşımı da gelişmiştir. Ayrıca Hoca Fakih Parkı karşısında 1 taksi durağı bulunmaktadır.

-Otobüs dolmuş hat sayısı

Mahalleye erişim sağlayan 9 otobüs (Şekil 4.62) ve 2 minibüs hattı (Çizelge 4.17 ve Şekil 4.63) bulunmaktadır.

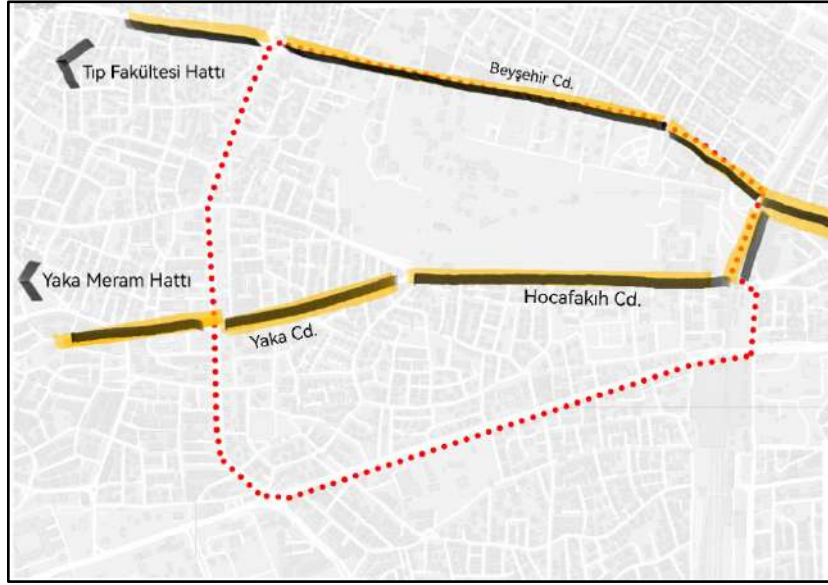
Çizelge 4.17: Melikşah Mahallesi minibüs hatları

Hat Adı	Güzergâh	Araç Sayısı
25 no'lu Tıp Fakültesi Hattı	Adliye hareket merkezi – Alaaddin Kap Cad. – Yenice Mezbaha Cad. – Cemil Çiçek Cad. – Özbaşak Sk. – Alaaddin Kap Cad. – Canfeza Sok.- Aslanlı kışla Cad.-Hacıhasan Cad.-Güngör Sokak- şehit nazımbey Cad.- ayanbey Sok.- fenni fırın Kavşağı- Aziziye Cad.- eski İstanbul Cad.- Sultan velet Cad.- hastane Cad.- Belediye sarayı- Vatan Cad.-ihsaniye- Beyşehir Cd. (şeker fabrikası önü) –Konya Beyşehir çevre yolu- tıp fakültesi- Köyceğiz Cad. – Huzur evi yanı son durak	28
2 no'lu Yaka Hattı	Eski Garaj- Aziziye Cad.- Selimiye Cad.- Sahipata Cad.- Balık halı- SaitPaşa Cad.- Amber Reis Cad.- Form Kavşağını takiben Sultan Cem Cad.' den – Abdülezelpaşa Cad. sağa dönüş Fuar Kız Yurdu önünden Adalhan Kavşağı- Vatan Cad.- Yahya Çavuş Cad. (DMO önü)- Şeker Fabrikası arkası – Hocafakih Cad. – Yaka Cad.- Huzurevi Kavşağı- Meram- – Dutlu Sk. – Trafik Tescil ve Denetleme Şube Müdürlüğü yanındaki son durak.	20

Şekil 4.62: Melikşah Mahallesi otobüs güzergahları

Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Akıllı Toplu Ulaşım Sistemi'nden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4.63: Melikşah Mahallesi minibüs güzergahı

Kaynak: URL 24'te yer alan Konya Minibüsçüler ve Umum Servis Araçları Esnaf Odası'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

-Trafikte geçen süre

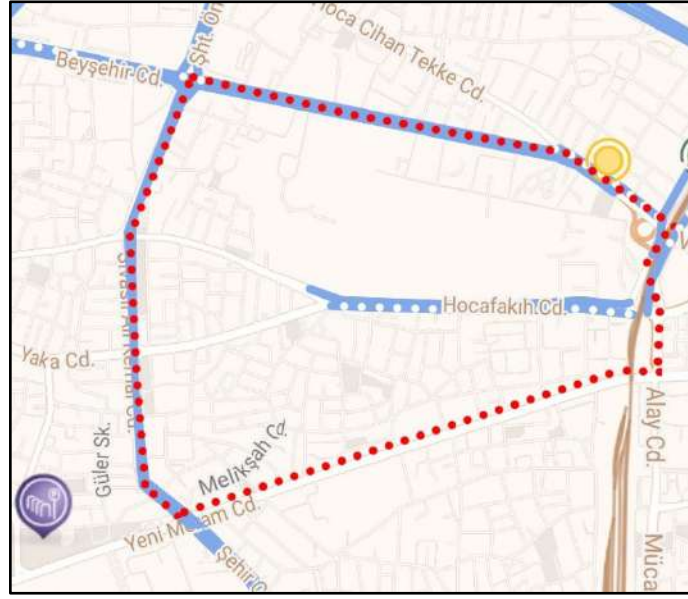
Merkezden özel araç ile mahalleye geliş üç rota (Beyşehir Cd./ Hocafakih Cd./ Yeni Meram Cd.) üzerinden 8-10 dk arası sürmektedir. Toplu taşımayla 8 seçenek olup en kısa süre 22 dk'dır. 10-13 dk yürüme ile toplam trafikte geçen süre otobüs beklemezsizin 21-25 dk arasında olmaktadır. Yürüyerek ulaşım ise yaklaşık 42 dk sürmektedir.

-Yürümeye uygun altyapının varlığı

Mahalle sınırlarında büyük ölçekli taşıt yolları olsa mahalle içinde ulaşım kademelenmesi ile yaya ulaşımına uygundur. Ayrıca mahalle içerisindeki çeşitli yeşil alanlarda yürüyüş parkuru bulunmaktadır.

-Bisiklet parklarının varlığı

Mahalle içinde Beyşehir Cd., Hoca Fakih Cd. ve Sivaslı Ali Kemal Cd. boyunca bisiklet yolu bulunmaktadır. Bisiklet yolunun mahalle sınırlarındaki uzunluğu 4,44 km'dir. Ancak mahalle içinde bisiklet parkı bulunmamaktadır (Şekil 4.64).

Şekil 4.64: Melikşah Mahallesi bisiklet parkları ve yolu

-Otopark alanlarının yeterliliği

Mahalle içerisinde Melikşah ve Hoca Fakih Parkı çevresinde, semt pazarının olmadığı günlerde pazar alanı ve yol kenarı otoparklar bulunmaktadır. Hafta sonları özellikle park çevrelerindeki otoparklarda doluluk gözlemlenmiştir.

-Sokak örüntüsü/ çıkmaz sokak varlığı

Mahalle içerisinde az sayıda çıkmaz sokak bulunmakta olup mahallenin genelinde organik doku görülmektedir. Mahalle üç ana cadde üzerinden eklenen sokaklar ile temel bir iskelet ve ağ sistemi oluşturmaktadır (Şekil 4.65).

Şekil 4.65: Melikşah Mahallesi sokak örüntüsü

-Sokak manzaraları, vistalar

Mahalle içerisinde en yüksek yapılardan biri olan Şeker Fabrikası konutların manzarası olmaktadır. Vista noktası olmamakla beraber sokaklar peyzaj öğeleri ile desteklenmiş renkli görüntülere sebep olmaktadır. Ancak yeni ve eski yapılar karmaşıklık oluştururken algılanabilirliği düşürmektedir (Şekil 4.66).

Şekil 4.66: Melikşah Mahallesi sokak manzarası (Orijinal, 2022)

(4.2.3.5) “Güvenlik” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Yeterli aydınlatma birimleri

Mahallede 25 metre aralıklarla aydınlatma birimleri bulunmakta olup Şeker Fabrikası'nın olduğu bölge karanlık alan oluşturmaktadır.

-Karma kullanım

Mahallenin büyük bir kısmını sanayi alanları oluştururken ilkökul, ortaokul, anaokulu, üniversite, cami, park vb. çeşitli kamusal alanlar bulunmaktadır. Ayrıca Tarım Hayvancılık Müdürlüğü, Ziraat Bölge Müdürlüğü, Veteriner kontrol ve Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü gibi önemli kamu yapıları bulunmaktadır. Bunun yanında gündelik ihtiyaçların giderilmesi için çeşitli ticari birimler (kasap, fırın, şarküteri vb.), kafe, restoran gibi sosyokültürel alanlar bulunmaktadır. Ayrıca Yeni Meram Cad. kuzeyi akşam saatlerinde de aktif olup canlılık göstermektedir.

-Mahalle güvenlik birimlerinin varlığı

Mahalle sınırları içerisinde polis merkezi bulunmamakta olup mahalleye en yakın polis merkezi (Şehit Topel Polis Merkezi) 750 m uzaklıktadır.

(4.2.3.6) “Konut” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Ortalama arazi fiyatları

Haziran ayı itibari ile arazi fiyatlarına bakıldığında arazi fiyatlarının 3.600.000 TL- 9.000.000 TL arasında olduğu görülmektedir (URL 37).

-Konut çeşitliliği

Mahallede müstakil konut, 1-2 katlı müstakil, 3-5 katlı apartman, 6 kat ve üstü apartman, güvenli site vb. konut çeşitliliği bulunmakta olup karma bir yapıya sahiptir (Şekil 4.67). Mahallenin çoğunluğunu ise 2-6 katlı apartmanlar oluşturmaktadır. Ayrıca mahalle sınırları içerisinde lojman da bulunmaktadır.

Şekil 4.67: Melikşah Mahallesi konut çeşitliliği (Googlemaps; Orijinal,2022)

-Kira bedeli

Kiralık konutun az sayıda bulunduğu daha çok satılık konutların olduğu ancak kira bedellerinin ortalama 7.250-9.000 TL civarında olduğu görülmektedir (URL 34).

-Konut bahçesi alanı

Mahallenin çoğunluğunda konut bahçesi bulunurken mahallenin genelini oluşturan apartmanlarda siteden daha farklı bir bahçe mevcuttur. Ancak sitelerde bahçe bulunmamakta olup çocuk parkları görülmektedir.

-Doğal yapı malzemesi

Mahalle içerisinde kerpiç malzeme kullanılan konutlar bulunmakta olup bu alanların site ve apartmanların arasına sıkışmıştır (Şekil 4.68).

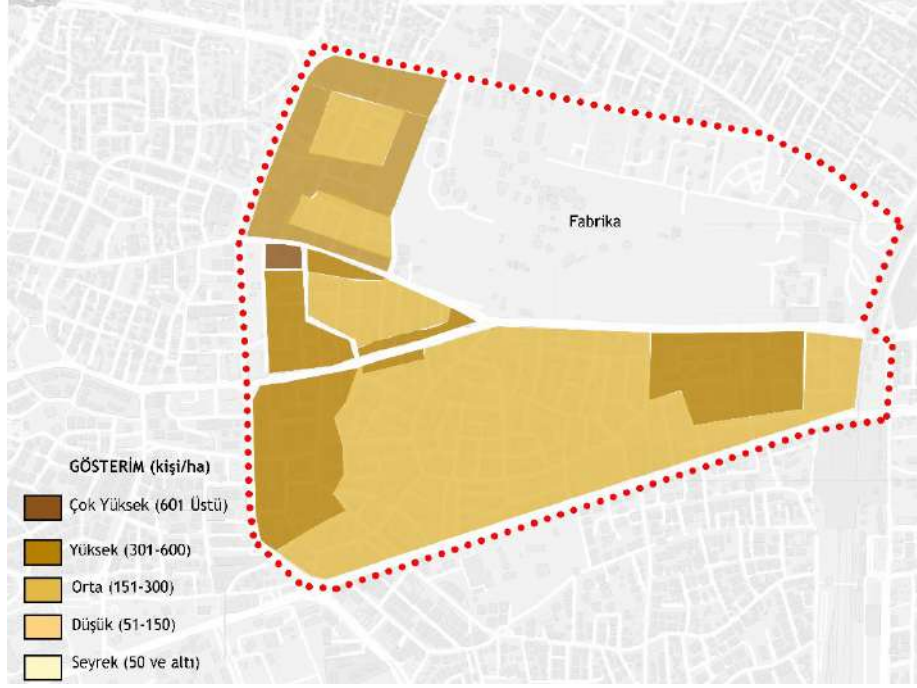
Şekil 4.68: Melikşah Mahallesi doğal yapı malzemesi (Googlemaps,2022)

-Isı/ ses yalıtımı

Mevcutta bulunan konutlarda ısı/ses yalıtımı varlığına dair bir bilgiye erişilememiştir.

-Yoğunluk kademelenmesi

Caddelere bakan alanlarda (Beyşehir Cd. ve Sivaslı Ali Kemal Cd.) site ve apartmanların çoğunlukta olduğu dolayısı ile yoğunluğun yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 4.69). Böylece içeri kısımların yoğunluğu az olup içerden çepere doğru bir yoğunluk kademelenmesi söz konusudur. Mahallenin güneyinde yoğunluğu yüksek olan alan ise Hava lojmanlarıdır.

Şekil 4.69: Melikşah Mahallesi yoğunluk kademelenmesi
Kaynak: Kent bilgi sisteminde yer alan 1/5000 plana göre hazırlanmıştır.

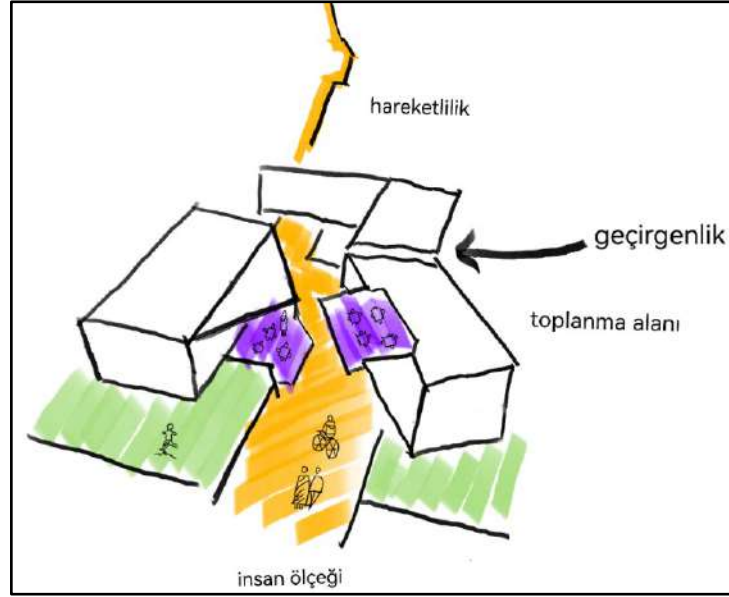
-Topografyaya ve iklime uyum

Mahallede müstakil konutların ve düşük katlı apartmanların yoğun olduğu alanlarda iklim, güneşlenme, rüzgâr yönü vb. dikkat edilmiştir. Kapalı formda oluşan sitelerde bazı konutların hiç güneş alamadığı, yönünün iklime uygun olmadığı dikkat çekmektedir.

(4.2.3.7) “Kaliteli Mekân” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-İnsan ölçeğinde tasarım

Mahalle genelinde yatay mimarinin dikkat çektiği ancak karma bir yapının da söz konusu olduğu görülmektedir. Yapılar küçük ölçekte, geçirgen ve konumları itibari ile hareketliliği sağlamaktadır (Şekil 4.70).

Şekil 4.70: Melikşah Mahallesi insan ölçeğinde tasarım (Orijinal, 2022)

-Mevcut kimliğin korunması

Mahallenin kimliği olan “yeşil alanlarla bütünleşmiş sokak ve yapı adaları”nın mahallenin iç kesimlerinde korunduğu ancak cadde kenarlarında değişim geçirdiği görülmektedir.

-Kentsel mekânda tarihi ve doğal çevreye önem verilmesi

Mahalle sınırları içerisinde Melikşah Parkı, Hoca Fakıh Parkı, Gül Parkı, Armağan Parkı başta olmak üzere yeşil alanlara yer vermeye çalışılmış, yeşil alanların devamlılığına dikkat edilmiştir.

-Herkesin erişimine açık ve ulaşılabilir kamusal mekânların bulunması

Mahalle içerisinde yaya ulaşımına öncelik verildiği, taşıt yollarının yaya ulaşımını bölmemesine dikkat edildiği görülmekte olup bisikletle ulaşım da mümkün görünmektedir.

(4.2.3.8) “Donatı” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Sosyokültürel alan varlığı

Mahallede 33 restoran, 31 kafe, 4 pastane, 19 yeşil alan, 10 spor salonu, 2 kurs, 1 kahvehane bulunmaktadır.

-Alışveriş imkanları ve çeşitlilik

Mahallede 20 market (avm, bakkal vb.), 1 semt pazarı, 1 şarküteri, 3 kasap, 1 fırın, 4 mobilyacı, 1 ev tekstili mağazası, 3 züccaciye, 4 berber, 6 kuaför ve 1 kırtasiye bulunmaktadır.

-Spor alanlarının varlığı

Mahalle içerisinde spor sahaları bulunmamaktadır. Parklarda yürüyüş ve bisiklet sürme imkânı olup 10 adet özel spor salonu bulunmaktadır.

-Park ve yeşil alan varlığı

14 park ve 5 çocuk bahçesi bulunmakta olup yeşil alanlar devamlılık göstermektedir.

-İbadet alanlarının varlığı

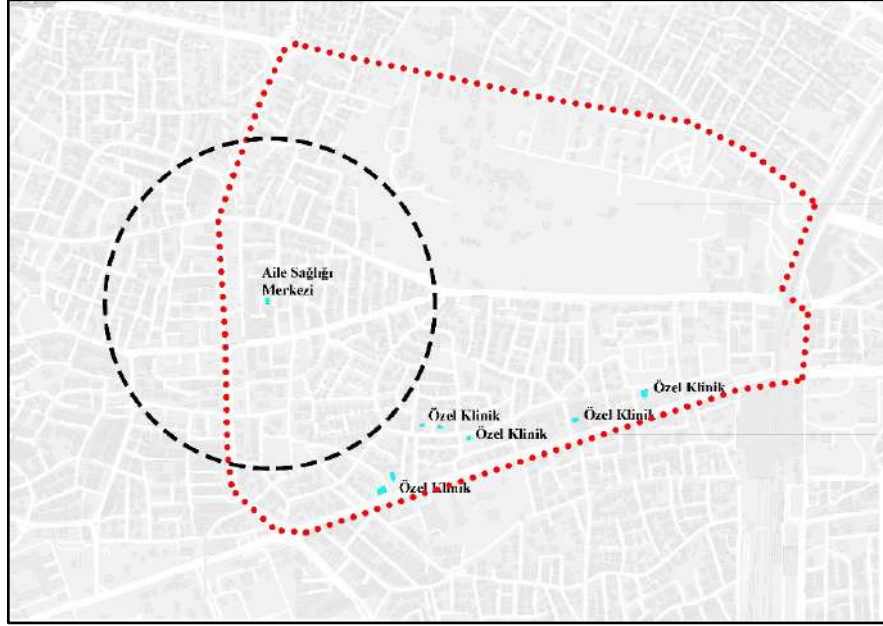
Mahalle içerisinde 9 cami bulunmaktadır.

(4.2.3.9) “Erişebilirlik” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:***-Çocuk/ engelli/ yaşlı için imkanlar***

Mahalle içerisinde park alanlarında rampa bulunmakta olup genişlikler herkese eşit erişebilme imkânı sunmaktadır. Ancak mahallenin tamamı için aynı imkanların varlığından bahsetmek mümkün değildir.

-Sağlık kurumlarına yürüyerek ulaşabilme

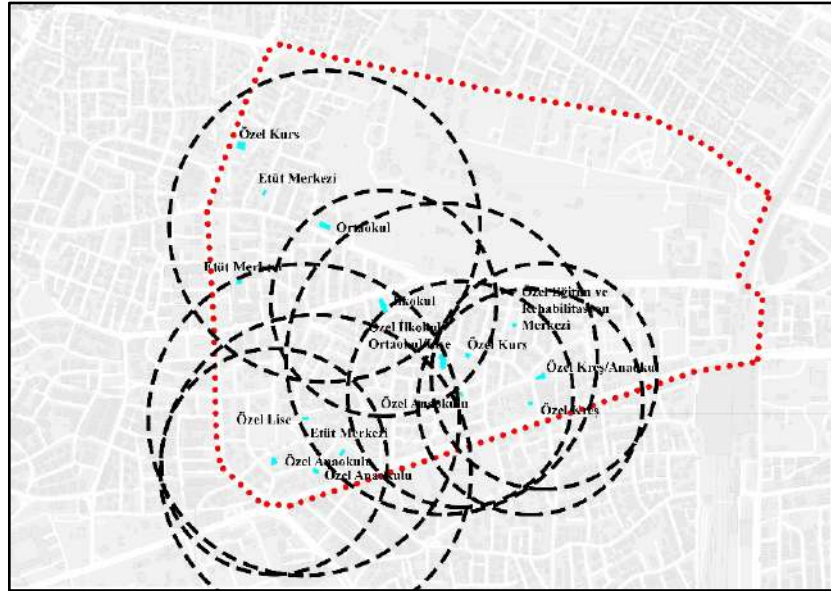
Mahalle içerisinde bir aile sağlığı merkezi bulunmakta olup 800 m hizmet çapı düşünüldüğünde mahallenin güneyinde eksiklik olduğu ancak özel kliniklerin fazla olduğu görülmektedir (Şekil 4.71).

Şekil 4.71: Melikşah Mahallesi sağlık kurumlarına erişim

-Eğitim kurumlarına erişim

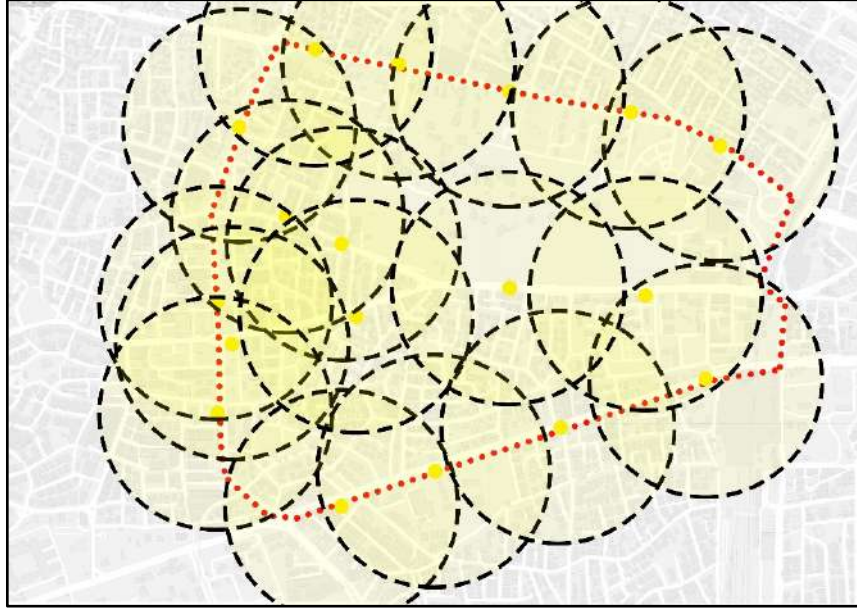
Anaokulu, kreş 400 m; ilkokul, ortaokul, lise 800 m hizmet çapı ele alındığında mahallede eksik olmadığı görülmektedir. Ancak devlet okulu konusunda anaokulu ve imamhatip dışında ortaokul olmayıp ilkokul yetersizdir (Şekil 4.72).

Şekil 4.72: Melikşah Mahallesi eğitim kurumlarına erişim

-Toplu taşımaya erişim kolaylığı

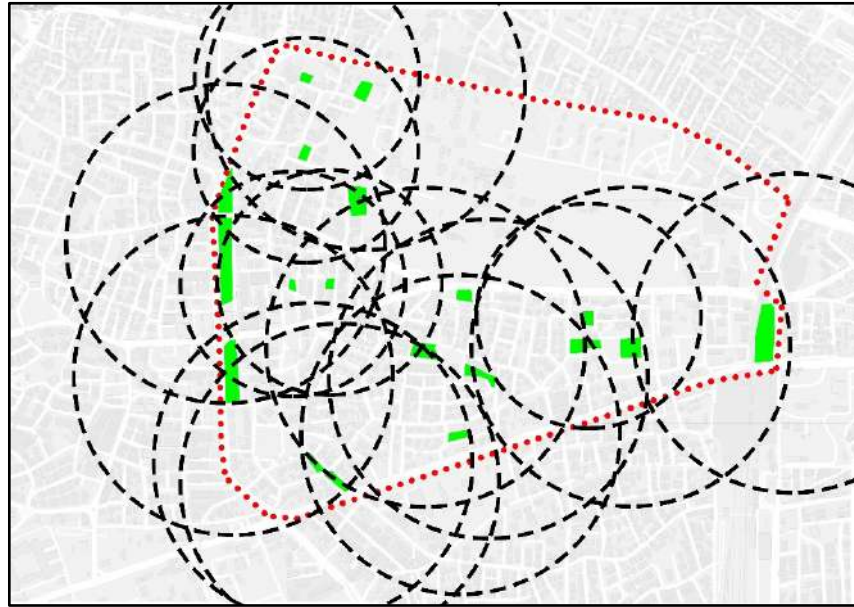
Mahalle içerisinde toplam 36 otobüs durağı bulunmakta olup 400 m yürüme mesafesinde hizmet alanı dışında kalan herhangi bir alan yoktur (Şekil 4.73). Melikşah ve Hoca Fakih Parkı etrafında yoğunlaşan duraklar mahallenin odak noktalarını vurgulamaktadır.

Şekil 4.73: Melikşah Mahallesi toplu taşıma erişim

-Yeşil alanlara erişim

Mahallenin çeperlerinde ve iç kısımlarında ayrı ayrı yeşil alanlar bulunmakta olup çeperlerdeki yeşil alanlar caddeye paralel bir tampon görevi görmektedir. Fabrika alanı dışında mahallede yeşil alan eksikliği görülmemektedir (Şekil 4.74).

Şekil 4.74: Melikşah Mahallesi yeşil alan erişim

-Bina-sokak bağlantıları

Yapı adalarında konutların yer seçimi genellikle güneş, rüzgâr verilerine göre olup konutların sokak ile ilişkisinin kuvvetli olması önemsenmiştir. Geçirgenlik ilkesi doğrultusunda bir model benimsenmiş olup ada içerisinde de farklı avlu tipleri kullanılmıştır.

(4.2.3.10) “Katılım” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Muhtar seçimlerine katılma oranı

2014 verilerine göre muhtarlık seçimlerinde mahallenin %87,48’i oy kullanmıştır (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18: Melikşah Mahallesi seçimlere katılma oranı

Kategori	Sayı	Yüzde
+18 yaş kişi sayısı	5.937	
Oy kullanan kişi sayısı	5.194	87,48
Oy kullanmayan kişi sayısı	743	12,52

Kaynak: TÜİK, 2022; YSK (URL 27)

-Yerel işletme ve ürünlerin teşviki

Mahallede bulunan semt pazarında cumartesi günleri “Yüzde yüz ekolojik organik semt pazarı” kurulmakta olup pazarda yerel sebze, meyve ürünlerinin yanında zeytinyağı, bal, un ve yöresel ürünler satılmaktadır (URL 38).

-Mahalle markası gibi kampanyalar

Mahallede herhangi bir kampanya bulunmamaktadır. Ancak mahalle sınırları içerisinde yer alan Şeker Fabrikası Konya’nın önemli bir markası olmaktadır.

-Katılımı destekleyen mekanların varlığı

Mahallede 1 muhtarlık binası bulunmakta olup mahalle evi, mahalle meclisi vb. bulunmamaktadır.

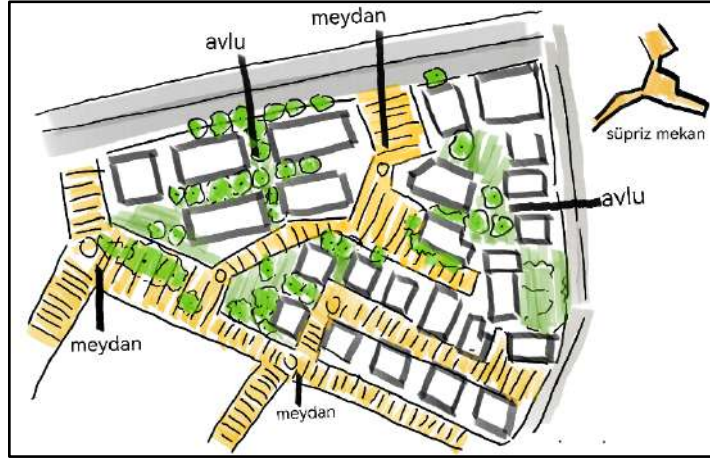
(4.2.3.11) “Sosyal İlişkiler” göstergesi bağlamında Melikşah Mahallesi:

-Meydan varlığı

Mahalle içerisinde organik dokunun kazandırmış olduğu birçok meydan vardır. Aynı zamanda binaların arasında bulunan anlamlı boşluklar ve avlular bir hiyerarşi oluşturmaktadır.

-Binaların avlu, sürpriz mekân gibi bir araya gelmeye imkân tanınması

Organik dokunun hâkim olduğu mahallenin iç kesimlerde konutların konumlanması ve peyzaj öğeleriyle sürpriz mekân oluşumu görülmektedir. Aynı zamanda sürpriz mekanların özellikle Yeni Meram Cad. kuzeyinde kafe, çay bahçesi gibi sosyokültürel mekanlar olarak değerlendirildiği görülmektedir (Şekil 4.75).

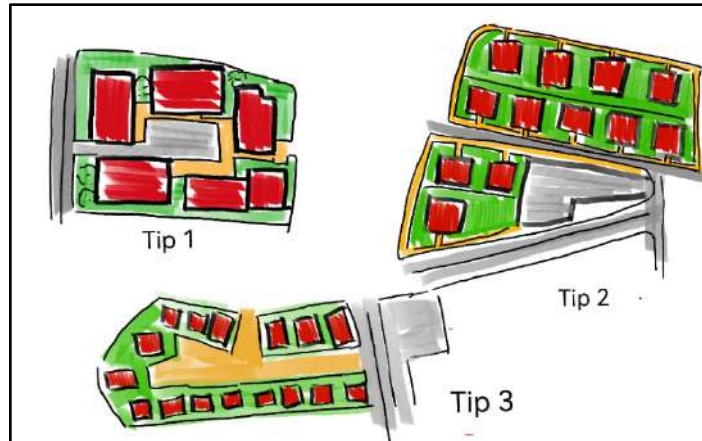
Şekil 4.75: Melikşah Mahallesi meydan, avlu varlığı (Donanım sok.) (Orijinal, 2022)

-Nirengi noktaları (bina, anıt vb.)

Mahallede bulunan parklar (Hoca Fakih, Melikşah) ve Şeker Fabrikası nirengi noktası olmuştur.

-Kimlikli, algılanabilir ve kompakt komşuluk grupları

Mahalle genelinde üç tip komşuluk grubunun yaygın olduğu görülmektedir (Şekil 4.76). Tip 1 kapalı sitelerde görülmekte olup tek bir giriş üzerinden girilen sokakla ilişkisi zayıf mekanlar olmaktadır. Tip 2 aynı ada içerisinde ön ve arka bahçe kullanımları olan genellikle müstakil veya en fazla 4 kata kadar olan apartmanlarda görülmektedir. Tip 3'de ise ortak avlu etrafında yapıların yer aldığı görülmektedir.

Şekil 4.76: Melikşah mahallesi komşuluk grupları (Orijinal, 2022)

-İnsan ilişkilerini canlandırarak mekanlar/kamusal alan

Mahallede 33 restoran, 31 kafe, 4 pastane, 19 yeşil alan, 10 spor salonu, 2 kurs, 1 kahvehane ve 9 cami bulunmaktadır. Bunun yanında okul ve site bahçelerinde de mahalle sakinlerinin bir araya geldiği görülmektedir.

4.3. Anket Bulguları

Anket bulguları “Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Veriler”, “Erenköy Mahalle Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri”, “Fetih Mahalle Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri”, “Melikşah Mahalle Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri”, “Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalle Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmelerinin Kıyaslanması” olmak üzere beş başlık altında ele alınmıştır.

4.3.1. Katılımcılara İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Bu başlıkta çalışmaya katılan 337 katılımcının genel özellikleri ile mahalleye gelinen yer, mahallede yaşama süreleri vb. bilgiler verilmiştir (Çizelge 4.19). Çalışmaya katılan kişilerin yarısına yakını (%42,1) 26-35 yaş aralığında yer almakta olup bu oranı 18-25 yaş aralığı takip etmektedir. 65 yaş üzeri katılımcılar sadece %0,6 düzeyindedir. Katılımcıların %40,7’sini erkekler, %59,3’ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Çizelge 4.19: Katılımcıların kişisel özellikleri

	Kategori	Sayı	Yüzde		Kategori	Sayı	Yüzde
Yaş	18-25	93	27,6	Hanedeki kişi sayısı	1	2	0,6
	26-35	142	42,1		2	38	11,3
	36-45	76	22,6		3	86	25,5
	46-55	18	5,3		4	100	29,7
	56-65	6	1,8		5 ve üzeri	111	32,9
	65 üzeri	2	0,6	Gelir tanımlama	İyi	35	10,4
Cinsiyet	Erkek	137	40,7		Orta	88	26,1
	Kadın	200	59,3		Kötü	214	63,5
				Gelir memnuniyeti	Memnun	99	29,4
Meslek	Esnaf	39	11,6		Memnun değil	238	70,6
				Mahalle	Erenköy (Selçuklu)	101	30,0
	Öğrenci	34	10,1		Fetih (Karatay)	134	39,8
	Doktor	-	-		Melikşah (Meram)	102	30,2
	Öğretmen	21	6,2				
	Mühendis	13	3,9				
	Ev Hanımı	121	35,9				
	Emekli	5	1,5				
	Diğer	104	30,8				
	Çalışma durumu	Çalışan	172	51			

Katılımcıların %35,9' unu ev hanımı, %30,9'unu diğer meslek grubu oluşturmaktadır. Diğer meslek grubu içerisinde tekniker, hemşire, ilaç mümessili, sporcu, fırıncı, imam, temizlik görevlisi, kasiyer, turist rehberi vb. meslek grupları yer almaktadır. Bu sıralamayı esnaf (%11,6) ve öğrenci (%10,1) takip etmektedir. Katılımcıların %51'i çalışmakta %49'u ise çalışmamaktadır. Katılımcıların %63,5'i gelir durumunu "kötü" olarak tanımlamakta ve büyük oranda (%70,6) gelirinden memnun değildirler.

Ankete katılan 337 kişinin %30'u (101 kişi) Erenköy mahallesinde, %39,8'i (134 kişi) Fetih Mahallesi'nde ve %30,3'ü (102 kişi) Melikşah Mahallesi'nde ikamet etmektedir.

Katılımcıların mahalleye geldikleri yer ve mahallede oturma süreleri Çizelge 4.20'de verilmiştir. Katılımcıların yarısına yakını (%40,4) buldukları mahalleye çevre mahallelerden geldiklerini belirtmiştir. En düşük oran ise (%4,7) başka kentten gelme durumudur. Mahallede oturma süresi 0-5 aralığında yoğunlaşmaktadır (%39,5). Bu durumu 6-15 yıl arası ikamet edenler takip etmektedir (%30,3).

Çizelge 4.20: Katılımcıların mahalle bilgileri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahalleye gelinen yer	Burada doğdum	56	16,6
	Çevre mahallelerden	136	40,4
	Uzak mahallelerden	47	13,9
	Başka merkez ilçeden	62	18,4
	Başka kentten	16	4,7
	Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)	20	5,9
Mahallede oturma süresi	0-5 yıl	133	39,5
	6-15 yıl	102	30,3
	16-20 yıl	41	12,2
	21 üzeri	61	18,1
TOPLAM		337	100

4.3.2. Erenköy Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri

Bu başlıkta çalışmaya katılan 101 Erenköy Mahallesi sakininin (toplam uygulanan anketin %30'u) kişisel özellikleri, mahalle bilgileri ve belirlenen yaşanabilirlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Erenköy Mahallesi Kişisel Özellikler ve Mahalle Bilgileri

Erenköy Mahallesi'ndeki katılımcıların özellikleri Çizelge 4.21'de verilmiş olup katılımcıların çoğunluğu (%40,6) 26-35 yaş aralığında bulunmaktadır. Katılım gösteren

en az yaş grubu ise 56-65 aralığı olup 65 üzeri anket uygulamasına katılım göstermemiştir. Erenköy Mahallesi'nde katılımcıların %61,4'ünü kadınlar, %38,6'sını ise erkekler oluşturmaktadır. Ev hanımları (%40,6) katılımcıların çoğunluğunu kapsarken ev hanımlarını ikinci sırada takip eden diğer meslek grupları içerisinde fırıncı, hemşire, şoför, akademisyen gibi çeşitli meslek grupları bulunmaktadır. Katılımcıların %56,4'ü çalışmazken %43,6'sı çalışmaktadır. Hanedeki kişi sayısı katılımcıların yarıya yakını (39,6) ile büyük oranda "5 kişi ve üzeri" olmuştur. Ayrıca hane sayısı 1 olan katılımcı bulunmamaktadır. Gelir durumunu katılımcıların yarıdan fazlası (%61) "orta" olarak tanımlamıştır. Ancak gelirlerinden memnun olmayanlar %62,4' düzeyindedir.

Çizelge 4.21: Erenköy Mahallesi'ndeki katılımcıların kişisel özellikleri

	Kategori	Sayı	Yüzde		Kategori	Sayı	Yüzde
Yaş	18-25	27	26,7	Hanedeki kişi sayısı	1	-	-
	26-35	41	40,6		2	8	7,9
	36-45	23	22,8		3	18	17,8
	46-55	9	8,9		4	35	34,7
	56-65	1	1,0		5 ve üzeri	40	39,6
	65 üzeri	-	-	Gelir tanımlama	İyi	16	15,8
Cinsiyet	Erkek	39	38,6		Orta	61	60,4
	Kadın	62	61,4		Kötü	24	23,8
Meslek	Esnaf	10	9,9	Gelir memnuniyeti	Memnun	39	38,6
					Memnun değil	62	61,4
	Öğrenci	14	13,9				
	Doktor	-	-				
	Öğretmen	6	5,9				
	Mühendis	6	5,9				
	Ev Hanımı	41	40,6				
	Emekli	-	-				
Diğer	24	23,8					
Çalışma durumu	Çalışan	44	43,6				
	Çalışmayan	57	56,4				

Erenköy Mahallesi'ndeki katılımcıların mahalle bilgileri Çizelge 4.22'de verilmiştir. Mahalleye en çok (%40,6) çevre mahallelerden geldiği görülmektedir. Bu sırayı bu mahallede doğmuş olma durumu (%18,8) takip ederken başka merkez ilçeden (%16,8) ve uzak mahallelerden (%15,8) gelme durumu birbirine çok yakındır. En düşük oran ise başka kentten gelme durumu (%2) olmaktadır. Mahallede ikamet süresi çoğunlukla (%37,6) 6-15 yıl arası olmaktadır. 21 yıl ve üzeri ikamet etme durumu ise %24,8 ile 3. sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.22: Erenköy Mahallesi'ndeki katılımcıların mahalle bilgileri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahalleye gelinen yer	Burada doğdum	19	18,8
	Çevre mahallelerden	41	40,6
	Uzak mahallelerden	16	15,8
	Başka merkez ilçeden	17	16,8
	Başka kentten	2	2,0
	Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)	6	5,9
	0-5 yıl	26	25,7
	6-15 yıl	38	37,6
	16-20 yıl	12	11,9
	21 üzeri	25	24,8
TOPLAM		101	100

(4.3.2.1) Sağlık Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin sağlık göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.23'te verilmiştir. Mahallede sağlık ocağında geçirilen süre genellikle (87,1) 0-30 dk arasında olmaktadır. 1 saatten fazla bekleme oranı ise (%2) oldukça düşüktür. İsteddiği herhangi bir vakitte doktora ulaşabildiğini belirtenler ise %76,2 düzeyindedir. Katılımcıların %81,2'si sağlık güvencesine sahipken %18,8'lik kısmının sağlık güvencesi yoktur. Çevre sağlığı açısından çoğunluk (%72,3) güvende hissetmektedir. Karayolu ve diğer sebeplerden güvensiz hissedenlerin oranı %9,9 iken katılımcılar %2 oranında başıboş sokak köpeklerinin tehdit oluşturduğunu belirtmiştir. Herhangi bir fabrikadan dolayı gürültü, hava veya ses kirliliğine maruz kalma durumu katılımcılar arasında söz konusu değildir.

Çizelge 4.23: Erenköy Mahallesi'nde sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Sağlık ocağında geçirilen süre	0-30 dk	88	87,1
	31 dk- 1 saat	11	10,9
	1 saatten fazla	2	2,0
Doktora ulaşabilme düzeyi	-	77	76,2
Sağlık güvencesinin varlığı	-	82	81,2
Çevre sağlığı açısından güvende olma	Yok	73	72,3
	Karayolu (gürültü, hava vb.)	10	9,9
	Çöp (koku, hava vb.)	8	7,9
	Fabrika (gürültü, hava, ses vb.)	-	-
	Diğer	10	9,9
TOPLAM		101	100

(4.3.2.2) Eğitim Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin eğitim göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.24’te verilmiştir. Çocukların gittiği okul genellikle (%33,7) mahalledeki okul olmaktadır. Ancak mahalledeki okulun kaliteli olmadığını düşünen katılımcılar %54,5 düzeyindedir. Çocuklar okula çoğunlukta (%41,6) tek başına gidememektedir. Küçük çocuğu olanlar ve çocuğu olmayanlara bakılmaksızın tek başına okula gidebilenlerin oranı oldukça düşüktür (%7,9). Çocuklar okula %22,8 oranında yürüyerek gitmekte olup bisikletle gidenler sadece %1’lik kısımdır. Çocukların okula ulaşım biçimlerinde otobüs %2 düzeyindedir. Katılımcıların %59,4’ü halk eğitim imkanlarından haberdar olmadığını belirtmiştir. Halk eğitim imkanlarından memnuniyetsizlik oranı da %55,4 düzeyindedir.

Çizelge 4.24: Erenköy Mahallesi’nde eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Çocukların gittiği okulun mahallede bulunma durumu	Evet	34	33,7
	Hayır	30	29,7
	Çocuğum yok	37	36,6
Mahallede bulunan okulun kalitesine güven düzeyi		46	45,5
Çocukların okula tek başına gidebilme durumu	Evet	8	7,9
	Hayır	42	41,6
	Sadece büyük olanlar (10 yaş üstü)	14	13,9
	Çocuğum yok	37	36,6
Çocuğun okula gitme şekli	Arabayla	12	11,9
	Servisle	14	13,9
	Yürüyerek	23	22,8
	Bisikletle	1	1,0
	Diğer	14	13,8
	Çocuğum yok	37	36,6
Halk eğitim imkanlarından haberdar olma düzeyi		41	40,6
Halk eğitim fırsatlarından memnuniyet düzeyi		45	44,6
Okur/yazar nüfus oranı	<i>İlkokul</i>	6	5,9
	<i>Ortaokul</i>	8	7,9
	<i>Lise</i>	47	46,5
	<i>Üniversite</i>	35	34,7
	<i>Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)</i>	5	5,0
TOPLAM		101	100

Nesnel göstergeler içerisinde yer alan okur/yazar nüfus oranı anket çalışması ile araştırılmıştır. Anket bulgularına göre mahalle sakinlerinin %46,5’ini lise mezunlarını

oluşturmaktadır. Bunu %34,7 ile üniversite mezunları takip etmektedir. En düşük oran (%5) lisansüstü mezuniyet durumudur. Ayrıca okuma/yazmadığını belirten olmamıştır.

(4.3.2.3) Çevre Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin çevre göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.25’de verilmiştir. Mahalle sakinlerinin büyük bir çoğunluğu (%75) konut ve çevresini kendisinin temizlediğini, bakımıyla ilgilendiğini belirtmiştir. Atıklarını geri dönüşüm için ayıranların oranı %42,6 olup çoğu kişi atıklarını ayırmamaktadır. Mahalle sakinlerinin %67,3’ü mahallede ağaç dikmezken %50,5’i mahalledeki bitkilerin bakımı ile ilgilendiğini belirtmiştir. Aynı duyarlılık sokak hayvanları konusunda da geçerli olup sokak hayvanlarını besleme oranı %67,3’tür. Mahalle sakinlerinin tamamına yakını (%88,1) mahallede öne çıkan ağaç, çiçek vb. bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı (%80,2) kendini mahallede rahat hissettiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.25: Erenköy Mahallesi’nde çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde	
Konut çevresini temizleme düzeyi	75	74,3	
Atıkları ayırma/ dönüştürme düzeyi	43	42,6	
Ağaç dikme düzeyi	33	32,7	
Sokak hayvanlarını besleme etkinlikleri	68	67,3	
Bitkilerin bakımı (Bireysel duyarlılık)	51	50,5	
Öne çıkan ağaç, çiçek vb. (Bireysel duyarlılık)	89	88,1	
Rahat ve stressiz hissetme düzeyi	81	80,2	
Otomobil sahipliliği	<i>Evet, 1 tane</i>	61	60,4
	<i>Evet, 2 tane</i>	13	12,9
	<i>Evet, 2’den fazla</i>	3	3,0
	<i>Hayır</i>	24	23,8
Bisiklet sahipliliği düzeyi	46	45,5	
Bisiklet kullanım düzeyi	34	33,7	
Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi	<i>Doğalgaz</i>	94	93,1
	<i>Kömür</i>	7	6,9
Alternatif enerji kullanım düzeyi	21	20,8	
Yağmur suyu toplama	5	5,0	
TOPLAM	101	100	

Nesnel göstergeler içerisinde yer alan araç/bisiklet sahipliliği, ısınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi, alternatif enerji kullanımı ve yağmur suyu toplama göstergeleri anket bulguları ile desteklenmiştir. Mahallenin çoğunluğu (%60,4) 1 araç

sahibi olup aracı olmayanlar %23,8 düzeyindedir. 2 araç sahibi olanların oranı %12,9 iken 2'den fazla aracı olanların oranı sadece %3'tür. Bisiklet sahibi olmayanlar ise çoğunluktadır (%54,5). Bisiklet sahipliğinin düşüklüğü ile benzer biçimde bisiklet kullananlar azınlıktadır (%33,7) (Çizelge 4.25).

Konutun ısınması genellikle (%93,1) doğalgaz ile sağlanmakta olup kömür kullanımının yalnızca %6,9 olduğu tespit edilmiştir. Güneş, rüzgâr vb. alternatif enerji kullanımı oldukça düşüktür (%20,8). Aynı şekilde yağmur suyu toplama durumunun (%5) neredeyse hiç yapılmadığı görülmektedir (Çizelge 4.25).

(4.3.2.4) Altyapı ve Ulaşım Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.26'da verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ulaşımında (%36,6) 761 TL ve üzeri harcama yaptığı ortaya çıkmıştır. Bu sayıyı 0-160 TL aralığı (%26,7) takip etmekte olup bu durumu abonman fiyatlarının (indirimli abonman 90 TL, tam abonman 160 TL) etkilemiş olabileceği ihtimal dahilindedir. En çok kullanılan ulaşım türünün özel araç (%53,5) ve toplu taşıma (%36,6) olması da ulaşım maliyetleri ile doğrudan ilişkili olmaktadır. Bisiklet ile ulaşım %1 düzeyinde olup bisiklet kullanırken güvende hissetmeyenlerin oranının fazlalığı (%64,4) bu durumu açıklamaktadır. Bisiklet kullanım oranının (%33,7), bisiklet kullanırken güvende hissetme oranı (%35,6) benzer düzeylerde. Bu tespitler güven sorununun aşılması halinde mahallede okul, iş gibi zorunlu seyahatlerde bisiklet kullanımının artacağına işaret etmektedir.

Mahallede yaya olarak rahat ve güvenli şekilde hareket edebilme durumunun yüksek olduğu (%78,2) görülmekte olup katılımcıların %29,7'lik bir kısmı 21-40 dk arası mahallede aktif olarak yürüdüklerini belirtmiştir. Sürelerine bakılmaksızın aktif yürüyenlerin oranı (%78,2) mahallede yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket edebildiğini belirtenlerin oranı (%78,2) ile örtüşmektedir.

Herhangi bir yerden bir yere ulaşım sağlarken arabasını başkasıyla paylaşma durumu katılımcıların %43,6'sı için geçerlidir. Katılımcıların büyük çoğunluğun (%43,5) trafikte 21dk-1saat aralığında vakit geçirirken 0-20 dk aralığında trafikte kalanların oranı %25 düzeyindedir.

Çizelge 4.26: Erenköy Mahallesi'nde altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Ulaşım maliyeti/ fiyatlar	0-160 TL	27	26,7
	161-360 TL	14	13,9
	361-560 TL	16	15,9
	561-760 TL	7	6,9
	761 ve üzeri	37	36,6
Bisiklet kullanırken güvende hissetme düzeyi		36	35,6
Kullanılan ulaşım türü (Yürünebilirlik)	Özel araç	54	53,5
	Bisiklet	1	1,0
	Toplu taşıma	37	36,6
	Yürüme	7	6,9
	Diğer	2	2,0
Yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket etme düzeyi (Yürünebilirlik)		79	78,2
Aktif yürüme süresi (Yürünebilirlik)	Evet, 0-20 dk	27	26,7
	Evet, 21-40 dk	30	29,7
	Evet, 40+	22	21,8
	Hayır	22	21,8
Araba paylaşım düzeyi		44	43,6
Trafikte geçen süre	0-20 dk	25	25,0
	21 dk-1 saat	44	43,5
	1 saatten fazla	31	30,6
	Yanıtız	1	-
TOPLAM		101	100

(4.3.2.5) Güvenlik Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin güvenlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.27'de verilmiştir. Mahallede, apartmanda veya sitede güvenliğin genellikle komşular (%67,8) üzerinden sağlandığı tespit edilmiştir. Diğer yöntemlerle güvenliğin sağlandığını belirtenler ise %17,5 düzeyinde olup katılımcıların %6'sı bu yöntemin kamera/alarm sistemi olduğunu belirtmiştir. Bu sıralamayı bekçi güvenliği (%9,2) takip etse de komşuların güvenliğe katkı düzeyine (%67,8) kıyasla çok düşük bir düzeydir.

Gece rahatça yürüyebildiğini belirtenlerin oranı yarıdan fazla (%61,4) olup mahalleyi güvenli bulanlar da aynı doğrultuda fazla (%73,3) olmuştur. Bu durum park halindeki araçların (bisiklet, araba) güvende olmasına da yansımış olup araçlarının güvende olduğunu belirtenler %68,3 oranında olmaktadır. Ancak mülke dair hırsızlık endişesi taşıma düzeyi %56,4 olmuştur. Komşuların güvenliğin sağlanması ile yakından

ilişkili olduğu %54,5 düzeyinde belirtilen komşunun eve göz kulak olması durumuyla açıklanmaktadır. Aynı şekilde komşunun çocuklara göz kulak olması durumu da %21,8 olmaktadır. Çocukların %47,5'i mahalleye tek başına çıkabilmekte olup %25,7'lik kısım çocuklarının tek başına dışarı çıkamadığını belirtmiştir (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27: Erenköy Mahallesi'nde güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Güvenlik sağlama yöntemi²	Bekçi	10	9,2
	Güvenlik görevlisi	2	1,8
	Polis merkezine yakınlık	4	3,7
	Komşular	73	67,8
	Diğer	19	17,5
Gece rahatça yürüyebilme düzeyi		62	61,4
Mahalleyi güvenli bulma düzeyi		74	73,3
Park halindeki aracın (araba, bisiklet) güvende olma düzeyi		69	68,3
Mülke dair hırsızlık endişesi taşıma düzeyi		57	56,4
Komşuluk-güvenlik ilişkisi	Hayır	21	20,8
	Evet, evime göz kulak olur	55	54,5
	Evet, çocuklarıma göz kulak olur	22	21,8
	Evet, diğer	3	2,9
Çocukların tek başına dışarı çıkabilmesi	Evet	48	47,5
	Hayır	26	25,7
	Çocuğum yok	27	26,7
Ötekileştirilen sokak, ev, aile vb.		47	46,5
Mahallede hoşgörü, nezaket sahibi bireylerin bulunma düzeyi		79	78,2
Barış içinde yaşama düzeyi		78	77,2
Yeterli Aydınlatma		67	66,3
TOPLAM		101	100

Mahallede önünden geçerken korkulan veya ötekileştirilen herhangi bir sokak, ev, aile olmadığı (%53,5), hoşgörü ve nezaket sahibi bireylerin çoğunlukta bulunduğu (%78,2) ve mahallede barış ortamının hâkim olduğu (%77,2) tespit edilmiştir. Güvenliğin sağlanması bağlamında önemli olan yeterli aydınlatma birimlerinin olma düzeyi (%66,3) nesnel göstergeleri destekler nitelikte olmuştur. (Çizelge 4.27).

² Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 108 cevap gelmiştir.

(4.3.2.6) Konut Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin konut göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.28’de verilmiştir. Çoğunluğun (%55,4) 1-2 katlı müstakil konutta ikamet ettiği bu oranı 3-5 katlı apartmanda oturanların (%31,7) takip ettiği görülmektedir. Katılımcıların güvenli siteye ikamet etme düzeyi ise sadece %4’tür. Katılımcıların %61,4’ü kendilerine ait konutlarda oturur iken %36,6’sı kiracıdır. Katılımcıların %1’i ise ailesine ait konutta oturduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%46,5) hem ikamet ettikleri evi (müstakil), hem de mahalleyi sevdiklerini belirtmişlerdir. Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi sevenlerin oranı ise %9,9 olup mahalleyi sevip evi sevmeyenler %11,9 düzeyindedir. Oturulan konutların %32,7 oranında 4-5 saat güneş alabildiği belirtilmiş bu oranı 7 saat ve üzeri (%23,8) takip etmiştir. Konutunun güneş alamadığını belirtme düzeyi ise yalnızca %5’tir.

Çizelge 4.28: Erenköy Mahallesi’nde konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut çeşidi	1-2 katlı müstakil	56	55,4
	3-5 katlı apartman	32	31,7
	6 kat ve üstü apartman	9	8,9
	Güvenlikli site	4	4,0
Konut Sahipliliği	Kendi	62	61,4
	Kiracı	37	36,6
	Lojman	-	-
	Diğer	2	2
Konut ve çevresinden memnuniyet	Evi seviyorum ancak çevreyi sevmiyorum	22	21,8
	Hem evi hem de çevreyi seviyorum	47	46,5
	Siteyi/apartmanı seviyorum ancak mahalleyi sevmiyorum	2	2,0
	Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi seviyorum	10	9,9
	İkisini de sevmiyorum	3	3,0
	Mahalleyi seviyorum ancak siteyi/apartmanı sevmiyorum	5	5,0
	Mahalleyi seviyorum ancak evi sevmiyorum	12	11,9
Güneş alabilme/ güneşlenme süresi	0-3 saat	22	21,8
	4-5 saat	33	32,7
	6-7 saat	17	16,8
	7 saat üzeri	24	23,8
	Almıyor	5	5,0

Çizelge 4.28: Erenköy Mahallesi'nde konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri-
devamı

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut bahçesinin paylaşım düzeyi		72	71,3
Konut estetiği ve kalitesi		60	59,4
Mahremiyetin varlığı		80	79,2
<i>Konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanlar</i>		90	89,1
<i>Isı/ ses yalıtımı</i>		69	68,3
TOPLAM		101	100

Mahalle sakinlerinin birbirleri ile bahçelerini paylaştığı (%71,3) tespit edilmiştir. Konutunu estetik ve kaliteli bulanların çoğunluktadır (%59,4). Konutun mahremiyet sağladığı görüşünde olanlar ise katılımcıların tamamına yakındır (%79,2). Nesnel göstergeler içerisinde yer alan konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanlar ile ısı/ses yalıtımı olanakları katılımcıların çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. Konutunda enerji ve su tasarrufu sağlayanların oranı %89,1 iken ısı/ses yalıtımına sahip konut düzeyi %68,3' tür (Çizelge 4.28).

(4.3.2.7) Kaliteli Mekân Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Mahallede koku, ses veya görsel olarak akla gelen herhangi bir mekânın olmadığı (%62,4) Erenköy mahalle sakinlerince dile getirilmiştir. Buna karşın mahallede kaybolma durumunda yönünü bulabilme oranı (%96) çok yüksektir. Nesnel göstergeler içerisinde yer alan kamusal alanlara ulaşmada zorluk durumu anket çalışması ile desteklenmiş olup kamusal alanlara ulaşmada katılımcıların herhangi bir zorluk yaşanmadığı (%59,4) ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29: Erenköy Mahallesi'nde kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Koku, ses veya görsel olarak akla gelen bir mekân varlığı	38	37,6
Yön, konum bulabilme düzeyi	97	96,0
<i>Kamusal alanlara ulaşmada zorluk düzeyi</i>	41	40,6

(4.3.2.8) Donatı Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin donatı göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.30'da verilmiştir. Hafta sonları veya boş vakitlerde genellikle mahallede (%40,6) vakit geçirildiği ortaya çıkmış olup bazen mahallede vakit geçirme düzeyi ise %31,7'dir. Mahallenin halkının ihtiyaçlarını karşılayabilme düzeyi %34,7 olup kısmen karşılayabilmesi ise %34,7'dir. Gündelik ihtiyaçlar için alışverişin genellikle (%61,4) mahallede yapıldığı belirtilmiş olup bu oran mahallenin kendi kendine yetebilme durumu ile doğrudan ilişkilidir. Alışverişin mahallede yapılmasının yanında esnaf ile iletişim kurma düzeyi (%59,4) de yüksektir. Çocukların genelde sokakta oyun oynadığı (%29,7) tespit edilmiştir. Evde (%23,8) ve site içerisinde (%22,8) oyun oynama düzeyleri oldukça yakın çıkmıştır. Diğer oyun oynanan mekanlar (%5,9) içerisinde %4'lük kısım çocukların konut bahçesinde oyun oynadığını vurgulamıştır. Mahallede en çok yürüyüş, koşu (%53,1) imkanının olduğu belirtilirken bisiklet kullanım düzeyi %18,1 olmaktadır. Mahallede spor yapma imkânı olmadığını belirtenler ise %29,7 oranında olmuştur. Mahalledeki parkların yeterli (%55,4) olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30: Erenköy Mahallesi'nde donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi/dışı vakit geçirme	Evet	41	40,6
	Bazen	32	31,7
	Hayır	28	27,7
Mahallenin ihtiyaçları karşılaması (Kendi kendine yetebilen mahalle olma)	Evet	35	34,7
	Kısmen	42	41,6
	Hayır	24	23,8
Gündelik alışverişlerin mahallede yapılma düzeyi		62	61,4
Esnaf ile iletişim düzeyi		60	59,4
Çocukların oyun oynadıkları mekanların varlığı	Evde	24	23,8
	Sokakta	30	29,7
	Site içinde	23	22,8
	Çocuk parkında	18	17,8
	Diğer	6	5,9
Mahallede spor yapma imkânı³	Yok	33	25,2
	Yürüyüş, koşu	60	53,1
	Bisiklet	23	18,1
	Spor salonu	10	0,6
	Diğer	4	3,0
Parkların yeterli olma düzeyi		56	55,4
TOPLAM		101	100

³ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 130 cevap gelmiştir.

(4.3.2.9) Erişebilirlik Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin erişebilirlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.31’de verilmiştir. Mahallede çocuk, engelli ve yaşlı bireyler başta olmak üzere erişim kolaylığının olduğu (%64,4) ortaya çıkmıştır. Ancak katılımcıların %35,6’i mahallede erişim kolaylığının olmadığını belirtmiştir. Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. açısından mahallede dolaşımdan memnuniyet düzeyi %71,3 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.31: Erenköy Mahallesi’nde erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Erişim kolaylığı düzeyi	65	64,4
Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi	72	71,3
TOPLAM	101	100

(4.3.2.10) Katılım Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin katılım göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.32’te verilmiştir. Mahalle muhtarının genellikle tanındığı (%53,5) ve aynı oranda seçimlerde de aday muhtarların tanındığı (%55,4) ortaya çıkmıştır. Ancak gerekli evrak işleri vb. durumlar dışında muhtarla görüşmenin neredeyse hiç olmadığı (%6,9) belirtilmiştir. Mahalle ile ilgili kararlara dahil olma veya bu kararlardan haberdar olma durumu da olumsuz yönde olup kararlardan haberdar olmayanların düzeyi %87,1’dir. Aynı şekilde mahalledeki etkinliklerden haberdar olmayanların düzeyi %85,1’dir. Mahallede düzenli olarak bir araya gelinmediğini belirtenlerin oranı da (%89,1) bu iletişim sorununu açıklamaktadır.

Çizelge 4.32: Erenköy Mahallesi’nde katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Muhtarı tanıma	47	46,5
Seçimlerde muhtarları tanıma	56	55,4
Muhtar ile iletişimde olma	7	6,9
Kararlardan haberdar olma	13	12,9
Etkinliklerden haberdar olma	15	14,9
Düzenli olarak bir araya gelme	11	10,9
TOPLAM	101	100

(4.3.2.11) Sosyal İlişki Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin sosyal ilişki göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.33’de verilmiştir. Mahalle sakinlerinin birbirlerini tanıdıkları (%94,1), 10 aileden fazla komşuyu tanıma düzeyinin yüksek (%35,6) olduğu görülmektedir. Katılımcılar komşularının meslek gruplarını karma (%54,5) olarak tanımlamıştır. Katılımcıların %23,8 komşularının mesleğini tanımlayamamıştır. Mahallede komşuya yüksek oranda (%80,2) güvenilmektedir. Günlük karşılaşmalar dışında da komşular bir araya (%55,4) gelmektedir.

Mahallede yaşama nedeni olarak en büyük etken hava kalitesi (%39,6) olup bilinçli bir tercih söz konusudur. Mahallenin tercih edilmesinin diğer bir nedeni ailevi nedenler (%36,6) olur iken mahallenin popüler olması bir tercih sebebi olmamıştır. Mahallenin sınırlarının bilinme (%49,5) ve bilinmeme (%50,5) durumu birbirine çok yakın olup mahallenin tarihinin bilinmediği (%68,3) sonucuna ulaşılmıştır. Mahalle merkezinin bilindiği (%58,4) ve aynı doğrultuda katılımcıların mahalleyi yol tarifi yapabilecek kadar tanıdığı (%85,1) görülmektedir (Çizelge 4.33).

Mahallede akla gelen ilk yapının cami olduğu (%59,4) ve bu caminin mahallenin kuruluşunda önemli yer tutan Erenköy Cami olduğu tahmin edilmektedir. Akla gelen yapılar sorulduğunda mahallelinin %8,8’i “Çamlı Sokak, Aşıklar Sokağı” yanıtını vermiştir. Bunun yanında katılımcıların %8,9’u akla gelen ilk yapının Avm olduğunu belirtmiş olup mahallede Avm olmadığından mahallenin odak noktası haline gelen Kardelen Avm (market)’den bahsedildiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların %14,9’u ise herhangi bir yapı veya mekânın akla gelmediğini belirtmiştir. Mahallede herhangi bir toplanma alanının olmadığı (%62) belirtilmiş olup en çok bir araya gelinen mekânın cami (%23,1) olduğu vurgulanmıştır. Anket bulguları mahallede diğer mekanların toplanma amacını yerine getiremediğini göstermektedir (Çizelge 4.33).

Düğün, bayram vb. faaliyetlerde çoğunlukla komşuların yardımlaştığı (%70,3) görülmektedir. Mahalleye ait hissetme durumunun yüksek olması (%78,2) da mahalleye duyulan aidiyet duygusunu öne çıkarmaktadır (Çizelge 4.33).

Çizelge 4.33: Erenköy Mahallesi'nde sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Komşuyu tanıma	Tanımıyorum	6	5,9
	1-3 aile	26	25,7
	4-7 aile	24	23,8
	8-10 aile	9	8,9
	10 aileden fazla	36	35,6
Komşuyu tanımlama	Bilmiyorum	24	23,8
	Esnaf	21	20,8
	Politikacı	1	1,0
	Akademisyen	-	-
	Doktor	-	-
	Öğretmen	-	-
	Karma	55	54,5
Komşuya güven duyma düzeyi		81	80,2
Komşular ile bir araya gelme		56	55,4
Mahalle yaşamı hakkında bilinçli olma / tercih hakkı (yaşama nedeni)	Ailevi nedenler	37	36,6
	Popülerlik	-	-
	Uygun fiyat	13	12,9
	İş yerine yakınlık	9	8,9
	Hava kalitesi	40	39,6
	Diğer	2	2,0
Mahalle sınırını bilme		50	49,5
Mahalle tarihini bilme		32	31,7
Mahalle merkezini bilme		59	58,4
Mahalleyi tanıma, yol tarifi		86	85,1
Mahallede akla ilk gelen yapı-anıt	Yok	15	14,9
	Cami	60	59,4
	Hastane	2	2,0
	Çeşme	2	2,0
	Çınar ağacı	4	4,0
	AVM	9	8,9
	Diğer	9	8,8
Toplanma alanının varlığı⁴	Yok	67	62,0
	Mahalle evi	3	2,7
	Kahvehane	1	1,0
	Cami	25	23,1
	Site yönetim yeri	4	3,7
	Diğer	8	7,5
Komşularla yardımlaşma düzeyi		71	70,3
Mahalleye ait hissetme düzeyi		79	78,2
TOPLAM	101	100	

⁴ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 108 cevap gelmiştir.

(4.3.2.12) Memnuniyet Göstergelerine İlişkin Erenköy Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Erenköy Mahallesi sakinlerinin memnuniyet göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.34’de verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu kamu hizmetlerinden memnun olmadığını (%57,4) belirtmiştir. Aynı doğrultuda sosyokültürel imkanlardan da memnun olmayanların (%70,3) oranı fazladır. Ancak katılımcıların %85,1’i mahalleyi sevdiğini belirtmiştir. Mahallenin havasının temiz olması (%28,8), yeşil olması (%21,2) ve komşuluk bağları (%16,2) mahallenin olumlu özellikleri içerisinde yer alan en önemli üç başlık olmuştur. Diğer avantajlar (%0,8) ise mahallenin sessiz, sakin olması olarak belirtilmiştir. Mahalledeki en önemli üç sorunun ulaşım (%28,9), altyapı (%28,3) ve yetersiz yeşil alan (%17) olduğu tespit edilmiştir. Mahalle sakinleri arasında mahalleden taşınma düşüncesinin taşınmadığı (%69,3) belirtilmiştir. Mahallenin geleceğini ise çoğunluk (%76,2) “umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren” olarak tanımlamıştır.

Çizelge 4.34: Erenköy Mahallesi’nde sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Kamu hizmetlerden memnuniyet	Evet	43	42,6
	Hayır	58	57,4
Sosyokültürel imkanlardan memnuniyet	Evet	30	29,7
	Hayır	71	70,3
Mahalleyi sevme	Evet	86	85,1
	Hayır	15	14,9
Mahalle avantajları⁵	Yeşil olması	54	21,2
	Havasının temiz olması	73	28,8
	Güvenli olması	35	13,8
	Komşuluk	41	16,2
	Merkeze/işe yakınlık	37	14,5
	Popüler olması	12	4,7
	Diğer (sessiz, sakin)	2	0,8
Mahalle sorunları⁶	Ulaşım	46	28,9
	Yetersiz yeşil alan	27	17,0
	Altyapı	45	28,3
	Güvenlik	25	15,7
	Havası kötü	5	3,1
	Diğer	11	6,9
TOPLAM		101	100

⁵ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 254 cevap gelmiştir.

⁶ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 159 cevap gelmiştir.

Çizelge 4.34: Erenköy Mahallesi'nde sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri-devamı

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahalleden taşınma durumu	Hayır	70	69,3
	Evet, ekonomik nedenler	7	6,9
	Evet, sosyal nedenler	3	3,0
	Evet, güvenlik nedenleri	5	5,0
	Evet, ulaşım nedenleri	8	7,9
	Evet, diğer nedenler	8	7,9
Gelecekte beklenen	Umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren	77	76,2
	Karanlık; yeşil alansız her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen	24	23,8
TOPLAM		101	100

4.3.3. Fetih Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri

Bu başlıkta çalışmaya katılan 134 Fetih Mahallesi sakininin (toplam uygulanan anketin %39,8'i) kişisel özellikleri, mahalle bilgileri ve belirlenen yaşanabilirlik göstergeleri matrisine göre değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Fetih Mahallesi Kişisel Özellikler ve Mahalle Bilgileri

Fetih Mahallesi sakinlerinin kişisel özellikleri Çizelge 4.35'te verilmiştir. Fetih Mahallesi katılımcılarının çoğunluğunu (%45,5) 26-35 yaş aralığındakiler oluşturmaktadır. Anket uygulamasına 56-65 ve 65 üzeri yaş gruplarından hiçbir katılımcı olmamıştır. Katılımcıların %57,5'ini kadınlar, %42,5'unu ise erkekler oluşturmaktadır. Çalışmaya en çok ev hanımları (%38,1) katılım sağlarken diğer meslek gruplarının oranı ikinci sırada (%32,8) yer almaktadır. Bu oran içerisinde %3 hemşire, %4,5 işçi, %3 özel sektör çalışanı öne çıkmaktadır. Katılımcıların %52,2'si çalıştığını belirtmiştir. Mahalledeki çoğunluğun hanedeki kişi sayısı 3-5 ve üzeri (%30,6) olup bu konuda oranlarda denklik söz konusudur. Katılımcıların çoğunluğu gelir durumunu orta (%69,4) olarak belirtmiş olup katılımcıların %83,6'sının gelirlerinden memnun olmadığı ortaya çıkmıştır.

Fetih Mahallesi'ne çoğunlukla çevre mahallelerden geldiği (%38,8) görülmektedir. Bunu başka merkez ilçeden gelme (%23,1) durumu takip etmektedir. En düşük düzey ise Konya'ya bağlı ilçelerden (%4,5) ve başka kentten gelme (%2,2) durumudur. Mahallede çoğunluğun 0-5 yıl arası mahallede ikamet ettiği (%47,8)

görülmektedir. En düşük oran ise 16-20 yıl ve 21 yıl üzeridir (%11,9). Bu sonuç da mahallenin yeni bir alan olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.35: Fetih Mahallesi'ndeki katılımcıların kişisel özellikleri

	Kategori	Sayı	Yüzde		Kategori	Sayı	Yüzde
Yaş	18-25	46	34,3	Hanedeki kişi sayısı	1	-	-
	26-35	61	45,5		2	19	14,2
	36-45	23	17,2		3	41	30,6
	46-55	4	3,0		4	33	24,6
	56-65	-	-		5 ve üzeri	41	30,6
	65 üzeri	-	-	Gelir tanımlama	İyi	9	6,7
Cinsiyet	Erkek	57	42,5		Orta	93	69,4
	Kadın	77	57,5		Kötü	32	23,9
Meslek	Esnaf	18	13,4	Gelir memnuniyeti	Memnun	22	16,4
					Memnun değil	112	83,6
	Öğrenci	10	7,5				
	Doktor						
	Öğretmen	6	4,5				
	Mühendis	5	3,7				
	Ev Hanımı	51	38,1				
	Emekli	-	-				
	Diğer	44	32,8				
Çalışma durumu	Çalışan	70	52,2				
	Çalışmayan	64	47,8				

Çizelge 4.36: Fetih Mahallesi katılımcıların mahalle bilgileri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahalleye gelinen yer	Burada doğdum	22	16,4
	Çevre mahallelerden	52	38,8
	Uzak mahallelerden	19	14,2
	Başka merkez ilçeden	31	23,1
	Başka kentten	3	2,2
	Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)	6	4,5
Mahallede oturma süresi	0-5 yıl	64	47,8
	6-15 yıl	38	28,4
	16-20 yıl	16	11,9
	21 üzeri	16	11,9
TOPLAM		134	100

(4.3.3.1) Sağlık Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin sağlık göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.37'de verilmiştir. Mahallede sağlık ocağında geçirilen süre çoğunlukla 0-30 dk

arasında (%79,1) olmaktadır. 1 saatten fazla bekleme oranı ise (%4,5) çok düşüktür. İsteddiği herhangi bir vakitte doktora ulaşabildiğini ifade edenler ise %79,1 düzeyindedir. Aynı doğrultuda katılımcıların tamamına yakını (%88,8) sağlık güvencesine sahiptir. Çöpten kaynaklı kötü koku, hava kirliliği vb. faktörlerin çevre sağlığı açısından mahallede risk oluşturduğu (%47,8) belirtilmiştir. Mahallede olduğu düşünülen diğer çevresel riskler ise karayolundan kaynaklı (%17,2) ve herhangi bir fabrikadan kaynaklı (%3,7) olumsuzluklardır.

Çizelge 4.37: Fetih Mahallesi sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Sağlık ocağında geçirilen süre	0-30 dk	106	79,1
	31 dk- 1 saat	22	16,4
	1 saatten fazla	6	4,5
Doktora ulaşabilme düzeyi		106	79,1
Sağlık güvencesinin varlığı		119	88,8
Çevre sağlığı açısından güvende olma	Yok	32	23,9
	Karayolu (gürültü, hava vb.)	23	17,2
	Çöp (koku, hava vb.)	64	47,8
	Fabrika (gürültü, hava, ses vb.)	5	3,7
	Diğer	10	7,4
TOPLAM		134	100

(4.3.3.2) Eğitim Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin eğitim göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.38'de verilmiştir. Çocukların gittiği okul ile ilgili bir çıkarım yapılamamakta olup mahalledeki okula gitme ve mahalleden başka bir okula gitme oranı (%50) birbirine eşittir. Ancak mahalledeki okulun kaliteli olmadığını düşünme düzeyi (%66,4) yüksektir. Çocuklar okula çoğunlukta (%47,8) tek başına gidememektedir. 10 yaş altı çocuğu olanlar ve çocuğu olmayanlara bakılmaksızın tek başına okula gidebilenlerin oranı oldukça düşük (%6,7) görülmektedir. Çocuklar okula %27,6 oranında yürüyerek ulaşım sağlarken %11,2'lik kısım okula ulaşımında servis kullanmaktadır. Halk eğitim imkanlarından haberdar olma durumu yarı yarıyadır (%50). Ancak bu eğitimlerden memnun olma düzeyi farklılaşmaktadır. Çoğunluğun halk eğitim imkanlarından memnun olmadığı (%60,4) anlaşılmaktadır. Nesnel göstergeler içerisinde yer alan okur/yazar nüfus oranı anket çalışması ile araştırılmıştır. Anket bulgularına göre mahalle sakinleri

arasında lise (%39,6) ve üniversite mezunları (%38,8) çoğunluktadır. En düşük oran ise (%3,7) lisansüstü mezuniyet durumudur. Ayrıca okuma/yazmadığını belirten olmamıştır.

Çizelge 4.38: Fetih Mahallesi eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Çocukların gittiği okulun mahallede bulunma durumu	Evet	43	32,1
	Hayır	43	32,1
	Çocuğum yok	48	35,8
Mahallede bulunan okulun kalitesine güven düzeyi		45	33,6
Çocukların okula tek başına gidebilme durumu	Evet	9	6,7
	Hayır	64	47,8
	Sadece büyük olanlar (10 yaş üstü)	11	8,2
	Çocuğum yok	50	37,3
Çocuğun okula gitme şekli	Arabayla	6	4,5
	Servisle	15	11,2
	Yürüyerek	37	27,6
	Bisikletle	1	0,7
	Diğer	26	19,4
	Çocuğum yok	49	36,6
Halk eğitim imkanlarından haberdar olma düzeyi		67	50
Halk eğitim fırsatlarından memnuniyet düzeyi		53	39,6
Okur/yazar nüfus oranı	<i>İlkokul</i>	12	9
	<i>Ortaokul</i>	12	9
	<i>Lise</i>	53	39,6
	<i>Üniversite</i>	52	38,8
	<i>Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)</i>	5	3,7
TOPLAM		134	100

(4.3.3.3) Çevre Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin çevre göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.39'da verilmiştir. Mahalle sakinlerinin büyük bir çoğunluğu (%67,2) konut ve çevresini kendisinin temizlemediğini belirtmiştir. Atıklarını geri dönüşüm için ayıranların oranı fazladır (%62,7). Katılımcıların tamamına yakını (%85,8) mahallede ağaç dikmediklerini belirtmiştir. Ancak sokak hayvanları besleme (%54,5) noktasında duyarlı oldukları görülmektedir. Mahallede öne çıkan bitki, çiçek vb. durumuna yarıdan fazlası (%56,7) olumlu yanıt vermiştir. Mahallede kendini rahat ve stressiz hissetme noktasında büyük bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yarıdan fazlası (%57,5) mahallede kendini rahat hissetmemektedir.

Nesnel göstergeler içerisinde yer alan araç/bisiklet sahipliği, ısınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi, alternatif enerji kullanımı ve yağmur suyu toplama başlıkları anket bulguları ile desteklenmiştir. Mahallede çoğu kişinin en az 1 araç sahibi olduğu (%52,2) görülmektedir. Araç sahibi olmayanların oranı yüksek iken (%35,8) aynı doğrultuda 2 araç sahibi olma (%9) ve 2'den fazla araç sahibi olma (%3) durumu da düşüktür. Katılımcıların çoğu bisiklet sahibi olmadığını belirtirken (%60,4) bisiklet kullanımı da yalnızca %29,9 düzeyinde olmaktadır (Çizelge 4.39).

Mahallenin büyük çoğunluğu (%96,3) konutunda doğalgaz kullanmakta olup ısınma amaçlı kömür kullanan konutların oranı yalnızca %3,7'dir. Alternatif enerji kullanımının (%3,7) ve yağmur suyu toplama (%2,2) olanaklarının neredeyse hiç olmadığı görülmüştür (Çizelge 4.39).

Çizelge 4.39: Fetih Mahallesi çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut çevresini temizleme düzeyi		44	32,8
Atıkları ayırma/ dönüştürme düzeyi		84	62,7
Ağaç dikme düzeyi		19	14,2
Sokak hayvanlarını besleme etkinlikleri		73	54,5
Bitkilerin bakımı (Bireysel duyarlılık)		34	25,4
Öne çıkan ağaç, çiçek vb. (Bireysel duyarlılık)		76	56,7
Rahat ve stressiz hissetme		57	42,5
Otomobil sahipliği	<i>Evet, 1 tane</i>	70	52,2
	<i>Evet, 2 tane</i>	12	9
	<i>Evet, 2'den fazla</i>	4	3
	<i>Hayır</i>	48	35,8
Bisiklet sahipliği düzeyi		53	39,6
Bisiklet kullanım düzeyi		40	29,9
Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi	<i>Doğalgaz</i>	129	96,3
	<i>Kömür</i>	5	3,7
Alternatif enerji kullanımı		5	3,7
Yağmur suyu toplama		3	2,2
TOPLAM		134	100

(4.3.3.4) Altyapı ve Ulaşım Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.40'da verilmiştir. Ulaşımında çoğunluğun 761 TL ve üzeri bütçe ayırdığı (%29,1) ortaya çıkmıştır. Bu sayıyı en az bütçe olan 0-160 TL aralığı

(%23,9) takip etmektedir. En üst ve en alt bütçelerin bu kadar yakın oranlarda olmasının sebebi abonman fiyatlarının (indirimli abonman 90 TL, tam abonman 160 TL) etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Ulaşım da tercih edilen ilk iki türün özel araç (%44,8) ve toplu taşıma (%43,3) olması da ulaşım maliyetlerinde tahmin edilen durumu doğrulamaktadır. Bisiklet ile ulaşım yalnızca %1,5 düzeyinde olup bisiklet kullanırken güvende hissetmeyenlerin oranı (%75) bu durumu açıklamaktadır. Aynı doğrultuda mahallede yaya olarak rahat ve güvenli şekilde hareket edebilenlerin oranının %47 olması ulaşım da güvenlik sorununun olduğuna işaret etmektedir. Mahallede aktif olarak yürüme süresi en çok 21-40 dk (%31,3) olup aktif olarak yürümeyenlerin oranı ikinci sırada (%23,1) yer almaktadır.

Araba paylaşımı durumu oldukça düşük (%28,4) olup çoğunluk arabasını paylaşmayı tercih etmemektedir. Nesnel ölçütlerde yer alan trafikte geçen süre göstergesi de anket bulguları ile açıklanmıştır. Çoğunluğun trafikte 21dk-1 saat arası zaman geçirdiği (%45,5) belirtilmiş olup 0-20 dk arası trafikte kalanların oranı %26,1'dir (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.40: Fetih mahallesi altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Ulaşım maliyeti/ fiyatlar	0-160 TL	32	23,9
	161-360 TL	25	18,6
	361-560 TL	20	14,9
	561-760 TL	18	13,4
	761 ve üzeri	39	29,1
Bisiklet kullanırken güvende hissetme düzeyi		33	25
Kullanılan ulaşım türü (Yürünebilirlik)	Özel araç	60	44,8
	Bisiklet	2	1,5
	Toplu taşıma	58	43,3
	Yürüme	8	6
	Diğer	6	4,5
Yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket etme düzeyi (Yürünebilirlik)		63	47
Aktif yürüme süresi (Yürünebilirlik)	Evet, 0-20 dk	37	27,6
	Evet, 21-40 dk	42	31,3
	Evet, 40+	24	17,9
	Hayır	31	23,1
Araba paylaşım düzeyi		38	28,4
Trafikte geçen süre	0-20 dk	35	26,1
	21 dk-1 saat	61	45,5
	1 saatten fazla	38	28,4
TOPLAM		134	100

(4.3.3.5) Güvenlik Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin güvenlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.41’de verilmiştir. Mahallede, apartmanda veya sitede en önemli güvenlik sağlama şeklinin komşular olduğu (%56,3) belirtilmiştir. Diğer yöntemlerle güvenliğin sağlanma oranları (bekçi %7, polis merkezine yakınlık %2,2, kamera/alarm/şifre sistemi %6,3 ve güvenlik görevlisi %11,3) komşular faktörüne göre oldukça düşüktür.

Çizelge 4.41: Fetih Mahallesi güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Güvenlik sağlama yöntemi⁷	Bekçi	10	7
	Güvenlik görevlisi	16	11,3
	Polis merkezine yakınlık	4	2,8
	Komşular	79	56,3
	Diğer	12	8,5
	Güvenlik yok	11	7,8
	Kamera/alarm/şifre sistemi	9	6,3
Gece rahatça yürüyebilme düzeyi		36	26,9
Mahalleyi güvenli bulma düzeyi		53	39,6
Park halindeki aracın (araba, bisiklet) güvende olma düzeyi		70	52,2
Mülke dair hırsızlık endişesi taşıma		87	64,9
Komşuluk-güvenlik ilişkisi	Hayır	66	49,3
	Evet, evime göz kulak olur	43	32,2
	Evet, çocuklarıma göz kulak olur	22	16,4
	Evet, diğer	3	2,1
Çocukların tek başına dışarı çıkabilme düzeyi		34	25,4
Ötekileştirilen sokak, ev, aile vb.		98	73,1
Mahallede hoşgörü, nezaket sahibi bireylerin bulunma düzeyi		63	47
Barış içinde yaşama olanağı		73	54,5
Yeterli Aydınlatma		72	53,7
TOPLAM		134	100

Gece rahatça yürüyebildiğini belirtenlerin düzeyi çok düşük (%26,9) olup bunu doğrular biçimde mahalleyi güvenli bulmayanların oranı (%60,4) yüksektir. Park halindeki araçların güvende olduğu (%52,2) belirtilirken çoğunluk (%64,9) mülke dair hırsızlık endişesi taşımaktadır. Komşular ve güvenlik arasında ilişki olmadığını

⁷ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 141 cevap gelmiştir.

belirtenler fazla olsa da (%49,3) güvenlik sağlama yönteminde yüksek çıkan komşuların düzeyi tezat oluşturmaktadır. Bu durum komşuların eve veya çocuklara göz kulak olmadığı sadece varlığının güven vermesi ile açıklanmaktadır (Çizelge 4.41).

Katılımcıların sadece %25,4'ü çocuklarının tek başına dışarı çıkabildiğini belirtmiştir. Mahallede önünden geçerken korkulan veya ötekileştirilen sokak, ev, aile vb. güvenlik kaygılarının yüksek olduğu (%73,1) görülmektedir. Mahallede hoşgörü ve nezaket sahibi bireylerin az olduğu (%47) ancak yine de mahallede barış ortamının hâkim olduğu (%54,5) tespit edilmiştir. Güvenliğin sağlanması bağlamında aydınlatmaları yeterli bulma düzeyi nesnel göstergeleri destekler nitelikte yüksektir (%53,7) (Çizelge 4.41).

(4.3.3.6) Konut Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin konut göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.42'de verilmiştir. Çoğunluğun 3-5 katlı apartman (%44,8) ve 6 kat ve üstü apartmanda (%40,3) ikamet ettiği görülmektedir. Aynı zamanda güvenli sitede ikamet etme düzeyi %9,7'dir. Konut sahipliği göstergesi bağlamında konut sahibi olma ve kiracı olma durumu eşittir (%46,3). Diğer konut sahipliği durumları içerisinde katılımcıların %1,4'i ailesinin evinde oturduğunu belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu evini sevdiğini ancak çevresini sevmediğini belirtmiştir (%41,8). Bu bağlamda en çok belirtilen ikinci durum ise siteyi/apartmanı sevip mahalleyi sevmeme (%14,2) olarak belirtilmiştir. Hem evini hem de çevresini sevdiğini belirtenlerin oranı ise %13,4'tür. Konutların çoğunlukla 4-5 saat arası (%32,8) güneş aldığı belirtilmiştir. Bu oranı 0-3 saat düre ile konutun güneş alma durumu takip ederken konutu hiç güneş almayanların oranı %7,5'tir.

Birlikte ve toplu yaşamının getirisi olarak mahallede bahçe paylaşımının yüksek olduğu (%93,3) görülmektedir. Bu paylaşım meyvelerin toplanması ve bahçe işlerinde yardımlaşma için bahçeyi paylaşmaktan farklı bir durum olarak ele alınmaktadır. Konutunu estetik ve kaliteli bulanlar (%52,2) ile konutun mahremiyet sağladığı (%69,4) görüşünde olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Nesnel göstergeler içerisinde de yer alan konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanların (%86,6) ve ısı/ses yalıtımı bulunan konutların (%77,6) çoğunlukta olduğu sonucuna varılmıştır (Çizelge 4.42).

Çizelge 4.42: Fetih Mahallesi konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut çeşidi	1-2 katlı müstakil	7	5,2
	3-5 katlı apartman	60	44,8
	6 kat ve üstü apartman	54	40,3
	Güvenlikli site	13	9,7
Konut Sahipliliği	Kendi	62	46,3
	Kiracı	62	46,3
	Lojman	-	-
	Diğer	10	7,4
Konut ve çevresinden memnuniyet	Evi seviyorum ancak çevreyi sevmiyorum	56	41,8
	Hem evi hem de çevreyi seviyorum	18	13,4
	Siteyi/apartmanı seviyorum ancak mahalleyi sevmiyorum	19	14,2
	Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi seviyorum	16	11,9
	İkisini de sevmiyorum	11	8,2
	Mahalleyi seviyorum ancak siteyi/apartmanı sevmiyorum	9	6,7
	Mahalleyi seviyorum ancak evi sevmiyorum	5	3,7
Güneş alabilme/ güneşlenme süresi	0-3 saat	37	27,6
	4-5 saat	44	32,8
	6-7 saat	21	15,7
	7 saat üzeri	22	16,4
	Almıyor	10	7,5
Konut bahçesinin paylaşımı		125	93,3
Konut estetiği ve kalitesi		70	52,2
Mahremiyetin varlığı		93	69,4
Konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanlar		116	86,6
Isı/ ses yalıtımı		104	77,6
TOPLAM		134	100

(4.3.3.7) Kaliteli Mekân Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin kaliteli mekân göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.43’de verilmiştir. Mahallede koku, ses veya görsel olarak akla gelen mekânların var olduğu (%71,6) sonucuna ulaşılmıştır. Aynı doğrultuda katılımcıların tamamına yakını (%94,8) mahallede yön ve konum tayin edebildiklerini ifade etmişlerdir.

Nesnel göstergeler içerisinde de yer alan kamusal alanlara ulaşmada zorluk göstergesi bağlamında yapılan tespitleri doğrular nitelikte anket bulguları katılımcıların kamusal alanlara ulaşmada zorluk yaşadığını (%67,9) göstermektedir.

Çizelge 4.43: Fetih Mahallesi kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Koku, ses veya görsel olarak akla gelen bir mekân varlığı	96	71,6
Yön, konum bulabilme düzeyi	127	94,8
Kamusal alanlara ulaşmada zorluk düzeyi	43	32,1
TOPLAM	134	100

(4.3.3.8) Donatı Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin donatı göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.44'de verilmiştir.

Çizelge 4.44: Fetih Mahallesi donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi/dışı vakit geçirme	Evet	30	22,4
	Bazen	50	37,3
	Hayır	54	40,3
Mahallenin ihtiyaçları karşılama (Kendi kendine yetebilen mahalle olma)	Evet	59	44
	Kısmen	69	51,5
	Hayır	6	4,5
Günlük alışverişlerin mahallede yapılması		114	85,1
Esnaf ile iletişim düzeyi		100	74,6
Çocukların oyun oynadıkları mekanların varlığı	Evde	26	19,4
	Sokakta	12	9
	Site içinde	71	53
	Çocuk parkında	23	17,2
	Diğer	2	1,4
Mahallede spor yapma imkânı⁸	Yok	60	36,3
	Yürüyüş, koşu	66	40
	Bisiklet	19	11,5
	Spor salonu	17	10,3
	Diğer	3	1,9
Parkların yeterli olma düzeyi		63	47
TOPLAM		134	100

Hafta sonları veya boş vakitlerde çoğunlukla mahallede vakit geçirilmediği (%40,3) ortaya çıkmıştır. Ancak bazen mahallede vakit geçirildiği de (%37,3) belirtilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu ihtiyaçların mahallede karşılanabilme durumu kısmen mümkün (%51,5) olarak değerlendirilmiştir. Ancak ihtiyaçlarını mahallede karşılayabildiğini ifade edenler (%44) de oldukça fazladır. Günlük alışverişlerin

⁸ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 165 cevap gelmiştir.

mahallede yapılma oranı (%85,1) da bu durumu doğrulamaktadır. Gündelik alışverişlerin mahallede yapılma düzeyi ile orantılı şekilde esnaf ile iletişim düzeyi de (%74,6) yüksektir (Çizelge 4.44).

Çocukların çoğunlukla oyun oynadığı mekânlar ağırlıkla site içi (%53) olmaktadır. Oyun oynanan mekân sıralamasında yer alan diğer mekanlar sırasıyla ev (%19,4), çocuk parkı (%17,2) ve sokaktır (%9). Mahallede en çok yürüyüş, koşu imkanının (%40) olduğu belirtilmiştir. Diğer spor türleri ile birlikte mahallede spor yapma imkânının bulunduğunu ifade edenler ise %63,7 düzeyindedir. Mahalledeki parklar katılımcıların %53'ü tarafından yeterli bulunmamıştır (Çizelge 4.44).

(4.3.3.9) Erişebilirlik Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin erişebilirlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.45'de verilmiştir. Mahallede çocuk, engelli ve yaşlı bireyler başta olmak üzere erişim kolaylığının olduğu (%58,2) sonucuna varılmıştır. Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. açısından mahallede dolaşımdan memnuniyet düzeyi %65,7 olarak belirtilmiştir.

Çizelge 4.45: Fetih Mahallesi erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Erişim kolaylığı düzeyi	78	58,2
Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi	88	65,7
TOPLAM	134	100

(4.3.3.10) Katılım Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Katılım göstergesi bağlamında Fetih Mahallesi sakinlerinin çoğunluğunun (%68,7) mahalle muhtarını tanımadığı ve bu durumun seçimlere de yansıdığı, seçimlerde de muhtarların tanınmadığı (%55,2) tespit edilmiştir. Aynı durum gerekli durumlar dışında muhtar ile iletişimde olmada da söz konusudur. Muhtarla iletişimde olduğunu belirtenler yalnızca %4,5 düzeyinde iken iletişimde olmayanların oranı %95,5'ir. Mahalle ile ilgili kararlardan haberdar olma (%7,5) ve mahalledeki etkinliklerden haberdar olma (%9,7) düzeyi de düşüktür. Mahallede düzenli olarak bir araya gelinmediğini belirtenlerin oranı (%94,8) bu durumu destekler niteliktedir (Çizelge 4.46).

Çizelge 4.46: Fetih Mahallesi katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Muhtarı tanıma düzeyi	42	31,3
Seçimlerde muhtarları tanıma düzeyi	60	44,8
Muhtar ile iletişimde olma düzeyi	6	4,5
Kararlardan haberdar olma düzeyi	10	7,5
Etkinliklerden haberdar olma düzeyi	13	9,7
Düzenli olarak bir araya gelme düzeyi	7	5,2
TOPLAM	134	100

(4.3.3.11) Sosyal İlişki Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin sosyal ilişki göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.47’de verilmiştir. Mahalle sakinlerinin birbirlerini az tanıdığı, genellikle 1-3 komşu ailenin tanındığı (%43,3) görülmektedir. Komşularını tanımayanlar ise %7,5 düzeyindedir. Katılımcılar komşularının meslek gruplarını karma (%51,5) olarak tanımlamıştır. Ancak büyük bir kısım da (%32,1) komşusunun mesleğini tanımlayamamıştır. Mahallede komşuya güven duyma düzeyi buna karşın yüksektir (%62,7). Günlük karşılaşmalar dışında komşuların bir araya gelmediğini (%62,7) belirtilmiştir.

Mahallede yaşama nedeni olarak çoğunluk ailevi nedenleri (%39,6) göstermiştir. Bunun yanında uygun fiyat (%27,6) ve iş yerine yakınlık (%24,6) mahallede yaşama nedenleri arasındadır. Diğer nedenler arasında katılımcıların %4’ü zorunluluktan dolayı bu mahallede yaşadıklarını, bilinçli olarak tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mahalledeki hava kalitesi ile ilgili olarak mahallenin seçilmediği ifade edilmiştir. Mahalle sınırının bilinmediği (%75,4) ve aynı şekilde mahalle tarihinin de bilinmediği (%79,9) tespit edilmiştir. Ancak mahalle merkezi genellikle bilinmektedir (%54,9). Mahalleyi tanıma ve yol tarifi yapabilecek kadar iyi bilme durumu ise yüksektir (%85,1) (Çizelge 4.47).

Çizelge 4.47: Fetih Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Komşuyu tanıma	Tanımiyorum	10	7,5
	1-3 aile	58	43,3
	4-7 aile	24	17,9
	8-10 aile	14	10,4
	10 aileden fazla	26	19,4
Komşuyu tanımlama	Bilmiyorum	43	32,1
	Esnaf	18	13,4
	Politikacı	-	-
	Akademisyen	-	-
	Doktor	3	2,2
	Öğretmen	1	0,7
	Karma	69	51,5
Komşuya güven duyma		84	62,7
Komşular ile bir araya gelme		50	37,3
Mahalle yaşamı hakkında bilinçli olma / tercih hakkı (yaşama nedeni)	Ailevi nedenler	53	39,6
	Popülerlik	1	0,7
	Uygun fiyat	37	27,6
	İş yerine yakınlık	33	24,6
	Hava kalitesi	-	-
	Diğer	11	7,5
Mahalle sınırını bilme		33	24,6
Mahalle tarihini bilme		26	19,4
Mahalle merkezini bilme		73	54,9
Mahalleyi tanıma, yol tarifi		114	85,1
Mahallede akla ilk gelen yapı-anıt	Yok	35	26,1
	Cami	58	43,3
	Hastane	11	8,2
	Çeşme	2	1,5
	Çınar ağacı	2	1,5
	AVM	8	6
	Diğer	18	13,4
Toplanma alanının varlığı⁹	Yok	90	63,4
	Mahalle evi	-	-
	Kahvehane	-	-
	Cami	22	15,5
	Site yönetim yeri	18	12,6
	Diğer	12	8,5
Komşularla yardımlaşma		69	51,5
Mahalleye ait hissetme		63	47
TOPLAM		134	100

⁹ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 142 cevap gelmiştir.

Mahallede akla gelen ilk yapının cami olduğu (%43,3) görülmektedir. Mahallede büyük bir alan kullanımına sahip Spor Kongre Merkezi %4,9 düzeyinde akla gelen diğer yapı ve mekanlar içerisinde belirtmiştir. Ancak katılımcıların %26,1'i herhangi bir yapı veya mekânın akla gelmediğini belirtmiştir. Mahallede herhangi bir toplanma alanının olmadığı (%63,4) belirtilmiş olup en çok bir araya gelinen mekânın cami (%15,5) olduğu vurgulanmıştır. Düğün, bayram vb. faaliyetlerde komşuların yarısından fazlası yardımlaştığını (%51,5) belirtmiştir. Mahalleye ait hissetmeyenlerin oranının yüksek olması (%53) aidiyet duyma noktasında mahallede sıkıntıların olduğunu göstermektedir (Çizelge 4.47).

(4.3.3.12) Memnuniyet Göstergelerine İlişkin Fetih Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Fetih Mahallesi sakinlerinin memnuniyet göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.48'de verilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu kamu hizmetlerinden memnun olmadığını (%65,7) belirtmiştir. Aynı doğrultuda sosyokültürel imkanlardan da memnun olmayanların (%83,6) oranı fazladır. Mahalleyi sevme (%55,2) ve mahalleyi sevmeme (%44,8) düzeyleri oldukça yakındır. Mahallenin merkeze/işe yakın olması (%42,4), yeşil olması (%15,5) ve komşuluk (%15,1) mahallenin başlıca avantajları olarak görülmüştür. Mahalledeki en önemli üç sorunun havasının kötü olması (%28,7), güvenlik (%24,7) ve yeşil alan yetersizliği (%17,7) olduğu tespit edilmiştir. Yeşil alanın hem avantaj hem de sorun olarak gösterilmesi yeşil alanların niteliği noktasında bir eksiklik olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Nedenlerine bakılmaksızın mahalleden taşınma düşüncesinin yüksek oranda olduğu (%67,2) tespit edilmiştir. Taşınma nedenleri arasında “güvenlik” büyük orandadır (%17,9). Mahallenin geleceğine ilişkin katılımcıların çoğunun (%55,2) öngörüsü “karanlık; yeşil alansız, her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen” şeklindedir (Çizelge 4.48).

Çizelge 4.48:Fetih Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Kamu hizmetlerden memnuniyet düzeyi		46	34,3
Sosyokültürel imkanlardan memnuniyet düzeyi		22	16,4
Mahalleyi sevme düzeyi		74	55,2
Mahalle avantajları¹⁰	Yeşil olması	35	15,5
	Havasının temiz olması	9	4
	Güvenli olması	20	8,8
	Komşuluk	34	15,1
	Merkeze/işe yakınlık	95	42,4
	Popüler olması	14	6,2
	Diğer	18	8
Mahalle sorunları¹¹	Ulaşım	37	10,9
	Yetersiz yeşil alan	60	17,7
	Altyapı	49	14,5
	Güvenlik	83	24,7
	Havası kötü	97	28,7
	Diğer	12	3,5
Mahalleden taşınma durumu	Hayır	44	32,8
	Evet, ekonomik nedenler	13	9,7
	Evet, sosyal nedenler	16	11,9
	Evet, güvenlik nedenleri	24	17,9
	Evet, ulaşım nedenleri	9	6,7
	Evet, diğer nedenler	28	20,9
Gelecekte beklenen	Umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren	60	44,8
	Karanlık; yeşil alansız her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen	74	55,2
TOPLAM		134	100

4.3.4. Melikşah Mahallesi Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmeleri

Bu başlıkta çalışmaya katılan 102 Melikşah Mahallesi sakininin (toplam uygulanan anketin %30,2'si) kişisel özellikleri, mahalle bilgileri ve belirlenen yaşanabilirlik göstergeleri matrisine göre değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Melikşah Mahallesi Kişisel Özellikler ve Mahalle Bilgileri

Melikşah Mahallesi katılımcılarının kişisel özellikleri Çizelge 4.49'da belirtilmiş olup katılımcıların çoğunluğunu (%39,2) 26-35 yaş aralığını oluşturmaktadır. En az katılım gösteren yaş grupları ise 65 üzeri (%2), 46-55 yaş aralığı ve 56-65 aralığı (%4,9)

¹⁰ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 225 cevap gelmiştir.

¹¹ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 338 cevap gelmiştir.

olmuştur. Çalışmanın %59,8'ini kadınlar, %40,2'sini ise erkekler oluşturmaktadır. Diğer meslek grubu (%33,4) katılımcıların çoğunluğunu kapsarken bu grup içerisinde yer alanların meslekler direksiyon eğitmeni (%2), aşçı (%2), özel sektör çalışanı (%3), sporcu (%1) ve akademisyenliktir (%1). Katılımcıların %46,9'u çalışırken %43,1'i çalışmamaktadır. Katılımcıların çoğu 4 kişi (%31,4) ile 5 kişi ve üzeri büyüklükteki hanelerde (%29,4) yaşamaktadır. Tek kişilik aile büyüklüğüne sahip katılımcılar ise sadece %2 düzeyindedir. Gelir durumunu katılımcıların yarıdan fazlası (%58,8) "orta" olarak tanımlamıştır. Ancak gelirden memnuniyet düzeyi yalnızca %37,3' tür.

Çizelge 4.49: Melikşah Mahallesi'ndeki katılımcıların kişisel özellikleri

	Kategori	Sayı	Yüzde		Kategori	Sayı	Yüzde
Yaş	18-25	20	19,6	Hanedeki kişi sayısı	1	2	2
	26-35	40	39,2		2	11	10,8
	36-45	30	29,4		3	27	26,5
	46-55	5	4,9		4	32	31,4
	56-65	5	4,9		5 ve üzeri	30	29,4
	65 üzeri	2	2	Gelir tanımlama	İyi	10	9,8
Cinsiyet	Erkek	41	40,2		Orta	60	58,8
	Kadın	61	59,8		Kötü	32	31,4
Meslek	Esnaf	11	10,8	Gelir memnuniyeti	Memnun	38	37,3
					Memnun değil	64	62,7
	Öğrenci	10	9,8				
	Doktor	-	-				
	Öğretmen	9	8,8				
	Mühendis	4	3,9				
	Ev Hanımı	29	28,4				
	Emekli	5	4,9				
	Diğer	34	33,4				
Çalışma durumu	Çalışan	58	46,9				
	Çalışmayan	44	43,1				

Melikşah Mahallesi katılımcılarının bilgileri Çizelge 4.50'da verilmiştir. Mahalleye en çok (%42,2) çevre mahallelerden geldiği görülmektedir. Bu sırayı bu mahallede doğmuş olma durumu (%14,7) takip ederken diğer durumların oranları birbirine çok yakındır. En düşük oran ise Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan) gelen katılımcılara (%7,8) aittir. Mahallede ikamet süresi çoğunlukla (%42,2) 0-5 yıl arası olmaktadır. 21 yıl ve üzeri ikamet etme durumu ise 3. sırada (%19,6) yer almaktadır.

Çizelge 4.50: Melikşah mahallesi katılımcıların bilgileri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahalleye gelinen yer	Burada doğdum	15	14,7
	Çevre mahallelerden	43	42,2
	Uzak mahallelerden	12	11,8
	Başka merkez ilçeden	13	12,7
	Başka kentten	11	10,8
	Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)	8	7,8
	0-5 yıl	43	42,2
	6-15 yıl	26	25,5
	16-20 yıl	13	12,7
	21 üzeri	20	19,6
TOPLAM		102	100

(4.3.4.1) Sağlık Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin sağlık göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.51'de verilmiştir.

Çizelge 4.51: Melikşah Mahallesi sağlık göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Sağlık ocağında geçirilen süre	0-30 dk	92	90,2
	31 dk- 1 saat	8	7,9
	1 saatten fazla	2	2
Doktora ulaşabilme düzeyi		80	78,4
Sağlık güvencesinin varlığı		89	87,3
Çevre sağlığı açısından güvende olma	Yok	45	44,1
	Karayolu (gürültü, hava vb.)	26	25,5
	Çöp (koku, hava vb.)	5	4,9
	Fabrika (gürültü, hava, ses vb.)	20	19,6
	Diğer	6	5,9
TOPLAM		102	100

Katılımcıların tamamına yakının (%90,2) sağlık ocağında geçirdikleri süre 0-30 dk arasındadır. 1 saatten fazla bekleme oranı ise yalnızca %2'dir. İsteddiği herhangi bir vakitte doktora ulaşabildiğini belirtenler (%78,4) de aynı şekilde yüksektir. Katılımcıların %87,3'ü sağlık güvencesine sahipken %12,7'lik kısmın sağlık güvencesi yoktur. Çevre sağlığı açısından çoğunluk (%44,1) güvende hissetmektedir. Karayolu (%25,5) ve Şeker Fabrikası'ndan kaynaklı (%19,6) sağlık açısından güvensiz hissedenlerin oranı da az değildir (Çizelge 4.51).

(4.3.4.2) Eğitim Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin eğitim göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.52’de verilmiştir. Çocukların gittiği okul genellikle (%32,4) mahalledeki okul olup mahalledeki okula gitmeyenlerin oranı da %30,4’tür. Mahalledeki okulun kaliteli olduğunu düşünme durumu da yüksektir (%61,8). Çocuklar okula çoğunlukta (%37,3) tek başına gidememektedir. Küçük çocuğu olanlar ve çocuğu olmayanlara bakılmaksızın tek başına okula gidebilenlerin oranı %13,7’dir. Çocuklar okula genelde yürüyerek gitmekte (%19,6), %2 düzeyinde ise otobüs ve minibüs kullanmaktadır. Bisikletle okula gittiğini belirten katılımcı bulunmamaktadır. Katılımcıların %52’si halk eğitim imkanlarından haberdar olmadığını belirtse de halk eğitim imkanlarından memnuniyet düzeyi %59,8’dir.

Çizelge 4.52: Melikşah Mahallesi eğitim göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Çocukların gittiği okulun mahallede bulunma durumu	Evet	33	32,4
	Hayır	31	30,4
	Çocuğum yok	38	37,3
Mahallede bulunan okulun kalitesine güven düzeyi		62	61,8
Çocukların okula tek başına gidebilme durumu	Evet	14	13,7
	Hayır	38	37,3
	Sadece büyük olanlar (10 yaş üstü)	11	10,8
	Çocuğum yok	39	38,2
Çocuğun okula gitme şekli	Arabayla	8	7,8
	Servisle	16	15,7
	Yürüyerek	20	19,6
	Bisikletle	-	-
	Diğer	18	17,7
	Çocuğum yok	40	39,2
Halk eğitim imkanlarından haberdar olma düzeyi		49	48
Halk eğitim fırsatlarından memnuniyet düzeyi		60	59,8
Okur/yazar nüfus oranı	<i>İlkokul</i>	10	9,8
	<i>Ortaokul</i>	11	10,8
	<i>Lise</i>	32	31,4
	<i>Üniversite</i>	39	38,2
	<i>Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)</i>	10	9,8
TOPLAM		102	100

Nesnel göstergeler içerisinde de yer alan okur/yazar nüfus oranına ilişkin anket bulgularına göre mahalle sakinlerinin çoğunluğu üniversite (%38,2) ve lise (%31,4) mezunudur. En düşük oran ise lisansüstü (%9,8) ve ilkökul mezunlarına (%9,8) aittir. Ayrıca katılımcılar arasında okur-yazar olmayan yoktur (Çizelge 4.52).

(4.3.4.3) Çevre Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin çevre göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.53'te verilmiştir. Mahalle sakinlerinin çoğunluğu (%51) konut ve çevresini kendisinin temizlemediğini belirtmiştir. Atıklarını geri dönüşüm için ayıranlar ve ayırmayanlar eşit düzeydedir (%50). Mahalle sakinlerinin %79,4'ü mahallede ağaç dikmezken, %51'i mahalledeki bitkilerin bakımı ile ilgilendiğini belirtmiştir. Aynı duyarlılık sokak hayvanları konusunda da geçerli olup sokak hayvanlarını besleme oranı %56,9'dur. Mahalle sakinlerinin geneli (%79,4) mahallede öne çıkan ağaç, çiçek vb. olduğunu belirtmiştir. Aynı doğrultuda kendini çevre içerisinde rahat, stressiz hissetme oranı da yüksektir (%78,4).

Nesnel göstergeler içerisinde yer alan araç/bisiklet sahipliliği, ısınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi, alternatif enerji kullanımı ve yağmur suyu toplama olanakları anket ile araştırılmıştır. Mahallenin çoğunluğu (%59,8) 1 araç sahibi olup aracı olmayanlar %28,4 düzeyindedir. 2 araç sahibi olanlar (%8,8) ile 2'den fazla aracı olanlar (%2,9) azınlıktadır. Bisiklet sahibi olmayanlar %58,8 düzeyinde iken bisiklet kullanımı %64,7 düzeyindedir. Bu oranlar mahallelinin bisiklet sahibi olmasa da kiralama vb. bisiklet kullandıklarını göstermektedir (Çizelge 4.53).

Konutun ısınmasının genellikle doğalgaz ile (%93,1) sağlandığı, kömür kullanımının yalnızca %5,9 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Güneş, rüzgâr gibi alternatif enerjisi kullanımı oldukça düşüktür (%9,8). Aynı şekilde yağmur suyu toplamanın mahallede neredeyse hiç (%2) yapılmadığı görülmektedir (Çizelge 4.53).

Çizelge 4.53: Melikşah Mahallesi çevre göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut çevresini temizleme düzeyi		50	49
Atıkları ayırma/ dönüştürme		51	50
Ağaç dikme		21	20,6
Sokak hayvanlarını besleme etkinlikleri		58	56,9
Bitkilerin bakımı (Bireysel duyarlılık)		50	49
Öne çıkan ağaç, çiçek vb. (Bireysel duyarlılık)		81	79,4
Rahat ve stressiz hissetme		80	78,4
Otomobil sahipliliği	<i>Evet, 1 tane</i>	61	59,8
	<i>Evet, 2 tane</i>	9	8,8
	<i>Evet, 2'den fazla</i>	3	2,9
	<i>Hayır</i>	29	28,4
Bisiklet sahipliliği		42	41,2
Bisiklet kullanımı		36	35,3
Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi	<i>Doğalgaz</i>	95	93,1
	<i>Kömür</i>	6	5,9
	<i>Diğer</i>	1	1
Alternatif enerji kullanımı		10	9,8
Yağmur suyu toplama		2	2
TOPLAM		102	100

(4.3.4.4) Altyapı ve Ulaşım Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.54'de verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun ulaşım amaçlı 761 TL+ ve (%25,5) 161-360 TL aralığı (%21,6) harcama yaptığı ortaya çıkmıştır. En çok kullanılan ulaşım türünün özel araç (%56,9) ve toplu taşıma (%33,3) olması da ulaşım maliyetleri ile doğrudan ilişkili durumdadır. Bisiklet ile ulaşım sadece %2 düzeyinde olup bisiklet kullanırken güvende hissetmeyenlerin oranı (%74,5) bu durumu açıklamaktadır. Mahallede yaya olarak rahat ve güvenli şekilde hareket edebilme durumunun yüksek olduğu (%70,6) görülmekte olup katılımcıların %33,3'ü 40 dk üzeri süre ile mahallede aktif olarak yürüdüklerini belirtmiştir. Sürelerine bakılmaksızın aktif yürüyenlerin oranı ise (%84,3) oldukça yüksektir.

Herhangi bir yerden bir yere ulaşım sağlarken arabasını başkasıyla paylaşmayanların oranı %72,5 olup arabasını paylaşanlar yalnızca %26,5 düzeyindedir. Trafikte katılımcıların büyük çoğunluğu (%52) 21dk-1saat aralığında vakit geçirirken 0-20 dk aralığında trafikte kalanların oranı ise %25,5'tir (Çizelge 4.54).

Çizelge 4.54: Melikşah Mahallesi altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Ulaşım maliyeti/ fiyatlar	0-160 TL	19	18,6
	161-360 TL	22	21,6
	361-560 TL	20	19,7
	561-760 TL	15	14,7
	761 ve üzeri	26	25,5
Bisiklet kullanırken güvende hissetme düzeyi		26	25,5
Kullanılan ulaşım türü (Yürünebilirlik)	Özel araç	58	56,9
	Bisiklet	2	2
	Toplu taşıma	34	33,3
	Yürüme	6	5,9
	Diğer	2	2
Yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket etme düzeyi (Yürünebilirlik)		72	70,6
Aktif yürüme süresi (Yürünebilirlik)	Evet, 0-20 dk	19	18,6
	Evet, 21-40 dk	33	32,4
	Evet, 40+	34	33,3
	Hayır	16	15,7
Araba paylaşım düzeyi		27	26,5
Trafikte geçen süre	0-20 dk	26	25,5
	21 dk-1 saat	53	52
	1 saatten fazla	23	22,5
TOPLAM		102	100

(4.3.4.5) Güvenlik Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin güvenlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.55'te verilmiştir. Mahallede, apartmanda veya sitede güvenliğin genellikle komşular (%53,7) üzerinden sağlandığı tespit edilmiştir. Diğer yöntemlerle güvenliğin sağlandığını belirtenler (%19,2) içinde %4 düzeyinde kamera sistemi ve şifreli girişin kullanıldığı ifade edilmiştir. Katılımcıların %10'u ise herhangi bir güvenlik sistemlerinin olmadığını vurgulamıştır.

Gece rahatça yürüyebildiğini belirtenlerin oranı %67,6 olup mahalleyi güvenli bulanlar da aynı doğrultuda fazladır (%78,4). Bu durum park halindeki araçlarını (bisiklet, araba) güvende hissedenlerin oranına (%64,7) da yansımıştır. Ancak mülke dair hırsızlık endişesi taşıma düzeyi %52'dir. Komşuların eve göz kulak olması suretiyle güvenliğin sağlanmasına katkıda bulduklarını düşünenler %45,1 düzeyindedir. Ancak komşular arası bir ilişkinin olmadığını vurgulayanların oranı (%39,2) da az değildir.

Çocukların %35,3'ü mahalleye tek başına çıkabilmekte olup %34,3'ü tek başına dışarı çıkamadığını belirtmiştir (Çizelge 4.55).

Mahallede önünden geçerken korkulan veya ötekileştirilen herhangi bir sokak, ev, aile vb. güvenlik endişesinin olmadığı (%51) ifade edilmiştir. Mahallede hoşgörü ve nezaket sahibi bireylerin çoğunlukta bulunduğu (%75,5) ve mahallede barış ortamının hâkim olduğu (%79,4) tespit edilmiştir. Güvenliğin sağlanması bağlamında önem arz eden aydınlatma birimlerinin yeterliliğine ilişkin katılımcı görüşleri (%70,6) nesnel göstergeleri destekler niteliktedir (Çizelge 4.55).

Çizelge 4.55: Melikşah mahallesi güvenlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Güvenlik sağlama yöntemi¹²	Bekçi	15	14,5
	Güvenlik görevlisi	12	11,5
	Polis merkezine yakınlık	2	1,8
	Komşular	56	53,7
	Diğer	20	19,2
Gece rahatça yürüyebilme		69	67,6
Mahalleyi güvenli bulma		80	78,4
Park halindeki aracın (araba, bisiklet) güvende olması		65	64,7
Mülke dair hırsızlık endişesi taşıma		53	52
Komşuluk-güvenlik ilişkisi	Hayır	40	39,2
	Evet, evime göz kulak olur	46	45,1
	Evet, çocuklarıma göz kulak olur	12	11,8
	Evet, diğer	2	2
Çocukların tek başına dışarı çıkabilmesi		36	35,3
Ötekileştirilen sokak, ev, aile vb.		50	49
Mahallede hoşgörü, nezaket sahibi bireylerin bulunma düzeyi		77	75,5
Barış içinde yaşama olanağı		81	79,4
Yeterli Aydınlatma		72	70,6
TOPLAM		102	100

(4.3.4.6) Konut Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin konut göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.56'da verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun 3-5 katlı apartmanda (%55,9) ikamet ettiği; sonra eşit düzeyde 1-2 katlı müstakil (%19,6) evler ile 6 kat ve üstü

¹² Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 104 cevap gelmiştir.

apartmanlarda (%19,6) ikamet ettikleri görülmektedir. Güvenlikli sitede ikamet etme düzeyi ise sadece %4,9'dur. Katılımcıların %49'u kendilerine ait konutlarda ikamet ederken %44,1'i kiracıdır. Lojmanda ikamet edenler ise %2,9 düzeyindedir. Katılımcıların çoğunluğu (%36,3) ikamet ettikleri evi ve çevreyi sevdiklerini belirtmişlerdir. Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi sevenlerin oranı ise %27,5 düzeyinde olup mahalleyi sevip siteyi/apartmanı sevmeyenler %8,8'lik bir kısma sahiptir. Katılımcılar %32,4 oranında konutlarının 0-3 saat süre ile güneş alabildiği belirtilmiş, bu oranı 4-5 saat aralığı (%29,4) takip etmiştir. Konutunun güneş alamadığını belirtme düzeyi ise %7,8'dir.

Mahalle sakinlerinin birbirleri ile bahçelerini paylaştığı (%86,3) tespit edilmiştir. Konutunu estetik ve kaliteli bulanlar (%56,9) ile konutunun mahremiyet sağladığı (%85,3) görüşünde olanlar çoğunluktadır (Çizelge 4.56).

Çizelge 4.56: Melikşah Mahallesi konut göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Konut çeşidi	1-2 katlı müstakil	20	19,6
	3-5 katlı apartman	56	55,9
	6 kat ve üstü apartman	20	19,6
	Güvenlikli site	5	4,9
Konut Sahipliliği	Kendi	50	49
	Kiracı	45	44,1
	Lojman	3	2,9
	Diğer	4	3,9
Konut ve çevresinden memnuniyet	Evi seviyorum ancak çevreyi sevmiyorum	14	13,7
	Hem evi hem de çevreyi seviyorum	37	36,3
	Siteyi/apartmanı seviyorum ancak mahalleyi sevmiyorum	4	3,9
	Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi seviyorum	28	27,5
	İkisini de sevmiyorum	5	4,9
	Mahalleyi seviyorum ancak siteyi/apartmanı sevmiyorum	9	8,8
	Mahalleyi seviyorum ancak evi sevmiyorum	5	4,9
Güneş alabilme/ güneşlenme süresi	0-3 saat	33	32,4
	4-5 saat	30	29,4
	6-7 saat	12	11,8
	7 saat üzeri	19	18,6
	Almıyor	8	7,8
Konut bahçesinin paylaşım düzeyi		88	86,3
Konut estetiği ve kalitesi		58	56,9
Mahremiyetin varlığı		86	85,3
Konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkanlar		94	92,2
Isı/ ses yalıtımı		62	60,8
TOPLAM		102	100

(4.3.4.7) Kaliteli Mekân Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin kaliteli mekân göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.57’de verilmiştir. Mahallede koku, ses veya görsel olarak akla gelen mekanların olduğu (%52) sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların neredeyse tamamı (%98) mahallede yönünü bulabildiğini, konum tayin edebildiğini belirtmiştir. Nesnel göstergeler içerisinde yer alan kamusal alanlara ulaşmada zorluk durumu anket çalışması ile desteklenmiş olup kamusal alanlara ulaşmada herhangi bir zorluk yaşanmadığı (%70,6) ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.57: Melikşah Mahallesi kaliteli mekân göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Koku, ses veya görsel olarak akla gelen bir mekân varlığı	53	52
Yön, konum bulabilme	100	98
Kamusal alanlara ulaşmada zorluk durumu	30	29,4
TOPLAM	102	100

(4.3.4.8) Donatı Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin donatı göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.58’de verilmiştir. Hafta sonları veya boş vakitlerde çoğunlukla mahallede (%85,3) vakit geçirildiği ortaya çıkmıştır. Mahallenin ihtiyaçları karşılayabilme düzeyi yüksektir (%60,8). Bununla birlikte mahallenin ihtiyaçlarını kısmen karşılayabildiğini ifade edenler %32,4 düzeyindedir. Katılımcıların gündelik ihtiyaçlar için alışverişlerini genellikle mahallede yaptıkları (%89,2) belirlemesi mahallenin kendi kendine yetebildiğini göstermektedir. Alışverişin mahallede yapılmasının fazlalığını destekler biçimde mahallelinin esnaf ile iletişim kurma düzeyi (%78,4) de yüksektir.

Çocukların ağırlıklı olarak çocuk parklarında (%37,3) ve site içerisinde (%23,5) oyun oynadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %2’si ise çocuklarının okul bahçesinde oyun oynadığını vurgulamıştır. Mahallede en çok yürüyüş, koşu (%61,1) imkanının olduğu belirtilirken bisiklet sürme olanakları %15,9 düzeyindedir. Mahallede spor yapma imkânının olmadığını belirtenler ise %13,7 düzeyindedir. Diğer spor seçenekleri içerisinde katılımcıların %2’si çim saha eksikliğini vurgulamıştır. Mahalledeki parkların yeterli (%77,5) bulunduğu ifade edilmiştir (Çizelge 4.58).

Çizelge 4.58: Melikşah Mahallesi donatı göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi/dışı vakit geçirme	Evet	42	41,2
	Bazen	45	44,1
	Hayır	15	14,7
Mahallenin ihtiyaçları karşılması (Kendi kendine yetebilen mahalle olma)	Evet	62	60,8
	Kısmen	33	32,4
	Hayır	7	6,9
Günlük alışverişlerin mahallede yapılma düzeyi		91	89,2
Esnaf ile iletişim düzeyi		80	78,4
Çocukların oyun oynadıkları mekanların varlığı	Evde	14	13,7
	Sokakta	18	17,6
	Site içinde	24	23,5
	Çocuk parkında	38	37,3
	Diğer	8	7,9
Mahallede spor yapma imkânı¹³	Yok	20	13,7
	Yürüyüş, koşu	82	61,1
	Bisiklet	21	15,9
	Spor salonu	10	7,1
	Diğer	3	2,2
Parkların yeterli olma düzeyi		79	77,5
TOPLAM		102	100

(4.3.4.9) Erişebilirlik Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin erişebilirlik göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.59’da verilmiştir. Mahallede çocuk, engelli ve yaşlı bireyler başta olmak üzere erişim kolaylığının olduğu (%74,5) ortaya çıkmıştır. Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. açısından mahallede dolaşımdan memnuniyet düzeyi %68,6 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.59: Melikşah Mahallesi erişebilirlik göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Erişim kolaylığı düzeyi	76	74,5
Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi	70	68,6
TOPLAM	102	100

¹³ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 136 cevap gelmiştir.

(4.3.4.10) Katılım Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin katılım göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.60'da verilmiştir. Mahalle muhtarının genellikle tanınmadığı (%56,9) ancak seçimlerde aday muhtarların tanındığı (%60,8) ortaya çıkmıştır. Zorunlu evrak işleri vb. durumlar dışında muhtarla görüşmenin neredeyse hiç olmadığı (%8,8) belirtilmiştir. Mahalle ile ilgili kararlara dahil olma veya bu kararlardan haberdar olma durumu da olumsuz yönde olup kararlardan haberdar olmayanların düzeyi %88,2'dir. Aynı şekilde mahalledeki etkinliklerden haberdar olmayanların düzeyi %75,5'dir. Mahallede düzenli olarak bir araya gelinmediğini belirtenlerin oranı (%96,1) bu durumu açıklamaktadır.

Çizelge 4.60: Melikşah mahallesi katılım göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Sayı	Yüzde
Muhtarı tanıma düzeyi	44	43,1
Seçimlerde muhtarları tanıma düzeyi	62	60,8
Muhtar ile iletişimde olma düzeyi	9	8,8
Kararlardan haberdar olma düzeyi	12	11,8
Etkinliklerden haberdar olma düzeyi	25	24,5
Düzenli olarak bir araya gelme düzeyi	4	3,9
TOPLAM	102	100

(4.3.4.11) Sosyal İlişki Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin sosyal ilişki göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.61'de verilmiştir. Mahalle sakinlerinin birbirlerini çok iyi tanımadığı, tanınan aile sayısının genellikle 1-3 aile (%48,1) olduğu görülmektedir. 4-7 arası aile tanıyanların oranı %17,6 iken hiç aile tanımayanlar %7,8 düzeyindedir. Katılımcılar komşularının meslek gruplarını karma (%54,9) olarak tanımlamış; ancak katılımcıların %20,6'sı komşusunun mesleğini tanımlayamamıştır. Mahallede komşuya yüksek oranda (%72,5) güvenilmektedir. Günlük karşılaşmalar dışında komşuların bir araya gelmedikleri (%62,7) ifade edilmiştir.

Mahallede yaşama nedeni olarak en büyük etken ailevi nedenler (%44,1) gösterilmiş olup bilinçli bir tercihin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Mahallenin tercih edilmesinin ikinci ve üçüncü nedenleri sırasıyla işe yakınlık (%16,7) ve diğer nedenler (%11,8) olarak belirtilmiştir. Mahalleyi seçmeye ilişkin diğer nedenler arasında sessiz, sakin ve nezih olması (%2) gösterilmiştir. Mahallenin sınırlarının bilinme (%52)

ve bilinmeme (%48) durumu birbirine çok yakın olup mahallenin tarihinin bilinmediği (%78,4) sonucuna ulaşılmıştır. Mahalle merkezinin bilindiği (%61,8) ve aynı doğrultuda mahallenin iyi tanındığı, yol tarif edebilme durumunun yüksek olduğu (%83,3) görülmektedir (Çizelge 4.61).

Mahallede akla gelen ilk yapının cami olduğu (%52) görülmektedir. Diğer akla gelen mekanlar içerisinde katılımcıların %10'u parklardan bahsetmiş; ancak %15,7'si herhangi bir yapı veya mekânın akıllarına gelmediğini belirtmiştir. Mahallede herhangi bir toplanma alanının olmadığı (%47,4) belirtilmiş; en çok bir araya gelinen mekânın cami (%21,9) olduğu vurgulanmıştır. Site yönetim yerinin (%8,8) ve kahvehane (%7,1) toplanma alanı görülen alanlardır. Katılımcıların %5'i ise toplanma alanı niteliğinde bir alanı bilmediklerini ifade etmişlerdir. Düğün, bayram vb. faaliyetlerde çoğunlukla komşuların yardımlaşmadığı (%53,9) görülmektedir. Mahalleye ait hissetme durumu ise yüksektir (%78,4) (Çizelge 4.61).

Çizelge 4.61: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Komşuyu tanıma	Tanımiyorum	8	7,8
	1-3 aile	49	48,1
	4-7 aile	18	17,6
	8-10 aile	11	10,8
	10 aileden fazla	16	15,7
Komşuyu tanımlama	Bilmiyorum	21	20,6
	Esnaf	17	16,7
	Politikacı	-	-
	Akademisyen	-	-
	Doktor	2	2
	Öğretmen	6	5,9
	Karma	56	54,9
Komşuya güven duyma düzeyi		74	72,5
Komşular ile bir araya gelme düzeyi		38	37,3
Mahalle yaşamı hakkında bilinçli olma / tercih hakkı (yaşama nedeni)	Ailevi nedenler	45	44,1
	Popülerlik	8	7,8
	Uygun fiyat	10	9,8
	İş yerine yakınlık	17	16,7
	Hava kalitesi	10	9,8
	Diğer	12	11,8
Mahalle sınırını bilme düzeyi		53	52
Mahalle tarihini bilme düzeyi		22	21,6
Mahalle merkezini bilme düzeyi		63	61,8
Mahalleyi tanıma, yol tarifi		85	83,3

Çizelge 4.62: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri-devamı

	Kategori	Sayı	Yüzde
Mahallede akla ilk gelen yapı-anıt	Yok	16	15,7
	Cami	53	52
	Hastane	5	4,9
	Çeşme	6	5,9
	Çınar ağacı	1	1
	AVM	6	5,9
	Diğer	15	14,6
Toplanma alanının varlığı¹⁴	Yok	54	47,4
	Mahalle evi	2	1,7
	Kahvehane	8	7,1
	Cami	25	21,9
	Site yönetim yeri	10	8,8
	Diğer	15	13,1
Komşularla yardımlaşma		47	46,1
Mahalleye ait hissetme		80	78,4
TOPLAM		102	100

(4.3.4.12) Memnuniyet Göstergelerine İlişkin Melikşah Mahalle Sakinlerinin Değerlendirmeleri

Melikşah Mahallesi sakinlerinin memnuniyet göstergelerine ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.62’de verilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu kamu hizmetlerinden memnun olmadığını (%46,1) belirtmiştir. Aynı doğrultuda sosyokültürel imkanlardan da memnun olmayanların (%52) oranı fazladır. Ancak katılımcıların tamamına yakını (%91,2) mahalleyi sevdiğini belirtmiştir. Mahallenin yeşil olması (%22,4), merkeze/işe yakınlık (%22,1) ve havasının temiz olması (%18,4) mahallenin olumlu özellikleri içerisinde yer alan en önemli üç başlık olmuştur.

Mahalledeki en önemli üç sorunun altyapı (%25,4), yetersiz yeşil alan (%19,5) ve ulaşım (%18,2) olduğu tespit edilmiştir. Hem olumlu özelliklerde hem de sorunlarda belirtilen yeşil alan başlığının yeşil alan niteliği ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Mahalleden taşınma düşüncesinin mahalle sakinlerinin büyük bir kısmında (%70,6) söz konusu olmadığı görülmüştür. Mahallenin geleceğini ise katılımcıların çoğu (%65,7) “umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren” olarak tanımlamıştır (Çizelge 4.62).

¹⁴ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 114 cevap gelmiştir.

Çizelge 4.63: Melikşah Mahallesi sosyal ilişki göstergelerine ilişkin mahalle sakinlerinin değerlendirmeleri

	Kategori	Sayı	Yüzde
Kamu hizmetlerden memnuniyet düzeyi		55	53,9
Sosyokültürel imkanlardan memnuniyet düzeyi		49	48
Mahalleyi sevme düzeyi		93	91,2
Mahalle avantajları¹⁵	Yeşil olması	62	22,4
	Havasının temiz olması	51	18,4
	Güvenli olması	49	17,7
	Komşuluk	29	10,4
	Merkeze/işe yakınlık	61	22,1
	Popüler olması	21	7,6
	Diğer	2	0,4
Mahalle sorunları¹⁶	Ulaşım	25	18,2
	Yetersiz yeşil alan	27	19,5
	Altyapı	35	25,4
	Güvenlik	20	14,5
	Havası kötü	15	10,8
	Diğer	16	11,7
Mahalleden taşınma durumu	Hayır	72	70,6
	Evet, ekonomik nedenler	14	13,7
	Evet, sosyal nedenler	2	2
	Evet, güvenlik nedenleri	2	2
	Evet, ulaşım nedenleri	2	2
	Evet, diğer nedenler	10	9,8
Gelecekte beklenen	Umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren	67	65,7
	Karanlık; yeşil alansız her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen	35	34,3
TOPLAM		102	100

4.3.5. Erenköy/Fetih/Melikşah (EFM) Mahalleleri Sakinlerinin Yaşanabilirliğe İlişkin Değerlendirmelerinin Kıyaslanması

Bu başlıkta yaşanabilirlik bağlamında ele alınan göstergeler doğrultusunda (Sağlık, Eğitim, Çevre, Altyapı ve Ulaşım, Güvenlik, Konut, Kaliteli Mekân, Donatı, Erişebilirlik, Katılım, Sosyal İlişkiler, Memnuniyet) incelenen örneklem mahalleler kıyaslanmıştır.

¹⁵ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 275 cevap gelmiştir.

¹⁶ Bu soruda en fazla 3 seçenek seçilmiş olup toplamda 138 cevap gelmiştir.

Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Kişisel Özellikler ve Mahalle Bilgilerinin Kıyaslanması

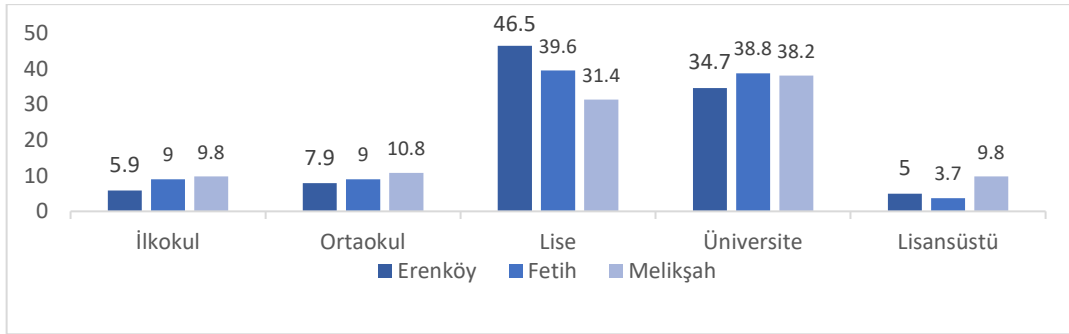
EFM mahalleleri katılımcılarının kişisel özelliklerinin kıyaslaması Çizelge 4.63'te verilmiştir. Erenköy (%40,6), Fetih (%38,8) ve Melikşah (%42,2) mahallelerine çoğunlukla çevre mahallelerden geldiği ortaya çıkmıştır. Bu oranları Erenköy Mahallesi'nde (%18,8) ve Melikşah Mahallesi'nde (%14,7) doğulan yer olması takip etmektedir. Fetih Mahallesi'nde ise başka merkez ilçeden (%23,1) geldiği görülmektedir. En düşük oran Erenköy (%2) ve Fetih (%2,2) mahallelerinde başka kentten gelme durumudur. Melikşah Mahallesi'nde ise %7,8 ile en düşük oran Konya'ya bağlı ilçelerden (kırsal alandan) gelme durumu olmaktadır.

Fetih (%47,8) ve Melikşah (%42,2) mahallelerinde oturma süreleri çoğunlukla 0-5 yıl aralığında iken, Erenköy Mahallesi'nde ise 6-15 yıl arası oturanların çoğunlukta olduğu (%37) görülmektedir. 21 yıl üzeri mahallede ikamet eden kişi sayısı ise en fazla (%24,8) Erenköy mahallesindedir (Çizelge 4.63).

Çizelge 4.64: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri kişisel özellikler ve mahalle bilgileri kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Mahalleye gelen yer	Burada doğdum	18,8	16,4	14,7
	Çevre mahallelerden	40,6	38,8	42,2
	Uzak mahallelerden	15,8	14,2	11,8
	Başka merkez ilçeden	16,8	23,1	12,7
	Başka kentten	2,0	2,2	10,8
	Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)	5,9	4,5	7,8
Mahallede oturma süresi	0-5 yıl	25,7	47,8	42,2
	6-15 yıl	37,6	28,4	25,5
	16-20 yıl	11,9	11,9	12,7
	21 üzeri	24,8	11,9	19,6
TOPLAM		100	100	100

Anket bulgularına göre Erenköy (%46,5) ve Fetih (%39,6) mahallerinin çoğunluğu lise mezunu olup Melikşah Mahallesi'nde ise üniversite mezunları (%38,2) çoğunlukta. Ancak oranları kıyaslandığı Fetih mahallesinden üniversite mezunları (%38,8) daha çok katılım göstermiştir (Şekil 4.77).

Şekil 4.77: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri katılımcılarının eğitim durumları (yüzde)

(4.3.5.1) Erenköy/Fatih/Melikşah Mahalleleri Sağlık Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin sağlık göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.64'te verilmiştir. Anket bulgularına göre sağlık ocağında geçirilen en çok süre Fetih Mahallesi'nde (%4,5), en az süre ise Melikşah Mahallesi'nde (%90,2) söz konusudur. Fetih Mahallesi'nde 2 aile sağlığı merkezi (mahalleler arasında en fazla) olmasına rağmen anket bulgularına göre bu sayı katılımcılar tarafından yeterli görülmemektedir. Ancak Fetih Mahallesi sakinleri (%79,1) doktora istedikleri vakit erişim sağladıklarını belirtmiştir. Sağlık güvencesine sahip olma düzeyi en fazla Fetih Mahallesi'ndedir (%88,8). Katılımcıların çevre sağlığı açısından güvende olma durumları en yüksek Erenköy Mahallesi'nde (%72,5), en düşük ise (%23,9) Fetih Mahallesi'ndedir. Çevre sağlığı açısından tehdit oluşturan en önemli unsurun ise çöp olduğu belirtilmiştir. Bu durum ilçe sınırları içerisinde yer alan Aslım çöp toplama merkezi ile açıklanmaktadır. Melikşah Mahallesi'nde ise çevre sağlığını tehdit eden temel unsur Şeker Fabrikası (%19,6) ve Beyşehir Cad. (karayolu %25,5) olmaktadır.

Çizelge 4.65: Erenköy/Fatih/Melikşah mahalleleri sağlık göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Sağlık ocağında geçirilen süre	0-30 dk	87,1	79,1	90,2
	31 dk- 1 saat	10,9	16,4	7,9
	1 saatten fazla	2,0	4,5	2,0
Doktora ulaşabilme düzeyi		76,2	79,1	78,4
Sağlık güvencesine sahip olma düzeyi		81,2	88,8	87,3
	Yok	72,3	23,9	44,1
	Karayolu (gürültü, hava vb.)	9,9	17,2	25,5
	Çöp (koku, hava vb.)	7,9	47,8	4,9
	Fabrika (gürültü, hava, ses vb.)	-	3,7	19,6
	Diğer	9,9	7,4	5,9
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.2) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Eğitim Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin eğitim göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.65'te verilmiştir. Anket bulgularına göre çocukların gittiği okulun mahallede bulunma düzeyi Erenköy Mahallesi'nde en yüksek (%33,7) olup Fetih Mahallesi'nde en düşüktür (%32,1). Nesnel verilere göre Fetih Mahallesi'nde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise imkanlarının olması mahalledeki okula gitme durumunu olumlu yönde etkilememiştir. Mahalledeki eğitim tesisine en yüksek güven düzeyi Melikşah Mahallesi'nde (%61,8) olmuştur. Aynı doğrultuda okula tek başına gidebilme durumu Melikşah Mahallesi'nde (%13,7) yüksektir. Üç mahallede de çoğunlukla okula yürüyerek gidilmekte olup bu bağlamda en yüksek oran Fetih Mahallesi'ne (%27,6) aittir. Halkın eğitim imkanlarından haberdar olma düzeyi Fetih Mahallesi'nde en yüksek düzeyde (%50) olurken bu imkanlardan memnuniyet düzeyi en düşük mahalle de yine Fetih Mahallesi'dir (%39,6).

Çizelge 4.66: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri eğitim göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Çocukların gittiği okulun mahallede bulunma düzeyi		33,7	32,1	32,4
Mahallede bulunan okulun kalitesine güven düzeyi		45,5	33,6	61,8
Çocukların okula tek başına gidebilme düzeyi	Tek başına gidenler	7,9	6,7	13,7
	Sadece büyük olanlar (10 yaş üstü)	13,9	8,2	10,8
Çocuğun okula gitme şekli	Arabayla	11,9	4,5	7,8
	Servisle	13,9	11,2	15,7
	Yürüyerek	22,8	27,6	19,6
	Bisikletle	1,0	0,7	-
	Diğer	13,8	19,4	17,7
	Çocuğum yok	36,6	36,6	39,2
Halk eğitim imkanlarından haberdar olma düzeyi		40,6	50	48
Halk eğitim fırsatlarından memnuniyet düzeyi		44,6	39,6	59,8
Okur/yazar nüfus oranı	<i>İlkokul</i>	5,9	9	9,8
	<i>Ortaokul</i>	7,9	9	10,8
	<i>Lise</i>	46,5	39,6	31,4
	<i>Üniversite</i>	34,7	38,8	38,2
	<i>Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)</i>	5,0	3,7	9,8
TOPLAM		100	100	100

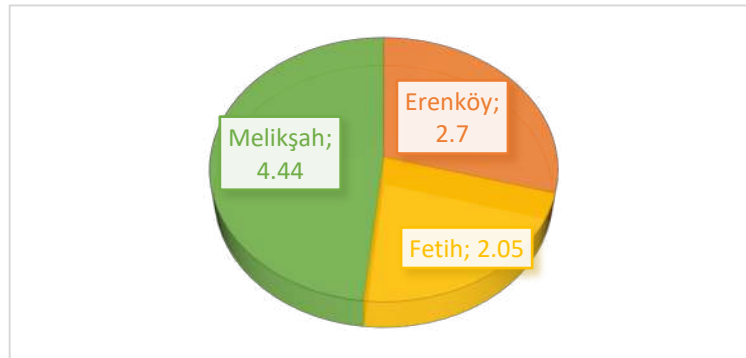
(4.3.5.3) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Çevre Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin çevre göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.66' da verilmiştir. Konut çevresini temizleme konusunda en yüksek düzey Erenköy Mahallesi'nde (%74,5) iken en düşük düzey Fetih Mahallesi'ne (%32,8) aittir. Bu bağlamda geleneksel mahalle kültürünü taşıyan Erenköy ile yeni yapılaşmanın yoğun olduğu, site ağırlıklı Fetih Mahallesi'nin en yüksek ve en düşük değerleri almasının oturulan konut türü ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bu göstergeler çaprazlandığında "oturulan konut türü" ile "konut çevresini temizleme" değişkenlerinin istatistiksel açıdan anlamlı ($x^2=67,365$, $df=4$, $p=0,008<0,05$) olduğu görülmüştür. Dolayısıyla 1-2 katlı müstakil ve 3-5 katlı apartmanlarda oturan bireylerin konut çevresinin bakımını üstlendiği ancak 6 kat ve üstü apartmanlarda ve güvenli sitelerde bu sorumluluğun ilgili kişiler veya kurumlar tarafından yapıldığı görülmektedir.

Atıkları ayırma/dönüştürme düzeyi en yüksek Fetih Mahallesi'nde (%62,7) olup mahallede sıklıkla görülen dönüşüm üniteleri ve ilçe belediyesinin çalışmaları ile ilişkilendirilebilir. Ağaç dikme düzeyi, sokak hayvanlarını besleme düzeyi, bitkilerin bakımıyla ilgilenme düzeyi, öne çıkan ağaç, çiçek vb. bulunma düzeyi, rahat ve stressiz hissetme düzeyi ise en yüksek Erenköy Mahallesi'nde olup bu çerçevedeki en düşük düzeydeki mahalle Fetih Mahallesi'dir. Çevre bilincine yönelik bu göstergelerin konut türü ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bu göstergeler "oturulan konut türü" ile çaprazlanmış; "oturulan konut türü" "ağaç dikme düzeyi" ($x^2=12.621$, $df=4$, $p=0,013 <0,05$), "sokak hayvanlarını besleme düzeyi" ($x^2=18.623$, $df=4$, $p=0,001 <0,05$), "bitkilerin bakımıyla ilgilenme düzeyi" ($x^2=15.443$, $df=4$, $p=0,004 <0,05$) ve "öne çıkan ağaç, çiçek vb. bulunma düzeyi" ($x^2=12.494$, $df=4$, $p=0,014 <0,05$) ile istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuş; "oturulan konut türü" "rahat ve stressiz hissetme düzeyi" ($x^2=9.006$, $df=4$, $p=0,061 > 0,05$) ile istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Ağaç dikme düzeyi 1-2 katlı müstakil ve 3-5 katlı apartmanlarda 6 kat üstü apartman ve güvenli sitelere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda 1-2 katlı müstakil ve 3-5 katlı apartmanlarda ikamet eden bireylerin sokak hayvanlarını besleme, bitkilerin bakımıyla ilgilenme ve mahallede öne çıkan ağaç, çiçek vb. varlığını belirtme düzeylerinin daha yüksek olduğundan yola çıkılarak, bu konutlarda oturan bireylerin çevre bilincinin yüksek olduğu, çevreye dair sorumluluk aldıkları görülmektedir.

Otomobil sahipliğinin Erenköy Mahallesi'nde yüksek olması (%60,4) çevre açısından olumsuz bir durum oluştururken, bisiklet sahipliğinin de Erenköy

Mahallesi'nde yüksek olması (%45,5) gelir durumu ile ilişkilendirilmektedir. Bu göstergeler ile “gelir durumu” çaprazlandığında “gelir durumu” ile “otomobil sahipliği” istatistiksel açıdan anlamlı ($\chi^2=40.850$, $df=6$, $p=0,003 <0,05$) olurken “bisiklet sahipliği”nin “gelir durumu” ile istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı ($\chi^2=5.086$, $df=2$, $p=0,079 >0,05$) görülmüştür. Otomobil sahipliğinin gelir durumun bir göstergesi olduğu ancak bisikletin gelir durumundan bağımsız bir kültür, alışkanlık olarak ele alındığı görülmektedir. Bisiklet kullanım düzeyi en yüksek Melikşah Mahallesi'nde (%35,5) söz konusudur. Bu durum nesnel göstergelerde ele alınan bisiklet yolu altyapısı (en uzun 4,44 km) ile doğrudan ilişkilidir (Şekil 4.78).

Şekil 4.78: Erenköy/Fetih/Melikşah mahallelerinde bisiklet yolu (km) varlığı

En fazla ısınma amaçlı kömür kullanımı Erenköy Mahallesi'nde (%6,9) iken, en fazla doğalgaz kullanımı ise Fetih Mahallesi'ndedir (%96,3). Fetih Mahallesi'nde doğalgaz kullanımının fazlalığı mahallede bulunan yeni yapılar ile ilişkilendirilebilir. Alternatif enerji kullanımının (%20,8) ve yağmur suyu toplama olanaklarının (%5) en yüksek olduğu mahalle Erenköy Mahallesi'dir (Çizelge 4.66).

Çizelge 4.67: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri çevre göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Konut çevresini temizleme düzeyi		74,3	32,8	49
Atıkları ayırma/ dönüştürme düzeyi		42,6	62,7	50
Ağaç dikme düzeyi		32,7	14,2	20,6
Sokak hayvanlarını besleme düzeyi		67,3	54,5	56,9
Bitkilerin bakımıyla ilgilenme düzeyi (Bireysel duyarlılık)		50,5	25,4	49
Öne çıkan ağaç, çiçek vb. bulunma düzeyi (Bireysel duyarlılık)		88,1	56,7	79,4
Rahat ve stressiz hissetme düzeyi		80,2	42,5	78,4
Otomobil sahipliği	<i>Evet, 1 tane</i>	60,4	52,2	59,8
	<i>Evet, 2 tane</i>	12,9	9	8,8
	<i>Evet, 2'den fazla</i>	3,0	3,0	2,9
	<i>Hayır</i>	23,8	35,8	28,4

Çizelge 4.68: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri çevre göstergelerinin kıyaslanması- devamı

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
<i>Bisiklet sahipliliği düzeyi</i>		45,5	39,6	41,2
<i>Bisiklet kullanım düzeyi</i>		33,7	29,9	35,3
<i>Isınma amaçlı kömür kullanan konut düzeyi</i>	<i>Doğalgaz</i>	93,1	96,3	93,1
	<i>Kömür</i>	6,9	3,7	5,9
<i>Alternatif enerji kullanım düzeyi</i>		20,8	3,7	9,8
<i>Yağmur suyu toplama düzeyi</i>		5,0	2,2	2
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.4) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Altyapı ve Ulaşım Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin altyapı ve ulaşım göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.67’de verilmiştir. Ulaşım maliyetinin en düşük (0-160 TL) mahalle Erenköy olup kullanılan ulaşım türünün yürüme olması ile ilişkili olabilmektedir. “Ulaşım maliyeti” ile “ulaşım türü” çaprazlandığında ($x^2=146.908$, $df=42$, $p=0,001 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yürüme, bisiklet ve topluma taşıma tercih edenlerin ulaşım maliyeti daha düşük olurken özel araç kullanımı ulaşım maliyetini de artırmaktadır.

Yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket etme düzeyi Erenköy Mahallesi’nde (%78,2) yüksekken aktif yürüme süresi aynı oranda olmadığı görülmektedir. 40 dk ve üzeri aktif yürüme süresi en fazla Melikşah Mahallesi’nde (%33,3) olduğu tespit edilmiştir. Araba paylaşım düzeyi en yüksek Erenköy Mahallesi’nde görülmektedir (%43,56). Trafikte geçen en kısa süre (0-20 dk) en fazla Fetih Mahallesi’nde (%26,1) olup toplu taşıma ağının gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.69: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri altyapı ve ulaşım göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Ulaşım maliyeti/ fiyatlar	0-160 TL	26,7	23,9	18,6
	161-360 TL	13,9	18,6	21,6
	361-560 TL	15,9	14,9	19,7
	561-760 TL	6,9	13,4	14,7
	761 ve üzeri	36,6	29,1	25,5
Bisiklet kullanırken güvende hissetme düzeyi		35,6	25	25,5
Kullanılan ulaşım türü (Yürünebilirlik)	Özel araç	53,5	44,8	56,9
	Bisiklet	1,0	1,5	2
	Toplu taşıma	36,6	43,3	33,3
	Yürüme	6,9	6	5,9
	Diğer	2,0	4,5	2,0
Yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket etme düzeyi (Yürünebilirlik)		78,2	47	70,6
Aktif yürüme süresi (Yürünebilirlik)	Evet, 0-20 dk	26,7	27,6	18,6
	Evet, 21-40 dk	29,7	31,3	32,4
	Evet, 40+	21,8	17,9	33,3
	Hayır	21,8	23,1	15,7
Araba paylaşım düzeyi	Evet	43,6	28,4	26,5
Trafikte geçen süre	0-20 dk	25,0	26,1	25,5
	21 dk-1 saat	43,5	45,5	52
	1 saatten fazla	30,6	28,4	22,5
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.5) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Güvenlik Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin güvenlik göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.68’de verilmiştir. Güvenlik sağlama yöntemleri kıyaslandığında Erenköy Mahallesi’nde polis merkezine yakınlık (%3,7) ve komşular (%67,8); Fetih Mahallesi’nde diğer (%22,6); Melikşah Mahallesi’nde bekçi (%14,5) ve güvenlik görevlisi (%11,5) öne çıkmaktadır. Gece rahatça yürüyebilme düzeyi en yüksek Melikşah Mahallesi’ndedir (%67,6). “Gece rahatça yürüyebilme” göstergesi ile “sosyokültürel imkanlardan memnuniyet düzeyi” ve “mahallenin ihtiyaçları karşılama düzeyi” göstergelerinin birbirleri ile ilişkili oldukları hipotezinden hareketle bu göstergeler çaprazlanmıştır. “Gece rahatça yürüyebilme düzeyi” ile “sosyokültürel imkanlardan memnuniyet düzeyi” ($\chi^2=32.440$, $df=1$, $p=0,001 <0,05$) ve “mahallenin ihtiyaçları karşılama düzeyi” ($\chi^2=24.602$, $df=2$, $p=0,005 <0,05$) ile istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Mahallede ihtiyaçları karşılayacak bakkal, terzi, eczane vs. ticari birimlerin

olması ve spor salonu, kıraathane, yeşil alan gibi sosyokültürel imkanların memnuniyet sağladığı olanakların olması mahalleye canlılık katmakta olup gece rahatça yürüyebilme düzeyini yükseltmektedir. Mahalleyi güvenli bulma düzeyi en yüksek Erenköy Mahallesi'nde (%73,3) görülmekte olup “mahalleyi güvenli bulma” ve “kendini mahalleye hissetme” göstergeleri çaprazlandığında istatistiksel açıdan anlamlı oldukları ($\chi^2=63.035$, $df=1$, $p=0,001 < 0,05$) ortaya çıkmıştır. Anlaşılmaktadır ki, bireyler güvende buldukları mahallelerde aidiyet duygusunu hissetmektedir.

Park halindeki aracın güvende olma düzeyi en yüksek Erenköy'de çıkarken (%68,3) mülke dair hırsızlık endişesinin en yüksek Fetih Mahallesi'nde (%64,9) olduğu görülmektedir. Komşuluk-güvenlik ilişkisinin olumlu yönde olduğu Erenköy Mahallesi'nde hoşgörü ve nezaket sahibi bireylerin bulunma (%78,2) ve barış içinde yaşama düzeyi (%77,2) diğer mahallelerden daha yüksektir. Aydınlatmanın yeterliliği konusunda en başarılı mahalle ise Melikşah Mahallesi'dir (%70,6) (Çizelge 4.68).

Çizelge 4.70: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri güvenlik göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Güvenlik sağlama yöntemi	Bekçi	9,2	7	14,5
	Güvenlik görevlisi	1,8	11,3	11,5
	Polis merkezine yakınlık	3,7	2,8	1,8
	Komşular	67,8	56,3	53,7
	Diğer	17,5	22,6	19,2
Gece rahatça yürüyebilme düzeyi		61,4	26,9	67,6
Mahalleyi güvenli bulma düzeyi		73,3	39,6	78,4
Park halindeki aracın (araba, bisiklet) güvende olma düzeyi		68,3	52,2	64,7
Mülke dair hırsızlık endişesi taşıma düzeyi		56,4	64,9	52
Komşuluk-güvenlik ilişkisi	Hayır	20,8	49,3	39,2
	Evet, evime göz kulak olur	54,5	32,2	45,1
	Evet, çocuklarıma göz kulak olur	21,8	16,4	11,8
	Evet, diğer	2,9	2,1	2
Çocukların tek başına dışarı çıkabilme düzeyi		47,5	25,4	35,3
Ötekileştirilen sokak, ev, aile vb. varlık düzeyi		46,5	73,1	49
Mahallede hoşgörü, nezaket sahibi bireylerin bulunma düzeyi		78,2	47	75,5
Barış içinde yaşama düzeyi		77,2	54,5	79,4
Yeterli aydınlatma düzeyi		66,3	53,7	70,6
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.6) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Konut Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin konut göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.69'da verilmiştir. 1-2 katlı müstakil konutlar en fazla Erenköy Mahallesi'nde (%55,4), 3-5 katlı apartmanlar en fazla Melikşah Mahallesi'nde (%55,9), 6 kat ve üstü apartmanlar (%40,3) ile güvenli siteler (%9,7) en fazla Fetih Mahallesi'nde görülmektedir. Konut sahipliğinin en fazla olduğu mahalle Erenköy Mahallesi (%61,4) olurken kiracıların en yoğun olduğu mahalle Fetih Mahallesi (%46,3) olmuştur. Hem evi hem çevreyi sevme düzeyi en yüksek Erenköy Mahallesi'nde (%46,5), hem siteyi/apartmanı hem mahalleyi sevme düzeyi en yüksek Melikşah Mahallesi'nde (%27,5), ikisini de sevmeme oranı en fazla Fetih Mahallesi'nde (%8,2) görülmektedir.

Güneşlenme süreleri en fazla Erenköy Mahallesi'nde görülmektedir. Konut bahçesinin paylaşım düzeyi en yüksek Fetih Mahallesi'nde (%93,3) görülmekte olup site bahçesinin paylaşılması kastedilmiştir. Fetih Mahallesi'ndeki bahçe paylaşımının Erenköy Mahallesi'nde söz konusu olan bahçe paylaşımından (meyve toplama, aşılı budama faaliyetlerinde yardımlaşma vb.) farklı değerlendirilmesi gerekmektedir. Konutların mahremiyet sağlama oranı ise en yüksek Melikşah Mahallesi'nde (%85,3) görülmektedir. En fazla enerji ve su tasarrufu sağlamanın Erenköy Mahallesi'nde (%89,1), en yüksek ısı/ses yalıtım düzeyinin ise Fetih Mahallesi'nde (%77,6) olduğu anlaşılmıştır (Çizelge 4.69).

Çizelge 4.71: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri konut göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Konut çeşidi	1-2 katlı müstakil	55,4	5,2	19,6
	3-5 katlı apartman	31,7	44,8	55,9
	6 kat ve üstü apartman	8,9	40,3	19,6
	Güvenlikli site	4,0	9,7	4,9
Konut Sahipliliği	Kendi	61,4	46,3	49
	Kiracı	36,6	46,3	44,1
	Lojman	-	-	2,9
	Diğer	2	7,4	3,9
Konut ve çevresinden memnuniyet	Evi seviyorum ancak çevreyi sevmiyorum	21,8	41,8	13,7
	Hem evi hem de çevreyi seviyorum	46,5	13,4	36,3
	Siteyi/apartmanı seviyorum ancak mahalleyi sevmiyorum	2,0	14,2	3,9
TOPLAM		100	100	100

Çizelge 4.72: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri konut göstergelerinin kıyaslanması- devamı

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
	Hem siteyi/apartmanı hem de mahalleyi seviyorum	9,9	11,9	27,5
	İkisini de sevmiyorum	3,0	8,2	4,9
	Mahalleyi seviyorum ancak siteyi/apartmanı sevmiyorum	5,0	6,7	8,8
	Mahalleyi seviyorum ancak evi sevmiyorum	11,9	3,7	4,9
Güneş alabilme/ güneşlenme süresi	0-3 saat	21,8	27,6	32,4
	4-5 saat	32,7	32,8	29,4
	6-7 saat	16,8	15,7	11,8
	7 saat üzeri	23,8	16,4	18,6
	Almıyor	5,0	7,5	7,8
Konut bahçesinin paylaşım düzeyi		71,3	93,3	86,3
Konut estetiği ve kalitesi düzeyi		59,4	52,2	56,9
Mahremiyetin varlık düzeyi		79,2	69,4	85,3
Konutta enerji ve su tasarrufu sağlayan imkân düzeyi		89,1	86,6	92,2
Isı/ ses yalıtımı düzeyi		68,3	77,6	60,8
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.7) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Kaliteli Mekân Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin kaliteli mekân göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.70’de verilmiştir. Koku, ses veya görsel olarak akla gelen bir mekânın bulunma düzeyi en yüksek (%71,6) mahalle Fetih Mahallesi’dir. Yön, konum bulabilme (%98) ve kamusal alanlara ulaşma kolaylığı (%70,6) açısından en iyi durumdaki mahalle Melikşah Mahallesi’dir. Ancak kamusal alanlara ulaşmada zorluk düzeyi en fazla (%40,6) olan mahalle Erenköy mahallesidir.

Çizelge 4.73: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri kaliteli mekân göstergelerinin kıyaslanması

	Yüzde		
	Erenköy	Fetih	Melikşah
Koku, ses veya görsel olarak akla gelen bir mekân varlık düzeyi	37,6	71,6	52
Yön, konum bulabilme düzeyi	96,0	94,8	98
Kamusal alanlara ulaşmada zorluk düzeyi	40,6	32,1	29,4

(4.3.5.8) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Donatı Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin donatı göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.71’de verilmiştir. Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi/dışı vakit geçirme düzeyi en yüksek Melikşah Mahallesi’nde görülmektedir. Mahallenin ihtiyaçları karşılama (%60,8), gündelik alışverişlerin mahallede yapılması (%89,2), esnaf ile iletişim (%78,4) göstergeleri açısından en iyi durumdaki mahalle Melikşah Mahallesi’dir. Bu durum nesnel göstergeler çerçevesindeki araştırma bulgularını (33 restoran, 31 kafe, 4 pastane, 19 yeşil alan, 10 spor salonu, 2 kurs, 1 kahvehane) desteklemektedir

Çocukların oyun alanları incelenen mahallelerde çoğunlukla Erenköy Mahallesi’nde ev (%23,8) ve sokak (%29,7); Fetih Mahallesi’nde site içi (%53); Melikşah Mahallesi’nde çocuk parkı (%37,3) ve diğer (%7,9) oyun alanları şeklindedir. Spor imkanları açısından ise Erenköy Mahallesi’nde bisiklet (%18,1), Fetih Mahallesi’nde spor salonu (%10,3), Melikşah Mahallesi’nde yürüyüş, koşu (%61,1) öne çıkmaktadır. Parkların yeterliliği en fazla Melikşah Mahallesi’ndedir (%77,5). Donatı göstergelerinin genelinde düzeyi en yüksek mahalle Melikşah Mahallesi’dir (Çizelge 4.71).

Çizelge 4.74: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri donatı göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerde mahalle içi/dışı vakit geçirme düzeyi	Evet	40,6	22,4	41,2
	Bazen	31,7	37,3	44,1
	Hayır	27,7	40,3	14,7
Mahallenin ihtiyaçları karşılama düzeyi (Kendi kendine yetebilen mahalle olma)	Evet	34,7	44	60,8
	Kısmen	41,6	51,5	32,4
	Hayır	23,8	4,5	6,9
Gündelik alışverişlerin mahallede yapılma düzeyi		61,4	85,1	89,2
Esnaf ile iletişim düzeyi		59,4	74,6	78,4
Çocukların oyun oynadıkları mekanların varlığı	Evde	23,8	19,4	13,7
	Sokakta	29,7	9	17,6
	Site içinde	22,8	53	23,5
	Çocuk parkında	17,8	17,2	37,3
	Diğer	5,9	1,4	7,9
Mahallede spor yapma imkânı	Yok	25,2	36,3	13,7
	Yürüyüş, koşu	53,1	40	61,1
	Bisiklet	18,1	11,5	15,9
	Spor salonu	0,6	10,3	7,1
	Diğer	3,0	1,9	2,2
Parkların yeterli olma düzeyi		55,4	47	77,5
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.9) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Erişebilirlik Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin erişebilirlik göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.72’de verilmiştir. Erişim kolaylığı en yüksek mahalle Melikşah Mahallesi (%74,5) iken sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi en yüksek mahalle Erenköy Mahallesi’dir (%71,3). Mahalle içerisinde “yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket edebilme” durumu ile “sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi” göstergeleri çaprazlandığında istatistiksel açıdan anlamlı oldukları ($\chi^2=21.209$, $df=1$, $p=0,001 <0,05$) ortaya çıkmıştır. Sokak genişlikleri eğitim, donanım vb. unsurların uygun şekilde düzenlenmesi yaya olarak güvenli hareket edebilme durumunu doğrudan etkilemekte ve yaya ulaşımının tercih edilmesini artırmaktadır.

Çizelge 4.75: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri erişebilirlik göstergelerinin kıyaslanması

	Yüzde		
	Erenköy	Fetih	Melikşah
Erişim kolaylığı düzeyi	64,4	58,2	74,5
Sokak genişlikleri, eğitim, donanım vb. memnuniyet düzeyi	71,3	65,7	68,6
TOPLAM	100	100	100

(4.3.5.10) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Katılım Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin katılım göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.73’de verilmiştir. Muhtar tanıma Erenköy Mahallesi’nde en yüksek düzeydedir (%46,5). Ancak seçimlerde muhtar tanıma ve muhtarla iletişimde olma göstergelerinin en yüksek düzeyde olduğu mahalle Melikşah Mahallesi’dir. Kararlardan haberdar olma açısından Erenköy Mahallesi (%12,9), etkinliklerden haberdar olma açısından Melikşah Mahallesi (%24,5) katılımcıları en yüksek düzeydedir. Düzenli olarak bir araya gelme durumu ise en fazla Erenköy Mahallesi’nde (%10,9) görülürken, Fetih Mahallesi katılım göstergelerinde diğer mahallelerin gerisinde kalmıştır.

Çizelge 4.76: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri katılım göstergelerinin kıyaslanması

	Yüzde		
	Erenköy	Fetih	Melikşah
Muhtarı tanıma düzeyi	46,5	31,3	43,1
Seçimlerde muhtarları tanıma düzeyi	55,4	44,8	60,8
Muhtar ile iletişimde olma düzeyi	6,9	4,5	8,8
Kararlardan haberdar olma düzeyi	12,9	7,5	11,8
Etkinliklerden haberdar olma düzeyi	14,9	9,7	24,5
Düzenli olarak bir araya gelme düzeyi	10,9	5,2	3,9
TOPLAM	100	100	100

(4.3.5.11) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Sosyal İlişki Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin sosyal ilişki göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.74’de verilmiştir. 10 aileden fazla komşu tanıma oranı en yüksek mahalle Erenköy Mahallesi (%35,6) olup komşu tanımadığını belirten katılımcıların ağırlıkta (%7,8) olduğu mahalle Melikşah Mahallesi’dir. Komşularının statüsünü tanımlamada en yetersiz düzeyde (%32,1) bulunan Fetih Mahallesi’nde komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Komşuya güven duyma düzeyinin Fetih Mahallesi’nde en düşük düzeyde (%62,7) olması da bu durumu açıklamaktadır. Komşulara güven duyma (%80,2), komşularla bir araya gelme (%55,4) ve komşularla yardımlaşma (%70,3) göstergeleri açısından en yüksek düzeydeki mahalle Erenköy Mahallesi’dir. Ancak mahalle sınırını (%52) ve mahalle merkezini bilme (%61,8), mahalleyi tanıma/ yol tarifi yapabilme (%83,3) göstergeleri açısından en yüksek düzeydeki mahalle Melikşah Mahallesi’dir.

Mahallede akla gelen ilk yapı-anıt Erenköy Mahallesi’nde cami (%59,4), AVM (%8,9) ve çınar ağacı (%4); Fetih Mahallesi’nde hastane (%8,2); Melikşah Mahallesi’nde çeşme (%5,9) ve diğer toplanma alanları (%14,6) olmuştur. Erenköy Mahallesi’nde Çamlı Sokak, Erenköy Cami ve mahallenin odak noktası olan Kardelen Avm öne çıkarken Fetih Mahallesi’nde mahalle yakınında bulunan Şehir Hastanesi belirtilmiştir. Mahalle dışında yer almasına karşın Şehir Hastanesi’nin Fetih Mahallesi’ni etki alanına aldığı anlaşılmaktadır (Çizelge 4.74).

Toplanma alanının varlığı Erenköy Mahallesi’nde cami (%23,1) ve mahalle evi (%2,7); Fetih Mahallesi’nde site yönetim yeri (%12,6); Melikşah Mahallesi’nde kahvehane (%7,1) ve diğer toplanma alanları (%13,1) olarak çeşitlenmektedir (Çizelge 4.74).

Mahalleye ait hissetme durumu Melikşah Mahallesi'nde en yüksek düzeyde (%78,4) olmuştur. “Mahalleye ait hissetme” ve “komşulara güvenme düzeyi” göstergelerinin “komşularla vakit geçirme” göstergesi ile ilişkili olduğu hipotezinden hareketle çaprazlamalar yapılmıştır. “Mahalleye ait hissetme” değişkeni ile “komşularla bir araya gelme” değişkeni ($\chi^2=31.432$, $df=1$, $p=0,002 <0,05$) ve “komşularla yardımlaşma düzeyi” ($\chi^2=38.424$, $df=1$, $p=0,005 <0,05$) değişkeni istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Aynı zamanda “komşulara güvenme” değişkeni ile “komşularla bir araya gelme” değişkeni ($\chi^2=63.546$, $df=1$, $p=0,001 <0,05$) ve “komşularla yardımlaşma düzeyi” ($\chi^2=72.920$, $df=1$, $p=0,001 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Dolayısıyla komşularla bir araya gelme, yardımlaşma komşuluk ilişkilerinin gelişmişliğine işaret etmekte olup mahalleye duyulan aidiyeti artırmaktadır. Aidiyet duygusunun yanında komşularla bir araya gelme ve yardımlaşma komşulara güven duymayı da sağlamaktadır. Komşularla bir araya gelme düzeyini cinsiyet ve çalışma durumunun etkilediği hipotezi üzerinde de durulmuştur. “Cinsiyet” ($\chi^2=5.583$, $df=1$, $p=0,018 <0,05$) ve “çalışma durumu” ($\chi^2=4.375$, $df=1$, $p=0,036 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Çalışmayan kadınların komşularla daha çok bir araya geldiği görülmektedir.

Çizelge 4.77: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri sosyal ilişki göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Komşuyu tanıma	Tanımiyorum	5,9	7,5	7,8
	1-3 aile	25,7	43,3	48,1
	4-7 aile	23,8	17,9	17,6
	8-10 aile	8,9	10,4	10,8
	10 aileden fazla	35,6	19,4	15,7
Komşuyu tanımlama	Bilmiyorum	23,8	32,1	20,6
	Esnaf	20,8	13,4	16,7
	Politikacı	1,0	-	-
	Akademisyen	-	-	-
	Doktor	-	2,2	2
	Öğretmen	-	0,7	5,9
	Karma	54,5	51,5	54,9
Komşuya güven duyma düzeyi		80,2	62,7	72,5
Komşular ile bir araya gelme düzeyi		55,4	37,3	37,3
Mahalle yaşamı hakkında bilinçli olma / tercih hakkı (yaşama nedeni)	Ailevi nedenler	36,6	39,6	44,1
	Popülerlik	-	0,7	7,8
	Uygun fiyat	12,9	27,6	9,8
	İş yerine yakınlık	8,9	24,6	16,7
	Hava kalitesi	39,6	-	9,8
	Diğer	2,0	7,5	11,8
Mahalle sınırını bilme düzeyi		49,5	24,6	52
Mahalle tarihini bilme düzeyi		31,7	19,4	21,6

Çizelge 4.78: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri sosyal ilişki göstergelerinin kıyaslanması- devamı

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Mahalle merkezini bilme düzeyi		58,4	54,9	61,8
Mahalleyi tanıma, yol tarifi edebilme düzeyi		85,1	85,1	83,3
Mahallede akla ilk gelen yapı-anıt	Yok	14,9	26,1	15,7
	Cami	59,4	43,3	52
	Hastane	2,0	8,2	4,9
	Çeşme	2,0	1,5	5,9
	Çınar ağacı	4,0	1,5	1
	AVM	8,9	6	5,9
	Diğer	8,8	13,4	14,6
Toplanma alanının varlığı	Yok	62,0	63,4	47,4
	Mahalle evi	2,7	-	1,7
	Kahvehane	1,0	-	7,1
	Cami	23,1	15,5	21,9
	Site yönetim yeri	3,7	12,6	8,8
	Diğer	7,5	8,5	13,1
Komşularla yardımlaşma düzeyi		70,3	51,5	46,1
Mahalleye ait hissetme düzeyi		78,2	47	78,4
TOPLAM		100	100	100

(4.3.5.12) Erenköy/Fetih/Melikşah Mahalleleri Memnuniyet Göstergelerinin Kıyaslanması

EFM mahalle sakinlerinin memnuniyet göstergelerine ilişkin değerlendirmelerinin kıyaslanması Çizelge 4.75’de verilmiştir. Kamu hizmetlerinden memnuniyet (%53,9), sosyokültürel imkanlardan memnuniyet (%48) ve mahalleyi sevmeye düzeyi (%91,2) göstergeleri bağlamında en iyi durumdaki mahalle Melikşah Mahallesi’dir. Bu göstergeler açısından en kötü durumdaki mahalle ise Fetih Mahallesi olmuştur. Mahallelerin katılımcılar tarafından önemsenen avantajları Erenköy Mahallesi’nde havasının temiz olması (%28,8) ve komşuluk (%16,2); Fetih Mahallesi’nde merkeze/işeye yakınlık (%42,4); Melikşah Mahallesi’nde güvenli (%17,7) ve popüler olmasıdır (%7,6). Buna karşın mahallelerde en çok önemsenen mahalle sorunları Erenköy Mahallesi’nde ulaşım (%28,9) ve altyapı (%28,3); Fetih Mahallesi’nde güvenlik (%24,7) ve havasının kötü olması (%28,7); Melikşah Mahallesi’nde yetersiz yeşil alan (%19,5) olmuştur.

Mahalleden taşınmak istemeyenlerin en yoğunlukta bulunduğu mahalle Melikşah Mahallesi’dir (%70,6). Taşınma durumunun “güvenlik” ve “mahallenin ihtiyaçları karşılayabilme durumu” ile ilişkili olabileceği hipotezi üzerinde durulmuştur.

“Güvenlik” ($x^2=107.604$, $df=5$, $p=0,001 <0,05$) ve “mahallenin ihtiyaçları karşılayabilme durumu” ($x^2=151.577$, $df=10$, $p=0,001 <0,05$) değişkenleri “taşınma durumu” değişkeni ile istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Mahalleyi güvenli bulan bireyler ve mahallede ihtiyaçlarını karşılayabilen bireyler mahalleden taşınmayı düşünmemektedir.

Mahallenin geleceğine ilişkin umut besleyenlerin en yoğun olduğu mahalle Erenköy Mahallesi (%76,2) olup geleceğe karamsar bakanların en fazla olduğu mahalle ise Fetih Mahallesi’dir (%55,2) (Çizelge 4.75).

Çizelge 4.79: Erenköy/Fetih/Melikşah mahalleleri memnuniyet göstergelerinin kıyaslanması

	Kategori	Yüzde		
		Erenköy	Fetih	Melikşah
Kamu hizmetlerden memnuniyet düzeyi		42,6	34,3	53,9
Sosyokültürel imkanlardan memnuniyet düzeyi		29,7	16,4	48
Mahalle avantajları	Yeşil olması	21,2	15,5	22,4
	Havasının temiz olması	28,8	4	18,4
	Güvenli olması	13,8	8,8	17,7
	Komşuluk	16,2	15,1	10,4
	Merkeze/işe yakınlık	14,5	42,4	22,1
	Popüler olması	4,7	6,2	7,6
	Diğer	0,8	8	0,4
Mahalleyi sevme düzeyi		85,1	55,2	91,2
Mahalle sorunları	Ulaşım	28,9	10,9	18,2
	Yetersiz yeşil alan	17,0	17,7	19,5
	Altyapı	28,3	14,5	25,4
	Güvenlik	15,7	24,7	14,5
	Havası kötü	3,1	28,7	10,8
	Diğer	6,9	3,5	11,7
Mahalleden taşınma durumu	Hayır	69,3	32,8	70,6
	Evet, ekonomik nedenler	6,9	9,7	13,7
	Evet, sosyal nedenler	3,0	11,9	2
	Evet, güvenlik nedenleri	5,0	17,9	2
	Evet, ulaşım nedenleri	7,9	6,7	2
	Evet, diğer nedenler	7,9	20,9	9,8
Gelecekte beklenen	Umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren	76,2	44,8	65,7
	Karanlık; yeşil alansız her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen	23,8	55,2	34,3
TOPLAM		100	100	100

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Kentlerde “sanayileşme, modernleşme” ile birlikte artan “apartmanlaşma ve siteleşme” kentlerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Artan nüfus, konut sorununu doğurmakta ve kentlerin üzerinde baskı oluşturmaktadır. Konut sorununu çözmek için az alanda daha çok kişinin barınması mantığı ile apartmanlaşma ortaya çıkmıştır. Ancak bu durum sadece konuttan ibaret görüldüğü için yanılığa neden olmuş yaşanabilir konutlardan uzaklaşmıştır. Yaşanabilirliğin yüksek olduğu, kent merkezinden uzakta yeni yapılar bu doğrultuda ortaya çıkmış olup apartmanlaşmanın temelini bu olumlu düşünce oluşturmuştur. Ancak hedeflendiği gibi olmamış siteleşme ile mahalle olgusu yitirilmiş ve geleneksel doku, yerel değerler, aidiyet ve kimlik unsurları zarar görmüştür. Bu noktada kentlerin farklılıkların zenginlik kattığı düşüncesi ile yeniden yerel değerleri özümseyerek mahalleden kent ölçeğine kadar planları ele alması oldukça önemli görülmektedir.

Mahalle kavramına bakıldığında geçmişten günümüze kadar kentlerin ana parçası olduğu, önem verildiği görülmektedir. Her dönemde farklı süreçlerden geçerek gelişim gösteren mahalle planlamanın da temel yapı taşı olmuştur. Ancak günümüzde gerekli önemin verilmediği, mahalle planlarının mevzuatta bile yerinin olmadığı görülmektedir. Sağlıklı, temiz çevreler oluşturmanın yansıyacağı ve yaşanabilirliğin yüksek olacağı en temel birim mahalledir. Kentlerin sanayileşmenin olumsuz etkilerinden kurtulması bağlamında bu durum bir çözüm yolu olarak görülmelidir. Özellikle geçmişte ele alınan planların, ilkelerin ve deneyimlerin bir örneklem alanı olarak görülmesi hedeflerin ne yönde olması gerektiğine ışık tutmaktadır. Geleneksel mahallede gözlemlenen *işlevsellik*, *doğa ile uyum* (coğrafyaya saygı duyup şehri rasyonel ifadelerle bağlı kalmadan planlama), *esneklik* (değişen şartlara uyum sağlama), *kompakt olma* (plansız yapılaşmanın ve kentin saçaklanmasının önüne geçme), *dönüşüm kolaylığı* (dönüştürülebilen malzeme kullanımı, yapım-yıkım dengesi), *hareketlilik* (tüm varlıkların döngü içinde olması, kentte aynı zamanda güvenlik unsurunu da beraberinde getiren yaya dolaşımının kesintiye uğramaması), *eşitlik/adalet* (merkezden tüm mesafelere eşit erişim, tüm hizmetlerden aynı şekilde yararlanma) ve *sosyal ilişkiler* (toplanma, bir araya gelme, yardımlaşma, imce) günümüzde ele alınan planlama ilkeleri ile doğrudan örtüşmektedir. Aynı zamanda bu ilkelerin yaşanabilirlik göstergeleri ile de ele alındığı noktada mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirliği artıran bir unsur

olması kanıtlanmış olmaktadır. Mahalle planlama ile ilkelerin ayrıntılı denetlenmesi ve alt-üst ölçek uyumunun daha kolay gözetildiği de görülmektedir. Üst ölçekte alınan yaşanabilir kent göstergeleri mahalle ölçeğine inildiğinde böylece karşılık bulabilmektedir.

Mahallenin temelini oluşturan birtakım donatıların (eğitim, sağlık, altyapı vb.) yer alması bir çıkış noktası olsa da yaşanabilirlik kavramından bahsetmek için yeterli değildir. Bu noktada donatılara eşit, adil erişebilirlik önem kazanmaktadır. Ele alınan örneklem alanlarında en düşük yaşanabilirlik değerlerine sahip Fetih Mahallesi'nde erişebilirlik düzeyinin de en düşük olması (%58,2) bu durumu desteklemektedir. Keller (1968) ise yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasında ticaret, eğitim ve diğer donatı alanlarının konut ile yürüme mesafesinde olması gerektiğini savunmaktadır. Bireylerin istek ve şikayetleri başta olmak üzere mahallenin potansiyel ve sorunlarının özgün bir şekilde ele alınması mahalle ölçeğinde planlama ile olmaktadır. Aynı zamanda mahalle sakinlerinin planlama sürecine katılımı ile yaşlı, çocuk ve diğer tüm yaş gruplarına hitap eden mahalle planları yaşanabilirliği artırmaktadır. Örneklem alanlar içerisinde en düşük yaşanabilirlik düzeyine sahip Fetih Mahallesi'nde katılım göstergelerinin en düşük düzeyde olması [*muhtarı tanıma* (%31,3), *seçimlerde muhtarı tanıma* (%44,8), *muhtarla iletişimde olma* (%4,5), *kararlardan haberdar olma* (%7,5), *etkinliklerden haberdar olma* (%9,7), *düzenli olarak bir araya gelme* (%5,2)] Keller'ın (1968) katılıma verdiği önemi açıklamaktadır. Bu noktada herkese eşit, adil ve erişilebilir ortak kullanım alanlarının oluşturulması yaşanabilirliği artırmaktadır.

Erişebilirliği etkileyen yaya ulaşımı temiz çevre, düşük maliyet, sosyal etkileşim vb. birçok alanı da etkilemekte olup yaşanabilirlik noktasında önem kazanmaktadır. Yaşanabilirlik düzeyi en yüksek olan Erenköy Mahallesi'nde yaya ulaşımı/ yürünebilirlik düzeyi de yüksektir (%78,2). Levy (1997) mahalle ölçeğinde planlamada yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasındaki en önemli unsur sınırlar olarak açıklamaktadır. Bu sınır, mahalle içerisinde gündelik ihtiyaçlara (bakkal, kırtasiye, okul vb.) rahat ve güvenli bir şekilde yürüyerek erişim sağlanabilecek büyüklükte olmalıdır. Belli büyüklük üzerindeki mahallelerde veya kent içindeki diğer kamusal alanlarda bireylerin karşılaşma, iletişim kurma ihtimallerinin azaldığını öne sürmektedir. Levy'nin (1997) görüşünde yer alan hususlar açısından taşıdığı olumlu özellikler Erenköy Mahallesi'ni komşularla bir araya gelme (%55,4) ve komşularla yardımlaşma (%70,3) noktasında en başarılı mahalle yapmıştır. Ayrıca mahalle içerisinde mahalle sakinlerinin bir araya gelmelerine imkân

tanıyan ortak kullanım alanlarının oluşturulması sosyal ilişkilerin güçlenmesi, aidiyet duygusunun kazanılması, güvenliğin artması vb. unsurlarla yaşanabilirliğin artırılmasına katkı sunulmaktadır.

Yaşanabilirliği büyüklük ve sosyal ilişkiler açısından ele alan Cansever (1995) yaşanabilirlik açısından konut türünün etkili olduğu, yüksek katlı binaların ağırlıkta olduğu mahallelerde komşuluk bağlarının, yardımlaşma ve diğer sosyal değerlerin zayıfladığını vurgulamıştır. 1-2 katlı müstakil konutların ağırlıkta olduğu Erenköy Mahallesi, az katlı apartman ve müstakil konutların karışık olarak bulunduğu Melikşah Mahallesi ve yüksek katlı apartman/sitelerin yoğunlukta olduğu Fetih Mahallesi'nde komşuluk bağlarının gelişmişliği de bu sıralama ile görülmektedir. Komşuya güven duyma düzeyleri yukarıdaki sıralama ile %80,2, %72,5, %62,7 iken; komşularla bir araya gelme durumu ise %55,4, %37,3 ve %37,3 düzeyindedir. Ayrıca mahalle yoğunluklarının da bu durumu etkilediği görülmekte olup nesnel göstergelerde alınan yoğunluk kademelenmesinde Erenköy Mahallesi'nin en düşük yoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Cansever (1995) bu durumu mahallelerin yoğunluğunun fazla olmadığı, ortalama 1.000 aileden oluşan mahallelerin oluşturulmasının yaşanabilirliği artırdığı görüşüyle açıklamaktadır.

Sosyal ilişki göstergeleri aynı zamanda mahalleyi sevme, mahalleye aidiyet duyma ve bu doğrultuda sorumluluk hissetme durumlarını doğrudan etkilemektedir. Dolayısı ile çevre bilincinin gelişmesi, güvenliğin doğal olarak sağlanması ile sonuçlanmaktadır. Mahalleyi sevme düzeyi Erenköy Mahallesi'nde (%85,1), Fetih Mahallesi'nde (%55,2), Melikşah Mahallesi'nde (%91,2); mahalleye aidiyet duyma Erenköy Mahallesi'nde (%78,2), Fetih Mahallesi'nde (%47), Melikşah Mahallesi'nde (%78,4) düzeylerinde iken mahalleyi güvenli bulma düzeyi en düşük Fetih Mahallesi'nde (%39,6) olmuştur. Kaufman (1991), mahallenin gelişimini ve dolayısıyla yaşanabilirliğinin artırılmasını mahalle sakinleri ve toplumun ortak hareket etmesi ile ilişkilendirmiştir. Mahalleyi toplumun en küçük ölçeği olarak değerlendirirken mahalle ölçeğinde planlamanın aidiyet ve sorumluluk duygularının gelişimine katkı sağladığını vurgulamıştır.

Mahallenin kent içinde edindiği kimliğin, potansiyellerinin ortaya koyulması yaşanabilirliği ileriye taşıyan bir unsur olmaktadır. Nesnel yaşanabilirlik göstergelerde ele alınan mahalle markası gibi doğrudan öne çıkan özellikler yatırım, turist çekme anlamında da önem taşımaktadır. Erenköy Mahallesi'nde belirtilen tandır evi, geçmişten

gelen üzüm bağlarına dayanan konut bahçesi içerisinde üzüm yetiştiriciliği, lavanta bahçesi ve her yıl düzenlenen Tahir Büyükkörükçü anma programları bu noktada yaşanabilirliğe katkı sunmaktadır. Saha çalışmaları sırasında görüşülen mahalle sakinleri de özellikle hafta sonları mahallenin simgesi haline gelen “Çamlı Sokak” çevresinde yürüyüş, fotoğraf çekimi veya hobi amaçlı bisiklet kullanımının yoğun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca imece usulü kışlık, tarhana, ekmek vb. yöresel ürünlerin yapıldığını; konut bahçelerinin meyve toplama, ağaç budama, aşı gibi faaliyetlerde paylaşıldığını dile getirmişlerdir. Rohe ve Gates (1985), mahalle ölçeğinde planlamada yerel özelliklerin, özgün potansiyel ve taleplerin dikkate alındığını vurgulamakta olup yaşanabilirliğin yerele özgü mahalle planları ile artırılabilirliğini ortaya koymaktadır. Mahalle ölçeğinde planlar, fiziksel ve mekânsal özelliklerin yanında sosyal etkenlerin de ele alınması ile çok boyutlu ele alınmalıdır. Mahalle ölçeğinde planlama, mahallenin gelişimini, yaşanabilirlik düzeyini ve gelecekteki yatırımları yönlendirmektedir.

Yaşanabilirliğin artırılması bağlamında mahalle ölçeğinde planlamaya temel olacak süreç şu şekilde özetlenebilir (Seçkin, 2003):

-Vizyon, hedef belirlemeli ve bunlara yönelik planlama yapılmalıdır.

-Yerele özgü değerler, önemli fiziksel ve toplumsal öğeler ortaya konulmalı ve tanımlanmalıdır.

-Planlamaya mahalle sakinlerinin katılımı çeşitli yöntemler kullanarak sağlanmalıdır.

-Uygulama ve denetleme aşamasında mahalle sakinlerine sorumluluk verilmelidir.

Tez çalışması kapsamında yaşanabilirliği artırmada mahalle ölçeğinde planlamanın önemi Konya kentinin üç merkez ilçesinden birer mahalle (Erenköy, Fetih, Melikşah) özelinde ele alınmıştır. Bu üç mahallenin belirlenen yaşanabilirlik göstergelerine göre mevcut durumları analiz, gözlem, fotoğraflar ve anket çalışmaları ile değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar karşılaştırmalar, çaprazlamalar ile irdelenmiştir. Geleneksel mahalle özelliği gösteren Erenköy Mahallesi'nin site ve apartmanların yoğun olduğu yeni yapılaşmalar ile mahalle kültüründen uzak olan Fetih Mahallesi'ne göre yaşanabilirliğinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Melikşah Mahallesi ise gerek güvenli siteler gerek düşük katlı apartman ve müstakil konutlar bulundurması ile konut ve nüfus çeşitliği sağlamış olup Erenköy Mahallesi ve Fetih Mahallesi'nin arasında bir değer almıştır. Hem mahalle kültürünün hem siteleşmenin olması ile diğer iki mahalle

kadar keskin ayrımları olmayan bir mahalle olarak ele alınmıştır. Bu durum da mahalle planlamanın yaşanabilirliği artırdığı noktasında somut bir çıktı oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları çalışmanın esas aldığı araştırma soruları ve hipotezleri bağlamında değerlendirildiğinde (Çizelge 5.1) hipotezlerin büyük ölçüde doğrulandığı görülmektedir. Araştırma soruları ve hipotezlerin büyük bir kısmında yer alan “farklı mahalle kurgusu” başlığı ile bahsedilen durum “Erenköy Mahallesi’nin geleneksel mahalle kültürünü, Fetih Mahallesi’nin yeni yapılaşma ve sitelerin yoğun görüldüğü bir kurguyu, Melikşah Mahallesi’nin ise hem geleneksel mahalle kültürünün hem de sitelerin görüldüğü karma mahalle profillerini ortaya koymaları ve nesnel göstergelerin analizinde de bu durumun kanıtlanmış olması”dır.

Çizelge 5.1.: Araştırma hipotezlerinin doğrulanması

Araştırma soruları ve hipotezler	Sonuç
Soru 1: Farklı mahalle kurgularında mahalle sakinlerinin çevreye önem verme durumu nedir? Hipotez 1: Geleneksel mahalle kurgusunda çevreye önem verme oranı daha yüksektir.	Doğrulanmıştır
Soru 2: Farklı mahalle kurgularının sosyal ilişkileri etkileme durumu nedir? Hipotez 2: Geleneksel mahalle kurgusu sosyal ilişkilerin güçlü olmasına imkân tanımaktadır.	Büyük ölçüde doğrulanmıştır
Soru 3: Mahalle kurgusu, mahallenin güvenli/güvensiz mekân oluşumunu sağlar mı? Hipotez 3: Güvenli/güvensiz mekanların oluşumunu mahalle kurgusu etkilemektedir.	Büyük ölçüde doğrulanmıştır
Soru 4: Mahalle kurgusu mahalleye duyulan aidiyeti nasıl etkilemektedir? Hipotez 4: Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinlerinin aidiyet düzeyi daha fazla gelişmektedir.	Büyük ölçüde doğrulanmıştır
Soru 5: Mahallede oturma süresi ile mahalleye duyulan aidiyet düzeyi arasındaki ilişki nedir? Hipotez 5: Mahallede oturma süresi arttıkça mahalleye aidiyet duyma oranı artmaktadır.	Doğrulanmamıştır
Soru 6: Gelecekte beklenen mahalle kurgusuna göre şekillenir mi? Hipotez 6: Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinleri, mahallenin geleceğine daha umutlu bakmaktadır.	Büyük ölçüde doğrulanmıştır
Soru 7: Farklı mahalle kurgularına göre ulaşım davranışları nasıl olmaktadır? Hipotez 7: Geleneksel mahallede yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme ve bisiklet kullanım düzeyi yüksek olup ulaşım türü yaya, bisiklet ve toplu taşıma olmaktadır. Trafikte geçen süre ve araç sahipliği düzeyi ise daha düşüktür.	Kısmen doğrulanmıştır
Soru 8: Mahalle kurgusu aktif yürüme süresini nasıl etkilemektedir? Hipotez 8: Geleneksel mahalle kurgusunda aktif yürüme süresi daha fazladır.	Doğrulanmamıştır
Soru 9: Mahalle kurgusu, mahallede akla gelen yapı durumunu nasıl etkilemektedir? Hipotez 9: Geleneksel mahalle kurgusu akla gelen yapı durumuna olumlu bir katkı sağlamaktadır.	Doğrulanmamıştır
Soru 10: Farklı mahalle kurgularında yaşanabilirlik düzeyi nedir? Hipotez 10: Geleneksel mahalle kurgusunda yaşanabilirlik düzeyi daha yüksek olup mahalle ölçeğinde planlama yaşanabilirlik düzeyini artırmaktadır.	Büyük ölçüde doğrulanmıştır

Araştırma sorusu 1. Farklı mahalle kurgularında mahalle sakinlerinin çevreye önem verme durumu nedir?

Bu soru kapsamında “oturulan mahalle” ile “konut bahçesinin bakımı ile ilgilenme”, “atıkları geri dönüştürme”, “yağmur suyu toplama”, “alternatif enerji kullanımı”, “sokak hayvanlarını besleme”, “ağaç dikme” ve “bitkileri koruma ve bakımı ile ilgilenme” durumları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

“Oturulan mahalle” ile “konut bahçesinin bakımı ile ilgilenme” ($x^2= 39.600$, $df=2$, $p=0,002 <0,05$); “atıkları geri dönüştürme” ($x^2= 9.815$, $df=2$, $p=0,002 <0,05$); “alternatif enerji kullanımı” ($x^2= 17.687$, $df=2$, $p=0,00144 <0,05$); “ağaç dikme” ($x^2= 11.707$, $df=2$, $p=0,003 <0,05$) ve “bitkileri koruma ve bakımı ile ilgilenme” ($x^2= 20.028$, $df=2$, $p=0,00045 <0,05$) değişkenleri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Ancak “Oturulan mahalle” ile “yağmur suyu toplama” ($x^2= 1.986$, $df=2$, $p=0,371 >0,05$) ve “sokak hayvanlarını besleme” ($x^2= 4.222$, $df=2$, $p=0,121 >0,05$) değişkenleri istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Konut bahçesinin bakımı ile ilgilenme düzeyi geleneksel mahalle özelliği taşıyan Erenköy Mahallesi’nde en yüksek (%74,3), Fetih Mahallesi’nde en düşük düzeydedir (%32,8). Bu durum site ve apartmanların yoğun olduğu mahallelerde konut bakımlarının genelde belirlenmiş bir personel tarafından yapılması ile açıklanmaktadır. Atıkları geri dönüştürme düzeyi Fetih Mahallesi’nde en yüksek (%62,7), Erenköy (%42,6) Mahallesi’nde en düşük düzeydedir. Bu öznel değerlendirmeler nesnel göstergelerde ele alınan gözlemler ile ters düşmektedir. Bu durum atıkların ayrıştırılması noktasında sakinleri bilinçli olan Erenköy Mahallesi’nde belediye hizmetlerinin ve atık toplama noktalarının eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Alternatif enerji kullanımı hususunda mahallelerde genel bir eksiklik görülse de alternatif enerji kullanımının ağırlıklı olarak Erenköy Mahallesi’nde (%20,8), azınlıkta Fetih Mahallesi’nde (%3,7) söz konusu olduğu görülmüştür. Ağaç dikme durumuna bakıldığında en yüksek oran Erenköy Mahallesi’nde (%32,7) iken en düşük oran ise Fetih Mahallesi’ndedir (%14,2). Erenköy Mahallesi’nde konut bahçesinin ve dolayısı ile özerk alanın daha fazla olması katılımcıların ağaç dikimi noktasında daha bilinçli olmaları ile doğrudan ilişkili olmaktadır. Bitkileri koruma ve bakımı ile ilgilenme durumu Erenköy Mahallesi’nde en yüksek (%50,5) ve Fetih Mahallesi’nde (%25,4) en düşük düzeydedir. Dolayısı ile araştırma sonuçları “*Geleneksel mahalle kurgusunda çevreye önem verme oranı daha yüksektir.*” hipotezini doğrulamaktadır.

Araştırma sorusu 2. Farklı mahalle kurgularının sosyal ilişkileri etkileme durumu nedir?

Bu soru doğrultusunda “oturulan mahalle” ile “komşuyu tanıma”, “komşularla yardımlaşma”, “komşuları tanımlama”, “komşularla bir araya gelme” ve “komşuya güvenme” durumları araştırılmıştır.

“Oturulan mahalle” ile “komşuyu tanıma” ($x^2= 22.137$, $df=12$, $p=0,036 <0,05$); “komşularla yardımlaşma” ($x^2= 13.491$, $df=2$, $p=0,001 <0,05$); “komşuları tanımlama” ($x^2= 20.129$, $df=10$, $p=0,028 <0,05$); “komşularla bir araya gelme” ($x^2= 9.529$, $df=2$, $p=0,009 <0,05$) ve “komşuya güvenme” ($x^2= 8.751$, $df=2$, $p=0,013 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

Komşuyu tanıma düzeyine bakıldığında Erenköy Mahallesi’nde komşuların daha fazla tanındığı (10 aileden fazla: %35,6) görülmektedir. Düğün, bayram gibi önemli durumlarda komşularla yardımlaşma düzeyi Erenköy Mahallesi’nde %70,3 iken Fetih Mahallesi’nde %51,5’dir. Komşularla bir araya gelme durumu Erenköy Mahallesi’nde yaygındır (%55,4). Erenköy Mahallesi’nde 1-2 katlı müstakil konutta oturanların %56,6’sı komşularına güvendiğini belirtirken Fetih Mahallesi’nde güvenli sitede oturanların %22,7’si ve Melikşah Mahallesi’nde güvenli sitede oturanların yalnızca %18,2’si komşusuna güvendiğini ortaya koymuştur. Bu durum mahalle kurgusunun temelini oluşturan konut biçiminin de etkisini ortaya koymaktadır. Dolayısı ile araştırma sonuçları “*Geleneksel mahalle kurgusu sosyal ilişkilerin güçlü olmasına imkân tanımaktadır.*” hipotezini doğrulamaktadır.

Araştırma sorusu 3. Mahalle kurgusu, mahallenin güvenli/güvensiz mekân oluşumunu sağlar mı?

Bu soru doğrultusunda “oturulan mahalle” ile “bireylerin hoşgörülü olma düzeyi”, “mahalleyi güvenli bulma” ve “barış ortamının varlığı” durumları araştırılmıştır.

“Oturulan mahalle” ile “bireylerin hoşgörülü olma düzeyi” ($x^2= 31.736$, $df=2$, $p=0,001 <0,05$); “mahalleyi güvenli bulma” ($x^2= 45.483$, $df=2$, $p=0,001 <0,05$) ve “barış ortamının varlığı” ($x^2= 21.514$, $df=2$, $p=0,0021 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

Bireylerin mahallede hoşgörü içinde yaşama düzeyinin en yüksek olduğu mahalle, Erenköy Mahallesi’dir (%78,2). Hoşgörü içinde yaşama düzeyinin yüksek olduğu diğer bir mahalle Melikşah Mahallesi (%75,5) olurken en düşük düzey Fetih Mahallesi’nde (%47) görülmektedir. Aynı zamanda bu durum “komşuları tanıma” durumu ile de ilişkili olup komşuluk ilişkilerini önemseyen bir mahalle kurgusunda hoşgörü ortamının olduğu

görülmektedir. Erenköy Mahallesi'nde 10 aileden fazla komşularını tanıyan katılımcılar hoşgörü içinde yaşama durumunun yüksek olduğunu belirtmiştir (%39,7).

Mahalleyi güvenli bulma düzeyi, Erenköy Mahallesi'nde (%73,3) Fetih Mahallesi'ne (%39,6) göre daha yüksektir. Barış ortamının varlığı açısından da Erenköy Mahallesi (%77,2) aynı şekilde Fetih Mahallesi'nden (%54,5) daha yüksek düzeyde olmuştur. Bu durumda "*Güvenli/güvensiz mekanların oluşumunu mahalle kurgusu etkilemektedir.*" hipotezi doğrulanmaktadır. Güvenli mekanların ve mahallelerin oluşumu için mahalle kurgusuna önem verilmesi gerektiği görülmektedir.

Araştırma sorusu 4. Mahalle kurgusu mahalleye duyulan aidiyeti nasıl etkilemektedir?

Bu soru doğrultusunda "farklı mahalle kurgularında mahalleye duyulan aidiyet durumu" araştırılmıştır. "Farklı mahalle kurgularında mahalleye duyulan aidiyet durumu", "oturulan konut" durumu ile çaprazlandığında ($\chi^2= 35.202$, $df=12$, $p=0,002 < 0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Erenköy Mahallesi'nde 1-2 katlı müstakil konutta oturanların çoğunluğu (%45,5) mahalleye aidiyet duyduklarını belirtirken Fetih Mahallesi'nde güvenli konutta oturanların yalnızca %3'ü ve Melikşah Mahallesi'nde güvenli konutta oturanların %2,9'u mahalleye aidiyet hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum "*Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinlerinin aidiyet düzeyi daha fazla gelişmektedir.*" hipotezini doğrulamaktadır. Geleneksel mahalle kurgusunda sıklıkla görülen müstakil konutlarda aidiyetin daha fazla geliştiği, 3-5 katlı apartmandan güvenli siteye doğru aidiyetin azaldığı tespit edilmiştir.

Araştırma sorusu 5. Mahallede oturma süresi ile mahalleye duyulan aidiyet düzeyi arasındaki ilişki nedir?

Bu soru doğrultusunda "mahallede oturma süresi" ve farklı mahalle kurgularında mahalleye duyulan aidiyet durumu" araştırılmıştır. "Farklı mahalle kurgularında mahalleye duyulan aidiyet durumu" değişkeni "mahallede oturma süresi" değişkeni ile çaprazlandığında ($\chi^2= 83.701$, $df=75$, $p=0,230 > 0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Kendini mahalleye ait hissedenlerin (%65,9) çoğunluğu (%21,7) 0-5 yıl arası mahallede ikamet etmektedir. 21 üzeri yıl mahallede oturanlardan kendini mahalleye ait hissedenlerin oranı ise düşüktür (%14,8). Dolayısı ile "*Mahallede oturma süresi arttıkça mahalleye aidiyet duyma oranı artmaktadır.*" hipotezi doğrulanmamıştır. Bu durumda

aidiyet duygusunun kazanılmasında mahallede geçen sürenin önemsiz olduğu, asıl önemli olanın nitelik olduğu yani mahallenin yaşam kalitesinin öne çıktığı görülmektedir.

Araştırma sorusu 6. Gelecekte beklenen mahalle kurgusuna göre şekillenir mi?

Bu soru kapsamında “farklı mahalle kurgularında gelecekte beklenti durumu” araştırılmıştır. “Oturulan mahalle” ve “farklı mahalle kurgularında gelecekte beklenti durumu” karşılaştırıldığında ($\chi^2= 25.847$, $df=2$, $p=0,003 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Mahallenin geleceğini “umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren” olarak tanımlayan katılımcıların çoğunluğu Erenköy Mahallesi’nde (%76,2) oturmakta olup Fetih Mahallesi’nde oturanların geleceğe umutlu bakma durumu daha düşüktür (%44,8). Özetle, mahalle kurgusunun müstakil konutlardan oluştuğu, geleneksel dokuya sahip mahallelerde oturanların geleceğe umutla bakma düzeyi güvenli sitelerin ve apartmanların yoğun olduğu mahallelerde oturanlara göre daha yüksektir. Bu sonuçlar ile “*Geleneksel mahalle kurgusunda mahalle sakinleri, mahallenin geleceğine daha umutlu bakmaktadır.*” hipotezi de doğrulanmaktadır.

Araştırma sorusu 7. Farklı mahalle kurgularına göre ulaşım davranışları nasıl olmaktadır?

Bu soru doğrultusunda “oturulan mahalle” ile “bisiklet kullanımı”, “ulaşım türü”, “yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme”, “trafikte geçen süre” ve “araç sahipliği” araştırılmıştır.

“Oturulan mahalle” ile “bisiklet kullanımı” ($\chi^2= 0,849$, $df=2$, $p=0,654 >0,05$); “ulaşım türü” ($\chi^2= 12.648$, $df=12$, $p=0,395 >0,05$); “trafikte geçen süre” ($\chi^2= 6.660$, $df=8$, $p=0,574 >0,05$); “araç sahipliği” ($\chi^2= 4.896$, $df=6$, $p=0,557 >0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamış olup “yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme” ($\chi^2= 27.363$, $df=2$, $p=0,002 <0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

Bisiklet kullanım düzeyi yüksekten düşüğe doğru Melikşah Mahallesi (%35,3), Erenköy Mahallesi (%33,7) ve Fetih Mahallesi (%29,9) şeklindedir. Bu anket bulguları nesnel göstergelerde ele alınan mahalle içerisindeki bisiklet yolu uzunluğu (EFM sırasıyla 2.70 km, 2.05 km, 4.44 km) ile ilişkili olduğunu ve mahalle kurgusunda bisiklet ve yaya ulaşımına verilen önemi ortaya koymaktadır.

Özel araç (%56,9) ve bisiklet (%2) ile ulaşımın en çok tercih edildiği mahalle Melikşah Mahallesi, toplu taşıma kullanma düzeyi en yüksek mahalle Fetih Mahallesi (%43,3), yürüme ile ulaşım düzeyi en yüksek Mahalle ise Erenköy Mahallesi’dir (%6,9).

Bu nedenle ulaşım türünü etkileyen başka etkenler olduğu ortadadır. Nesnel göstergelerde belirtilen otobüs ve minibüs güzergahlarının mahalle içinden geçen kısımları, durak uzaklıkları vb. noktalarda eksikler olması toplu taşımının tercih edilmemesine neden olmakta ve özel araca yönelimi artırmaktadır.

1 saatten fazla trafikte geçen süre düzeyi en yüksek Erenköy Mahallesi'nde (%30,6) söz konusu iken, 0-20 dk (%26,1) ve 21 dk- 1 saat arası (%45,5) trafikte geçen süre düzeyi en yüksek Fetih Mahallesi'nde görülmüştür. Bu durum ulaşım davranışlarının mahalle kurgusundan çok mahalledeki ulaşım alt yapısı ve toplu taşıma güzergahları, toplu taşımının geçme sıklığı vb. durumlar ile ilgili olduğunu göstermektedir.

Araç sahipliği en fazla [1 tane: %60,4; 2 tane: %12,9] Erenköy Mahallesi'nde görülmekte olup araç sahibi olmama düzeyi ise en fazla Fetih Mahallesi'ndedir (%35,8). Bu durum mahallenin genel refah seviyesi ve gelir durumu ile ilgili olabilmektedir.

Yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme Erenköy Mahallesi'nde yüksek düzeyde (%78,2) görülmekte olup bu konuda en düşük düzey (%47) Fetih Mahallesi'nde görülmektedir. Dolayısıyla mahalle kurgusunun yürünebilirliği önemsemesi, yaya ulaşımını odak alması geleneksel mahalle kurgusunda görülmektedir.

Özetle “*Geleneksel mahallede yaya olarak rahat ve güvenli hareket edebilme ve bisiklet kullanım düzeyi yüksek olup ulaşım türü yaya, bisiklet ve toplu taşıma olmaktadır. Trafikte geçen süre ve araç sahipliği düzeyi ise daha düşüktür.*” hipotezi sadece bir araştırma sorusunda doğrulandığı için bu hipotez kısmen doğrulanmıştır.

Araştırma sorusu 8. Mahalle kurgusu aktif yürüme süresini nasıl etkilemektedir?

Bu soru doğrultusunda “oturulan mahalle” ve “aktif yürüme süresi” araştırılmıştır. “Oturulan mahalle” ve “aktif yürüme süresi” istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($\chi^2= 9.999$, $df=6$, $p=0,125 > 0,05$). Dolayısı ile mahalle kurgusunun dışında mahalle sakinlerinin yürüme ve boş zaman aktivitesi tercihleri, spor alışkanlıkları gibi birçok unsurun etkili olduğu söylenebilmektedir.

Bu sonuçlar “*Geleneksel mahalle kurgusunda aktif yürüme süresi daha fazladır.*” hipotezinin doğrulanmadığını göstermektedir.

Araştırma sorusu 9. Mahalle kurgusu, mahallede akla gelen yapı durumunu nasıl etkilemektedir?

Bu soru doğrultusuna “oturulan mahalle” ve “mahallede akla gelen yapı” durumu araştırılmıştır. “Oturulan mahalle” ve “mahallede akla gelen yapı” ($\chi^2= 85,686$, $df=72$, $p=0,129 > 0,05$) istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır. Dolayısı ile mahalle kurgusu

dışında algılanabilirlik, imgelenebilirlik gibi tasarım ilkelerinin de akla gelen yapı durumunda etkili olduğu söylenebilmektedir.

Bu sonuçlar “*Geleneksel mahalle kurgusu akla gelen yapı durumuna olumlu bir katkı sağlamaktadır.*” hipotezinin doğrulanmadığını göstermektedir.

Araştırma sorusu 10. Farklı mahalle kurgularında yaşanabilirlik düzeyi nedir?

Çalışmanın ana sorusu olan “farklı mahalle kurguları içerisinde yaşanabilirlik düzeyinin ne yönde olduğu” sorusu mahalle kültürünün dolayısı ile mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirliği artırdığı varsayımından hareketle belirlenmiştir. Çalışma kapsamında “*Mahalle planlamanın her mahallede farklı olduğu ve geleneksel mahalle kurgusunda yaşanabilirlik düzeyinin günümüzde artış gösteren siteleşmeden daha yüksek düzeyde olduğu*” ve “*Mahalle ölçeğinde planlama yaşanabilirlik düzeyini artırmaktadır.*” hipotezi doğrulanmıştır. Bu noktada geçmişten günümüze kadar mahalle planlamasının değişimi ele alınarak günümüzde aynı kurguyu sağlamak mümkün olmasa da geleneksel mahalle kurgusundaki ilkelerin belirlenip mahalle planlarında benimsenmesi yaşanabilirliği artıracaktır. Yerel değerlerin önemsendiği, mahallenin farklılıklarını bir zenginlik olarak gören mahalle planlarının yapılması konusuna önem verilmelidir. Bu doğrultuda yaşanabilir mahalleler, yaşanabilir kentleri doğuracak ve kentlerin yeniden kimlik ve imaj kazanmasına yol açacaktır. Birbirinin aynısı olan kentlerde tek tipleşmenin önüne geçilerek geleceğe sağlıklı, temiz ve “daha yaşanabilir” kentler kalacaktır.

5.2. Öneriler

Kentlerde nüfus artışı ile oluşan baskıdan ve diğer nedenlerden düşen yaşam kalitesi mahalle ölçeğinde planlama ile artırılarak yaşanabilir mahalleler ve dolayısı ile yaşanabilir semtler, yaşanabilir kentler oluşturulmalıdır. Bu noktada öncelikle mahallelerin sorunları ve imkanları ele alınarak üst ölçekle bağlantısı, kent içinde yeri ile bağımlı bir değerlendirme yapılmalıdır. Mahalleyi iyileştirmek, daha iyi bir geleceğe taşımak ve mahalle sakinlerinin yararını düşünmek birincil hedef olmalıdır. İyileşen, daha yaşanabilir mahalle zincirin devamında, kentin iyileşmesi, kimlik kazanması, diğer kentlerden farklılaşması ve bu doğrultuda ekonomik, sosyal, çevresel düzeylerin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Mahallenin önemini ortaya çıkaran, farklılıklarını açığa çıkaran ve zenginliklerini ele alan mahalle planları öncelikli olarak mevzuatta “mahalle planı” başlığı altında ele alınmalıdır. Mahalle sakinleri başta olmak üzere kamu, sivil toplum kuruluşları,

üniversite, yerel yönetimler ve diğer paydaşlar ile birlikte katılımcı, mahalle ile doğrudan temas halinde bütüncül bir plan olarak görülmeli ve bu konuda teşviklere önem verilmelidir. Mahalle sakinlerinin kendi arasında ve yerel yönetimler ile ilişkisinin gelişmiş bir mahalle ağına dönüşmesi önemli görülmektedir. Mahallenin fiziksel, mekânsal özelliklerinin yanında sosyokültürel değerleri göz ardı edilmemelidir. Mahallede bulunan örf adetler, yerel değerler, yöresel ürünler ve diğer alışkanlıklar önemsenerek kayıt altına alınmalıdır. Aynı zamanda bu unsurların mekânı nasıl şekillendirdiği, mekâna nasıl yansıtacağı sorularının yanıtı aranmalıdır.

Temelde, önerileri Avrupa Kentsel Şartı'nın kentlerin yaşanabilirliğini artırması noktasındaki “(1) fiziksel şartların iyileştirilmesi, (2) mevcutta bulunan konut ve altyapının geliştirilmesi, (3) sosyokültürel olanaklara yer verilmesi, (4) planlama, karar alma süreçlerinde katılımın gözetilmesi” önerileri kentlerde benimsenmeli ve titizlikle uygulanmalıdır (Aklanoğlu, 2009).

Mahalle ölçeğinde planlamada katılımın sağlanabilmesi için panel, konferans, halk forumları, workshoplar, toplantı ve mahalle sakinlerinin görüşlerinin ölçüldüğü sokak röportajı, anket vb. yöntemlere başvurulmaktadır. Bu yöntemler ile yaşanabilirliğin artırılması için görüşlerin ortaya konması, fikir alışverişi yapılması önem taşımaktadır. Bunun yanında yaya sirkülasyonunun, ulaşım davranışlarının haritalanması en çok ve en az kullanılan alanlar, kullanıcı profilleri, gece-gündüz kullanımı vb. birçok unsuru ortaya koymaktadır. İyileştirilecek veya geliştirilecek mekanlar tespit edilerek yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasına ne yönde katkı sağlayacağı belirtilebilir.

Yaşanabilirlik düzeyinin artırılmasının daha etkin ve kolay olması için nüfusun ve yoğunluğun dengelenmesi ilkesi gözetilmelidir. Küçük mahallelerde yaşanabilirlik düzeyi daha fazla olabilirken yoğunluğun arttığı noktalarda yaşanabilirlik düzeyi düşük olabilmektedir. Büyük mahallelerin daha küçük parçalara ayrılması veya tüm mahalleye hâkim olunabilecek farklı politikaların ele alınması konuları üzerine düşünülmelidir.

Yurtdışındaki çalışmalarda da sıklıkla vurgulandığı üzere yerel özelliklerin tanımlanması ve korunması, bu noktada planların geliştirilmesi, mahallenin özgün kalitesinin korunması yaşanabilirliği artıran temel olmalıdır.

Mahalle sakinlerine belli sorumlulukları yükleyerek yerele ait daha fazla girdinin ortaya konması sağlanabilir. Mahalle sakinleri, STK'lar, üniversite ve yerel yöneticilerin birlikte yaşanabilirlik düzeyinin artırılması, mahallenin geleceği üzerine ortak bir bilinçle hareket etmesi gereklidir.

Çok katlı, yoğun alanların oluşması bireyler arası iletişim yitirilmiş; gelir grubuna göre yerleşim alanlarına şekillenmiştir. Bu noktada sosyal ayrışma, kutuplaşma, ötekileştirme gibi kavramlar meydana gelmiştir. Bu ayrışmanın önüne geçecek, iletişimi kuvvetlendirecek alanlar oluşturulmalıdır. Huzur, birlik, barış ortamı sağlandığından güvenlik unsuru da kazanılmış olacaktır.

Ortak kullanım alanları çeşitlendirilmeli, toplumun tüm kesimine hitap eden mekanlar oluşturulmalıdır. Toplanma mekanları düşünülmeli ve böylece toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesi beklenmektedir.

Ele alınan Erenköy, Fetih, Melikşah mahallelerinin yaşanabilirliğini artırmak amacıyla tez kapsamında bazı öneriler getirilmiştir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2.: Erenköy/Fetih/ Melikşah mahalleleri yaşanabilirliği artırma bağlamında öneriler

	Erenköy	Fetih	Melikşah
Sağlık	-Sağlık tesisi eksikliği giderilmelidir (Hiç Aile Sağlık Merkezi yok)	-Sağlık tesisinin varlığına rağmen bekleme süresinin fazla olması üzerinde durulmalıdır. (1 saatten fazla bekleme oranı %4,5 ile en fazla olan mahalle)	-Aile sağlığı merkezi artırılmalıdır (Şekil 99'da erişebilirliğin olmadığı alanlar gözükmemektedir).
Eğitim	-Örgün olmayan eğitim kurumlarına yer vermeli (örgün eğitim kurumu yoktur) mahalle sakinlerinin haberdar olması (%40,6) sağlanmalıdır.	-Eğitim tesislerinin kalitesi artırılmalı (mahalledeki okulun kalitesine güven düzeyi %33,6), mahalledeki okula gitme düzeyi (%32,1) artırılmalıdır.	-Mahallede özel eğitim tesisi çok sayıda olup devlet eğitim kurumları artırılmalıdır. (Devlete ait anaokulu yoktur, 1 ilkokul, 1 ortaokul ile hizmet alanı dışında kalan alanlar bulunmaktadır)
Çevre	-Mahalleye atık üniteleri konulmalıdır (Sadece Erenköy'de atık ünitesi yok). -Bisiklet kullanımını artırmak için çalışmalar yapılmalıdır (Bisiklet sahipliği %45,5, kullanma oranı %33,7).	-Bitkilerin bakımıyla ilgilenme (%25,4), ağaç dikme (%14,2), sokak hayvanlarını besleme (%54,5) noktasında çevre bilinci oluşturulmalıdır. -Yeni yapılarda alternatif enerji kullanımı (%3,7) desteklenmelidir.	-Geri dönüşüm bilinci kazandırılmalıdır (%50).
Ulaşım ve Altyapı	-Trafikte geçen süre düşürülmeli (1 saatten fazla %30,6) ve ulaşım bağlantıları, toplu taşıma güzergahları (şekil 45 mahalle içine erişim sağlayan hat olmadığı gözden geçirilmelidir).	-Yaya ulaşımı güçlendirilmelidir (%6) -Bisiklet yolu ve parkı imkanları artırılmalıdır. (Bisiklet yolu 2,07 km)	-Araba paylaşımı konusunda mahalle sakinleri özendirilmelidir (%26,5).
Güvenlik	-Aydınlatma birimleri (%66,3) artırılmalıdır.	-Komşuluk bağlarının güçlendirilmesi ve bu doğrultuda barış (barış içinde yaşama %54,5), güven ortamı sağlanmalıdır.	-Şeker Fabrikası'nın çevresinde aydınlatma birimleri artırılmalıdır (nesnel güvenlik verilerinde bahsedilmiştir).

Çizelge 5.2: Erenköy/Fetih/ Melikşah mahalleleri yaşanabilirliği artırma bağlamında öneriler-devamı

Konut	-Doğal yapı malzemesi kullanan konutlar (şekil 53) başta olmak üzere mahalle kurgusu korunmalıdır.	-Konutun mahremiyete katkı sağlaması (en düşük mahalle Fetih olup düzeyi %69,4) göz önüne alınmalıdır.	-Yeni yapılarda konutların güneş alma durumuna önem verilmelidir (güneş alamayan ev oranı en yüksek Melikşah %7,8) -Konutlarda ısı/ses yalıtımı (%60,8) artırılmalıdır.
Kaliteli Mekân	-Mekânlarda koku, ses veya görsel olarak imgelenebilirlik (%37,6) ilkesi önemsenmelidir.	-Kamusal alanların erişimi (%32,1) kolaylaştırılmalıdır.	- Kamusal alanların erişimi (%29,4) kolaylaştırılmalıdır.
Donatı	-Mahallenin ihtiyaçlarını karşılayacak yeni alışveriş imkanları (%34,7) oluşturulmalıdır.	-Yeşil alanların (parkların yeterli olma düzeyi %47 ancak kişi başı yeşil alan 11,40 m ²) kalitesi artırılmalıdır.	-Suni saha gibi spor faaliyetleri artırılmalıdır (Diğer seçeneğinde %2 düzeyinde belirtilmiştir)
Erişebilirlik	-Sesli yönlendirme, sarı şerit veya hissedilebilir kılavuz gibi donanımlar sağlanmalıdır (nesnel verilerde bahsedilmiştir).	Çocuk/yaşlı/engelli gibi her gruba eşit erişim (%58,2) sağlanmalıdır.	- Çocuk/yaşlı/engelli gibi her gruplar için donanım (%68,6) artırılmalıdır.
Katılım	-Muhtar ile iletişim (%6,9) güçlendirilmelidir.	-Muhtar ile iletişim (%4,5) güçlendirilmelidir.	Muhtar ile iletişim (%8,8) güçlendirilmelidir. -Mahallede düzenli olarak bir araya gelme (%3,9) imkânı tanyacak mekânlar oluşturulmalıdır.
Sosyal İlişkiler	-Toplanma alanları (%38) oluşturulmalıdır.	-Toplanma alanları (%36,6) oluşturulmalı ve ilişkileri canlandıracak nitelikli mekânlar düzenlenmelidir.	-Komşularla yardımlaşmanın (%46,1) gerçekleşebileceği mahalle kampanyaları düzenlenmelidir.
Memnuniyet	-Ulaşım ve altyapı (sırasıyla %28,9 ve %28,3 sorun olarak tanımlanmıştır) eksiklikleri giderilmelidir.	-Hava kalitesini (%28,7 sorun olarak belirtmiştir.) artıracak düzenlemeler yapılmalıdır. -Güvenlik sorununun (%24,7) çözümüne yönelik bütüncül çözümler ele alınmalıdır.	-Mahalle sakinlerinin beklentisine yönelik spor alanları (%11,7) ve diğer aktivitelere yönelik alanlar yapılmalıdır.

Sonuç olarak; yaşanabilir alanların oluşturulmasında “mahalle ölçeğinde planlama” önemli olmaktadır. Yerele özgü ve özgün özelliklerin, mahallenin süreç içerisinde edindiği kimliğin, gerekli altyapı ve diğer hizmetlerin ortaya konduğu ve geliştirildiği temel ölçek mahalledir. Bu nedenle mahalle ölçeğinde planlama üzerinde düşünülmeli ve önemli olduğu noktasında hemfikir olunmalıdır. Mevzuatta “mahalle ölçeğinde planlama” başlığı altında bir plan yer almasa da alt ölçeği şekillendiren yönetmelik kararları bütüncül olarak değerlendirilmeli, fiziksel, mekânsal ve sosyal açıdan ele alınmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Aklanoğlu, F., 2009, Geleneksel Yerleşmelerin Sürdürülebilirliği ve Ekolojik Tasarım: Konya-Sille Örneği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Akpınar, İ., 2010, İstanbul'u Yeniden İnşa Etmek:1937 Henri Prost Planı, E. A. Ergut ve B. İslamoğlu (ed.), Dipnot ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Akyol, D., Şenik, B., 2019, Sürdürülebilir Mahalle Ölçeğinde Yerele Özgü Bir Sertifikasyon Sistemi: Trabzon Konaklı Örneği, *Artium*, 7 (1), 1-11.
- Allaire, J., 1960, Neighborhood Boundaries, American Planning Association, PAS Report 141 <https://www.planning.org/pas/reports/report141.htm> [Ziyaret Tarihi: 24 Aralık 2021]
- Alver, K., 2013, Mahalle; Mahallenin Toplumsal ve Mekansal Portresi, Hece Yayınları, Ankara.
- Anonim, 2017, Babil Kenti [online] <https://arkeo284.wordpress.com/2017/02/19/babil-kenti/> [Ziyaret Tarihi: 4 Aralık 2021]
- Barrett, C. D., 2008, Neighborhood Planning, A Guide To Urban Planning In Texas Communities, chapter 15, 281-299.
- Batal, S., 2016, Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Görev Tanımında Yeni Bir Misyon: Kent Kültürü Kazandırma ve Kentlileştirme, Paradoks Ekonomi, *Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Vol: 11, 24-40.
- Batmaz, N. Y., 2010, "Küresel Kentlerin Yönetimi ve İstanbul İçin Bir Model Önerisi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bentley, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S., Smith, G., 1985, Responsive Environments: a manual for designers, Architectural Press, Oxford.
- Bergen, L., 2010, Medeniyetin Cüzü: Mahalle, *İdealkent*, 1 (2), 140-168.
- Bilsel, F. C., 2015, "Geç Osmanlı Döneminden Cumhuriyet'e Çağdaş Şehir Düşüncesi ve İstanbul Planlaması," Antik Çağdan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi, cilt VIII, İstanbul, 485-496.
- Bonaiuto, M., Fornara, F. and Bones, M., 2003, Indexes Of Perceived Residential Environmet Quality And Neighbourhood Attachment In Urban Environment: A Confirmation Study On The City Of Rome, *Landscape and Urban Planning*, Vol 65, 41-52.
- Bulaç, A., 2008, Mahalle, *Zaman*, 05.03.2008
- Cansever, T., 2016, İslam'da Şehir Ve Mimari, 10. Baskı, İstanbul.
- Ceran Karataş, Y., 2018, İlişkiselliğin İki Yönü: Şehir ve Beden, *İDEALKENT – Kent Araştırmaları Dergisi*, 24, 456-484 doi: 10.31198/idealkent.429125
- Cutter, S. L., 1985, Rating Places: A Geographer's View on Quality of Life. Washington DC: Resource Publications in Geography, the Association of American Geographers.
- CNU (Congress New Urbanism), 2001, Yeni Şehircilik Bildirgesi, <https://www.cnu.org/who-we-are/charter-new-urbanism> [Ziyaret Tarihi: 24 Şubat 2022]
- Çabalar Bayrak, N., 2001, Yaşanabilirlik Kavramı Ve Ankara 2025 Metropolitan Alan Planlama Çalışmaları, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 11-13.
- Çelikyay, S., Öztas, R., 2019, Mimarlık, Planlama ve Tasarım Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler; Sürdürülebilir Kentsel Gelişmede Mahalle Ölçeği, Bölüm 14, Gece Akademi Yayınları, Ankara, 229-238.

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2020, Konya İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı Raporu.
- Dinçer, B., Özasan, M., 2004, İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması.
- Dissart, J. C., Deler, S. C., 2000, Quality of Life in the Planning Literature, *Journal of Planning Literature*, 15 (1), 135-16.
- Duany, A., Plater-Zyberk, E., 1994, The neighborhood, the district and the corridor. The New Urbanism: Toward an Architecture of Community, New York.
- DPT, 2000, Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005, Ankara.
- EIU (Economist Intelligence Unit), 2019, The Global Liveability Index 2019 Report http://www.eiu.com/public/thankyou_download.aspx?activity=download&campaignid=liveability2019 [Ziyaret Tarihi: 02 Şubat 2021]
- EU, 2015, Quality of Life in European Cities https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey2015_en.pdf [Ziyaret Tarihi: 29 Ocak 2021].
- Ergenç, Ö., 1984, Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine, Osmanlı Araştırmaları, 04 (04), 69-78.
- Evans, P. B., 2002, Livable Cities?: Urban Struggles for Livelihood and Sustainability. Berkeley: University of California Press.
- Evcil Türksever, A. N., 2000, Türkiye’de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Farr, D., 2008, Sustainable urbanism: Urban design with nature, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Fishman, R., 2016, Yirminci Yüzyılda Kent Ütopyları: Ebenezer Howard, Frank Lloyd Wright ve Le Corbusier, Daimon Yayınları.
- Galster, G., 2001, On the Nature of Neighbourhood, *Urban Studies*, Vol. 38, No. 12, 2111-2124.
- Geray, C., 1998, Kentsel Yaşam Kalitesi Ve Belediyeler, *Türk İdare Dergisi*, 70(421), 323-346. Güler, H., 2018, Orta Çağ’da Kent Birimi Olarak Roma: Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Yapı, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (66), 12-23.
- Güler, Y., 2020, 'Platon Ve Aristoteles'in Devlet Ve Toplum Anlayışı Karşılaştırması' Üzerine Bir Deneme.
- Günay, B. ve Selman, M., 1994. Kent, Planlama, Politika, Sanat, Tarık Okyay Anısına Yazılar, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Cilt:1, Ankara.
- Gürel Üçer, Z. A., 2009, Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine Ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hamamcıoğlu Çakmakçı, M. Ö., 2019, İstanbul’da 2000’lerde Mahalle Kültüründen Site Yaşantısına Mekânsal Değişim: Derbent Mahallesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hamedani A. Z., Huber, F., 2012, A comparative study of DGNB, LEED and BREEAM certificate systems in urban sustainability, *The Sustainable City VII*, Vol. 1, 121-132.

- Hasol, D., 2021, 20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı, Yem yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul.
- Hatipoğlu Şahin, B. & Dağ Gürcan, A. (2021). 1923 Yılından Günümüze Apartman Tipi Konutlardaki Yatak Odası Gelişimi: Konya Örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9 (5), 1909-1926. DOI: 10.29130/dubited.868831
- Henden Şolt, B., 2018, Kentsel Yaşanabilirlik Değerlendirmesi: Karasu Örneği, *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 04 (02), 9-20.
- Huot, J. L., Thalmann J. P., Valbelle D., 2000, Kentlerin Doğuşu, Çev. Ali Bektaş Girgin, İmge Yayınları, Ankara.
- Hodder I., 2006, *The Leopard's Tale: Revealing the Mysteries of Çatalhöyük*. New York: Thames and Hudson.
- Howard, E., 2019, *Yarımın Bahçe Kentleri*, çev. V. Atmaca, Daimon Yayınları, İstanbul. (Orj. yayın tarihi, 1898).
- IMCL, 2021, *International Making Cities Liveable*, <https://www.imcl.online/about> Ziyaret Tarihi: [11 Ağustos 2022]
- İKA, 2014, *Trc1 Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması Kilis Kent Merkezi*, İpekyolu Kalkınma Ajansı Araştırma Serisi (14), 7-9.
- İnalçık, H., 2003, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Jacobs, A. ve Appleyard, A., 1987, *Toward an urban Design Manifesto*, *APA Journal*, 53(1), 112-120.
- Kalkınma Bakanlığı, 2012, *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Özel İhtisas Komisyonları El Kitabı*, Ankara.
- Karpat, K. H., 2016, *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm*, Timaş yayınları.
- Keçeli, A., 2012, *Effects of Rapid Urbanization on Livability in Turkish Cities: A Case Study of Denizli*, *Basılmamış Doktora Tezi*, University of Oklahoma. USA.
- Keçeli, A., 2013, *Kentsel Yaşanabilirlik ve Cinsiyet*, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 28, Temmuz, 232-245.
- Keller, S., 1968, *The Urban Neighbourhood-A Sociological Perspective*, Princetown University, Newyork, Random House.
- Keyman, F., 2016, *Batı İstanbul Yaklaşımı ve Kentlilik Bilinci*, *Yerel Yönetimlerde Yeni Bir Model Arayışı*, Batı İstanbul Çalıştayı, 15-16 Nisan, Beylikdüzü İstanbul, 20-23.
- Kim, J., 2018, *Exploring green infrastructure benefits at house and neighborhood scale: Case study of Illinois, USA*, *Landscape and ecological engineering*, 14(1), 165-174.
- Kömürcüoğlu, M., 2019, *Türkiye'de Şehir ve Toplum; Tarih, Teori ve Temel Meseleler*, Ketebe Yayınları, İstanbul.
- Kömürciyan, E. Ç., 1988, *İstanbul Tarihi; XVII. Asırda İstanbul*, Hrand D. Andreasyan (çev.), Eren Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D., 2021a, *İstanbul 1600 Yıllık Bir Müzedir*, Yem yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul.
- Kuban, D., 2021b, *Osmanlı Mimarisi* Yem yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul.
- Kuru, A., Özkök, M. K., 2017, *Yaşanabilirlik Kavramı Bağlamında Kamusal/Açık Mekânların Değerlendirilmesi: Kırklareli Kent Merkezi Örneği*, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 43-60.
- Kumlu, Y. B. K., Tüdeş, Ş. ve Keleş, R., 2018, *Komşuluk Birimi Ölçeğinde Yapılı Çevreyi Biçimlendiren Planlama Kararlarına İlişkin Sonuçların Ölçülmesine*

- Yönelik Çok Değişkenli Bir Yöntem Önerisi, *Planlama Dergisi*, 28(3), 328-347.
doi: 10.14744/planlama.2018.07379
- Küçükdağ, Y., Arabacı, C. ve Yenice, M. S., 2020, Tarihi Süreç İçinde Konya Şehrinin Fiziki Gelişimi, *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 1-38.
- Lancaster, K., 1966, A new approach to consumer theory, *Journal of Political Economy*, 74, 132-157.
- Levent, T. B., Nijkamp, P., 2006, Quality of urban life: A taxonomic perspective. *Studies in Regional Science*, 36(2), 269-281.
- Marans, R., 2003, "Understanding Environmental Quality Through Quality of Life Studies: The 2001 DAS and its use of Subjective and Objective Indicators", *Landscape and Urban Planning*, Vol 65, 73-83.
- Martin, D., 2003, Enacting Neighborhood, *Urban Geography*, 24 (5), 361-385.
- McCrea, R., Shyy, T., Stimson, R., 2006, "What Is The Strength Of The Link Between Objective And Subjective Indicators Of Urban Quality Of Life?" *Applied Research in Quality of Life*, 1(1), 79-96.
- Melikoğlu Eke, A., Fitöz, İ., 2014, Mekanın Yaşanabilirliği Üzerine Sistemik Bir Çözümleme, *Tasarım+Kuram Dergisi*, Cilt:10, Sayı:18, Sayfa:137-148.
- Mercer Human Resource, 2019, Quality of Living Reports, <https://mobilityexchange.mercer.com/quality-of-living-reports> [Ziyaret Tarihi: 01 Şubat 2021]
- Morley, D., 2016, Neighborhood Planning, A Publication of the American Planning Association, PAS QuickNotes, 12 (62).
- Mulligan, G., Carruthers, J., Cahill, M., 2004, Urban Quality Of Life And Public Policy: A Survey. *Advances In Urban Economics*, (Eds.), In R. Capello & P. Nijkamp, Amsterdam, Elsevier Science B., 729-802.
- Mumford, L., 1954, The Neighborhood and The Neighborhood Unit, *The Town Planning Review*, 24(4), 256-270.
- Numbeo, 2021, Quality of Life Index 2021, <https://www.numbeo.com/quality-of-life/> [Ziyaret Tarihi: 01 Şubat 2021]
- O’Gorman, S., Dillon-Robinson, R., 2021, 20 Minute Neighbourhoods in a Scottish Context, Ramboll. DOI: <http://dx.doi.org/10.7488/era/808>
- Oktay, D., 2007, Sürdürülebilirlik, Yaşanılabilirlik ve Kentsel Yaşam Kalitesi, *Mimarlık Dergisi*, Sayı 335, Ankara.
- Ortaylı, İ., 2000, Tanzimat Devri’nde Osmanlı Mahalli İdare Tarihi, *Türk Tarihi Kurumu Yayınları*, Ankara.
- Özbek Eren, İ., 2017, Mahalle; Yeni Bir Paradigma Mümkün Mü?, Nefes Yayıncılık, İstanbul
- Özcan, K., 2006, "Anadolu-Türk Kent Tarihinden Bir Kesit: Selçuklu Döneminde Anadolu-Türk Kent Model(ler)i", *Bilig Yaz*, sayı 38, 61-184.
- Özer, A., 2017, Yeniden Sosyal Devlet ve Sosyal Yerel Yönetimlere Doğru, *Current Debates in History & Politics*, London: IJOPEC Publication No: 20
- Perry, C., 1929, The Neighborhood Unit, episode: 7, *The Regional Plan of New York and its Environs*, 486-498.
- Pilloud, M., 2009, Community Structure at Neolithic Çatalhöyük: Biological Distance Analysis of Houshehold, Neighborhood, and Settlement, Doctoral thesis, The Ohio State University.

- Pirenne, H., 2014, Orta Çağ Kentleri, (çev. Ş. Karadeniz), 15. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Richman, A. M., 1977, Towards an Updated Approach to Neighborhood Planning, *Carolina planning*, 3 (2), 28-37.
- Rogerson, R., 1999, Quality of Life and City Competitiveness, *Urban Studies*, Vol 36, 969-985.
- Rojas, M., 2014, "The Measurement of Quality of Life: Conceptualization Comes First A FourQualities-of-Life Conceptual Framework and an Illustration to Latin America", Mexico
- Saatçi, S., 2020. Şehir, mimarî ve koruma. bab Journal of FSMVU Faculty of Architecture and Design. 1 (1), s. 77-87.
- Sağlam, S., 2019, Küreselleşme Bağlamında 1980 Sonrası İstanbul'un Gelişimi, Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Salihoğlu, T., Türkoğlu, H., 2016, İstanbul'daki Boş Zaman Değerlendirme Mekanlarının Dağılımı Üzerine Niceliksel Bir Değerlendirme, *Planlama Dergisi*, 26(3), 204-218.
- Sarı, V. İ., Kındap, A., 2018, Türkiye'de Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Analizi. *Journal of Turkish Court of Accounts/Sayıştay Dergisi*, (108), 39-72.
- Sawicki, D.S., P. Flynn, 1996, Neighborhood Indicators: A Review of the Literature and an Assessment of Conceptual and Methodological Issues. *Journal of the American Planning Association*, 62(2), 165-183.
- Seçkin, E., 2003, Planlama süreci içinde mahalle olgusu ve Üsküdar örneğinde irdeleme, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sharifi, A., 2016, From Garden City to Eco-urbanism: The quest for sustainable neighborhood development, *Sustainable Cities and Society*, Volume 20, 1-16, <https://doi.org/10.1016/j.scs.2015.09.002>.
- Sieckmeyer, K., 2017, From Counting to Writing: The Innovative Potential of Bookkeeping in Uruk Period Mesopotamia; Appropriating Innovations, Entangled Knowledge in Eurasia, 5000-1700 BCE, Oxbow Publishing, Heidelberg University.
- Sitte, C., 2019, Sanat İlkelerine Göre Kent İnşa Etmek, çev. A. Tümertekin, N. Ülner, Janus Yayıncılık, İstanbul. (Orj. yayın tarihi, 1889)
- Smail, D. S. Jr., 1980, "Neighborhood Planning", *Open Access Master's Theses*.
- Szalai, A., 1980, The meaning of comparative research on the quality of life. *The Quality of Life: Comparative Studies*, 7-21.
- Şahin, Ş., 2008, Aydınlanma Düşüncesi Ve Modernizmin Kenti, Peyzaj Planlama, AÜZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü Basılmamış Ders Notu, İstanbul.
- Şeker, M., 2011, İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın no: 2010-103.
- Şenlier, N., Yıldız, R., Aktaş, E. D., "A Perception Survey for the Evaluation of Urban Quality of Life in Kocaeli and a Comparison of the Life Satisfaction with the European Cities", *Social Indicators Research*., Vol. 94, No.2, 213-226.
- Şenol, E., 2019, Büyükşehir Statüsündeki İllerde Kırsal Nüfusun Tespiti: Ordu İli Örneği, *Türk Coğrafya Dergisi*, (72), 53-63.
- TAK Kartal, 2016, 20 Mahalle 1 Kartal Mahalle Eylem Planı, İstanbul.
- Tanpınar, A. H., 1996, Yaşadığım Gibi, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ., 1980, Türkiye'de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri, Türkiye'de Kent Planlaması, Ankara, s.12.

- Tekeli, İ., Güler, Ç., Vaizoğlu, S., Algan, N. ve Dündar, A.K., 2004, Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi, Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, Ankara: TÜBA.
- Tekeli, İ., 2005, Osmanlı İmparatorluğu'nda Kent Planlama Pratiğinin Gelişimi Ve Kültürel Mirasın Korunmasındaki Etkileri, *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir Ve Yerel Yönetimler*, Akyüz ve Ünlü (ed.), İstanbul, İlke yayınları.
- Thornton, L.E., Schroers, RD., Lamb, K.E. et al., 2022, Operationalising the 20-minute neighbourhood. *Int J Behav Nutr Phys Act* 19, 15. <https://doi.org/10.1186/s12966-021-01243-3>
- Tuğaç, Ç. (2019). Türkiye'de Kentsel İklim Değişikliği İçin Eko-Kompakt Kentler. *Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. (e-kitap)* <https://docplayer.biz.tr/122598529-Turkiye-de-kentsel-iklim-degisikligi-icin-eko-kompakt-kentler.html> [Ziyaret Tarihi: 23 Şubat 2022]
- Turan, O., 1988, Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, TTK Yayınları, Ankara.
- Turan, S., Ayataç, H., 2020, Günümüzde Mahalle Kültürünü Sürdürebilmek ve Yeni Bir Kavram Arayışı Olarak “Sosyal Dayanıklı Mahalle”: Kurtuluş-Feriköy Örneği, *Tasarım Kuram*, 16 (31), 194-215. doi: 10.14744/tasarimkuram.2020.36744
- Türk Dil Kurumu (TDK), <https://sozluk.gov.tr/>, [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021]
- Torlak, S. ve Yavuzçehre, P.S., 2005, Belediyelerin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkileri Ve Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü, 29. Kolokyumu, Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler, Riskler ve Fırsatlar, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 327-337.
- TÜİK, 2018, "İllerde Yaşam Endeksi Hakkında Açıklamalar", <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=gelir-yasam-tuketim-ve-yoksulluk-107&dil=1> [Ziyaret Tarihi:01 Şubat 2021]
- TÜİK, 2022a, Yapı kullanma izin belgesine göre daire sayısı, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, [Ziyaret Tarihi:31 Mayıs 2022]
- TÜİK, 2022b, Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> [Ziyaret Tarihi:17 Haziran 2022]
- UNDP, 2020, Human Development Report (HDR), <http://hdr.undp.org/en/2020-report> [Ziyaret Tarihi: 30 Ocak 2021]
- URL 1 <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/mahalle> [Ziyaret Tarihi: 29 Kasım 2021]
- URL 2 <https://www.agefotostock.com/age/en/details-photo/city-map-of-palmanova-italy-18th-century/DAE-10284179> [Ziyaret Tarihi: 25 Şubat 2022]
- URL 3 <https://franklloydwright.org/reading-broadacre/> [Ziyaret Tarihi: 3 Mart 2022]
- URL 4 <https://www.arkitera.com/proje/2-odul-ege-bolgesi-denizli-7-iklim-7-bolge-mahalle-ulusal-mimari-ve-kentsel-tasarim-fikir-yarismasi/> Ziyaret Tarihi: [19 Ağustos 2022]
- URL 5 https://konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=2 [Ziyaret Tarihi: 9 Haziran 2022]
- URL 6 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Konya> [Ziyaret Tarihi: 9 Haziran 2022]
- URL 7 <https://m.facebook.com/guzelkonya/photos/eski-zaman-olur-ki-konya-zafer-kibrit-apartman%C4%B1-1960/552152398140023/> [Ziyaret Tarihi: 9 Haziran 2022]
- URL 8 https://tr.wikipedia.org/wiki/Melik%C5%9Fah,_Meram [Ziyaret Tarihi: 8 Haziran 2022]

- URL 9 <https://kentrehberi.konya.bel.tr/#/rehber/> [Ziyaret Tarihi: 8 Haziran 2022]
- URL 10 <http://kapucamii.com/tahir-buyukkorukcu-hoca/> [Ziyaret Tarihi: 17 Haziran 2022]
- URL 11 <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html?type=1&cl=95&ci=5&pp=50&ps=42000&x=73&y=26> [Ziyaret Tarihi: 8 Haziran 2022]
- URL 12 <https://www.endeksa.com/tr/analiz/konya/selcuklu/erenkoy/malls?p=1> [Ziyaret Tarihi: 20 Haziran 2022]
- URL 13 <https://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/2974/baskan-pekyatirmaci-birlik-ve-beraberligimiz-bize-guc-katiyor.html> [Ziyaret Tarihi: 20 Haziran 2022]
- URL 14 <https://www.endeksa.com/tr/analiz/konya/karatay/fetih/demografi> [Ziyaret Tarihi: 20 Haziran 2022]
- URL 15 <https://www.endeksa.com/tr/analiz/konya/meram/meliksah/demografi> [Ziyaret Tarihi: 20 Haziran 2022]
- URL 16 <https://selcukluerenkoyanaokulu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Haziran 2022]
- URL 17 <https://nurcanakpinarilkokulu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Haziran 2022]
- URL 18 <https://agslkonya.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 21 Haziran 2022]
- URL 19 <https://havakalitesi.ibb.gov.tr/Icerik/mevzuat/hava-kalitesi-indeksi> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2022]
- URL 20 <https://acikveri.konya.bel.tr/kategori/9/cevre> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2022]
- URL 21 *Konya Büyükşehir Belediyesi Stratejik Görültü Haritası*
<https://www.konya.bel.tr/sayfadetay.php?sayfaID=1866> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2022]
- URL 22 <https://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/2564/selcuklu-belediyesi-kati-atik-arac-envanterini-guclendirdi.html> [Ziyaret Tarihi: 22 Haziran 2022]
- URL 23 http://88.255.225.19:81/cevre/bina_yakit_turleri/02.html [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2022]
- URL 24 <http://www.konminser.org/hat-guzergahlarimiz> [Ziyaret Tarihi: 23 Haziran 2022]
- URL 25 https://www.emlakjet.com/satilik-arsa/konya-selcuklu-erenkoy-mahallesi/?view_type=map [Ziyaret Tarihi: 24 Haziran 2022]
- URL 26 <https://www.sahibinden.com/kiralik-daire/konya-selcuklu-aydinlik-erenkoy-mh>. [Ziyaret Tarihi: 24 Haziran 2022]
- URL 27 <https://www.ysk.gov.tr/dosyalar/docs/2014CB> [Ziyaret Tarihi: 27 Haziran 2022]
- URL 28 <https://konyazubeydehanimanaokulu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 28 Haziran 2022]
- URL 29 <https://kocatepe.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 28 Haziran 2022]
- URL 30 <https://fetihkentimamhatiportaokulu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 28 Haziran 2022]
- URL 31 <https://karataytokial.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 28 Haziran 2022]
- URL 32 <https://www.karatay.bel.tr/haberdetay/3545> [Ziyaret Tarihi: 28 Haziran 2022]
- URL 33 <https://www.sahibinden.com/satilik-arsa/konya-karatay-mevlana-fetih-mah>. [Ziyaret Tarihi: 1 Temmuz 2022]
- URL 34 https://www.sahibinden.com/kiralik-daire/istanbul-atasehir-ornek-fetih-mah.?sorting=price_asc [Ziyaret Tarihi: 1 Temmuz 2022]

- URL 35 <https://aliihsandayioglugililkokulu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Temmuz 2022]
- URL 36 <https://cumralioglu.meb.k12.tr/> [Ziyaret Tarihi: 2 Temmuz 2022]
- URL 37 <https://www.emlakjet.com/satilik-arsa/konya-meram-meliksah-mahallesi/> [Ziyaret Tarihi: 3 Temmuz 2022]
- URL 38 https://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=18682 [Ziyaret Tarihi: 3 Temmuz 2022]
- Ünal, S. G., Erol, D., 2020, Sürdürülebilir Mahalle Planlamasının Değişimi, Planlamada Yeni Eğilim “EkoYer” Yaklaşımı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, *Planlama Dergisi*, 30(1), 15-35.
- Ünal, Y., 1991, Kentleşme ve Kentleşme Politikaları, TÜSES Türkiye Sosyal Ekonomik Araştırma Vakfı, İstanbul.
- Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., & De Hollander, A., 2003, Urban environmental quality and human well-being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and urban planning*, 65 (1-2), 5-18.
- Veenhoven, R., 2000, The Four Qualities of Life, *Journal of Happiness*, Vol 1, 1-39.
- Yavuzçehre, P. S., Torlak, S. E., 2006, Kentsel Yaşam Kalitesi Ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 184-207.
- Yel, A. M., Küçükaşçı, M. S., 2003, Mahalle, TDV *İslam Ansiklopedisi*, Cilt:27, Ankara.
- Yenice, M. S., 2012, Konya Kentinin Planlama Tarihi Ve Mekânsal Gelişimi. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi*, 28(4), 343-350.
- Yaşanabilir Şehirler, 2019, Yaşanabilir Şehirler Sempozyumları İnternet Sayfası, <https://yasanabilirsehirler.org/2019-2/> Ziyaret Tarihi: [11 Ağustos 2022]
- Yıldırım, T., t.y., Babil – Asur Arkeolojisi 2. Mezopotamya Coğrafyası, M.Ö. II. Bin' de Kuzey-Güney Mezopotamya Yerleşimleri, Ankara Üniversitesi Ders Notları, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/173893/mod_resource/content/1/2.%20Mezopotamya%20Co%20C4%9Frafyas%20C4%9B1%20%2C%20M.%20C3%96.II.Bi%20nde%20Kuzey-G%20C3%9Cney%20Mezopotamya%20Yerle%20C5%9Fimleri.pdf Ziyaret Tarihi: [14 Aralık 2021]
- Zhang Q, Yung EHK, Chan EHW, 2018, Towards Sustainable Neighborhoods: Challenges and Opportunities for Neighborhood Planning in Transitional Urban China. *Sustainability*. 10(2):406.

EKLER**EK 1 Anket föyü****HALK ANKETİ FORMU****Sayın Katılımcı,**

Bu anket, Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim dalında Yüksek Lisans yapmakta olan FATİHA NUR TERLEMEZ'in "Yaşanabilir Kentsel Alanlar Oluşturmada Mahalle Ölçeğinde Planlamanın Önemi: Konya Örneği" isimli Yüksek Lisans Tezi kapsamında Doç.Dr. Fadim Yavuz danışmanlığında hazırlanmıştır.

Yaşanabilirliğin oluşturulmasında mahalle ölçeğinde planlama kavramına vurgu yapmak, mahallenin önemine dikkat çekmek çalışmanın temel konusudur. Kentleşmenin hızla meydana geldiği kentlerden biri olan Konya' da mahalle kavramının yok olmaya başlaması kaçınılmaz olmuştur. Bu açıdan merkez ilçe olan Karatay, Meram, Selçuklu'dan birer tane mahalle [Erenköy, Fetih ve Melikşah] seçilerek mahalle ölçeğinde planlamanın yaşanabilirliği, yaşam kalitesini doğrudan etkileyen ve büyük oranda artıran bir unsur olduğunun ortaya konması amaçlanmaktadır.

Anket sorularına verdiğiniz yanıtlar istatistiksel kurallara uygun olarak genellenecek ve sadece anılan bilimsel araştırma için kullanılacaktır. Ankete uygulamasına yönelik gerekli yasal izin ilgili mercilerden alınmıştır. Değerli zamanınızı ayırdığınız ve verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederim.

Fatiha Nur TERLEMEZ

İletişim Bilgileri:

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, KONYA

Telefon: 0536 879 30 74, E-mail: 19821211017@ogr.erbakan.edu.tr

Aşağıdaki kutuyu işaretleyerek, en az 18 yaşında olduğunuzu, çalışma hakkındaki bilgileri okuduğunuzu ve bu çalışmada gönüllü olarak yer aldığınızı kabul etmiş olursunuz.

Çalışmaya devam etmek için onaylayınız.

En az 18 yaşındayım. Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

1.KİŞİSEL ÖZELLİKLER	
1.1.Yaş	☐ 18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56-65 ☐ 65 üzeri
1.2. Cinsiyet	☐ Kadın ☐ Erkek
1.3.Meslek	☐ Esnaf ☐ Öğrenci ☐ Doktor ☐ Öğretmen ☐ Mühendis ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Diğer (Belirtiniz).....
1.4.Çalışma Durumu	☐ Evet ☐ Hayır
1.5.Hanedeki kişi sayısı	☐ 1 ☐ 2

	☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri
1.6.Gelir açısından kendinizi nasıl tanımlarsınız?	☐ İyi ☐ Orta ☐ Kötü
1.7.Geliriniz sizi memnun ediyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
1.8.Hangi mahallede oturuyorsunuz?	☐ Erenköy (Selçuklu) mahallesi ☐ Melikşah (Meram) mahallesi ☐ Fetih (Karatay) mahallesi
1.9.Bu mahalleye nereden geldiniz? (Kent/ mahalle)	☐ Burada doğdum ☐ Çevre mahallelerden ☐ Uzak mahallelerden ☐ Başka merkez ilçeden ☐ Başka kentten ☐ Konya'ya bağlı diğer ilçelerden (kırsal alandan)
1.10.Kaç yıldır bu mahallede oturuyorsunuz?	☐ 0-5 yıl ☐ 6-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 21 üzeri

2. SAĞLIK KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

2.1.Sağlık güvenceniz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
2.2.İsteddiğiniz vakit doktora ulaşabiliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
2.3.Sağlık ocağında ne kadar süre bekliyorsunuz?	☐ 0-30 dk ☐ 31 dk- 1 saat ☐ 1 saatten fazla
2.4.Çevrenizde sağlığınızı tehdit eden bir unsur var mı?	☐ Yok ☐ Karayolu (gürültü, hava vb.) ☐ Çöp (koku, hava vb.) ☐ Fabrika (gürültü, hava, ses vb.) ☐ Diğer (Belirtiniz).....

3. EĞİTİM KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

3.1.Eğitim durumunuz nedir?	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü (yüksek lisans, doktora)
3.2.Çocuğunuz mahalledeki okula mı gidiyor?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Çocuğum yok
3.3.Çocuğunuz okula tek başına gidebiliyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Sadece büyük olanlar (10 yaş üstü)

	☐ Çocuğum yok
3.4.Çocuğunuz okula nasıl gidiyor?	☐ Arabayla ☐ Servisle ☐ Yürüyerek ☐ Bisikletle ☐ Diğer ☐ Çocuğum yok
3.5.Mahallenizdeki eğitim kurumlarını kaliteli buluyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
3.6.Mahallenizdeki diğer eğitim imkanlarından haberdar mısınız? (Meslek edindirme, okuma-yazma kursları vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
3.7.Mahallenizdeki diğer eğitim imkanlarından memnun musunuz? (Meslek edindirme, okuma-yazma kursları vb.)	☐ Evet ☐ Hayır

4. ÇEVRE KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

4.1.Arabanız var mı? Varsa kaç tane?	☐ Evet, 1 tane ☐ Evet, 2 tane ☐ Evet, 2'den fazla ☐ Hayır
4.2.Bisikletiniz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
4.3.Mahallenizde öne çıkan ağaç, çiçek vb. çeşitleri var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
4.4.Mahallenizdeki bitkilerin korunması, bakımı ile ilgileniyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
4.5.Mahallenizdeki sokak hayvanları ile ilgileniyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
4.6.Mahallenize ağaç dikeyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
4.7.Oturduğunuz konutun ve çevresinin bakımı ile kendiniz ilgileniyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
4.8.Konutunuzun ısınmasını ne ile sağlıyorsunuz?	☐ Doğalgaz ☐ Kömür ☐ Diğer
4.9.Konutunuzda alternatif enerji kullanıyor musunuz? (Güneş, rüzgâr enerjisi vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
4.10.Mahalle/konut/sitenizde yağmur suyu toplama sistemi var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
4.11.Atıklarınızı geri dönüşüm için ayrıştırıyor musunuz? (Kâğıt, cam vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
4.12.Mahallenizde kendinizi çevrenin durumu açısından rahat ve huzurlu hissediyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

5.ALTYAPI VE ULAŞIM KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

5.1.Ulaşımınızı genelde nasıl sağlıyorsunuz?	☐ Özel araç ☐ Bisiklet ☐ Toplu taşıma ☐ Yürüme ☐ Diğer
5.2.Trafikte ortalama ne kadar süre geçiriyorsunuz? (Günlük)	☐ 0-20 dk ☐ 21 dk-1 saat

	☐ 1 saatten fazla
5.3.Aylık ortalama ulaşım maliyetiniz nedir?	☐ 0-160 TL ☐ 161-360 TL ☐ 361-560 TL ☐ 561-760 TL ☐ 761 ve üzeri
5.4.Herhangi bir yere giderken aracınızı mahalledeki başka kişilerle paylaşıyor musunuz? (İşe, okula beraber gitmek vb.)	☐ Evet ☐ Hayır
5.5.Bisiklet kullanıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
5.6.Bisiklet kullanırken kendinizi güvende hissediyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
5.7.Mahalle içerisinde yaya olarak rahat ve güvenli bir şekilde hareket edebiliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
5.8.Mahalle içinde aktif olarak yürüyor musunuz? Yürüyorsanız ne kadar süre?	☐ Evet, 0-20 dk ☐ Evet, 21-40 dk ☐ Evet, 40+ ☐ Hayır

6.GÜVENLİK KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER

6.1. Çeşitli bireylerin mahallenizde hoşgörü içinde yaşadığını söyleyebilir misiniz?	☐ Evet ☐ Hayır
6.2.Mahallenizde barış ortamının hâkim olduğunu söyleyebilir misiniz?	☐ Evet ☐ Hayır
6.3.Mahallenizi güvenli buluyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
6.4.Mahalle/apartman/site güvenliğiniz nasıl sağlanıyor?	☐ Bekçi ☐ Güvenlik görevlisi ☐ Polis merkezine yakınlık ☐ Komşular ☐ Diğer (Belirtiniz).....
6.5.Komşularınızın mahalle güvenliğine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?	☐ Hayır ☐ Evet, evime göz kulak olur ☐ Evet, çocuklarıma göz kulak olur ☐ Evet, diğer (Belirtiniz).....
6.6.Çocuğunuz tek başına mahalleye çıkabiliyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Çocuğum yok
6.7.Mahallenizdeki aydınlatmaları yeterli buluyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
6.8.Mahallenizde gece yürürken rahat yürüyebiliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
6.9.Mahallede yürürken korktuğunuz bir alan/ sokak/ ev var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
6.10.Aracınız (araba, bisiklet vb.) park halinde iken güvende mi?	☐ Evet ☐ Hayır
6.11.Mahallenizde herhangi bir mülke karşı hırsızlık endişesi taşıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

7.KONUT KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER	
7.1.Oturduğunuz konutu nasıl tanımlarsınız?	☐ 1-2 katlı müstakil ☐ 3-5 katlı apartman ☐ 6 kat ve üstü apartman ☐ Güvenlikli site
7.2.Oturduğunuz konut size mi ait?	☐ Kendi ☐ Kiracı ☐ Lojman ☐ Diğer
7.3.Kaç yıldır bu mahallede oturuyorsunuz?	☐ 0-5 yıl ☐ 5-15 yıl ☐ 15-20 yıl ☐ 20 yıl üzeri
7.4.Oturduğunuz konut ve çevresinden memnun musunuz?	☐ Evi seviyorum, ancak çevreyi sevmiyorum ☐ Hem evi, hem de çevreyi seviyorum ☐ Siteyi/apartmanı seviyorum, ancak mahalleyi sevmiyorum ☐ Hem siteyi/apartmanı, hem de mahalleyi seviyorum ☐ İkisini de sevmiyorum ☐ Mahalleyi seviyorum ancak siteyi/apartmanı sevmiyorum ☐ Mahalleyi seviyorum ancak evi sevmiyorum
7.5.Konutunuzda enerji ve su tasarrufuna dikkat ediyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
7.6.Konutunuzda ısı/ses yalıtımı var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
7.7.Konutunuz güneş alabiliyor mu? Ne kadar süre? (Anketin yapıldığı mevsimde)	☐ Almıyor ☐ 0-3 saat ☐ 4-5 saat ☐ 6-7 saat ☐ 7 saat üzeri
7.8.Konutunuzun bahçesini komşularınız ile paylaşıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
7.9.Konutunuzun mahremiyetinizi korumaya katkı sağladığını düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
7.10.Konutunuzu estetik, kaliteli buluyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

8. MEKAN KALİTESİNE İLİŞKİN GÖSTERGELER	
8.1.Kamusal alanlara ulaşmakta zorluk çekiyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
8.2.Koku, ses veya görsel olarak etkilendiğiniz mahallede aklınıza gelen bir mekân var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
8.3.Mahallede kayboldanız yönünüzü, konumunuzu bulabilir misiniz?	☐ Evet ☐ Hayır

9. DONATI GÖSTERGELERİ	
9.1.Gündelik alışverişlerinizi genel olarak mahalleden yapıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

9.2.Mahallede alışveriş yaptığınız esnaf ile iletişim kuruyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
9.3.Mahalleniz alışveriş ve diğer ihtiyaçlarınızı karşılayabiliyor mu?	☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
9.4.Hafta sonu tatilleri veya boş vakitlerinizde mahalle içinde vakit geçiriyor musunuz?	☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
9.5.Çocuklar genelde nerede oyun oynar?	☐ Evde ☐ Sokakta ☐ Site içinde ☐ Çocuk parkında ☐ Diğer (Belirtiniz).....
9.6.Mahallenizde spor yapma imkânı var mı?	☐ Yok ☐ Yürüyüş, koşu ☐ Bisiklet ☐ Spor salonu ☐ Diğer (Belirtiniz).....
9.7.Mahallenizde bulunan parklar yeterli mi?	☐ Evet ☐ Hayır

10. ERİŞEBİLİRLİK

10.1.Mahalleniz engelli, yaşlı bireyler için uygun mu?	☐ Evet ☐ Hayır
10.2.Sokak genişlikleri, kaldırımlar veya olarak mahallede dolaşmanıza imkân sağlıyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır

11. KATILIM

11.1.Mahalle muhtarınızı tanıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
11.2.Muhtarlık seçimlerinde adaylardan haberiniz oluyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
11.3.Mahalle muhtarınız ile gerekli evrak işleri dışında görüşüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
11.4.Mahalleniz ile ilgili kararlar alınırken fikrinizi belirtiyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
11.5.Mahallenizdeki etkinliklerden haberiniz oluyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
11.6.Mahallenizde yaşayanlar olarak düzenli bir araya geliyor musunuz? (Meclis, kurul vb.)	☐ Evet ☐ Hayır

12. SOSYAL İLİŞKİLER

12.1. Bu mahallede oturma sebebiniz nedir?	☐ Ailevi nedenler ☐ Popülerlik ☐ Uygun fiyat ☐ İş yerine yakınlık ☐ Hava kalitesi ☐ Diğer (Belirtiniz).....
12.2. Mahallenizin tarihçesini biliyor musunuz?	☐ Evet

	☐ Hayır
12.3.Mahallenizin sınırlarını biliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.4.Mahallenizi yeterince biliyor musunuz? Yol tarifi yapabilir misiniz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.5.Mahalle merkezini biliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.6.Mahallenizde toplanma alanı var mı? Varsa, neresi?	☐ Yok ☐ Mahalle evi ☐ Kahvehane ☐ Cami ☐ Site yönetim yeri ☐ Diğer (Belirtiniz).....
12.7.Mahallede aklınıza ilk gelen yapı-anıt-bina nedir?	☐ Yok ☐ Cami ☐ Hastane ☐ Çeşme ☐ Çınar ağacı ☐ AVM ☐ Diğer (Belirtiniz).....
12.8.Komşularınızı tanıyor musunuz?	☐ Tanımıyorum ☐ 1-3 aile ☐ 4-7 aile ☐ 8-10 aile ☐ 10 aileden fazla
12.9.Komşularınızın çoğunluğunu tanımlayabilir misiniz?	☐ Bilmiyorum ☐ Esnaf ☐ Politikacı ☐ Akademisyen ☐ Doktor ☐ Öğretmen ☐ Karma
12.10.Komşularınıza güveniyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.11.Komşularınız ile karşılaşmalar dışında bir araya geliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.12.Komşularınızla bayram, düğün vb. yardımlaşıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
12.13.Kendinizi bu mahalleye ait hissediyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

13.MEMNUNİYET	
13.1.Mahallenizdeki kamu hizmetlerinden memnun musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
13.2.Mahallenizdeki sosyokültürel imkanlardan memnun musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
13.3.Mahallenizi seviyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
13.4.Mahallenizdeki olumlu öğeler nelerdir? (Önem derecesine göre 3 tane sıralayınız.)	☐ Yeşil olması ☐ Havaasının temiz olması ☐ Güvenli olması ☐ Komşuluk ☐ Merkeze/işe yakınlık

	☐ Popüler olması ☐ Diğer (Belirtiniz) .....
13.5.Mahallenizde sorun olarak gördükleriniz nelerdir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)	☐ Ulaşım ☐ Yetersiz yeşil alan ☐ Altyapı ☐ Güvenlik ☐ Havası kötü ☐ Diğer (Belirtiniz) .....
13.6.Mahalleden taşınmak ister misiniz?	☐ Hayır ☐ Evet, ekonomik nedenler ☐ Evet, sosyal nedenler ☐ Evet, güvenlik nedenleri ☐ Evet, ulaşım nedenleri ☐ Evet, diğer nedenler (Belirtiniz) .....
13.7.Mahallenizin geleceğini nasıl görüyorsunuz?	☐ Umutlu; bol yeşil alanlı, huzur dolu, güven veren ☐ Karanlık; yeşil alansız her yerde binalar, çocukların dışarı çıkamadığı, güven vermeyen

**EK 2 Çalışmada kullanılan anket f6yüne ilişkin Necmettin Erbakan Üniversitesi
Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı onayı**

**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ BİLİMSSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIğI
ETİK KURUL KARARI**

Etik Kurul Toplantı Tarihi	12.05.2022
Karar No	2022/02
Araştırmanın Başlığı	Yaşanabilir Kentsel Alanlar Oluşturmada Mahalle lçeğinde Planlamanın nemi: Konya rneği
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Fadim YAVUZ
Yardımcı Araştırmacılar	Lisansüstü ğrenci Fatıha Nur TERLEMEZ
Etik Kurul Kararı	9771 sayılı başvuru değerlendirilmiş olup, araştırma Etik Kurul tarafından uygun g6rlmştr.

M. Durmaz

Prof. Dr. Mustafa DURMAZ
Etik Kurul Başkanı
12.05.2022